

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Super quarto libro Sententiarum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 24. Juni 1481

[Distinctiones XI-XV]

[urn:nbn:de:bsz:31-305514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305514)

sed quia ex eis fit unū sacm. Qualiter autē psona xpi dicat cōposita ex duab' naturis dicitū ē in. iij. li. vi. **C**aro carnis. vñ hoc esse falsū: qz nihil est signū sui ipsius. Et dō q' carnē q' significat nomī nat ipas spēs q' sunt signū carnis 7 hoc tropice: vt magister dicit: 7 ipse spēs cū carne cōtenta dicunt ca ro inuisibilis: qz sub specie illa caro xpi non videt carnē autē significatā noiāt ipam carnē xpi fm q' sub p'ria forma videt: vñ 7 visibilis dicit. **Q**uis audeat māducare 7c. Ad primū hāz rōnū rñsuz est i pmo articulo hui' distinctionis. Ad secūda3 patebit solutio ex his q' dicit i. iij. oi. seqnti. **S**z tñ valuit sermo Delie. locus ē a minor. vñ intelli gēdū ē q' plus valeat sermo xpi 7 i psona xpi pla tus: qz sermo Delie in seipō nō habebat virtutem aliquā sz opabat p modū intercessionis. Sermo autē xpi sub forma hui' sacri habet virtutē intrā neā de qua supra oi. viij. dicitū ē. **Q**uid g' hic q' ris nature ordinē 7c. g' vñ q' nō licet disputare per rōnes de hoc sacro. Et dō q' loq' cōtra illos q' nī bil in hoc sacro 7 in alijs q' sunt fidei volūt credē nisi hoc qd p naturalē rōnē pbari pōt: nō at con tra illos q' ex pncipijs fidei disputant: 7 q' ex pnci pjs naturalibus nō volunt pbarē q' sunt fidei sed sustinere: qz q' sunt fidei q'uis sūt supra rōnē n' tñ sūt cōtra rōnē: als dō ēt sibi cōtrarius si alia p' fuisse in rōnē q' rei veritas hēt. **S**i tāta vis ēt in sermone dñi. vñ q' hec pbatō nō valeat: qz ser mo quo oia facta sunt ex nihilo ē verbū increa tū: nūc autē loq' debuit de verbo creato scz forma sacri. Et dō q' auctōritas hui' virtutis rēsider i ver bo increato: sed in verbo creato ē instrumentalit' vt dicitū ē. **S**icut per spiritū 7c. vñ q' ista tran substantiatio nō debeat spiritui sancto sed magi filio. 7 dō ē q' appropriat filio sicut opanti: qz ipse est sacerdos 7 hostia: spiritui autē sancto sicut quo opat: qz ipse ē virt' de illo extēs ad sanādū Luc. vi.

Di. XI.

Hic autē queri tur qualis sit illa conuersio 7c Postq' determinauit magister de re cōtenta i hoc sacramento oñdēs q' vtz corp' ibi cōtinet hic intēdit determinare d' con uersioē panis i corp' xpi: ex qua cōuenit vt sub sa cramento corpus xpi vtz cōtineat. Et diuidit in p tes duas. In pma determinat de p'dicta cōuersioē panis in corpus xpi. In secūda oñdit qualis speci es remaneat substāiali cōuersioē facta: ibi Sub alia at specie 7c. Circa p'mū tria facit. Primo inq' rit q'lis sit p'dicta cōuersio. Secūdo determinat hāc questioneē q'ntū ad id in q' omēs cōueniunt: ibi for male tñ 7c. Tertio determinat eā q'ntū ad id i quo diuersi diuersa opinant: ibi Quibusdam vñ 7c. Et hec diuidit in ptes tres fm tres opiniones q's po

nit. secunda ps incipit: ibi Quidā vero sic dicunt 7c. tertia: ibi. Alij vō putauerūt 7c. Circa primū tria facit. primo ponit opinionem. secūdo obijcit in cōtrarium 7 soluit: ibi. Sed huic sententię 7c. tertio oñdit q' locutiones sint cōcedende vel negā de fm hāc opinionē: ibi Nec tñ cōcedūt qdā 7c. Sub alia autē spē 7c. Dic oñdit q'liter spēs rema neant substāiali cōuersioē facta. Et diuidit i p tes duas. In pma oñdit q're sub alia specie corpus xpi verū in sacro exhibeat. In secūda determinat de vsu siue distributione dictaz speciez: ibi Col ligit etiā ex p'dictis 7c. Circa p'mū tria facit. Pri mo oñdit q're sub alia spē corpus xpi pponat in sacro. In secūda q're sub duplici: ibi Sed q're sub duplici 7c. Tertio de admixtioē tertij elemēti scz aque: ibi Aqua vero admiscēda. **C**olligit etiā 7c. **H**ic determinat de distributione speciez: 7 pmo quōd christus distribuerit: scōo quōd nūc distribuē dū sit: ibi Eucharistia quoq' 7c.

Hic ē triplex questio. **P**rima de cōuer sione panis i corp' xpi 7 vini in sangui nē. **S**ecōda de mā hui' sacri cui' speci es post cōuersioē remanēt. **T**ertia de vsu sa cramenti istius in pma ipa sui institutione q' christ' ipm discipul' dedit. **C**irca primū q'ntū q'ntuor. **P**rimo vtz p' cōsecratōem remaneat ibi panis **S**ecūdo vtz annihilat. **T**ertio vtrū couer tat in corp' xpi. **Q**uarto de locutionibus q' in hac materia concedende sunt.

Ad primum sic pro cedit: vñ q' s'ba panis remaneat p' conse cratōnē: vt dicit tertia opinio Dam. cñ dicit: qz con suctudo est hoib' comedere panē 7 vinū: coniuga uit eis diuinitatē 7 fecit ea corp' 7 sanguinē suum sz cōiunctio req'rit vtrūq' cōiunctoz existere actu. g' panis remanet cū corpe xpi. **P** illud qd d' pane remanet in hoc sacro p' cōsecratōnē cū sit sacm tñ: dō verū corp' xpi 7 etiā mysticū significare. sz significatio tal' nō cōpetit pani nisi rōnē s'be sue sz quā ex diuersis granis cōfici: fm quā etiā reficē 7 nutrire habet. g' o3 q' remaneat in substātia panis **P** illud ad qd paucoza difficultia sequunt' est magis eligēdū. sz ad hāc positioē sequūt' pauco ra difficultia cum nihil aliud seq' nisi q' duo corpa sint i eodē loco qd nō ē incōueniēs de corpe glorio so rōnē sue subtilitat'. g' hec opinio ē alijs p'eligen da. **S**z p' hoc p'nomē hoc cū sit demonstratiuū ad sensū: demonstrat s'bam sub specieb' imēdiatē la tentē. sz si s'ba panis ibi remaneret ipa sola imēdia te accitib' subesser: qz eis afficeret. g' ad ipam fer ref demonstratō hui' p'nois h': cū dicit: Hoc ē corpus meū. 7 sic locutio ēt falsa qd ē incōueniēs 7 h' reti cū: qz ē i doctrina religionis p'posita. g' 7 p'dicta po sitio ē heretica. **P** si s'ba panis ibi remaneret tūc sumēs hoc sacm nō solū sumeret spūalē cibū sz cor

85

porale. s3 corpalis cibi suprio ipedit a sacro vlti
eadē die pcepto: vt supra di. viij. ocm ē. g d semel
supsiuer cor? xpi nō posset iterato sumē qd est
ritū hui? sacri. **¶** Vlti? vi q nō debeat spēs pās
remanere: qz i sacro veritatis nō debet ēē aliq dece
prio. sed cū accidētia ducāt in cognitōez et? qd qd
ē fm pīm in. j. de aia. deceptio videt ostēdere illi?
accētā cui? substantia nō manet. g ex q sba pās n
manet nō deberēt accidētia eius manere. **¶** cōe
i lra assignate nō vidēt puenientes. fides enī quīs
expimentum rationis effugiat tamen rōnis con
tradictōne nō requirit. qz ea q sūt fidei nō sūt cōtra
rationē sed supra: s3 q sub alia specie videat h? n
solū rōne sed etiā cōtra sēiū apparet. ergo nō de
beret sub alia specie apparere ppt meritum fidei.
¶ supposita fide hui? sacri p quā cor? xpi sine
sui detruētō māducari credit nō esset horridum
istud sumē in quacūq? spē appareret. sed fides ne
cessaria ē ad sumēdū. g icōa cā quā assignat nulla
est. **¶** illud qd aliqū fit ad cōfirmatōez fidei si
sp fieret nō ēē irritio s3 maior pfirmatō. s3 aliqū ad
pfirmatōne fidei aliq dubitātus de h? sacro oñdī
cor? xpi sub spē carnis: sic legit i vita beati Grego
et in vitas patrū. g nō esset ad irritōne si semp in
specie ppta ostēderet. **¶** cōtra: sacm ē sensibi
le signū: vt i. j. di. dictū ē: sed panis ē corpis xpi ve
ri sacm. g o3 remanere qm ad sensibilia acciden
tia. **¶** vsus hui? sacri ē māducatio: vt supra di.
ix. dictū ē: sed māducatio requirit diuisiōne cibi q
fit p masticationē. g cū diuisio nō possit fieri in ve
ro corpe xpi: qd ē gloriofum opozuit q essent ibi
spēs salte alie quaz fractio ēē. **¶** Vlti? vi q etiā
forma substantialis panis debeat remanere: opat o
em substantialis nō pōt fieri sine forma substantiali
sed nutrire ē opatio forme substantialis: qz nutrit i
quātū qdā cibū: vt di. in. ij. de aia. g cū ipēs que i
sacro remanēt etiā corpaliter nutriāt: vt a qbus
dā di. vi q forma substantialis panis remaneat
¶ illud qd nō mutat in aliqd corpis xpi o3 q
post cōsecratō. m maneat. sed forma sbalis panis
nō puerit i aliqd corpis xpi: qz si puerteret opote
ret q puerteret i aiaz q ē forma sbalis corpis xpi i
quā n puerit aliqd vt ex pcedēti di. p3. g forma s3
stialis panis manet s c accidētia. **¶** panis ē
quoddā artificiale. s3 forme artificialis sūt accide
tia: vt p3 in. ij. pby. cū g accidētia maneāt vide
tur q forma panis fm quā ē panis maneat. **¶** p.
fm Auerro. in li. de substantia orbis: et in. j. pby.
opoztet in materia pntelligere dimesiones ante
formas substantiales aliq mō in generabilib? et cor
rupibilib?: als nō possūt esse diuerse forme in di
uersis pūb? materie cū diuisio nō fiat nisi fm quā
titatē. s3 dimesiones manēt. g et forma substantia
lis manet. **¶** S3 cōtra: remotis accētib? et forma
substantiali nihil manet nisi subiectū cōmune. sed
illud qd ē cōmune nō pōt cōuerri in aliqd. g non

posset intelligi aliqua conuersio fieri si forma sub
stantialis remaneret. **¶** p. species panis et vini se
sibiles sūt sacm tm in eucharistia. g debēt ducē in
illud cui? sūt sacm: s3 in cor? xpi. s3 si remaneret
ibi forma substantialis panis ducerēt in ipam mag
q in cor? xpi: qz sūt ei ppinquiora fm naturam
g videt q nō remaneat forma substantialis panis
¶ Rndeo dō ad. j. q. q. hcc positio q ponit substan
tia panis ibi remanere post cōsecrationē simul cū
vero corpe icōpetēs ē huic sacro et impossibilis et
heretica. incōpetēs qdem: qz impediret venera
tionē debitā huic sacramēto. esset enī idolatrie oc
casio si hostie veneratio lairie exhiberet substan
tia panis ibi remanere. cēt etiā cōtra significatōne
sacramēti: qz spēs nō ducerent in verū corpus xpi
p modū signi sed magis in substantiā panis. cēt etiā
cōtra vsū sacri: qz iā cib? iste nō esset pure spūalis
sed etiā corpalis. Sed q sit impossibilis patet ex
hoc q impossibile ē aliqd ēē nūc nisi prius nō fuit
nihil ipō mutato vel aliquo i ipm: nec posset etiā
p miraculū fieri sic q esset aial rōnale mortale: et n
esset hō aliter cū se habere nūc et prius ē idem q
moueri vel transmutari. si g cor? xpi verū cēt sub
sacro nunc et non prius opozteret aliqd motū vl
mutatiōne interuenisse. s3 nulla mutatio ē ex pre
panis facta fm hāc positōne. g o3 q corpus xpi sit
mutatū salte localiter: vt dicat q cor? xpi est hic
quia per motū localiter huc venit qd oino esse nō
pōt: qz cū simul et semel in diuersis locis cor? xpi
cōsecret opozteret q simul et semel ad diuersa loca
vnū numero moueret cor? qd est impossibile: qz
cōtingeret simul cōtrarios mot? inesse eidē: vel sal
te diuersos eiusdē speciei. Qz aut sit heretica p3 ex
hoc q cōtradicit veritati scripture: nō cū cēt vt
dicere: Doc ē corpus meū. sed hic ē cor? **¶** Ad
j. g dō. q verbū Dam. intelligēdū ē quātū ad spēs
qbus corpus xpi diuinitati vnitū mō ineffabili cō
iungit. **¶** Ad. ij. dō q spēs sic remanētes repren
tāt aliquo mō substantiā quā prius afficiebāt: et p
pns ppuetates et? et ita hnt rōne significādi p quā
dā similitudinē cor? xpi vey et mysticū. **¶** Ad. iij.
dō q ad hāc positōne seqt grauius incōueniēs q
q cōtradictoria sint sil vera: qz ponit diffinitōne
s3 aliter nūc q prius: et nō pōt ponere diffinitum
s3 motū neqz i corpe oñi: neqz in substantiā panis
¶ Ad. ij. q. dō q accētia panis eadē numero re
manent ibi. quō aut ibi sūt vtrū sine subiecto vel
alio mō in sequēti di. dicet. S3 rō qre remaneant
assignat i lra ex pte vsus sacri: et qm ad māduca
tionē spūalē q ē p fide: vt s3 fides cēt maioris me
riti qm ad māducationē sacralē: ne s3 cēt nobis
horrou si in ppta specie sumeret: et infidelib? irri
sioni. Potest assignari et alia cā ex pte ipi? sacri qz
spūalia in sacris p signa corpalia cōsueuerūt oñdī
et qz cor? xpi verū nō est cib? corpal s3 spūalis: iō
opozuit q p simul tudines sensibiles cib? corpals

significaret et eis contineret. Ad. i. q. d. q. in hoc sacro no est aliq. deceptio neq. fictio: non em sensus decipit: q. no habet iudicare nisi de sensibilib. spe celest. q. q. d. vere sibi sunt sic et sensui oñdunt: neq. etiã intellectus q. habet iudiciũ de substãtia reruz p. fidẽ iuuat. Ad. ii. q. d. q. iam patet ex dictis q. no e contra sensum s. supra: q. sensus no pot. ptingere ad illi. substãtie cognitionem. Ad. iii. q. d. q. supposita fide i. sũptione corpis xpi in spẽ. ppa. a parentis no esset horroz ex abomiatione puenies eẽt tñ horroz ex deuotione pcedẽs: q. hõ no soluz refugit imũda tangẽ ex abomiatione: s. etiã sctã ex deuotione. Ad. iiii. q. d. q. q. tñ ad oñsionẽ talis speciei fides pot. edificari: s. si i hac spẽ sumeret magis esset in fidei destructione: q. corp. xpi qd. e. gloriõsũ passibile oñderet si masticatiõĩ subisset. Ad. v. q. d. q. forma panis substãtia no rmanet post consecratõnẽ: et hoc ppter tres rões. Pr. mo q. in q. libet trãsmutatõẽ v. cõuersionẽ emi. a q. e. eiusdẽ generis cũ termino ad quẽ. illud at ad qd. terminat cõuersionẽ n. e. forma tñ: neq. materia tñ sed substãtia exis i actu: et h. oclatãt vba substãtia q. hoc faciũt qd. significãt: vñ cũ in eis expmatur p. hoc. p. nomẽ hoc substãtia in actu cõposita: o. q. illud qd. cõuertit in corp. sit etiã substãtia cõposita no materia panis tñ: et ita forma panis no manet. Secundo q. frustra remaneret: accidentia em manẽt vt sunt signa: q. ad hoc sũt vt p. ea de substãtia subiacẽte cognitiõnẽ accipiam. cũ sũt sensibilia: et ita ad cognitiõnẽ intelligibillũ via. sed forma substãtia no e. qd. sensibile s. e. ordinata ad esse substãtiale: vñ cũ substãtia panis no remanet frustra forma substãtia ibi esset. Tertio q. accidẽtia no imediate ducerẽt in corp. xpi: s. i. formã substãtiale panis remanẽt: et t. o. deperiret aliqd. si gnificatiõĩ sacramenti. Ad. j. q. d. q. hec r. no mouet quosdã ad ponẽdũ formã substãtiale remanere: sed p. r. r. o. n. e. ista magis ponẽdũ eẽt q. materia panis remaneret q. forma: panis em no nutrit nec aliqd. cib. nisi fm q. conuertit in illud qd. nutrit: qd. at naturali cõuersione cõuertit i alterũ no manet q. tñ ad formã: s. quãtũ ad materiã. vñ forma substãtiale panis si remaneret nutriti non posset magis q. accẽtia. vñ aut spẽs ille possunt nutriti in sequenti vi. dicit. Ad. ii. q. d. q. aia no e. forma q. p. f. ciar. vniformiter suũ pfectibile in toto et i omni. vñ singule ptes ex aia cõsequũt pfectiõnẽ eis pportionalẽ: vñ quũ in aiam xpi fm q. est pfectio tot. n. pueritur aliqd. tñ trãsubstãtiatur substãtia panis tota et quãtũ ad formã et q. tñ ad materiã in ipsuz corpus xpi totũ fm q. intelligit accepisse cõgruẽtes pfectões in singulis ptes. quia sic e. organici et p. p. uia aie materia. Ad. iij. dicit dũ q. quũ ars no possit itroducere formã substãtialem p. seipz. pot. tñ itroducere virtute nature q. vrit in sua opatõẽ sicut instrumento. sicut p. z. b.

q. aquã in vaporẽ cõuertit et aerẽ in ignẽ igne mediante. et similiter cũ occidit aial recedẽte anima alia forma substãtiale succedit: sic generatio vni. e. corruptio alteri: ita etiã p. p. mixtionem farine et aque et vñsionẽ ignis pot. cõsequi forma aliqua substãtiale que sit forma substãtiale p. quã panis est panis. si aut no esset forma substãtiale que e. p. artem iducta per quã panis est panis substernit forma substãtiale accidentali s. forma farine: tritici em iam a sua specie est corruptũ: quia si manet ei. opatõẽ vt possit sibi simile generare. Ad. iiii. dicit dũ q. dimensio que p. intelligit ante formã substãtiale i materia no habet esse cõpletũ: q. no e. dimensio terminata. terminatio enim dimensio est p. formã: sed dimensioes que manet p. p. secretioes sunt dimensioes terminate q. habet certã mẽsurã et figurã.

Ad secundũ sic procedit: Videtur q. panis facta cõuersione annihilat. in qualibet enim mutatõẽ que est s. aliqd. intraneũ rei terminus a quo no manet nisi in potẽtia p. iacẽti: sic quãdo nigrũ fit albũ nigredo no remãet nisi in potẽtia subiecti. et quãdo ex aere fit ignis forma aeris que e. terminus a quo no manet nisi in potẽtia materie cõmunis que subiacet mutatõĩ. sed in cõuersione de qua loq. mur e. terminus a quo tota substãtia panis. q. cũ n. sit accipe aliqd. p. iacẽs ad totã substãtia panis q. no est in subiecto sic accidens neq. in materia sic forma videt q. oino annihilat. p. respectu eiusdẽ e. aliqd. natũ e. terminus a quo: et terminus ad quẽ: sic ex albo fit nigrũ: et ex nigro albũ. s. mutationis cuius terminus a q. e. tota sba rei: terminus e. simpliciter nihil: sic p. z. in creatione. q. sũt cũ i cõuersione de qua loq. mur: terminus a q. sit tota substãtia panis: terminus ad quẽ erit simpliciter nihil. q. substãtia panis annihilat. p. si vñ cõtrad. coruz e. falsũ reliquuz de necessitate erit verũ. s. facta cõuersione hec est falsa. panis e. aliqd. vel de pane e. aliqd. q. hec e. vera: nihil de pane e. q. panis e. annihilatus. p. illud annihilari dicit qd. neq. i se: neq. in alio manet. sed panis substãtia no manet facta in se cõuersione: vt dictũ e. neq. manet in corp. xpi: q. sic corp. xpi augetur. q. panis annihilat. p. sic se habet cõuersione formalis ad formã: ita s. b. alis ad substãtialem. s. in conuersione formali annihilat formã: sic p. z. cũ ex aere fit ignis. q. in cõuersione substãtiale q. lis hec e. d. annihilat substãtia panis. s. cõtra Aug. dicit in l. lxxxiiij. q. Ille ad quẽ n. e. no p. t. n. e. no e. cã tẽdẽdi ad no e. s. de e. huc m. o. i. q. ipe nihil in nihilũ reducit. s. p. uerfio p. dicta sit diuina v. t. u. t. e. q. n. reducit substãtia panis i nihil. p. illud qd. in aliqd. p. uertit no annihilat. s. panis i corp. xpi cõuertit vt p. auctoritates i lra positas oñdi pot. q. n. annihilat. p. defectus p. fectiõĩ repugnat. s. hoc

S. 2

factum est maxime perfectionis: ut supra dictum est. si cum
annihilatio sit via ad defectum non competat huic sacro
Rideo dicitur quod haec opinio duo potest sub disiunctio
ne. scilicet quod substantia panis resoluitur in suam materiam vel
quod annihilatur: et quantum ad utrumque est falsa: si enim in
potestatem materiam resolveret hoc non potest intelligi nisi du
pliciter. uno modo quod esset in materia sine forma omni: quod quod
de nec per miraculum esse potest: quia haec positio implicat
in se contradictionem: materia enim per essentiam suam est ens: po
tencia et forma est actus eius. si ergo ponatur materia sine forma
esse actu ponatur actu materia esse et non esse. alio modo
potest intelligi ita quod resoluat in materialia elementa: et
hoc iterum non potest esse: quia illa materialia elementa aut
remanerent in eodem loco: et oporteret quod sub illis spe
ciebus esset aliud corpus quam corpus christi: et quod illud ma
teriale corpus esset simul cum dimensionibus panis et mul
ta huiusmodi inconuenientia sequerentur: vel non esset in
eodem loco: et sic esset motus localis illius elementum materialis:
quod non potest esse: quia sentiret talis mutatio si esset. **P**
cum motus localis necessario sit successiuus: ergo illud
materiale elementum prius relinqueret unam partem hostie
quam aliam: transubstantiatio autem fit in instanti ut dicitur:
vnde sequeretur alterum duorum: vel quod aliqui sub aliquo parte
speciebus non esset: neque corpus christi: neque substantia pa
nis: neque materiale elementum quod iam abscissit ab il
la parte: vel quod aliqui sub eadem parte hostie esset corpus christi
et materiale elementum quod est impossibile: et ideo non potest dici
quod resoluat in suam materiam. Sicut non potest dici quod anni
hiletur: eo quod omnis motus denotatur a termino ad quem: sic
motus quod est ad albedinem de dealbatio: vnde illa transmu
tatio tamen posset dici annihilatio cuius terminus ad
quem esset nihil: hoc autem non potest esse in illa conversione
quia: ergo haec conversio terminari ad corpus christi: quia ni
hil potest incipere hic esse cum prius non fuerit: nisi per motum
aut mutationem propriam vel alterius terminata aliquo
modo ad ipsum. vnde si conversio predicta ad corpus christi non
terminaretur: oporteret quod corpus christi esset hic in altari
facta consecratione ubi prius non erat per motum proprium
quod supra est probatum: vnde per opinionem illam falsa est quod
ponebat substantiam panis annihilari. **A**d. i. si dicitur
quod in mutationibus naturalibus terminatur a quo est for
ma aliquid quod dicitur non conuertitur in terminum ad quem: et ideo
annihilatur nisi quatenus manet in potentia in suo subiecto
sed illud quod conuertitur ad terminum ad quem est subiectum
mutationis non quidem ut sit illud: sed ut sit sub illo:
vnde subiectum annihilari non dicitur in quantum in aliud con
uertitur: vnde cum in hac conversione id quod est terminus a quo
scilicet substantia panis conuertatur in se totum in terminum
ad quem: scilicet corpus christi: non quidem ut sit sub ipso: sed
ut sit ipsum: per quod non est annihilatio substantie pa
nis. **A**d. ii. dicitur quod ratio illa procedit in mutationibus
oppositis: quia illud quod est terminus a quo in vna est ter
minus ad quem in alia: non autem in mutationibus quod vna
ordinatur ad aliam: sic perfectum ad imperfectum: sic mutatio
qua accipitur perfectio prima ordinatur ad illam quam accipitur per
fectio secunda: conversio autem panis in corpus christi non

est mutatio opposita creationi: sed quodammodo perfectio
ipsam in quantum panis nobiliter esse per hanc conversionem
consequitur: et ideo non oportet quod sit in hac conversione terminus
ad quem quod in creatioe erat terminus a quo. **A**d.
iii. dicitur quod quoduis panis non sit aliquid: tamen illud in quod
conuersus est panis est aliquid conversione facta: et ideo non
sequitur quod panis sit annihilatus. **A**d. iiij. dicitur quod quod
uis non manet panis neque in se neque in alio: manet tamen cor
pus christi in quod conuersus est panis. et ideo non sequitur quod sit
annihilatus. **A**d. v. dicitur sicut ad panem.

Ad tertium sic proce
dit: videtur quod panis non possit conuertitur in
corpus christi: conversio enim mutatio quodammodo est. sed nulla
specie transmutatio in corpus christi panis conuertitur. non
enim est ibi generatio et corruptio: quia materia panis
non manet: nec est alteratio: quia non manet aliqua sub
stantia eius actu: nec est augmentum: quia non additur aliquid
ad corpus christi: neque motus localis: non enim ipsum cor
pus christi de celo descendit: ut dicitur. dicitur ergo videtur
quod nullo modo panis in corpus christi conuertatur. **P**
in omni conversione oportet esse aliquid quod mutatur: mutat
autem quod dissimiliter se habet nunc et prius. si ergo panis in corpus christi
conuertatur oportet aliquid esse idem numero quod prius fue
rit de substantia panis: et nunc sit de substantia corporis christi: quod non
potest. si panis in corpus christi non conuertatur. **P**
con
uersio accidens quodammodo est: omne enim accidens
est in subiecto: non autem potest dici quod subiectum eius sit
panis neque corpus christi: quia non est idem subiectum mu
tationis et terminus a quo vel ad quem. si panis nullo
modo conuertatur in corpus christi. **P**
omne quod sit aliquid
accipitur hoc quod fieri dicitur. sed omne singulare est in con
municabile: sed impossibile est quod aliquid singulare fiat
aliud singulare quoduis possit ei adiungi et sic esse et pri
us sicut per se. sed corpus christi est quoddam singulare de
monstratum. sed non potest esse quod aliquid conuertatur in ipsum
ita quod fiat ipsum: sed solum quod adiungatur ei. **S**
ed
est quod dicitur. dicitur: fecit ipse panem et vinum corpus et san
guinem suum non quoniam ipsum corpus christi de celo descendit: sed
quoniam panis et vinum transiit in corpus et sanguinem christi.
P
illud quod nec in se manet nec annihilatur: ergo
in aliud conuertatur: sed panis non manet in se sicut in pri
mo articulo dicitur: nec etiam annihilatur ut ex secun
do articulo patuit. ergo oportet quod in aliud conuer
tatur. **A**lterum videtur quod ista conuersio sit successiua: sit
enim haec conuersio virtute verborum. sed verba non
possunt aliquid facere nisi dum sunt. ergo cum habeant
esse in successione videtur quod successiue conuersio predicta
fiat. **P**
impossibile est in eodem instanti esse aliquid
corpus christi et panem. ergo non est idem instans in quo
corpus christi et in quo ultimo est panis: sed in quolibet
libet duo instantia est tempus medium ut patet in vi. phy.
ergo conuersio panis in corpus christi est successiua.
P
in omni conuersione requiritur ut sit aliquid ali
ter nunc et prius cum conuersio mutatio quaedam sit. sed
ubi quod est nunc et prius successio est. ergo in omni

puerfione 7 mutatione oportet esse fucceffionem
 et fic idem qd pus. ¶ In omni factione est fieri
 et factu esse. fed fieri 7 factu ee no fut simul: qz qd
 fit no e: qd at factu e ia e. ergo e ibi prius 7 posterius:
 7 fic ide qd pus. ¶ Sed e: qz virtus infinita o-
 perat subito. fz hec couerfio fit virtute diuina q e
 infinita. ergo fit subito. ¶ In omni fucceffiuua
 mutatione prius aliqd e in medio q in termino. fz i
 hac couerfione no e inuenire aliqd mediu in sub-
 ftantia panis 7 corp' xpi. ergo no e ibi fucceffiuua co-
 uerfio. ¶ Tertius videt qz hec couerfio fit miracu-
 lofio: omni alia mutatione: qz qto alicui magis o-
 facili p'fentit ro nra min' habet de miraculo. fz no
 e aliq miraculofo couerfio cui ro magis n' cofenti-
 at q huic: qz creatone etia qda phi pofuerit rone
 naturali ducti: 7 etia q materia obedit fubftantia
 fepati: 7 maxie deo ad omne formatone. ergo ifta
 couerfio e miraculofo: oib' mutationib'. ¶ Vbi
 e plus de refiftentia ibi e maior difficultas i co-
 uertedo: 7 p'nis maius miraculu. fz i hac couerfio-
 ne e maxia refiftentia: cu oporteat totu coueri i to-
 tu. fz ifta couerfio e maxie difficultat. fz 7 maxie
 miraculofo. ¶ Quato min' e de potentia ex pte
 creature in qua fit miraculu: tanto e maius mira-
 culu qd fit p potentia diuinu. fz in hac conuerfione
 mininu e de potentia i creatura: qz in qbusda con-
 uerfionib' miraculofo e potentia natural' fic qua-
 do aqua couerfa fuit in vinu: in qbusda aut potetia
 obediencie tm: fic qn cofta formata e in muliere
 in creatione aut 7 fi no pcedat aliq potetia: tm no
 est aliq repugnata. fz cu i hac couerfione fit repu-
 gnantia: 7 nulla potetia ex pte creature: qz no pot
 ee aliqd i potetia refpectu tot' copofiti: vt qz hec
 conuerfio fit miraculofo: omni alia mutatione.
 ¶ Sed 5: quato aliqua funt magis diftantia: tan-
 to difficultus in inuicē mutant. fz magis diftat non
 ens fimpliciter ab ente qz h' ens ab hoc ente. fz dif-
 ficilius e ex no ente fimpliciter facere ens aliqd qz
 ex ente hoc facē illud: 7 io creatio e maioris virtu-
 tis indicatiua qz trāfubftantiatio. ¶ Sed qto termi-
 nus mutationis e altior: tanto mutatio e maioris
 virtutis: fic maioris virtutis est facere boiem qz
 aial. fz affumptio hūane nāe q e mutatio qda ter-
 minat ad psonā filij dei q est dign' qd qz corp' xpi
 ad qd terminat trāfubftantiato. fz magis e miracu-
 lofo illa mutatio qz ifta couerfio. ¶ Ndeo do. ad .j.
 q. qz in mutationib' naturalib' inuenit aliq muta-
 tio: fm qua nihil variat de eo. qd est intzancu rei fz
 folu h' qd e extra: fic p3 i motu locali. aliq vo mu-
 tatio i q variat illd qd inest rei accidētr. fz qritas
 v' qritas: vt p3 i motu augmenti 7 alteratōis. ali
 qua vero mutatio e q ptingit v'qz ad formā fba-
 le: fic generatio 7 corruptio: fed naturalis mutatio
 no pot ptingere v'qz ad variationē materie: quia
 opat ex fupposita mā: fic qdlibet 2^m agens opat
 fuppositis his q dat a funt fibi a pmo agēte: 7 hec

pncipia e3 manē in opatione nature: vt in .j. phy:
 dē: fic aut ee copofiti qd ex fuppositioe māe natu-
 ra pducit opatoī nāe fubijcti: ita ipa materia qua
 p'eiupponit nā fubijcti actioī p'imi agētis fz det
 a quo hoc ipm ipfectu esse: fz ipotētia qd habet
 accepit: vñ diuina opatio ptingere pot ad variatōz
 māe: vt fz fic natura facit hoc totu ee h' totum: vt
 ex toto acre tota aqua: ita de' facit ex hac mā fi-
 gnata illa: 7 qz materia fignata e indiuiduationis
 pncipiu: io folius dei opatioe hoc fieri pot vt hoc
 indiuiduu demoftratu fiat illud indiuiduu demō-
 ftratu: 7 talis modus couerfionis e i hoc fācro: qz
 ex hoc pane fit h' corp' xpi. Ex q p3 qz ifta conuer-
 fio differt ab oibus naturalibus puerfioibus in
 iij. Prio i hoc qz v'qz ad mān ptingit: qd i illis n
 inuenit. 7 qz mā e p'mū fbiectū 7 ipm n e aliud fbie-
 ctū: io fēdo differt i h' qz hec puerfio no h3 fbiectū
 fic ille habet. Tertio qz in naturalibus puerfioib'
 couertit totu in totu: no aut ptes effentiales i ptes
 tot' em aer puerfit i aqua: fz mā aeris no couertit
 in aliqd: qz e eade forma: etia no couertit: qz abfce-
 dit illa 7 alia introducit: fz hoc 7 totu couertitur
 in totu: qz panis fit corp' xpi: 7 ptes etia couertit
 qz mā panis fit mā corp'is xpi: 7 forma fubftantia
 lis fit illa forma q e corp'is xpi. Quarto qz na-
 turalib' couerfionib' trāfmutat: 7 id qd couertit i
 id i qd puerfit: illud qdē qd i altez puerfit fp trāf-
 mutat corruptione: fz illud in qd aliqd naturalit
 couertit: fi qdem fit fimplex couerfio trāfmutat
 p generationē: fic cu aqua generat ex aere: fi autez
 fit couerfio cu additione ad altez p'existēs illd cui
 addit trāfmutat fm augmētū: vel fāltē p reftaur-
 rationē deperdit: fic accidit in nutrimento: fz hoc
 illud in qd fit couerfio erat p'existēs: 7 no ei addit:
 qz vt dictū e: illud qd couertit couertit i ipm 7 fm
 totu: 7 fm omes ptes ei: vñ hoc in qd terminat
 couerfio nullo mō trāfmutat: fz corp'us xpi: fed
 folu panis q couertit. ¶ Ad .j. qd qz hec couer-
 fio fub nulla naturaliu3 mutationū cōtinet: fz ab
 oib' differt: vt ex dictis p3: habet tm aliquā coueni-
 entia cu trāfmutatione nutrimentū inq'itū v'raqz
 couerfio fit i aliqd p'existēs: differt tm ab ea inq'
 tū hic no fit aliq additio ficur ibi. ¶ Ad .ij. qd qz
 i hac trāfmutatione feu puerfioe e aliqd qd trāfmu-
 tat fz panis: no qdē ad modū aliaz mutationu3
 naturaliu vt aliqd ipius maneat fz fm totu 7 oēs
 ptes ei: vt oem e. ¶ Ad .ij. qd qz trāfmutatio na-
 tural' ponit actū ipfectū: vt p3 i .ij. phy. 7 qz idē
 e fubiectū actus pfecti 7 ipfecti: io o3 qz fubiectū
 trāfmutationis natural' fit id qd e fubiectū post
 modū act' pfecti. f. forme ad que tēdit mot' 7 no
 ipm iā pfectū: fz trāfmutatio hui' couerfionis no
 poit aliqē actū ipfectū: fz folu fucceffionē qdā
 pfectoz no folu actū fz rez: fubfiftentiū: fucceffio
 at e i fuccedētib' fibi fic 7 ordo in ordinatis: fz fm
 regulā in .j. li. di. xvj. de relatiuis datam erit ifta re

853

latio ordinis hu^s successionis fm rem quide^m i ipo
pane qui mutat: no aut in corpe xpi vero nisi fm
rone qz ipm immutatum manet. ¶ Ad. iij. do q
coicatio ipostat quada collatione: i io exigit aliqd
recipiens id qd cofert seu dat. vn no habet locuz
nisi i formalib⁹ couerfionib⁹ in qb⁹ mutatio no at
tingit nisi vsqz ad forma: i io cu i hac couerfioe ni
bil maneat cui possit aliqd cofert no habet locuz
coicatio. ¶ Ad. ij. q. do q ca qre aliq mutatio no
est in instati: e distata e qd mouet a termino mo^t
distanti aut dico no solu fm dimensione loci aut
quantitatis sed fm repugnati forme vel nature: i
io vbi nihil e repugnans forme introducede forma
ibi recipit in instanti pnte agente: sicut patet de il
luminacione diaphani cu i eo n sit aliqd cotrariu
vel repugnans luci: i sicut in forma subito introdu
cenda qn materia e necessitas cotrarijs dispositio
nibus ab ea exclusis: sicut aut aer subiacet soli ad
recipiendū ab eo forma lumis no existente aliquo
interposito: ita tota natura creata subdit diuino
nutui: vt statim fiat omne qd deus vult: qz quicqd
e in natura e materiale i no cotrariu dispositioni
diuine: i io ea q p seipm facit pot cu voluerit face
in instanti: qnqz aut successe facit vt i nobis fm
modū nrm opef: hoc tñ cotingit qn hoc qd trans
mutat pot magis vel min⁹ distare a termino tras
mutationis: qz fm hoc fit successio in motu: cu at
couersio de qua loquimur ad ipam materie essen
tia ptingat: vt dictū e fm qua sepatis p intellectū
formis i dispositionib⁹ vna res no magis couenit
cu vna q cu alia no pot accipi maior i minor di
stantia a termino: qz hoc singulare demonstratū
qntū ad hoc q couertit i corpus xpi: tantū distat
ab alio singulari sue speciei quātū a singulari alte
rius speciei: i io couersio predicta fit in instanti.
¶ Ad. j. q. do q verba forme hnt sacralem virtu
te: vn no efficiūt nisi qd significāt: i io cu significa
tio ill⁹ forme no sit pfecta nisi in vltimo instanti
tūc habet efficacā suā. ¶ Ad. ij. do q ad hoc ar
gumentū multiplici rñdet a diuersis. Quidā coce
dūt q e signare vltimū instans i quo e panis sicut
i pmo in quo e corp⁹ xpi: ppter hoc q in toto q
d i tpe sunt panis: i ita in qlibet instanti illi⁹ tps.
Un qdā istoz dicūt q vnū e instans fm rem in q
e panis i corpus xpi: s3 differt fm rōne: qz in qua
tū illud instans e finis pteriti tps e in eo panis: in
quātū aut e pncipiū futuri e in eo corp⁹ xpi. Sed
hoc non pot stare: qz cotractoria simul e fm rē
e impossibile: simul aut fm rē maxie sunt q sunt i
eode instanti fm rem. vn impossibile e duo cotra
dictoria e in instanti qd e vnū fm rem quātūcū
qz sit differēs rōne: qz ex illa rōne no habet ordinē
ad mensuratū: i ad tps cui⁹ e termin⁹ sed ad aiām
et qz si ponam⁹ simul e corp⁹ xpi i panē sequunt⁹
duo cotractoria simul esse: qz dū e panis no est
corpus xpi: iio impossibile e q sit vnū instans fm rē

i quo nūc vltio e panis: i nūc pmo corp⁹ xpi. Ideo
aliq dicūt qd istud nūc e quodamō vnum realit⁹: i
qdāmo diuersum: i ponunt exemplū de duab⁹ li
neis se tangentibus de qbus constat q hnt duo pun
cta: i illa puncta coiungunt i vno puncto linee
cotinentis: cotigua cū sūt quoz termini sūt simul
Et sicut dicūt q esse panē i esse corpus xpi in alta
ri cotiguan⁹: vn e vnū instans extra mensuras i q
pmo e corpus xpi i vltimo panis: s3 tñ sūt duo in
stantia si accipiamus vt duoz tēpoz qb⁹ mensu
raf e panis in altari: i corp⁹ xpi: i sic inter duo
instantia quasi contiguata no e necesse esse temp⁹
mediū: sicut nec inter duo puncta cotiguata linea
sed illud no pot stare: qz cu punct⁹ sit termin⁹ linee
q pot e mensura i intranea i extranea: possibile
est puncta assignare: i intrinseca i extrinseca: s3 in
stantis e termin⁹ tps qd nunq⁹ e nisi mensura extri
seca. vn non e accipe instans nisi qd se habet p mo
dū extra iacētis puncti: i io hoc positio redit i idē
impossibile cu pma. Et io aliq dicūt q sic pbat. iij.
phy. in toto tpe no e accipe nisi vnū nūc fm sub
stantiā. i q numerent duo instantia hoc e fm ordi
nē tps ad motū i actionē quā mensurat: put scz
temp⁹ excedens mensurat aliquā actionē: i ita pnci
piū i finis illi⁹ actionis e i tpe i fm hoc in tēpore
numerat duo instatia: i io ordo i habitudo duo
rū instantiū ad inuicē e cotractoria fm actiones i
motus q mensurant: vn si accipiant duo instantia
respectu eiusdē motus put tps mensurat pncipiū
i finē illi⁹ mot⁹: sic oz q inter duo instantia sit tps
mediū: sicut inter pncipiū motus i finē e mot⁹ me
diū. si aut accipiant duo instantia p cōpationem
ad diuersos motus fm q mensurat pncipiū vnū
et finē alterius: sic inter duo instantia no e tempus
mediū: sic nec mot⁹ e mediū inter pncipiū vnus
mot⁹ i finē alteri⁹: i io cu quies mensuret tpe sic i
motus duo instatia sūt se inuicē psequētia: quoz
vnū mensurat finē qetis in q erat panis i alterum
pncipiū qetis i quo e corpus xpi. S3 hoc itez non
pot stare: qz instantia tps distinguūt p cōpationē
ad illū motū a q tps potest habere vnitatē vl mul
titudinē ad quā cōpat: no solū sic mēsurā ad men
suratū sed sic accūs ad subiectū: scz motū celi qui
est cotinuuus i interruptionē no patit fm naturā
vn qlitercūqz signes duo instatia in tpe sp e acōpe
temp⁹ mediū: qz e accipe inter qlibet momēta mo
tus celi motū mediū: i io in alijs motib⁹ n differret
sue cōpens diuersa instantia ad eūdem motū siue
ad diuersos. Patet etiā q hec positio contradicit
dicto phi. i viij. phy. vbi pbat q iter quoslibet mo
tus cotrarios e qd media qd no oporteret si duo
instantia mō pdicto possent se inuicē cōsequi. Et
io aliq dicūt q ista couersio cū sit supra naturā no
habet ordinē ad motū celi: vn no mensurat tēpo
re sed instanti qd e mensura motus celi: i ppter hoc
no e incōueniens si duo instantia succedūt sibi siue

tempore medio: sicut in .j. li. di. xxxvij. dictū est de motu angeli. Sed hoc itez stare nō pōt: qz ista cōuersio sequit motū planonīs verboz: q̄ habet reduci ad mensurā motus celi: sicut illuminatō sequitur ad motū locale quo defert illuminans: et iō o3 q̄ instantia accipiant in hac cōuersione fm̄ mēsurā motus celi. Et ppter hoc aliq̄ dicit q̄ nō ē simul signare duo instantia: in quoz vno pmo sit corp⁹ xpi: et in alio vltimo sit panis: qz sic de necessitate esset inter ea temp⁹ medium: sed tñ vtrūlibet coz pōt p se signari. Sed hoc itez nihil ē: qz designatio nostra nihil facit ad hoc q̄ tempus intersit vel nō intersit. vñ si sint duo instantia fm̄ rem in quorū vno ē panis vltimo: et in alio corp⁹ xpi pmo siue signent a nobis siue non: oportet eē temp⁹ mediū. ¶ **¶** ex quo instans illud ē signabile: non vñ q̄ possit designatio ei⁹ impediri p designationē alterius instantis cū iste due designationes nō sint contrarie. Et iō aliter dō q̄ nō ē designare vltimū instans sed vltimū temp⁹ i quo ē panis: inter temp⁹ autē et instans nō cadit necessario temp⁹ mediū sic cadit mediū inter duo instantia. Et veritas hui⁹ questionis apparet ex hoc q̄ p̄s dicit i. viij. phy. q̄ qñ ex albo sit nigrū in toto tpe mensurate motū alterationis erat albū: sed in vltimo instanti illi⁹ tpe ē nigrū. vñ fm̄ ipm̄ nō ē dandū q̄ in toto illo tpe sit albū sed in toto pter vltimū nūc. et qz ante vltimū nūc alicu⁹ tpe nō ē accipere penultimū: sic nec ante vltimū punctū linee penultimū: iō nō est accipere vltimū instans in quo erat albū sed vltimū temp⁹. et sicut ē de illis mutationibus q̄ sūt termini motus: sic generatio ē termin⁹ alterationis: qz cū ex aere sit ignis in toto tpe alterationis pcedentis erat aer pter vltimū instans in quo ē ignis: et sicut ē in illuminatione respectu motus localis: et iō cū cōuersio sit termin⁹ cuiusdā motus scz plationis verboz in toto tpe pcedenti erat panis pter vltimū instans in quo ē corpus xpi. ¶ **¶** Ad. iij. dō q̄ i quolibet mutatione o3 designari nunc et p̄s fm̄ duos terminos mutationis q̄ sūt incōtingentes: vt dō in .j. phy. i. q̄ nō possūt simul esse. vñ fm̄ diuersitatez terminoz i diuersis mutationib⁹ fm̄ hoc diuersimode signat ibi nūc et p̄s. Aliqua em̄ mutatio ē iter e terminos pōt accipi mediū qd̄ min⁹ distat ab vno extremoz q̄ aliud. vñ anteq̄ pueniat ad vltimū mutationis terminū fuit recessus ab vno termino: et accessus ad alterū in quo cōsistit mutatio nis rō: et iō vtrūqz ad illam mutationē p̄tinet et nunc: scz in quo terminat accessus et recessus: et prius illud in quo incipit: et iō talis mutatio non ē in instanti sed in tpe. Aliq̄ vero mutatio ē inter cui⁹ terminos nō pōt accipi mediū in eodē subiecto nisi forte p acc̄s: sicut inter affirmationē et negationē qz cōtradictio ē oppositio cui⁹ nō ē mediū fm̄ se vt dō in .j. postero. per accidens autē pōt accipi ibi mediū ex pte negationis cui aliqd̄ adiungat: qd̄

magis vel minus distat ab affirmatione siue illud sit cōtrariū in eodē genere directe siue dispositō cōtraria: sic iter n̄ albū et albū accipit p accidēs mediū ex pte coloris cui cōiungit negatio albedinis: fm̄ q̄ magis vel minus distat ab albedine: et inter nō ignem et ignem accipit mediū fm̄ q̄ aliqd̄ ē magis vel minus frigidū aut humidū. Unde in oibus mutationib⁹ in quib⁹ etiā sunt affirmatio et negatio tñ: seu p̄uatio et forma tñ p se loquēdo non pōt eē recessus a termino vel accessus ad terminū ante p̄uatiōē ad vltimū terminū: et iō illud p̄ncipiū nō p̄tinet p se loquēdo ad hāc mutationē: s3 solū p acc̄s rōne illi⁹ adiūcti ad negationē fm̄ q̄ p acc̄s negatio recipiebat magis et min⁹: et p̄ p̄s mediū. vñ per se loquēdo p̄tinet ad motū p̄cedentē sicut ad alterationem que p̄cedit generationem et ad motū locale qui p̄cedit illuminationē: et p̄ hoc iste mutationes dicunt esse in instanti. et quia vt dictū est inter substantiā panis: et substantiā coz potis xpi non est accipere mediū qd̄ magis sit p̄p̄ quū cozpi christi q̄ substantiā panis: q̄tū ad hoc q̄ cōuertat in ipm̄ diuina virtute: ideo file ē iudiciū de ista cōuersione et de p̄dictis mutationibus. vñ ad hanc cōuersionē nō p̄tinet nisi illud nūc in quo definit esse panis: et incipit esse corpus xpi sed illud primū p̄tinet ad totū tempus p̄cedēs qd̄ mensurabat plationē verboz: que quodāmodo efficit cōuersionē. ¶ **¶** Ad. iij. dō q̄ mutatio vt dictū est in instanti ē: sed motus p̄cedens ē in tpe: si ergo includit in factōne tam motus p̄cedens q̄ mutatio q̄ est terminus eius sicut generatio alterationis: tūc fieri p̄tinebit ad motū p̄cedentē: et factū esse ad terminū motus qui ē ipsa generatio: et sic nō simul sit et factū ē. si autē factio nō extendit se ad mutatio nē illā tūc vtrūqz ē simul: et fieri et factū esse: et sic qd̄ sit ē. si dicat fieri rōne ip̄s mutationis que tūc est: sed factū ē rōne termini mutationis. sicut em̄ dicim⁹ q̄ simul terminat motus et terminatus ē: sicut illuminat aer et illuminat⁹ ē: et sicut etiā ē in cōuersione de qua loq̄mur. ¶ **¶** Ad. iij. q. dō q̄ quantum aliquid est p̄manētius: tanto difficilior transmutat⁹: et quia subiectū in qualibet mutatione manet: iō in oib⁹ mutationibus materia est maxime manēs cū sit subiectū oim̄ mutationū. vñ illa mutatio que ad ipam materiā attingit ē difficilior et maioris virtutis ostensua q̄ quicūqz alia transmutatio ex pte eius qd̄ transmutat. et qz creatio et hec cōuersio p̄tīngūt vsqz ad essentiā materie: vt ex p̄dictis p̄s: cōstat has mutationes esse maioris virtutis ostensuas quibuscūqz alijs in quibus mutat vñ forma substantialis vel accidentalis: vel locus exterior: sed inter has duas videt creatio simpliciter loq̄ndo p̄cellere: quia per ipam materie essentiā p̄ducit ex quo consequit⁹: vt a p̄ducente per hāc cōuersionem possit in alterū transmutari: sed ex pte eius ad qd̄ est mutatio: mutatio que ē in vnione

humane nature ad diuinā psonā pcellit has et oēs alias mutatoēs in difficultate. vñ ipa ē miraculuz miraculoz oīm. ¶ Ad. j. q. dō q. mutatio ista fit ex exñte in exñte: pter modū aliaz mutationū q. fiunt etiā ex exñtibus in exñtia: ex quaz inspectioe intellectus noster sibi suas conceptiones formauit et iō hec conuersio videt esse contra conceptiones intellectus: et ppter hoc difficultus ei assentis q. creationi que est ex oino nō exñti cuiusmodi mutatio nō videt. ¶ Ad. ij. dō q. aliqua actione pō esse resistentia dupliciter. vno mō ex parte agente quando scz ex contrario agente virtus ipsius obditat. alio mō ex pte ipsius effectus quādo ex cōtraria dispositione impedit effectus: in omni actione vbi agens nō patit p̄ma resistentia non habet locum sed secunda solum. vñ in operationibus diuinis nō attendit difficultas fm resistentiā ad agentem sed fm impedimentū effectus: magis aut impedit effectus p subtractionē potentie recipientis q. per rōnē contrarie dispositōis: q. cōtraria dispositio nō impedit effectū nisi inquantū facit potentiaz indispōsitā: et iō maior difficultas est in creatione vbi omnino materia nō p̄existit q. vbi p̄existenti materia est aliquid quod effectū contrariando repugnat. ¶ Ad. iij. dō q. sic se habet potētia naturalis ad mutationes naturales: ita se habet potētia obediētē ad cōuersiones miraculosas. vñ fm modū miraculose cōuersionis ē etiā modū obediētialis potētē in creatura in aliud cōuertendo sic q. in cōuersionib⁹ formalib⁹ inest potētia obediētē ad recipiendū talē formā: ita in hac substantiali cōuersione inest potētia obediētē: vt hec substantia p̄uertat in illā. vñ maioris virtutis oñsua ē creatio in qua nulla potentia obediētē p̄existit q. hec conuersio.

Ad quartū sic procedit: videt q. p̄dicta conuersio possit exprimi p verbū substantiū alteri⁹ t̄pis q. p̄ntis vt dicat: Qd ē panis erit corp⁹ xp̄i vñ qd est corpus christi fuit panis: Ambro. em̄ dicit in li. de sacramentis q. erat panis ante consecrationem. ¶ P̄ maior ē cōueniētia quāto p̄fectior ē cōuersio. sed hec cōuersio ē p̄fectior oibus alijs: q. in hac cōuertit totū in totū: et partes i partes: sicut ex p̄dictis p̄: cū ergo in alijs cōuersionib⁹ vtimur talī mō loquidi. q. qd erat aqua ē vinū: vel qd erat aer ē ignis: vñ multo fortius hic q. possit dici: qd ē corp⁹ xp̄i erat panis. ¶ Sed p̄tra: qd ē relatiuū suppositū eiusdē sed nō est accipe aliq. suppositū qd sit q̄nq. panis q̄nq. corp⁹ xp̄i: vt ex p̄dictis p̄. q. nō ē dicendū: qd ē corp⁹ xp̄i fuit panis. ¶ Lterius vñ q. hec sit vera: panis sit corp⁹ xp̄i: ad omnē em̄ facere sequit fieri s̄z xp̄s fecit ea s̄z panē et vinū corpus suū: vt Dam. dicit. q. panis sit corpus xp̄i. ¶ P̄. omne qd cōuertitur in alterū sit illud. sed panis cōuertit in corpus

xp̄i. ergo sit corpus christi. ¶ Sed cōtra: omne fieri terminat ad factū esse. sed hec nūq. erit vera: panis ē factus corpus xp̄i: quia qd factū est ē. panis aut nūq. est corp⁹ christi. ergo et hec est falsa: panis sit corpus christi. ¶ Lterius videtur q. hec sit falsa: de pane sit corp⁹ christi: ex eodem em̄ sit aliquid et factū est. sed hec est falsa: corpus christi factum est de pane vel ex pane. ergo et hec: corp⁹ christi sit de pane. ¶ P̄. denotat consubstantialitatem: vt magister dicit in. j. di. xxxvj. sed nulla p̄substantialitas est panis ad corpus christi. ergo nō pōt dici q. corpus christi fuit de pane vel ex pane. ¶ Sed cōtra Ambro. dicit: vbi accessit consecratio de pane sit corpus christi. ¶ Lterius videt q. hec sit vera. panis pōt esse corpus christi: motus em̄ est actus existētis in potentia. sed panis mutat in corp⁹ christi. ergo panis est potentia corpus christi. ergo pōt esse corpus christi. ¶ P̄. Ambro. dicit q. panis potest esse corpus christi consecratione que fit christi sermone. ¶ Sed cōtra: qd pōt esse aliqd nihil p̄hibet si ponat illud: q. possibili posito fm p̄m nō sequit incōueniens. sed incōueniens sequit si dicatur: panis est corpus christi. ergo hec ē falsa: panis pōt esse corp⁹ christi. ¶ R̄. nō dō ad. j. q. q. hec cōuersio in hoc differt ab oibus alijs mutationibus q. in oibus alijs mutationibus est aliqd subiectū cōmune in hac aut nō: sed solū ē accipe duos terminos conuersionis: et iō omnes locutiones exprimentes mutationē p qua importat ordo terminum ad terminū sūt concedende in hac materia sic hec panis conuertit in corpus christi. locutiones vero que expriment identitatem subiecti nō sunt cōcedende: p̄prie loquēdo: sed quia in hac cōuersione ē aliquid simile identitati subiecti: scz cōitas specierū que manent hinc inde: quia ille species nō sint mutationis subiectū: iō etiā tales locutiones aliquā a sanctis posite inueniunt: vt identitas importata non refert ad subiectū sed ad species eisdē. vñ tales locutiones non sunt extendende: q. sunt improprie: et hec locutio que ē: hoc fuit illud: vel qd ē hoc erit illud: expr̄sse importat identitatem subiecti mutationis ppter naturā relationis: iō non est simpliciter concedenda. ¶ Ad. j. q. dō q. verbum Ambro. est exponendū: qd erat panis est corpus xp̄i. i. qd est sub speciebus panis: p̄mo fuit panis et postea corpus christi. ¶ Ad. ij. dō q. fm p̄m i. ij. de aia. Passum in p̄ncipio est dissimile: sed in fine est simile. vñ perfecta conuersio requirit p̄fectā distantia in p̄ncipio: et p̄fectā vnitatem in fine: sed hoc nomen panis importat qd erat in p̄ncipio: q. importat terminū a quo: iō q̄to p̄fectior ē conuersio tanto minus pōt corpus christi de pane p̄dicari. ¶ Ad. ij. q. dō q. cum dicitur hoc sit illud ex vi locutionis in li hoc importat subiectum factionis. vñ hoc est per se: homo sit albus: sed hoc est per accidens: nigrū sit album: subiectū aut factionis cōe

ri nisi sub determinata quantitate. ¶ Si aliquis i mari hominē baptizet illa tñ aqua vbo vite sanctificat que ad vsum ablutionis cedit: et non totū mare. q̄ a simili et hoc tñ d̄ p̄c̄ et vno consecrari p̄t̄ quātū p̄t̄ venire in vsum fidelium. ¶ S̄z̄ fm̄ p̄b̄m̄ i. ix. l̄th. Omne determinatū ē mediū duorū extremorū determinatorū. s̄z̄ q̄t̄itas panis q̄ p̄secrari p̄t̄ nō ē mediū duorū extremorū determinatorū: q̄ nunq̄ ē ita pua q̄t̄itas qn̄ possit cōsecrari q̄ nō ē determinata quātitas ēt̄ fm̄ magnitudines. ¶ S̄z̄ stat q̄ sacerdos habēs paucos pochianos p̄t̄ tñ de pane cōsecrare q̄t̄i habēs multos q̄uis nō debeat. s̄z̄ nō p̄t̄ accipi tāta quātitas panis q̄ n̄ possit venire in vsum multorū pochianorū: et p̄cipue cū vn̄ hō possit et multū et paz̄ in q̄t̄itate sumere. q̄ nō p̄t̄ eē tanta materia panis qn̄ possit cōsecrari etiā a q̄cūq̄ sacerdote. R̄ñdeo dō ad. j. q. q̄ mā sacri d̄z̄ cōpetere et significationi sacri et vsui et vtroq̄z̄ mō exigit duplex mā i h̄ sacro: vsum em̄ hui⁹ sacri ē māducatio q̄ ad sui integritatē et cibū et potū exigit: et iō hui⁹ sacri d̄z̄ eē duplex mā: vna q̄ in cibū sumit: et alia que in potū. Significatio at̄ sacri ē duplex. Una fm̄ q̄ resp̄ctat p̄teritū: et sic i hoc sacro significat passio x̄pi in q̄ sepať fuit eius sāguis a corp̄e: et iō sepať in h̄ sacro offerri debet signū corp̄is: et signum sāguis duplici mā ex̄ite. Alia significatio sacri ē d̄ effectu p̄ sacm̄ iducēdo: q̄ sacra efficiūt qd̄ figurāt: et sic cū hoc sacm̄ ad salutē corp̄is et aie sumat: ōz̄ q̄ sub sp̄e p̄cis ad significatā salutē corp̄is: et sub sp̄e vini ad significatā salutē aie hoc sacm̄ pficiat: vt in l̄ra magister dicit. ¶ Ad. j. q̄ d̄ q̄ simplicitas p̄ se n̄ ē cā nobilitatis s̄z̄ p̄fectio: vñ vbi p̄fecta bonitas in vno simplici inuenit: simplex ē nobil̄ q̄ p̄positū: qn̄ aut̄ econtrario simplex ē ip̄fectū: cōpositū vero p̄fectū tūc cōpositū ē nobil̄ q̄ simplex sic hō ē nobilior terra: et iō hoc sacm̄ q̄uis sit magis p̄positū rōne māe est tñ nobil̄: q̄ ē magis p̄fectū. q̄ aut̄ ad p̄fectiōem eť hec cōpositio exigit p̄z̄ ex d̄ictis. ¶ Ad. ij. d̄ q̄ q̄uis tot⁹ x̄ps̄ sit sub sp̄e p̄cis fm̄ rei veritatē: n̄ tñ ē ibi ex vi sacri nisi corp⁹ eť vt ex d̄ictis p̄z̄: et s̄z̄ q̄ venit i vsū fidelium. ¶ Ad. iij. d̄ q̄ populo non dat sāguis p̄p̄ piculū: q̄ vna gutta sāguis citi laberet q̄ aliq̄ picula corp̄is: vñ ministris altaris s̄z̄ p̄suetudinē aliquorū dat p̄cipatio sāguis de qb̄ p̄sumit q̄ i talib⁹ magis sit cauti i lege veteri de libaminib⁹ nihil habebāt offerētes s̄z̄ soli sacerdotēs p̄ q̄ significabat pot⁹ hui⁹ sacri: de sacrificijs at̄ habebāt qb̄ significabat cibus hui⁹ sacri. ¶ Ad. iij. d̄ q̄ q̄uis p̄secratio panis nō depēdeat a p̄secratione vini qd̄ qdā posuerūt vt supra di. viij. d̄ictū ē: tñ pot⁹ deberet desistere qui n̄ haberet vtrū q̄ p̄ficere p̄ter moztē ecclie in vna tñ sp̄e: q̄uis etiā si i vna tñ sp̄e p̄secraret p̄secratū eēt: peccaret aut̄ grauit̄ nisi post p̄secratioē corp̄is at̄ p̄secrationē sāguis occideret vť alias p̄ter culpā suaz̄ ipe d̄iret. ¶ Ad. ij. q. d̄ q̄ cā q̄re panis et vinū sūt mā

hui⁹ sacri inter alios cibos et pot⁹ ē institutio diua. Causa aut̄ institutiois multiplici p̄t̄ assignari. Prima ex pte vi sacri: q̄ hec duo cōmuni i cibum et potū veniūt: vñ pueniēt p̄ hoc in cibū et potū sp̄i ritualē manuducimur. Secda ex effectu sacri: q̄ vt d̄i i glo. j. Lot. xi. p̄cis s̄ ceteris cibis sustētat corp⁹ et vinū letificat cor: et s̄l̄r hoc sacri sustētat magi et letificat charitate iebriatos q̄ alia sacra. Tertia ex ritu celebratiois q̄ mūdi tractat q̄ alia q̄ i cibū et potū veniūt. Quarta ex significatioē duplicis rei hui⁹ sacri: q̄ p̄cis ex mltis granis p̄ficat et vinū ex mltis acinis p̄luit qd̄ cōpetit ad significatū corp⁹ x̄pi vey et mysticū ut supra di. viij. d̄ictū ē. Quinta ex resp̄ctatioē ei⁹ qd̄ p̄ccat: grana i area p̄culant et p̄cis i fornace d̄coq̄: et vinū i torculari exp̄mit: q̄ oia p̄petūt ad rep̄ntatū passioē x̄pi. ¶ Ad. j. q̄ d̄ q̄ h̄ sacm̄ n̄ debuit i sp̄e alicui⁹ sacri legi mofar: ce institui vt oñdēt cessatō legalium q̄z̄ sacerdotiū ē p̄fectū sacerdotiū x̄pi: et iō pueniēter ad illas species i no. testa. reducit qd̄ oñdēt sacerdotiū no. te. sic p̄minē sacerdotiū leuitico. f. ad oblatōē Melchisedech: vt apls p̄bat Heb. vij. ¶ Ad. ij. d̄ q̄ caro de rōe sui n̄ d̄ic aliqd̄ ordinatū i cibū: s̄z̄ q̄nda rē nate: et iō n̄ ita p̄pet̄ significaret caro aial carnē x̄pi vt ē cib⁹ fidelium: fm̄ q̄ i hoc sacro p̄t̄inet sic p̄cis: q̄ ad hoc p̄fect⁹ ē vt cib⁹ sit. ¶ Ad. iij. d̄ q̄ vinū q̄uis n̄ d̄et isurmis q̄ morbo sebrili s̄biacēt: dat tñ d̄bilib⁹ vt cōfortē. et s̄l̄r hoc sacm̄ n̄ ē d̄adum his q̄ sūt i febre p̄ci s̄z̄ ad p̄fortationē d̄bilium q̄ a pctō liberati sunt. ¶ Ad. iij. d̄ q̄ mel q̄uis h̄eat suauitatē: ē tñ islatiū: et iō magi q̄rue significat suauitatē tp̄alē q̄ stat q̄ charitatē q̄ edificat. vñ et i sacrificijs veteris legis apponi p̄hibebat: et iō et n̄ cōpetit huic sacro. ¶ Ad. v. d̄ q̄ q̄uis cib⁹ iste sit puuloz̄ p̄ hūilitatē: ē tñ gradū i s̄ide: vñ Aug. Li b⁹ s̄i gradū. et iō n̄ p̄ciet vt s̄b sp̄e lactis sumatur. ¶ Ad. iij. q. d̄ q̄ qdā d̄icit q̄ vtr⁹ n̄ ē data m̄ nistro et vbi ad p̄secratū panē et vinū s̄b q̄cūq̄ q̄t̄itate: s̄z̄ s̄b tāta q̄t̄itate q̄nta p̄t̄ cōpetē ad vsūz̄ si deliū: sic em̄ p̄formabit iūctio p̄secratū iūctioi ecclie. S̄z̄ h̄ n̄ v̄: vey. n̄ em̄ p̄t̄ d̄ici q̄ q̄t̄itas māe sit determinata fm̄ vsūz̄ q̄ i p̄nti occurrit: q̄ sic sacerdos i deserto n̄ possit p̄ficē tot hostias q̄t̄ sacerdos alicui⁹ ciuitatē hūit̄ mltos pochianos qd̄ falsuz̄ est s̄z̄ fm̄ vsū q̄ nūq̄ occurrē p̄t̄. tātū q̄ de vino et pane p̄secrāe p̄t̄ q̄t̄ū ē sumibile ab oib⁹. ad h̄ at̄ n̄ ē q̄t̄itas determinata: p̄cipue cū vn̄ hō possit sumere in magna quātitate et parua quātitate. vñ quātitas pua vel magna ad hoc nihil facit. ¶ Ad. j. q̄ d̄ q̄ sacra ad aliqd̄ ordinant. vñ i sacris ē duplex i t̄ctio. Una q̄ ordinat ad p̄fectōēz̄ sacri: et hec ē esse tialis sacro: vñ ea p̄termissa nō ē sacm̄. Alia q̄ ordinat ad finē sacramēti: et hec cōsequit sacramētū vt ea posita vel remota nihilomin⁹ p̄ficat sacm̄. si cur si aliq̄s intendat baptizare aliquem vt lucrum temporale cōsequat: sacm̄ baptisimi vey ē: q̄ fm̄ p̄mā int̄tione cōformat intentioni ecclie: q̄uis nō

quod ad secundam. et sicut in hoc sacro si sacerdos intendere
 ret consecrare non ad sumendum: sed ut in veneficio vte-
 ret: vix corpus christi esset. unde et si aliquis sacerdos intē-
 deret consecrare magna quantitate panis et vini non
 ad usum fidelium: sed in irrisione esset consecratus: non tamen
 dico quod possit consecrare totum panem quod est in ciuitate si-
 mul: vel quod est in foro: quia ipsa forma. prout demonstrat
 tiuo utens ostendit quod materia consecrata dicitur esse coram sacer-
 dote. unde sacerdos extra domo sua non possit conse-
 crare panem quod est in altari: quod etiam non potest de toto pa-
 ne quod est in foro: neque de toto vino quod est in cellario: sed
 quantumcumque sit quantitas panis et vini quod coram sacer-
 dote proponitur: credo quod possit consecrari ab ipso
 Ad. ij. dicitur quod potestas orationis a deo est: ut dicitur Ro. xij.
 et quantum est de intentione orationis potestate ad bonum
 est ordinata: nihil tamen prohibet quod potestate accepta
 abutatur. unde sic plati ecclesie habet potestate in edifi-
 catione et non in destructione: tamen multa possunt fieri
 quod sunt in destructione: ita viri consecrati data est ver-
 bo et ministris ad dei honorem: tamen potest aliquid abuti
 ut ad irrisionem vel ad lucrum vel aliquid huiusmodi faciat.
 Ad. iij. dicitur quod perfectio sacri in baptismo consistit in
 ipso usu materie: et id illud tamen aque consecrat verbo
 vite quod in usum venit: sed perfectio huius sacri consi-
 stit in ipsa materie consecratione et versus est ad hunc sa-
 crum. unde perfectio huius sacri non dependet ab usu sicut est
 est in baptismo.

Ad secundum sic pro

cedit: videtur quod non oportet quod sit panis triticeus
 hoc enim sacrum est memoriale dominice passionis. sed ma-
 gis competet ad signandum passionem panis ordeus quod est
 durus et hispidus quam granum tritici quod est delicatum. ergo
 ex alio frumeto panis consecrari potest esse materia huius
 sacri. In omni autem potest fieri sacrum baptismi ut
 nullum pro defectu materie a sacri preceptio fraudet. et
 sicut orationis dicitur esse materia huius sacri: ut nullum inopia
 excuset. Figura in naturalibus est signum speciei.
 sed quodam frumeta sunt quod habent similem figuram grano tritici
 sicut per se farre et spelta. sunt eiusdem speciei cum grano
 tritici: et ita panis ex illis frumentis consecratus poterit
 esse materia huius sacri. Panis autem materia huius sacri est: quod ex mul-
 tis granis consecratur unitate corporis mystici designat:
 ut supra dicitur. dicitur est. sed hoc est inuenit in pa-
 ne de aliquo frumeto consecrato. si ille panis potest esse materia
 huius sacri. Sed est versus ecclesie: et hoc quod dominus
 grano frumenti comparauit: Jo. xij. et non alijs legumibus
 Alteri vero quod si grano tritici admisceatur aliud fru-
 mentum quod possit panis exinde consecrari esse materia huius sa-
 cri: quia in sicco comixtio non tollit speciem. sed granum triti-
 ci et alia huiusmodi sunt sicca. si comisceatur ad hunc ma-
 nerem speciem tritici: et ita potest inde consisti corpus christi. Unde
 vix inuenit farina ex solis granis tritici nisi studio
 se fiat. si ergo ex farina comixta ex diuersis granis non
 possit fieri panis quod sit materia huius sacri: rarissime hoc
 sacrum proficeret: quod est absurdum. Unde per corruptionem

magis recedit a specie quam per mixtionem. sed de pane corrup-
 pro potest fieri hoc sacrum cum videamus hostias diuitis
 sine a quibusdam conseruari. et multo magis de pane ex
 granis comixtis consecrato potest fieri hoc sacrum. Sed
 medium neutrum extremorum est. sed panis comixtus ex di-
 uersis granis est medius inter panem tritici et aliorum
 granorum. non est panis triticeus. sed de eo non potest fieri
 hoc sacrum. Unde dicitur amido ut quodam dicitur non potest fieri
 hoc sacrum. sed amidu est farina triticea pura. et mul-
 to minus potest fieri hoc sacrum de pane alteri farine
 Alteri vero quod non debeamus consecrari in azimo sed in fer-
 mentato: nos enim debemus consecrari in quo christus profecit.
 sed christus profecit in fermentato non in azimo. sed nec nos debe-
 mus in azimo consecrari. Probatio medicorum: ante pascha iu-
 dei azimis non utebantur. sed cena domini in hoc sacrum in-
 choauit sicut ante pascha celebratur: ut patet Jo. xij.
 Ante diem festum pasche etc. et ipse in fermentato non in azimis
 profecit. Unde vitas dicitur tridere figure. sed agnus typicus
 imolabatur luna. xij. ut habet Exo. xij. sed christus imo-
 latus fuit luna. xij. sed die precedenti corpus suum dedit
 discipulis manducandum. hoc fuit luna. xij. sed pascha
 incipiebat luna. xij. ante pascha fuit cena domini: et
 sic idem quod prius. Unde Jo. xvij. dicitur quod die passionis
 domini iudei non intraverunt portum pilati ut non contami-
 narerent: sed ut manducaret pascha. et illa die a iudeis
 manducabatur pascha: et sic cena domini fuit ante pascha:
 et sic idem quod prius. Unde Luce. xxij. dicitur quod mulieres vi-
 so monumento iuerunt et parauerunt aromata. sed hoc
 non licuisset prima die de. vij. quod azima comedebant
 quia dies illa erat eis celeberrima quod quidem dies erat lu-
 na. xv. sed christus passus est luna. xij. et sic idem quod prius
 Unde Jo. xix. dicitur quod dies sepulture dominice erat ma-
 gnus dies sabbati. sed in solennitate azimorum sola prima
 dies erat celeberrima et vocabatur magna. sed dies sab-
 bati fuit prima dies solennitatis quod est luna. xv. et sic di-
 es veneri fuit luna. xij. et sic idem quod prius. Unde ar-
 chosolimus grecos signat panem fermentatum. sed hoc no-
 me inuenit apud grecos ubi nos habemus: Accipit
 iesus panem. sed de fermento profecit: et sic idem quod prius
 Unde sacra veteris legis tunc fuerunt grece obfusa ad
 lram sunt mortifera: quia lra occidit. ij. Cor. ij. sed hoc
 erat versus de legalibus comedere in azimis. sed versus est mortu-
 ferus in azimis proficere. Unde hoc sacrum est specialiter sacrum
 charitatis. sed fermentum charitatem significat: ut patet glo.
 Math. xij. super illud: Sile est regnum celo. fermento
 etc. et maxie dicitur proficere de fermentato. Unde sic albus et
 ruber sunt accidia vini: ita azimum et fermentatum sunt
 accidia panis. sed indrunt proficere de vino albo et rubeo
 et non magis dicitur attendi de pane an sit azimum vel fermenta-
 tum quam de vino an sit albus vel ruber. Sed prima
 die azimorum nihil fermentatum esse debebat in domibus
 iudeorum: ut patet Exo. xij. sed dominus profecit prima die azimo-
 rum: ut patet Math. xxvj. Marci. xij. Luce. xxvj. et
 ipse profecit de azimo. et nos debemus de azimo con-
 ficere. Unde christus non venit legem solvere: sed im-
 plere: ut dicitur Math. v. sed secundum legem agnus paschalis

comedebat cū azimis: vt pz Exo. xij. q̄ xps agnum paschalē cum azimis comedit. q̄ de azimo cōfecit
 ¶ Mā o3 puenire sacro. s3 panis azimus magis p̄petit huic sacro q̄ fermētā. p̄p̄ puritatē. j. Lot. v. Epulemur nō i ferimto veteri 7c. q̄ o3 de pane azimo fieri sacro. R̄ ideo dō ad j. q̄ n̄ pōt cōfici nisi de pane triticeo: cui cā ē diuina institutio: q̄ ipse h̄ pane p̄fecit. Rō at̄ institutōis pōt triplex assignari. p̄ma ex effectu: q̄ tal panis meli' nutrimentū p̄stat. vñ p̄petit ad significadū excellētā grē q̄ i hoc sacro p̄fert. scōa ex vsu sacri: q̄ panis triticeus ē q̄ cōius i vsuz cibi vici: alij at̄ panes n̄ sūt nisi p̄pter defectū tritici. vñ 7 panis simpliciter dicit̄ intelligit̄ d̄ tritico sic 7 oleū d̄ oliuū vñ p̄petit huic sacro cui' vs' ē i mādudacōdo: vt supra d̄c'm ē. tertia ex re p̄tenta q̄ ē xps q̄ se grano frumēti p̄pauit dīcō: Nisi granū frumēti cadēs i terrā 7c. Jo. xij. ¶ Ad. j. q̄ dō q̄ i passiōe xpi nō fuit aliq̄ ourida ex pte xpi q̄ patiebatur s3 sūma benignitas: 7 q̄ hostia panis significat 7 p̄met ipm xpm: iō nō ita cōperit huic sacro p̄p̄ ordeace' vl' alteri' mōi sic p̄p̄ tritice' q̄ ē deli catio: 7 suauior. ¶ Ad. ij. dō q̄ ois aq̄ oī aq̄ ē eadē spē fm p̄bm: 7 iō n̄ differt i q̄cūq̄ aq̄ baptisim' fiat s3 n̄ oia grana ex qb' p̄p̄is p̄sueuit p̄fici sūt eiusde3 speciei: 7 iō nō ē silis rō v̄trobīq̄: 7 p̄terea sacm istud nō ē tāte necessitat' sic sacm baptisim': vt p̄ dicitū ē. ¶ Ad. iij. dō q̄ qdā dicit q̄ de spelta pōt p̄fici cozp' xpi p̄p̄i silitudinē quā h3 ad tritici: s3 sic p3 intueti quatū ad figurā pl' appropinqt̄ ordem ad silitudinē tritici q̄ spelta remoto cortice ab vtroq̄. q̄uis i colore plus spelta cōueniat: s3 inter alia oia h̄ mōi pl' puenit maxie i figura far cū tritico: 7 silis i colore. vñ ex idēitate figure n̄ pōt haberi q̄ aliq̄ istoz sit eiusdē speciei cū grano tritici s3 idēitat' speciei pōt ex alio exp̄imtu accipi. generās em̄ 7 genitū pueniūt de necitate i spē: s3 n̄ d̄ ne cessitate i accidētib': q̄nūmo accidētia variat̄ ex caus extrīsecis. vñ cū ex grano tritici vbiq̄q̄ semietur nūq̄ nascat̄ spelta vl' far aut ordeū vl' aliqd̄ h̄ mōi p̄stat q̄ oino ista differunt spē a tritico. ¶ Ad. iij. dō q̄ illud q̄ obiectio tangit̄ ē cā q̄re ex p̄e fit h̄ sacm: n̄ at̄ q̄re ex tali pane: s3 h̄ac o3 supaddē sicut p̄p̄iū ad cōe. ¶ Ad. ij. q. dō q̄ admixtio extranei duplex pōt eē. Uno' itaq̄ extranei adiūctū soluat specie' ei' cui adiūctū: vl' trahēdo ad spē suā sic si amphore aq̄ addēt p̄bala vini: vl' faciēdo mediā specie': sic q̄n vtrūq̄ eqlit̄ ponit̄ vt eqlitas n̄ accipiat̄ tur tñ fm q̄titarē s3 fm p̄portōnē v̄tut'. Alio mō ita q̄ additū n̄ soluat specie' s3 ipm assumat̄ ad specie' ei' cui addit. sic si gutta aq̄ amphore vini apponatur: si q̄ fiat tanta admixtio extranei q̄ soluat spē panis triticei: nō pōt p̄fici ex pane illo: si at̄ adeo sit pua admixtio q̄ spē p̄is triticei maneat: 7 illud q̄ addit ad naturā tritici p̄uertat̄: pōt exinde p̄fici sacm: h̄ mōi aut̄ signū pōt accipi ex accidētib' s3 colore sapore 7 h̄ mōi: q̄ accidētia maximā p̄tē

p̄ferunt ad p̄gnoscedum q̄ qd̄ ē: fm p̄bm i. j. d̄ aia
 ¶ Ad. j. q̄ dō q̄ q̄uis sicca cū integra manēt n̄ amittat spē: ex p̄mixtiōe tñ q̄n diuidit̄ 7 p̄ficiūt sic i pane accidit p̄nt spē amittē. ¶ Ad. ij. p3 solutō ex v̄tut' t̄iōe p̄dca. ¶ Ad. iij. dō q̄ si sit tāta corruptiō q̄ spē p̄is nō maneat tūc n̄ pōt ex eo p̄fici: si at̄ spē manēt sit aliq̄ dispositio ad corruptiōem pōt exinde confici: q̄uis grauit̄ peccet conficiens ex tali scienter p̄opter irreuerentiam sacri: 7 q̄ spē maneat: pōt ex h̄ p̄gnōsiā q̄ cōtinuitas n̄ ē soluta nec alia accidētia oīno ablata: 7 q̄ amidū sit de farina triticea q̄ qd̄ p̄ attritiōe 7 excollatōem 7 vapōr admixtiōe v̄ spē farine amissit̄: vl' ad corruptiōnē oīno cē disposita: iō ex ea n̄ o3 p̄fici: nec pōt fm q̄sdā. Quidā at̄ dicit q̄ amidū cū sit crudū n̄ pōt eē mā hui' sacri: sic nec pasta: s3 si coq̄t poterit exinde p̄fici: q̄ amidū sit ex farina maxie depurata. ¶ Ad. iij. q. dō q̄ i h̄ v̄t eē diuersitas inter grecos 7 latinos: greci em̄ de fermentato: latini de azimo cōficiūt. Lā at̄ h̄ mōi diuersitat' ē. q̄ oīs i azimo p̄fecit: vt ex trib' euāgelistis habet manifeste: 7 ita i p̄mitiua ecclia apli celebrabant: quē morē romana ecclia ab aplis q̄ ip̄as sūdaucrūt accepit: vt In no. iij. dīc. s3 postea vt dīc Leo papa: imminētē heresi hebronitaz q̄ dicebant sil cū euāgelio legalia obseruāda sacri p̄res ne eis p̄sentire viderēt voluerūt ad t̄ps instīctū sp̄ssantā ex fermētato cōfici sacro: postea cessate illa heresi ecclia romana ad p̄stinū morē r̄dīt: greci at̄ suāe voluerūt morē ad t̄ps a p̄tib' introductū vlt̄er' addētes nō posse cōfici nisi de fermētato: 7 ad h̄ p̄bādū asserere voluerūt oīm i fermētato cōfecisse. Et q̄ tres euāgeliste cōcorditer dicit̄ p̄ma die azimoz oīm instituisse h̄ sacm i tāta insaniā: qdā ex eis p̄p̄erūt vt dicerēt euāgelistas illos falsū scripsisse: 7 a Johāne fuisse correptos q̄ an diē pasche dīc oīm cenasse cū discipul: s3 q̄ h̄ n̄ p̄dicat̄ oīdē. supposito at̄ q̄ do m̄it'. xij. luna vt dicit̄ cenā celebrasset: adhuc cui dēt̄ oīdē q̄ de azimo p̄fecit: q̄ sic dīc Chryso. sup Math. ap̄t̄isse oīs dīmōstrauit: q̄ a p̄ncipio circūcisiōis sue vsq̄ ad diē pasche extremū n̄ erat p̄ius diuiaz legū i q̄bus p̄cipiebatur: vt cū azimis paschalis agnus comederet. Et iō dō ē q̄ oīs in azimo cōfecit: 7 in azimo cōficiendū est: q̄uis etiā in fermētato cōfici possit: q̄uis peccaret cōficiens ecclie morem nō seruans. ¶ Ad. j. q̄ dō q̄ verbū illud Johānis greci hoc mō intelligūt sicut obiectio p̄cedit. Sed hic intellectus stare nō pōt: quia ē cōtrarius alijs euāgelistis qd̄ nō est phas in sacra scriptura dicere. P̄terea nō inuenit̄ in lege q̄ aliquo casu liceret anticipare lunā. xij. sicut dicit̄ oīm fecisse p̄uidēs passiōe. vñ qdā dixerūt q̄ cena qua oīs lauit discipuloz pedes: 7 q̄ cozp' suū cōsecrauit nō fuit eadē: s3 vna aliaz p̄cessit: 7 de p̄ia loq̄tur Johānea: de secūda aliq̄ euāgeliste. s3 hoc est p̄ vsū ecclie q̄ diē iouis ablutōez pedū celebrat: 7 ē p̄

textu euangelij: quia sicut ex serie euangelij Jobis ap-
 paret eode sero quo pedes lauit a iuda p' buccel-
 la recedente tradit' e. Et io dō est q' dies festus pas-
 sche vocabat p'ma dies oc. vij. q' erat celeberria: z
 hec erat. xv. luna z i vespe pcedeti immolabatur
 z comedebat agnus luna. xiiij. cū azimis: z tūc do-
 min' cenā fecit cū discipul' suis: z hāc diē dicit' aliq'
 euāgeliste primā diē aziorū z Johānes an' diez fe-
 stū pasche. ¶ Ad. q. dō q' nō q' veritas ruderet
 figure quātū ad oia: alioqui oportebat nos dicere
 q' dñs ad vespam passus sit: q' tūc imolabaf agn'
 qd' ē cōtra oēs euāgelistas: sed quātū ad aliquid
 veritas figure respōdet: q' quāuis an' xpī resurre-
 ctionē dies a mane i mane pputaret: sic in. ij. li. of.
 xij. dicit' ē: tūc hoc erat speciale in solēnitatib' le-
 gis q' pputat dies a vespa i vesperā. vñ vespa q̄rte
 decie diei pputabat quātū ad solēnitatē in nume-
 ro diez cum. xv. in qua dñs pass' est: z etiā imola-
 tio ei' vespere. xiiij. diei quodāmodo inchoauit:
 q' tūc traditus fuit z tūc fact' ē sudor ei' sanguine
 us vt dicit' Luce. xxij. ¶ Ad. iij. dicit' q' pascha
 accipit' ibi p' abis paschalib': scz azimis qui p' oēs
 vij. dies comedebat' Criso. tñ dicit sup Job. q' in
 telligit' de agno paschali quē i alia die ab ea quaz
 lex instituit comederūt z legē soluerunt: vt animi
 sui adimplerēt desiderij in morte xpī: xpī aut' nō
 pterijt tps pasche diē. s. iouis s. i ipso pascha come-
 dit. ¶ Ad. iij. dō q' nulla dies erat adeo celebra-
 quātū ad vacationē ab opib' sic dies sabbati: vñ
 i prima die solēnitatis licebat coq̄re cibos et alia
 huiusmōi facere qd' non licebat facere sabbatis: z
 ideo mulieres feria. vi. parauerūt aromata viden-
 tes q' nō sufficerēt q' p' Nicodemū pata erāt: z sab-
 bato fm legem quauerūt: z transeūtē sabbato eme-
 rūt aromata. i. cempta pauerūt: vñ etiā alia super-
 emerūt vidētes nō sufficere q' pu' feria. vi. parauē-
 rāt: z venerūt ad monumētū. vñ fm quosdā opera
 misericordie nō reputāt int' opa seruilia. vñ in die
 solēni licebat aromata ad sepulturā pparare: qz
 hoc erat opus misericordie. ¶ Ad. v. dō q' quo-
 cunqz die de vij. diebus azimoz sabbatū veniret
 dicebat magn' dies sabbati p' geminatā solēni-
 tatē scz sabbati z pasche. ¶ Ad. vj. dō q' archos
 apud grecos qñqz etiāz p' azimo pane ponit: et iō
 Exo. xij. dō in greco archos azimos vbi nos habe-
 m' panes azimos. ¶ Ad. vij. dō q' facere aliquid
 qd' in lege fiebat vt dicit Anshel. nō est iudicare
 alioqui iudicat' pficiētes ex fermentato: q' i lege p'
 ceptū erat vt panes primitiaz fermentatos offerēt
 sed facere aliqd' hac intētionē vt legalia obseruent
 ē iudicare: nos aut' nō ob hoc ex azimo pficiunt
 vt legē seruem' sed vt xpō p'formemur seruantes
 hoc qd' huic cōpetit sacro ab eo istituto. significat
 enī i azimo puritas vite que sp' seruāda ē: sic z in
 thurificatōe deuotio ofonis: vñ vtrūqz in lege no-
 ua frinet. ¶ Ad. viij. dō q' i h' sacro p'inet xpī vt

hostia: z qz puritas p'cipue in hostia etiā fm lege
 exigebat: iō magis cōpetit huic sacro vt significet
 xpī puritas p' panē azimū q' q' significet seruo: cha-
 ritatis p' fermentū. ¶ Ad. ix. dō q' albū z rubecum
 nō ita faciūt differētā in significatione sacri circa
 vinū sicut azimum z fermentatum circa panem: z
 ideo non est similis rō de vtroqz.

Ad tertium sic proce-

dit: Videt' q' nō solū de vino vitis debe-
 at sanguis xpī p'secrari: baptisim' em' i qlibet aqua
 fieri pōt. s. vinū ē mā hui' sacri sic aqua baptisimū
 ē et de quolibet vino pōt hoc sacm fieri: sic z de
 vino malozum granoz vel mozoz vel huiusmōi.
 ¶ S. i aliqbus terris non sunt vites nec ad eas de
 facili vinū potari pōt. q' debuit a diuina sapientia
 puideri vt ali' aliqz liquor i loco vini de vite pos-
 sit i sacro assumi. ¶ S. sic dñs se p'pauit grano
 frumētū: Jo. xij. ita p'pauit se viti: Jo. xv. q' sic nō de-
 bet i h' sacro assumi nisi panis de tritico: ita nec vi-
 nū nisi de vite. ¶ Lter' vi q' possit et' p'fici de ace-
 to: q' fm Jsid. Acetū ē spēs vini. s. cum vino vitis
 pōt p'fici hoc sacm. q' z de aceto. ¶ S. si vinū con-
 secratū i aceto p'uereret nō desineret ibi eē xpī san-
 guis. q' eadē rōne si an' p'secratōem sit acetū pōt ex
 inde sanguis xpī p'secrari. ¶ S. cōtra: Inno. dicit
 q' vinū huic sacro cōpetit qz cor bibet' z dilatat et
 exhilarat. s. hoc nō facit acetū. q' ex aceto nō pōt cō-
 secrari sanguis xpī. ¶ Lter' vi q' de agresta pos-
 sit sanguis xpī p'secrari. sic em' agresta nō hz spēm
 pfectā vini: ita nec mustū. s. de musto dulci pōt cō-
 fici sūguis xpī: dō em' de p'c. di. ij. Si necesse fuerit
 bot' i calicē p'mat. q' z eadē rōne d' agresta. ¶ S.
 agresta nō differt a vino nisi qz imatura ē. s. matu-
 ritas z imaturitas sūt accētia. q' nō differt fm spe-
 ciē: z ita vñ q' ex agresta sic ex vino indifferēt san-
 guis xpī p'secrari possit. ¶ S. cōtra: qd' fit nō ē fm
 phm. s. agresta ē i via generatōis respectu vini. q'
 nōdū ē vinū. q' ex ea non pōt sanguis xpī p'secrari
 Rūdeo dō ad. i. q. q' nō pōt p'fici sūguis xpī nisi de
 vino vitis: qz hoc p'pe vinū ē. Alia vō dicit' vīna p'
 similitudinē hui' vini: hoc etiā vinū cōius sumit i po-
 tū sic z p'ais tritici i cabū: z hz p'petates magi con-
 ueniētes ad effectū sacri inq̄tū calefacit z lenificat
 z iō dñs de vino vitis p'fecit: vt p'z p' hoc qd' dicit Lu-
 ce. xxij. Almodo nō bibam de hoc genimine vitis.
 ¶ Ad. i. q. dō q' ois aq' ē eiusdē speciei. s. nō sic ē de
 vino. ¶ Ad. ij. dō q' nō ē aliq' terra ad quā nō possit
 trā de vino potari q' tū sufficēt ad celebrādu. vñ d'
 rō illa non cogit. ¶ Ad. ij. q. dō q' fm phm i. vij.
 Meta. hoc mō fit ex vino acetū q' ex viuuo fit mor-
 tuum. vñde sicut animal viuuum et mortuum non
 sunt eiusdē speciei: ita nec vinū z acetum z hoc
 oñdūt cōtrarie p'petates: qz vinū ē calidū acetū at
 frigidū z nō fit redit' d' aceto i vinū sicut nec d' mor-
 tuo ad viuū: z iō dō q' si vinū sc'm sit oīno acetū d'

co non potest confici: sed si sit acidum quasi in via accedendi est idem iudicium quod de pane: quod est via est ad corruptionem. unde sicut de pane illo potest confici peccatum tamen conficiens propter irreuerentiam: ita et hic. ¶ Ad. j. quod dicitur quod ipse largo modo accipit vinum pro omni liquore quod ex visceribus habet. ¶ Ad. ij. dicitur quod si vinum consecratum reservatum oino acetum fieret esset idem iudicium quod de pane oino corrupto. unde sicut non remanet ibi corpus christi: ita nec hic sanguis. secus autem est de pane quod est in via ad corruptionem: et de vino quod est in via ad accedendum. ¶ Ad. iij. quod dicitur quod nihil recipit speciem nisi in termino generationis: agresta autem adhuc est in via generationis ad vinum sicut sanguis qui coagulari incipit in via generationis ad aial. unde sicut ille sanguis non est aial: ita agresta non est vinum: et propter hoc o ipse non potest confici sanguis christi. ¶ Ad. j. quod dicitur quod mustum iam ad completam speciem vini venit: dulcedo enim ipsius attestat maturacionem que est digestio speciei digestio autem est completio a naturali calore: ut patet in iij. Meta. et ideo ex musto confici potest: sed non decet propter impuritatem ipsius: ut ex ipso conficiatur nisi necessitas emergat. ¶ Ad. ij. dicitur quod maturatio est naturalis digestio pro qua digestum ad ultimam perfectionem naturalem producit: ut etiam possit alterum generare sibi simile: ut dicitur in iij. Methaur. unde maturum et acerbum differunt sicut completum et incompletum: que quidem differentia non est tantum accidentalis.

Ad quartum sic procedit: Uidet quod aqua vino admiscenda non

lit: de latere enim dicitur in cruce pendentis effluxit sanguis et aqua: ut dicitur Jo. xvj. pro que duo facta sunt generationis scilicet baptismi. et sanguis tamen copetitur sacro redemptionis eucharistie: et ita vinum sine aqua. ¶ S. vinum et aqua sunt alterius speciei. si ergo aqua admiscetur vino erit triplex materia huius sacri et non solum duplex: ut dicitur est. ¶ S. hoc sacramentum sub specie panis et vini celebratur: ut in scriptura dicitur. sed ad speciem panis nihil addit. et nec vino aliquid addi debet. ¶ Sed dicitur quod dicitur Alexan. papa: In sacrorum oblationibus panis tamen et vinum aqua permixtum offeratur. et debet admisceri aqua. ¶ S. materia sacri debet competere rei significate. sed populus significat per aquam quod ad corpus mysticum pertinet quod est res ultima huius sacri. et aqua dicitur apponi. ¶ Uterque videtur quod absque ea non possit sanguis consecrari: Lypria. enim dicitur: Calix dicitur non potest esse aqua sola. et vinum solum nisi utrumque misceatur: quoniam nec corpus dicitur farina esse potest: nisi utrumque scilicet farina et aqua adunatum fuerit. sed constat quod ex farina sine aqua nullo modo potest corpus christi consecrari. et nec ex vino sine aqua. ¶ S. significatio est de essentia sacri. sed aqua significat aliquid quod est principale in sacro. scilicet unionem corporis mystici ad caput. et aqua est de necessitate huius sacri ut sine ea confici non possit. ¶ S. hoc sacramentum est memoriale dicitur passionis. sed ex latere dicitur patientis non solum fluxit

sanguis sed aqua. et ex vino sine aqua sacramentum huius confici non potest. ¶ Sed dicitur: greci non apponunt aquam: ut magister dicit. sed tamen conficiunt. et sine aque admixtione confici potest sacramentum. ¶ S. nihil est de substantia sacri: quod non manet in sacro. sed aqua non manet in propria specie in sacro. et non est de substantia sacri. ¶ Uterque videtur quod debet aqua artificialis apponi: quia sacramentum dicitur esse unisforme. sed ex parte corporis est aliquid artificiale scilicet panis. et ex parte sanguinis debet esse aqua artificialis. ¶ S. si panis ex aqua artificiali ut rosacea conficeretur posset ex eo corpus christi consecrari. et tamen solum potest apponi in vino aqua artificialis. ¶ Sed dicitur: baptismus est sacramentum maioris necessitatis quam eucharistia. sed in baptismo non potest accipi nisi aqua naturalis: ut supra dicitur est. et nec in eucharistia. ¶ Uterque videtur quod debet at in magna quantitate apponi: quia quod non est non potest aliquid significare. sed quod corruptum est non est. cum ergo aqua potest naturalis ad significandum: ut dicitur: videtur quod debet tamen apponi quod non corruptum est: et ita tantum quantum de vino vel plus: quia vinum est magis actiuum. ¶ S. de latere christi sicut sanguis ita et aqua sensibiliter fluxit. sed si parum de aqua poneretur non posset sentiri. et debet in maiori quantitate apponi. ¶ S. si sufficeret ad sacramentum si gutta aqua in totum dolium perceret. sed hoc videtur ridiculum. et non sufficit quod parva quantitas ponatur. ¶ S. quod ruda consuetudo esse dicitur in terris ubi non crederetur vinum quod panem vino rubeo intinctum et siccatum aqua lauetur: de qua cum ruborem vini acceperit sanguinem christi conficiunt. et videtur quod aqua in magna quantitate possit apponi. ¶ Sed contra illud quod est ex duobus neutrum illorum est: ut Damianus dicit in iij. sed si magna quantitas aqua apponeretur esset quidam mixtio. et non esset vinum: et ita non posset inde sanguis christi confici. ¶ S. oportet quod aqua consumatur a vino ad hoc quod ex parte sanguinis sit tamen una species sicut ex parte corporis. sed non posset consumi si aqua in magna quantitate poneretur. et non debet in magna quantitate poni. ¶ R. ideo dicitur ad. j. quod aqua debet apponi vino propter institutionem: quia dicitur dominus apposuisse phabiler credit ex more illius patrici: quia vinum ibi sine aqua nunquam bibitur. propter vini fortitudinem: quibus de aqua in euangelio mentio non fiat: quia non est principalis materia in hoc sacro: sed est appositio competens huic sacro: et quantum ad repitacionem passionis christi: et quantum ad significacionem rei huius sacramenti: que est corpus mysticum per aquam significatum: quia aque multe: populi multi. Apoc. xvij. et sic appositio aque ad vinum significat unionem membrorum ad caput ratione ipsius coniunctionis: et amoris capituli patientis pro membris ad ipsa ex hoc quod ex duobus coniunctis unum efficitur: et processum redemptionis a capite ad membra ex ipsa transformatione aque in vinum. unde dicitur glo. Marci. xiiij. super illud Accipit iel panem et: Neque aqua solum: neque vinum solum cullibet licet offerre: ne videatur caput a membris secernere vel christum sine nostre redemptionis

amote pati potuisse: vel nos sine illius passione saluari. ¶ Ad. j. q. d. q. sicut dicit Grego. i. moza. q. quia natura uniuscuiusq. ex diuersitate coponit in sacro cloq. p. re qualibet recte diuersa significat. aqua q. fm q. habet vim abluendi significatio eius copetit baptismo: fm aut q. continue in terra deccurrit habet signare populu. ij. Regu. xiiij. Omnes morimur et q. si aque dilabimur. et sic eius significatio copetit huic sacro. ¶ Ad. ij. q. d. q. de aqua appositae duplex opinio. Quidam em dicit q. aqua manet i. sua natura et solū vinū trāsubstantiat: vñ aq. nō apponit ibi nisi ad significacionem. Alij vero dicit q. aqua appositae i. vinū cōuertit: et sic totū in sanguinē xp̄i trāsubstantiat: q. cūq. aut hāz opinionū sit vera aqua nō erit materia huius sacri: q. fm p̄mā nō cōuertit in corpus vel sanguinē xp̄i: fm secūda nō manet i. ppria spē s. vini. secūda tñ verior: apparet: et fm rōnē naturalē: q. modica aqua vino admixta qd. ē magis actiuū a vino corrumpt et in specie vini transit: et quātū ad ritū sacramenti: q. si aqua in ppria natura remaneret: sic calix cōsecratus nō esset tñ potus spūalis: sed etiā corpalis: et ita nō liceret post p̄mā sumptōnez sanguinis itez sumere. ¶ Ad. iij. q. d. q. aq. apponit panī i. ipa sua cōfectione: et iō nō est necesse vt postea apponaf. Vel dō q. effectus redemptionis a capite punit ad membra p. sanguinis effusio nē: et iō magis apponit aliqd. ad signādū ppli vnio nē ad sanguinē q. ad corp. ¶ Ad. ij. q. d. q. mā pportio nā sacro: vñ fm aliqd. ē de essentia sacramenti: dicitū ē aut supra q. pfectio huius sacri consistit in ipa cōsecratioe corporis et sanguinis xp̄i: et nō i. vsu materie cōsecrate: sic ē i. baptismo et cōfirmatioe: et iō ex pte materie illud tñ ē de necessitate sacri qd. signat corp. et sanguinē xp̄i. s. panis et vinū illud aut qd. signat vsū et effectū huius sacri: s. q. nō ē de necessitate huius sacri: vñ vinū sine aqua pōt cōsecrari: s. cōsecrās peccat. ¶ Ad. j. q. d. q. expo nēdū ē verbu. Lypria. non pōt. i. nō debet: q. illud possumus qd. de iure possumus: et iō q. ad id qd. debet fieri ē sile ex pte corporis et sanguinis: nō aut q. tū ad id qd. fieri pōt: q. aq. ē de substantia panis: nō aut de substantia vini. ¶ Ad. ij. q. d. q. nō signat aq. aliqd. qd. sit de substantia huius sacri: vt dicitū ē: s. effectū vel vsū sequētē. ¶ Ad. iij. q. d. q. effusio sanguinis i. passioe xp̄i directe p̄inebat ad ipam passionē: s. emanatio aq. mag. p̄inebat ad effectū ablutōis a peccatis. ¶ Ad. iij. q. d. q. cū sine aq. pos sit sanguis cōsecrari q. tū ad id qd. fieri pōt: nō refert q. cūq. aq. apponaf: oūmō sit tal. aq. q. i. vinū cō uerti possit: s. q. tū ad id qd. fieri debet: non debet apponi nisi aq. naturalis: q. ille aq. nō sūt eiusdē speciei: et dicitū aq. equo: sic etiā de vino et de pane dicitū ē. ¶ Ad. j. q. d. q. p̄mā artificiali factus ē eius dē speciei cū illo pane de q. cōfecit xp̄s: nō at aq. artificiali cū aq. q. effluxit cū sanguine de corpore xp̄i ē ea

dē spē et iō nō ē s. rō. ¶ Ad. ij. q. d. q. qdā dicunt q. s. r. ē ex pte panis q. de pane cōfecto ex aq. rosacea pōt cōfici corp. xp̄i: q. uis peccaret sciēter ex tali pane cōfici. S. p̄babilit. vt q. nō possit cōfici: q. panis ē p̄ncipal. mā huius sacri: de cuius substantia et cōpositioe ē aq. et iō diuersificatio aq. fm spēm facit diuersitatē speciei i. mā sacri: s. aq. nō ē de substantia vini q. est p̄ncipal. mā i. h. sacro. Patet et r̄sio ad id qd. i. oppositū obijcit: q. aq. i. baptismo ē p̄ncipal. mā: et si aq. alteri speciei apponaf n. seruaf debita materia et ppter hoc nō ē sacrum: sed hic ē aliter vt dicitū ē. ¶ Ad. iij. q. d. q. sic dicitū est aq. appositae vino i. vinū cōuertit: et sic totū cōuertit i. sanguinē. vñ nō tantū de aq. debet apponi q. vinū in aqua p̄uertat: vñ i. aliqd. mediū p. mixtionē: et iō semp. tutius ē apponē paz: q. q. tūcunq. apponaf paz. significatio seruaf. ¶ Ad. j. q. d. q. ex hoc ipso q. i. vinū cōuertit aqua habet suā significatiōne: q. nos i. xp̄m mutamur nō ipse i. nos. ¶ Ad. ij. q. d. q. hoc sacrum rep̄ntat xp̄i passionē q. tū ad redemptōnē q. facta ē p. effusione sanguinis: s. baptisim. q. tū ad ablutioe: et iō in baptismo o. q. sensibilib. aq. maneat sicut et q. vinū hoc sanguini r̄ndet: aq. aut hic appositae a vino absorbet: sic nra mortalitas p. virtute passionis xp̄i. ¶ Ad. iij. q. d. q. si apponere tur aq. i. dolio nō significaret aliqd.: et iō hoc n. sufficit: s. o. vt iminēte oblatōne apponaf ad sacrum pficiēdū. ¶ Ad. iij. q. d. q. cū illud sit magis aq. ru bea q. vinū nō pōt exinde sanguis xp̄i cōsecrari: vñ illa consuetudo damnaf i. canone. de p̄se. di. ij.

¶ Quēst. III.

Quēritur

quō xp̄s hoc sacro vsus sit i. ipa p̄ma sui institutiōe. Et circa hoc q. r̄tur. iij. ¶ Primo vtrū ipse corpus suū m̄daucauerit. ¶ Secundo vtrū idē dederit. ¶ Tertio vtrū dederit corp. suū passibile vel impassibile. ¶ Quarto vtrū si in pixide referuatum fuisset corpus xp̄i ibi m̄oreret. Sub qua autē forma cōsecraretur supra di. viij. dicitum est.

Primū sic pro

cedit: videt q. ipse christus non manducauerit: q. de his que dñs fecit non sunt alia asserenda nisi que nobis in euangelio narrant. sed in euangelio continet q. xp̄s accepit panē in manib. et dedit discipulis suis manducandū. q. nō debem. asserere q. ipse m̄ducauerit. ¶ P. omne qd. m̄ducatur in cibum assumit. s. assumēs nō ē assu mptū: vt i. iij. li. di. v. dicitū ē. q. xp̄s corp. suū manducare nō potuit. ¶ P. hoc sacrum ordinat ad spūalem refectioem. s. ipse spūali refectioe non indigebat. q. hoc sacrum nō sumpsit q. iuanū accepisset. ¶ P. vt s. di. x. dicitū ē. duplex ē modus manducandi. s. spūalis et sacralis. s. xp̄o nō p̄petebat sacrali

ter manducare cū esset verus cōphensor ⁊ sine ve
 lamine figurarū ad rem sacri ptingeret: nec iteruz
 spūaliter qz in ipso gra nō augebat. q̄ ipse nō man
 ducavit. ¶ S3: Hiero. dic̄ ⁊ habet de conse. di.
 ij. Dñs iesus ipse cū aplis cōiua cōiuiū: ipse cōme
 dens ⁊ q̄ comedif. q̄ ipse corpus suū manducavit.
 ¶ S. sic xps instituit baptismū ita ⁊ hoc sacm:
 sed ipse baptizatus fuit. q̄ sūl debuit hoc sacm al
 sumere. R̄ñdeo dō q̄ circa hoc ē duplex opinio.
 Quidā em̄ dicūt q̄ xps corpus suū i cena nō man
 ducavit: s3 tm̄ mani b̄ accepit: ⁊ n̄tūf solue aucto
 ritates sanctorz q̄ cōtrariū dicūt q̄ ipse māducauit
 ⁊ bibit in cena ante cōsecratōem s3 nō corpus suū
 S3 exp̄sse habet Math. ij. in glo. sup illud: Cum
 comedisset ⁊ bibisset ⁊c. q̄ xps comedit ⁊ bibit in
 cena cū corpis ⁊ sanguinis sui sacm̄ discipulis tra
 didit: vñ qz pueri cōicauerunt carni ⁊ sanguini ⁊
 ipse p̄cipit eis dez: et p̄pter hoc cōmuni⁹ tenet
 q̄ māducauerit fm̄ q̄ sancti exp̄sse dicē videntur
 vñ et ab antiq̄s versus ē factus: Rex sedet in cena
 turba cinctus duodena: Se tenet in manibus se ci
 bar ipse cibus. nō aut̄ māducauit vt aliq̄ effectū
 cōsequeret a sacro: sed vt alijs māducādi exēpluz
 daret. ¶ Ad. j. q̄ dō q̄ i acceptōe panis pōt variūqz
 intelligi. f. ⁊ acceptio in manibus ⁊ manducatio.
 ¶ Ad. ij. dō q̄ xps sub specie pp̄ria quodāmo di
 stat a seipo sub specie sacri: vñ nūc i specie pp̄ria ē
 in celo: sed sub specie sacri ē i altari: ⁊ fm̄ hūc mo
 dū nō ē incōueniens q̄ seipm̄ assumat. ¶ Ad. iij.
 dō q̄ illa manducatio nō efficebat in ipso spūalez
 refectioē sed significabat: nullus em̄ adeo p̄fecte
 in ipso reficit sic ip̄met. ¶ Ad. iij. dō q̄ xps man
 ducavit vt dī ⁊ sacraliter ⁊ spūaliter. sacralit̄ q̄dez
 qz verū corpus suū sub sacro sumpsit: poterat em̄
 in sacro rem sacramēti insp̄cere nō ex sacro: ⁊ etiā
 dē videt in effectib⁹ eās sed nō ex effectib⁹. spūalit̄
 aut̄ inq̄tū i re sacri spūaliter delectaret: nō tm̄ hec
 spūalis refectio ex sacro causabat nec augmenta
 bat: vñ nec spūalis manducatio erat in eo sicut in
 alijs nec sacralit̄: ⁊ iō qdā dixerūt qz neqz sacraliter
 neqz spūalit̄ māducauit: qdā qz sacralit̄ s3 n̄ spūalit̄

Secundū sic pro

cedit: Uidet q̄ xps corp⁹ suū iude nō de
 derit: ipse em̄ impleuit qd māducauit. s3 manducauit
 sanctū nō eē canib⁹ dandū Math. vij. ergo ipse nō
 dedit iude corp⁹ suū sanctissimū. ¶ S. fm̄ Aug.
 Deus nō ē cā alicui qz deterior: fiat. sed si iudas cor
 pus xpi sumpsisset ex hoc factus fuisset deterior:
 qz sumendo peccasset. q̄ xps corp⁹ suū ei manduca
 dū nō dedit. ¶ S. sic supra di. x. dictū est: iō sacer
 dos debet peccatozi dare qz nō ē dñs sed dispensa
 toz: et reddat qd suū ē exigenti. sed xps erat dñs sa
 cramenti: nec iudas ibi suo habere poterat nisi qz
 xps sibi daret. ergo nō debuit iude corpus tradere
 ¶ S. dñs dixit qz discipuli bibentes bibitori esset

secū illud nouū i regno p̄fis sui: ⁊ qz erat eis in re
 missionē pctōz. sed neutrū iude cōpetit. q̄ ipse non
 sumpsit: ⁊ hec ē rō Dil. ¶ S3: qd Dio. dicit. iij.
 c. eccl. hierar. Symboloz cōditoz partē sanctissi
 ma vt vnimode ei sacra cōcenāti s3 iude. sanctissi
 ma aut̄ dic̄ corpus ⁊ sanguinē suū vt ibidē p3. q̄ iu
 de dedit corp⁹ suū. ¶ S. sine ex̄ptione dī Ma
 thei. xxvj. Accipite om̄es ⁊ comedite. q̄ etiam iude
 dedit. ¶ Alterius vñ qz sub buccella corp⁹ suū ei de
 dit: oīc em̄ Aug. de cōse. Nō mala erat buccella q̄
 data ē iude a dño: salutē medic⁹ dedit: s3 ille qz indi
 gnus erat accepit ad p̄nicem: non aut̄ fuisset indi
 gnus si buccella illa tm̄ panis fuisset. q̄ illa buccel
 la erat corp⁹ xpi. ¶ S. diabolū intrare in boiem
 est effect⁹ peccati s3 Jo. xij. dī qz p̄ buccellā intro
 iuit eū sathanas. q̄ accipiēdo buccellā peccauit. q̄
 buccella erat corp⁹ xpi. ¶ Sed ⁊ ē qd habet i g. o.
 Jo. xij. sup illud Qui intinctū panē porrexero ⁊c.
 R̄ñdeo dō ad. j. q. qz fm̄ Aug. xps corp⁹ suū i ce
 na cum alijs discipul iude dedit vt nobis exēplum
 daret qz pctōib⁹ occultis nō eēt sacra denegāda
 ⁊ vt om̄es occasione ei auferret male faciēdi quaz
 assumē potuisset si in aliq̄ ab alijs discipulis ante
 aptā maliciā fuisset discret⁹: Dil. tm̄ cōtrariū dice
 re videt: s3 p̄mū cōmuni⁹ tenet. ¶ Ad. j. q. dō qz p̄
 uis iudas i rei veritate canis eēt tm̄ n̄ i manifestis: ⁊
 iō noluit eū dtege corā alijs discipul ne d̄peratōez
 incurreret: ⁊ sic liber⁹ peccāet. ¶ Ad. ij. dō qz xps
 n̄ dedit cāz nec occasione iude peccādi s3 pctm̄ cui
 tādi ex m̄suetudis oñsione sue ad ip̄s: s3 ipse ex vi
 tali medicina sūpsit piculuz mortis. ¶ Ad. iij. dō
 qz illa nō ē sola cā: s3 etiā ne pctōez occultū pdat.
 Ad. iij. dō qz iudas bibit cū alijs sacraliter s3 non
 spūaliter: vñ nec remissionē pctōz p̄sequit̄: nec i
 regno p̄fis secū bibit: qz pot̄ ille tm̄ spūalit̄ bibe
 tibus debet. ¶ Ad. ij. q. dō qz xps p̄mo iude dedit
 corp⁹ suū cū alijs discipul: s3 p̄ ea buccella intincta
 in oñsione pditionis eius ei porrecta purus panis
 fuit sic p3 ex glo. inducta. ¶ Ad. j. q. dō. qz Aug. lo
 quit nō d buccella intincta s3 de eo qd pus cū alijs
 discipulis accipat. Uel dō qz dī ad p̄nicē assum
 psisse: qz qd xps ad salutē suā fecerat porrigendo
 buccellā vt vidēs se dephēsi sub iniquo p̄posito
 desisteret: s3 ille ex h̄ maḡ exasperat⁹ fuit. ¶ Ad
 ij. dō. qz in comestione buccelle intincte pctm̄ iude
 augmētātū fuit. vt ex hoc qz exasperat⁹ ē magis vt
 p̄p̄ p̄sumptionē q̄ cū magistro i catinū manū m̄is
 tebat vt audacia bonā p̄sciam m̄er̄ ref: vt dī Ma
 thei. xij. sup illud: Qui intingit manū meā ⁊c. ⁊
 rōne hui⁹ augmētū dī diabol⁹ p̄ buccellam i cū in
 trasse: tā em̄ p̄missuz erat i euāgelio qz diabol⁹ imi
 serat i cor: simonis scarioth vt traderet eum.

Tertium sic pro

ceditur: Uidet qz christus in cena di
 scipulis suis corpus impassibile dedit: qz

De quartū sic pro

sup illud Mathei xvij. Transfiguratus est ante eos dicit glo. Illud corpus quod habuit per naturam dedit discipulis in cena non mortale et corruptibile. **¶** Leuit. ij. sup illud: Si oblatio tua fuerit de farina et oleo. dicit glo. crux sup oia fortis carne christi que ante passionem non videbat eius apta post apta fecit. sed christus in cena dedit carnem suam ut apta ad manducandum. sed dedit eam tale qualem fuit post passionem. sed post passionem suam fuit impassibile. sed dedit corpus suum impassibile. **¶** passibile trahit ad naturam agentis. sed christus in cena dedit corpus suum in cibum non qui in alios mutaretur: sed qui alios in se mutaret. sed non dedit corpus suum passibile. **¶** omne corpus passibile et contactu patitur. sed corpus christi a discipulis manducatum non ledebatur. sed non erat passibile. **¶** Sed contra: Inno. dicit tale corpus tunc dedit quale habuit. scilicet passibile. **¶** constat quod christus discipulis verum corpus suum tradidit. sed corpus suum verum erat passibile. si ergo corpus datum erat impassibile: idem erat passibile et impassibile quod non est possibile. **R**ideo dicitur quod circa hoc duplex fuit opinio Hug. em de sancto vic. dicere voluit quod christus adhuc exis in carne mortali quoniam vna dote quoniam aliam legit accepisse: sicut claritatem in transfiguratione subtilitatem in natiuitate: agilitatem quoniam sup mare ambulauit: et sicut impassibilitatem quoniam corpus suum in cena dedit: non quidem nec tunc simpliciter erat impassibile: sed erat impassibile secundum quod in sacramento dabatur: quia masticatione non ledebatur: sicut etiam in se erat visibile: sed secundum quod in sacramento dabatur erat inuisibile. Sed istud non potest stare: quia substantia corporis christi eadem est in sacramento et in specie propria: sed copatione eius ad exteriora non est eadem quia in specie propria copatur ad exteriora secundum situm propriam dimensionum: sed in sacramento secundum situm dimensionum panis: vnde ille proprietates que insunt absolute corpori christi: oportet quod eodem modo insint sibi secundum quod est in sacramento: et secundum quod est in specie propria: sed ille qui conueniunt ei ex copatione ad aliud corpus extra non eodem modo: sicut pater de visione: sed passibilitas est proprietates absolute ipsius corporis: vnde cum in propria specie est passibile et in sacramento passibile erat: ut alij dicitur quod quis ibi non pateret. **¶** Ad j. quod dicitur quod corpus christi in sacramento non mortale non passibile: quia per sacramentum sumptionem non patiebatur nec moriebatur. **¶** Ad ij. dicitur quod caro christi non est apta eius nisi. put est sub sacramento: et quia sacramentum hoc est representatiuum passionis christi: ideo quia dicitur crux fecit eam eius aptam. **¶** Ad iij. dicitur quod non ratione passibilitatis: sed virtute diuinitatis vnite habebat corpus christi quod alios in se conuerteret. **¶** Ad iiij. dicitur quod masticatio importat respectum corporis christi ad aliud extra: et ideo quod ad hoc non comparatur ad manducationem secundum dimensiones proprias: sed secundum dimensiones panis: et inde est quod nunc non leditur per masticationem nisi ratione impassibilitatis que in ipso corpore nunc est.

Nec dicit: Uidet quod corpus christi si fuisset in paxide seruatum non ibi moreret: corpus enim christi non est mortuum nisi in crucifixione. sed ibi non crucifigebatur. sed ibi non moriebatur. **¶** actio iudeorum erat causa mortis christi et sanguinis effusio. sed ibi non effudisset sanguinem nec actio iudeorum ibi fuisset. sed non fuisset ibi mortuum. **¶** Sed contra: vnum et idem corpus fuisset tunc in paxide et in cruce. sed in cruce moriebatur ergo et in paxide. **¶** Lterius videtur quod si post mortem christi aliquis apostolorum consecrasset hoc sacramentum quod fuisset ibi anima christi: fuisset enim imperfectum sacramentum. sed de perfectione sacramenti est non solum corpus sed etiam anima: quia totus christus in sacramento continetur. sed ibi fuisset anima. **¶** verba forme non fuissent tunc maioris virtutis quam modo. sed modo ex vi forme consecratur corpus cum anima. **¶** Sed contra: corpus christi non est perfectius sub specie sacri quam sub specie propria. sed tunc corpus christi erat exaie. sed et sub sacramentum. **¶** Lterius videtur quod deus sacre potuerit quod tunc anima esset corpori christi in sacramento exiit vnita: anima enim christi maiorem conuenientiam habebat ad corpus proprium quam ad infernum. sed anima separata a corpore christi iacente in sepulchro fuit in inferno. ergo similiter potuisset esse in loco illo vbi corpus christi sub sacramento conseruabatur. et preterea corpus christi quod est diuinitati adiunctum potest esse in sacramento et in specie propria. sed anima cum sit diuinitati vnita poterat esse simul in inferno et in corpore christi sub sacramento. **¶** Sed contra: ex hoc sequitur quod duo contradictoria essent simul vera si corpus christi esset simul aiatum et inaiatum. sed hoc de sacre non potest: ut Aug. dicit contra faustum. sed nec primus. **R**ideo dicitur ad j. quod oia verba que signant passionem ab extrinseco illata non possunt attribui corpori christi. put est sub sacramento: cuius ratio ex dictis apparet: vnum non potest dici quod in paxide crucifigeret vel verberaret vel aliquid humilimum. nec ex hoc sequitur quod duo contradictoria sint simul vera: quod non secundum idem copatur ad extra corpus christi hic et ibi: oia autem verba que signant passionem innatas conueniunt ei ut dicitur patitur et humilimum: et sicut potest dici quod in altari mouit. vnde versus: Paxide seruato poteris copulare dolore. Innatus sed non illatus conuenit illi. **¶** Ad secundum dicitur quod passiones extrinsece pertungunt ad substantiam corporis christi mediantribus dimensionibus propriis: et ideo propter impressiones extrinsecas que ad species panis pertinent nulla passio intrinseca corpori christi attribuitur. sed proprie impressiones extrinsecas ad dimensiones proprias pertinent: et attribuntur passiones corpori christi et extrinsece sub specie propria tunc: et intrinsece etiam sub specie aliena: et ideo propter crucifixionem in caluarie loco facta corpus christi verum seruatum moriebatur sub specie propria et sub sacramento. **¶** Et per hoc patet solutio ad secundum: quod actio iudeorum extrinseca erat fluxus etiam sanguis ad motum localem pertinet: et sic importat

ordinem ad aliqd extra. **S**ecunda qone ob q
cum aia o sit pprietas intrinseca constat q sic cor
pus christi in specie ppria erat exanume: ita sub sa
cramento. vn si corpus xpi fuisset ab vilo discipu
loz consecratu non fuisset ibi aia. Quidam autē
dicunt q forma fuit suspensa in illo triduo: q si
pmo cōsecratu fuisset reseruatū desineret ibi esse
xpo mortuo. Sed hec frivola sūt: qz nec rōne: nec
auctoritate confirmant. **A**d. j. qd q sic supra
dictū ē di. x. aia nō ē: ibi ex vi sacri s; ppter conco
mitatū ad corp: qz is corpe sine aia exite nihil de
perit pfectioni sacri si aia ibi nō contineat. **A**d
ij. qd q hoc nō ē ppter defectū virtutis verboz s;
ppter diuersā dispositionē corpis xpi. **A**d. iij.
q. qd q de bñ poterat facere q aia xpi a corpe se
parata iacete i sepulchro esset in loco vbi erat cor
pus sub sacramento: qz hoc importat respectuz ad
extra: sed nō q esset ei vnita sub sacramento sicut
forma: qz hoc ptinet ad dispositionē interiorē: vñ
inevitabiliter sequeret duo cōtradictoria eē simul
Ad. j. qd q rō illa nō cōcludit nisi q esset ibi
sicut i loco: q hoc de bñ potuit facē. **E**t sūr etiā
dicendū ad secūdū tñ nō ē hec cā quare corp xpi
pōt eē aliquo mō in diuersis locis: qz ē diuinitati
vnitū s; rōne cōuersionis alterius corpis in ipm
facte q non fit in aiam. **D**e materia de qua i con
ceptione rē. p3 q ex equocatione hui' ppositiois de
pcedit: qz cū di de pane sit corp xpi: li de nō de
notat habitudinē cāe materialis: sed solū ordinez
mutationis term' noz. **I**nuestigari salubriter nō
pōt. s. vt aliqd cōprehēdere nitat: qz psumptuosuz
est q piculosuz: dū aliqd nō vult ibi credere q rōe
videri pōt: sed inuestigare de defensione fidei vtile
est. **Q**uis fidelis habere dubiū possit rē. dicun
tur celi apertū in ipa imolatiois hora ppter effica
ciā diuine virtutis q opat i sacro sūma imis socia
ri: qz ex speciebus et corpe xpi sit vnū sacramētū: q
itez membra capitū vniantur: q iterum in celum
rapitur corp xpi in quantum fidelis deuotio nō
sistit in specie sacri: s; fert vsqz ad xpm: fm q ē i ce
lo sub specie ppria p desiderū. **U**inū opat san
guine in quo ē sedes aie. hoc pōt intelligi tripliciter:
vno mō vt sedes aie dicat cōsecratio vite q ē p san
guine. alio mō qz sanguis ē potētia totū: qz p actū
virtutis nutritiue i membra cōuertit. tertio mō da
per sanguine in corde generatū vitalis opatio in
oia membra diffundit: vt pps in li. de aialib' dic
Caro p corpe vfo offert rē. hoc intelligēdū est
per quādā adaptionē de salute corpis q erat p glo
riā resurrectionis ad quā hoc sacm opat. **N**ec
iterari sacm: quātū ad id qd ē pncipale in hoc sa
cro. s. cōsecratio materie: quā uiteret qtu ad vsum
vt mixtio illa nō possit separi. **S**z cōtra: alibi
miste dicūt q p immulsionē iunci decoctiati pōt
separi: qz dicēdū q a vino aufert substantia aque q
ibi ē ppter similitudinē iunci qd etiā porosuz ē: nō

tamen illa aqua que fuit apposita sepatur quia iā
facta ē vinū. **N**obis vero nō pōt ignosci. i. pec
catū nostrum non haberet in se causam venie cur
non ex ignorantia procederet. **A**qua nec nulla
tenus rē. si aut p errore contigat vt aqua loco vi
ni ponat si ante consecratione vini pcpiat debet
aquam effundere q vinum imponere. si autē post
debet incipere consecrationem vini alio vino super
infuso: contritōne de negligentia phabita: vel etiā
a capite canonē inchoare super aliā hostiā: hostia
pūus cōsecrata posita seorsum: vt Inno. dicit.

Dis. XII.

Inter autem queri
ritur de accidentibus rē. Post
q determinauit magister d vno
triū i qbus consistit integritas
hui' sacri. s. de eo qd ē res q sa
cra: in pre ista intēdit determinare de alijs duo
bus. s. de eo qd ē sacm tñ: q de eo qd ē res tñ. **U**n
diuidit i ptes duas. In pma determinat de eo qd
est sacm tñ: in secūda de effectu sacri qd est rea
tātū: ibi Institutū ē hoc sacm rē. **P**rima i ouaa.
in pma determinat de accētū q sūt sacra. i. signa
vtriusqz corpis xpi. s. veri q mystici. in secūda de
terminat de actu sacerdotis q ē sacm siue signū
passionis xpi: ibi Post hoc qrit si qd gerit rē. **C**ir
ca pmi duo facit: pmo determinat de ipis accētū
bus: q de fractione q in eis fundat: ibi Solet autē
queri rē. **C**irca h' duo facit: p' determinat de ipsa
fractione: q de ptiā significatione: ibi Quid autēz
ptes ille rē. **C**irca pmi duo facit: p' mouet questi
onē: q determinat eā: ibi Ideo qbusdaz placet rē.
Circa qd qtuor opinionēs poit ibi: scda icipit ibi
Alij vero dicunt rē. tertia ibi: Alij tradunt corp
xpi rē. qra ibi Sed quia corpus christi rē. **E**t cir
ca hoc duo facit: p' ponit opinionem quartam: q
pfirmat eā: quia p ceteris vera est: ibi Ne autē mi
reris rē. **I**nstitutū est hoc sacramentuz rē. **H**ic
ponit effectū hui' sacramenti: q quia ex effectu rel
accipit vsum eius: ideo circa hoc duo facit: p' poit
effectū: q determinat vtendi modū: ibi Si autē qri
tur vtz quotidie rē.

Hic ē triplex questio. **P**rima de accide
dentibus. **S**ecunda de effectu huius
sacramenti. **T**ertia de frequētionē
ipius. **C**irca primū queruntur tria. **P**rimo
vtz accidentia sunt hic sine substantia. **S**ecun
do de operatione illoz accidentiuz. **T**ertio de
fractione que in eis fundatur.

Ad primum sic pro
cedit: **U**idetur q accidentia sine substan
tia esse deus facere non possit: si enim esse rei se
pararetur ab ente: ens esset non ens, sed hoc deus
non potest facere, qz non potest facere q duo con

tradictoria sunt simul vera. q̄ nō pōt separe esse rei ab ente. s; accētis eē ē inesse fm̄ phm̄. q̄ dē n̄ pōt facē q̄n accētis insit. ¶ S; q̄cūq; sepat diffinitōne a diffinito ponit duo p̄tradictoria eē sil vera: q; hoc ip̄m qd̄ est hō ē aīal rōnale mortale. 7 ita si ponat eē homo 7 n̄ eē aīal rōnale mortale ponit esse hō 7 nō eē. s; diffinitio accētis ē q̄ inest s̄be. vñ etiā in diffinituone singuloꝝ accētis oportet q̄ ponat s̄bā. q̄ cū dē nō possit facere cōtradictoria sil eē vera: neq; facere pot̄erit q̄ accētis s; sine s̄bā. ¶ S; dē nō pōt facere q̄ diffinitio insit alicui: 7 diffinitū nō insit eādē. nec q̄ inter affirmatiōne 7 negatiōne sit mediū. s; si ponam̄ accētia eē sine s̄bā: oꝝ aliter dicit̄ sequi. q̄ dē nō pōt hoc facere. p̄batio medic: nō eē cū in subiecto: s; p̄ se existere ē diffinitio s̄be: 7 opponit cōtradictorie ei qd̄ eē i subiecto. s; si ponam̄ aliqd̄ accētis nō eē in subiecto: vel ponem̄ q̄ aliqd̄ sit mediū inter eē in subiecto 7 n̄ esse: vel ponem̄ q̄ aliqd̄ sit nō ens in subiecto 7 n̄ sit s̄bā: q; si ē substantia nō ē accētis. q̄ si ponam̄ accētis eē sine subiecto: seq̄t̄ aliter duoꝝ vel q̄ inter cōtradictoria sit mediū: vel q̄ diffinitio sepat̄ a diffinito qd̄ itez implicat cōtradictoria eē sil vera. ¶ S; cōtra ē: qd̄ dicit̄ Luce. j. Nō erit impossibile apud deū om̄e verbū. ¶ S; pōt dē plura facere q̄ hō possit intelligere: vel imaginari. s; aliqui p̄b̄i posuerūt dimēsiōnes esse sine subiecto: sic q̄ posuerūt mathematica sepat̄a. q̄ dē pōt hoc facē. ¶ L. terius vñ q̄ nō sit cōgruū huic sac̄o: q̄ accidentia sunt sine substantia. in sacramēto cū p̄fectissimo nō cōgruit eē aliqd̄ qd̄ diuine ordinationi repugnet. s; diuina ordinatione ē q̄ accētis sit in subiecto. q̄ i hoc sac̄o nō p̄petit q̄ sit sine subiecto. ¶ S; sac̄m̄ veritatis nō decet aliq̄ fallacia. s; h̄ sac̄m̄ ē maxime verital: q; cōtinet illū q̄ dixit̄: Ego sū veritas Jo. xiiij. cū q̄ ex̄itib̄ accētib̄ sine subiecto seq̄t̄ fallacia: q; accētia q̄tū ē i se signāt substantia p̄pria subesse: vñ q̄ n̄ cōpetat huic sac̄o accidētia eē sine subiecto. ¶ S; materia debet eē forme p̄portionata sed ex pte forme sac̄i nō cōpeteret q̄ eēt accid. nō verbi sine essentia verbi. q̄ nec ex pte materie competit q̄ sit accidēs elemētū sine elemēto. ¶ S; cōtra: accētis subiecto r̄idet. s; substantia p̄prio q̄ prius erat subiectū prioꝝ accētū mutata ē i aliter statū p̄ hoc q̄ cōuersa ē i corp̄ xp̄i. q̄ et accētia cōgruit in alterum statum mutari: vñ s; sint sine subiecto. ¶ S; hoc sac̄m̄ oꝝ mysteriū f. dei. sed fides nō solū ē i supra intellectū. s; et supra sensū. q̄ i hoc sac̄o nō solū oꝝ aliqd̄ eē supra intellectū sic q̄ corp̄ xp̄i sub tā p̄uis panis dimēsiōnib̄ cōtineat s; et supra sensū. s; q̄ accētib̄ q̄ sensui subiacēt substantia p̄pria nō subsit. ¶ L. teri? vñ: q̄ accētia nō sint in hoc sac̄o sine substantia. eē cū i substantia eōliter cōuenit oib̄ accētib̄. s; albedo nō ē hic sine subiecto: qd̄ p̄ hoc q̄ diuidit̄ p̄ accētis: qd̄ nō cōpetit nisi existenti in subiecto. q̄ nec quāritas aut aliqd̄ accētis ē

hic sine subiecto. ¶ S; illud qd̄ sensus p̄cipit i hoc sac̄o ē ibi fm̄ veritate als eēt fictio in h̄ sac̄o. s; sensus nō t̄n̄ p̄cipit ibi quāritate aut albedinem sed etiā quātū 7 albū. q̄ nō est ibi accētis sine subiecto. ¶ S; accidens non indiuiduat nisi ex subiecto: sicut nec forma nisi ex materia. sed accidentia sunt ibi indiuiduata: als nō essent sensibilia. ergo nō sunt sine subiecto. ¶ S; ois forma sepat̄a a materia ē itel. eēt i actu: vt a phis. p̄bat. s; si accētia sūt hic sine subiecto erūt q̄dam forme sine materia. n̄ eū habent materiā p̄ciem sui. ergo erunt intellect̄ in actu qd̄ falsum apparet. ¶ S; q̄to aliquid appropinquat ad diuinā simplicitatē tāto ē simplici us. s; si sunt hec accidentia sine substantia: maḡ appropinquāt ad diuinā simplicitatē q̄ angeli: q; i angelus ē cōpositō ad min̄ ex q̄ ē 7 qd̄ ē: q̄ i his accētib̄ i. n. n̄ pōt. ergo erunt nobilioꝝ angelis qd̄ falsum est. ¶ S; impossibile ē densitatē eē sine materia neq; raritatē: q; hec est diffinitio densi q̄ multū de materia cōtineat sub p̄uis dimēsiōnib̄ 7 cōtraria ē diffinitio rari. sed tact̄ p̄cipit i hoc sac̄o densitates. q̄ est ibi materia sub dimēsiōnib̄. q̄ diuensiōnes non p̄ se existunt: 7 ita nec alia accētia. ¶ S; cōtra sic i p̄cedēti di. dicit̄ ē ibi n̄ ē alia substantia q̄ corp̄is xp̄i. s; nō sunt accētia que apparet̄ in corp̄e xp̄i sicut in subiecto: q; nō denomināt ip̄m q̄ nō sunt in subiecto aliq̄. ¶ S; sp̄s ad h̄ remanēt in sac̄o vt ducat̄ p̄ significatiōem i corp̄e xp̄i. sed si essent in aliquo sicut in subiecto nō ducerēt in corp̄e xp̄i. s; magis i cognitiōne sui subiecti q̄ sūt hic accētia sine subiecto. ¶ S; ideo dō ad p̄mā questionē q̄ sicut dicit̄ p̄ma p̄positione li. d. causā causā p̄ma ē vehemētioris impressiōnis supra causatū cause secūde: q̄ ip̄a cā secūda. vñ q̄n causa secūda remouet influentiā suā a causato adhuc pōt manere influentia cause p̄me in causatum illud: sicut remoto rōnali remanet v̄lūū: quo remoto remanet esse. cū q̄ cā p̄ma accētū 7 oim̄ ex̄itū dē sit: causa aut̄ secūda accētū sit substantia: q; accidētia ex p̄ncipiō substantie causant̄ poterit dē accidētia in esse conseruare: remota tamē causa secunda s; substantia. Et ideo absq; omni dubitatione dicit̄ eē q̄ deus pōt facere accidens eē sine subiecto. ¶ Ad. j. ergo dō q̄ inesse non dicit̄ esse accidentis absolute sed magis modum essendi qui sibi competit ex ordine ad causā p̄ximā sui esse. et quia remoto ordine accidētis ad causam p̄ximā adhuc pōt remanere ordo ip̄ius ad causam p̄ximā: fm̄ quē modū ip̄ius essendi non est inesse sed ab alio esse: iō pōt deus facere q̄ sit accidens 7 non insit: nec tamē esse accētis ab accidente remouebit: sed modus essendi. ¶ Ad. ij. dō q̄ sicut p̄bat Auic. i sua meta. per se existere non est diffinitio substantie: quia p̄ hoc nō demonstrat quidditas eius sed ei esse: 7 sua quidditas nō ē suū esse: als nō posset eē genus: q; eē nō pōt eē cōe p̄ modū generis cum

singula cōtenta in genere differāt fm eē. s; diffinitio v; q̄si diffinitio sbe ē res habens quiditatē cui acq̄ris esse vel debet: vt nō in alio: s; sūr eē i subiecto nō ē diffinitio accētis s; ecōtrario res cui debetur eē in alio: s; hoc nunq̄ sepat ab aliquo accēte nec sepati pōt: q; illi rei q̄ ē accētis fm rōnē sue quiditatis sp̄ debet esse i alio. s; pōt eē q̄ illud qd̄ debet alicui fm rōnē sue quiditatis ei virtute diuina agente nō cōueniat: s; sic p; q; facere accētis esse sine substantia nō ē separe diffinitionem a diffinitio: s; si aliq̄n hoc dicat diffinitio accētis p̄dicto nō intelligēda ē diffinitio dicta: q; aliq̄n ab auctorib; diffinitiones ponūt cā breuitatē: nō fm debitā ordinē: sed tangunt illa ex q̄bus pōt accipi diffinitio.

¶ Ad. iij. dō q; sic ab accētib; i hoc sacro remouet eē in subiecto: ita cōuenit eis nō eē in subiecto. vñ nō ponit aliqd̄ mediū inter affirmatiōnē s; negationē: nec tñ sequit q; diffinitio alicui cōueniat cui nō cōuenit diffinitio: q; nō esse in substantia nō est diffinitio substantie: vt dicitur ē: sed habere quiditatē cui tale esse cōpetat: s; hoc nō cōuenit eis ex rōne sue quiditatis sed diuina virtute.

¶ Ad. ij. q. dō q; accidētia remanere in hoc sacro qualiter congruat supra dcm ē dī. p̄cedēti. Sed accētia eē sine subiecto p̄gruit huic sacro multiplici. Primo q; tū ad significatiōnē: q; sp̄s sine substantia existētes exp̄ssive ducūt in corpus xp̄i qd̄ sub eis cōtinetur et immediatius: si em̄ subiectū haberēt ducerēt immediate in subiectū illud. Secūdo p̄pter effectū qui est vnio membrorū ad caput in quo sūt p̄ fidē: s; iō in hoc sacro o; aliqd̄ esse supra naturā p̄ q̄ intellectus n̄r assuecat ad ea q̄ sunt fidei credēda. Tertio q̄tū ad vsum: q; est cib; sp̄ialis: s; iō cōpetit q; nullū accētib; subiectū subit qd̄ cib; corp̄alis eē possit. Quarto q̄tū ad p̄fectionē: q; em̄ hoc sacramētū ē p̄fectissimū: iō oia q̄ sunt in hoc sacramento alissimū statū accipiunt sic q; substantia panis in corpus glorio; diuinitate vnitū cōuertit: s; p̄pter hoc etiā accētib; dat in hoc sacro sine subiecto esse.

¶ Ad. j. dō q; diuina dispositio q̄ aliqd̄ ordinat fm legē cōmunē s; sibi aliq̄ reseruat p̄ter legē cōmunē faciēda ad aliqd̄ p̄uilegiū gr̄e cōdicandū nec ex hoc seq̄t aliq̄ inordinatio: q; diuina dispositio vniciq; rei ordinē imponit.

¶ Ad. ij. dō q; de substantia rei iudicare nō priuet ad sensū sed ad intellectū: cui; obiectū ē qd̄ qd̄ ē: vt dī in. iij. de aia: s; iō nō accidit ibi aliqua deceptio: q; accētia sūt ibi de q̄bus sensus iudicat sed de substantia verū iudiciū habet intellectus fide iuuatus: nec ē in cōueniens q; intellectus absq; fide erret in hoc sacramēto: sic s; in alijs q̄ sunt fidei.

¶ Ad. iij. dō q; verbo iustit virtus trāsubstantiandi: s; iō ad hoc q; sit vera trāsubstantiatio o; q; sit verū verbū. sed materia ē ibi ad significandū: s; iō sufficit q; accidētia remaneāt q̄bus mediātib; significatio cōplet.

¶ Ad. iij. q. dō q; qd̄ dixerunt q; vera sub

stantia panis simul remaneat sub sacro tū corpore xp̄i: s; fm hoc accētia nō essent in hoc sacramento sine subiecto. sed hec opinio in p̄cedenti di. ip̄robara ē. Alia opinio ē q; remanet ibi forma substantialis: s; in ea fundant oia accidētia q̄ apparent: s; nō minus difficile ē materialē formā substantiale a materia separe q; accidētia a substantijs: s; p̄terea quātitas nō respicit formā nisi rōne materie. vnde forme imateriales dīmensionib; carēt: et iō cū alia accidētia mediante quātitate referant ad substantiā nō poterat forma existēs sine materia accidētij sensibiliū subiectū eē. Hoc. etiā dicit in li. de trinitate. q; forma simplex subiectū esse nō pōt: Et iō aliq̄ dixerūt q; accidētia illa fundantur i aere sicut i subiecto. S; hec opinio stare nō pōt: cōstat em̄ q; ante trāsubstantiōnē sub dīmensionibus panis nō erat aer. s; iō cōuersione facta sit ibi aer: o; q; aer subintrauerit p̄ modū locale dīmensionē illa: et iste mot; n̄ p̄cipit. s; p̄terea icōueniēs ē q; subiectū moueat motu locali ad accidētia: s; q; accidētia trāscat de subiecto in subiectū. p̄batū ē etiā a p̄his q; corpus naturale s; corp; mathematicū nō possunt esse simul: vñ cū ille dīmensionē que fuerit sint quoddā corp; nō naturale sed mathematicū n̄ poterit aer cū illis dīmensionib; simul esse nec poterit esse subiectū corp;: q; h; dīmensionē p̄prias aer: cū ergo om̄s dīmensionē sint eiusdē speciei i quacuq; materia sint: q; materia nō intrat in diffinitio nem eaz;: si dīmensionē panis itez; sint sic in subiecto in aere: seq̄t q; duo accidētia speciei eiusdem sunt in eodē subiecto qd̄ ē cōtradictoria eē simul: q; accidētij eiusdē speciei numeratio nō ē nisi ex subiecto: vñ si subiectū sit vnū seq̄t illa accētia eē plura s; nō plura: cōstat etiā q; aer nō ē susceptiū taliū accētij s; duriciū figure determinate s; aliaz; huiusmodi: q; ibi apparēt. Et iō dō ē q; accidētia sūt ibi sine subiecto: nō em̄ pōt dici q; sint i corpore xp̄i sine subiecto. Sciēdum aut; q; substantia corp̄alis habet q; sit subiectū accētij ex materia sua: cui p̄mo inest subijci alteri: p̄ma aut; dispositio materie ē q̄titas: q; fm ip̄am attendit diuisio eius et indiuisio: s; ita vnitas s; multitudo q̄ sunt p̄ma cōsequētia ens: s; p̄p̄ hoc sūt dispositiones totius materie: non huius aut; illi; tñ. vñ oia alia accētia mediāte quātitate i substantia fundat. s; quātitas est prior eis naturaliter: s; iō non claudit materia; sensibile in rōne sua quāuis claudat materiā intelligibile: vt dī in vj. Meta. vñ ex hoc qd̄ daz; decepti fuerūt vt crederēt dīmensionē esse substantiā rerū sensibiliū: q; remotis q̄litate; nihil sensibile remanere videbāt nisi quātitate: q; tñ fm eē suū op̄edet ad substantiā sicut s; alia accidētia: virtute aut; diuina cōfertur dīmensionibus que fuerunt panis vt sine subiecto subsistant in hoc sacramento qd̄ est p̄ma p̄p̄ietas substantie: s; p̄ p̄ns dat eis vt sustineant alia accidētia sicut s; sustinebant quādo sba

eis suberant: et sic alia accētia sūt in dimensionib⁹
 sicut in subiecto: ipse vero dimensiones nō sunt in
 subiecto. ¶ Ad. i. q̄ dō q̄ p̄ma accētia cōsequētia
 sūm sūt q̄ntitas et q̄litas: et hec duo p̄portionan
 duobus p̄ncipijs essentialib⁹ sūe. s. forme et m̄e: q̄
 quāntitas r̄ndet materiē. vñ magnū et puū Plato
 posuit differētiās materiē: sed q̄litas ex p̄te forme
 et q̄ materia est subiectū p̄mū qd nō est in alio:
 forma autē ē in alio. s. materia: iō magis appropin
 quat ad hoc qd ē nō esse in alio quāntitas q̄ q̄litas
 et p̄ q̄ntitas q̄ alia accētia. ¶ Ad. ii. dō q̄ quāntitas dī
 mēsiua s̄m suā rōnē nō dependet a materia sensibi
 li q̄uis dependet s̄m suā eē: iō in p̄dicādo et subij
 ciendo accipit modū substantiē et accētia. vñ lineā
 dicimus et quāntitatē et quāntā: et magnitudinem et
 magnā: et iō cū sint ibi dimensiones sine substantiā
 nō t̄m videt sensus quāntitatem: sed etiā quāntū: de
 alijs autē accētib⁹ planū ē: q̄ ē ibi aliqd albi: q̄ al
 bedo est ibi i subiecto. ¶ Ad. iij. dō q̄ de rōnē in
 diuiduā duo sūt. s. q̄ sit ens actu: vñ in se: vel i alio
 et q̄ sit diuisus ab alijs q̄ sūt vel possunt eē in eadē
 specie in se indiuisus: ex nō: et iō p̄mū indiuiduatōis
 p̄ncipiū ē materia qua accipit esse in actu: cui libet
 tali forme siue substantiāli siue accētia: et secūda
 riū p̄ncipiū indiuiduationis ē dimensio: q̄ ex ip̄a
 habet materia q̄ diuidat. vñ i carētib⁹ dimen
 sione impossibīle ē aliquā eē dimensioē nisi p̄ for
 mā q̄ facit diuersitatē speciei: et p̄pter hoc in ange
 lis sunt tot spēs q̄t indiuidua: q̄ cū sint forme siue
 quidditates subsistētes ex seipsis habēt esse in actu
 et ostensionē: et iō nō indigent ad sui indiuiduatō
 nē neq̄ materia neq̄ dimensioē. si q̄ quāntitas si
 ne materia haberet eē actu: per se haberet indiui
 duationē: q̄ p̄ se haberet diuisionē illā s̄m quā diui
 dit m̄a: et sic vna p̄ se differret ab alia non spēs s̄ nu
 mero s̄m ordinē q̄ attendit in situ partiū. et siliter
 vna linea ab alia differret numero dūm accipet
 in diuerso situ. q̄ q̄ in hoc sacro ponimus dimen
 siones p̄ se subsistere: cōstat q̄ ex seipsis indiuiduan
 tur: et p̄ ea alia accētia q̄ i eis fundant. ¶ Ad. iij.
 dō q̄ illud qd est intellectus vel intellectū in actu
 s̄m phos ō esse sepatū nō solū a materia: sed etiā
 a cōditionib⁹ materiē indiuiduantib⁹: et hoc nō ē
 in p̄posito: vt ex dictis patet. ¶ Ad. v. dō q̄ cum
 ista accētia habeant esse et essentias p̄prias et eoz
 essentia nō sit eoz esse: cōstat q̄ aliud ē in eis esse et
 qd est: et ita habēt cōpositionē illā q̄ in angelis in
 uenit: et vterius cōpositionē ex p̄tibus quāntitatis
 que in angelis nō inuenit: et sic magis recedūt a di
 uina simplicitate. ¶ Ad. vi. dō q̄ sicut subiectus
 qd ponit in diffinitione alioz accētiū nō ē de esse
 tia accētia: ita etiā materia q̄ ponit in diffinitione
 raritatis et densitatis nō ē de essentia eoz: nō em̄
 est densitas materia multa exis sub puīs dimēsiō
 nib⁹: sed p̄prietās q̄dam cōsequēs ex hoc q̄ ma
 teria sic se habet: vnde talem p̄prietatem de pōt

facere etiam si materia non esset.

Ad secundū sic pro

Accidit: videt q̄ accidētia q̄ remanēt i hoc
 sacro nō possūt imutare aliqd extrinsecū: illa em̄
 agunt et patiunt ad inuicē que cōicant in materia
 vt dī in p̄mo de generatione. sed accētia illa non
 cōicant in materia cū corpib⁹ exteriorib⁹. q̄ nō pos
 sunt ea imutare. ¶ S. actio naturalis req̄rit cōta
 ctū naturalē: vt p̄ i. j. de generatione. s̄ mathema
 tici. i. dimensionib⁹ sepati nō cōuenit tact⁹ phy
 sicus sed metaphysicus t̄m sicut et locus vt ibidem
 dī. q̄ cū in hoc sacro sint dimensiones sepatē i qui
 bus alia accidētia fundant: vt dictū ē videt q̄ non
 possunt agere i aliqd extrinsecū. ¶ S. passum q̄
 uis in p̄ncipio sit cōtrariū tamē in fine ē s̄lle. sed si
 corpa exteriora imutarent: ip̄a iam imutata non
 eēt forme t̄m s̄ forme i m̄a. q̄ nō possūt imutari a
 dimensionib⁹ q̄ sūt forme tantū. ¶ Sed q̄ nihil
 sentit nisi qd imutat sensum. sed h⁹ mōi accētia sē
 tiunt. q̄ imutat. ¶ S. om̄e qd habet eē habet age
 re aliquo mō: q̄ nulla res destituit p̄pria opatio
 ne. sed h⁹ mōi accidētia habēt esse. q̄ possunt agere
 ¶ Vterius vñ q̄ nō possunt aliqd extrinsecū imuta
 re substantialiter: generās em̄ debet esse s̄lle gene
 rato. sed om̄e generatum ē cōpositū ex materia et
 forma. cū q̄ accētia illa sint forme t̄m non possunt
 imutare generatū aliqd extra se. Et hac rōnē vñ
 phs in. vi. Meta. q̄ Platonē q̄ ponebat formas se
 paratas esse causas generationis sensibiliū. ¶ S. ni
 hil agit vltra suā speciē: sed citra quandoq̄: q̄ ef
 fectus nō ē nobilior causa. sed substantiā ē nobilior
 omni accidente. q̄ illa accidētia nō possunt aliquā
 substantiā generare. ¶ Sed cōtra: species iste ha
 bēt eandē virtutē quā habebāt ante transubstan
 tiationē: q̄ nihil ē eis ablatum s̄ additū. sed ante
 transubstantiationē poterāt aliqd substantialiter
 imutare. q̄ et post. ¶ Vterius vñ q̄ ista accidētia
 nullo mō possunt cōrūpi: q̄ ista accidētia sūt for
 me t̄m. s̄ forma ē inuariabili cōstitū: vt dī
 in li. sex p̄ncipi. q̄ h⁹ mōi spēs non cōrūpūt. ¶ S.
 ois res p̄ se subsistēs sine m̄a ē incorruptibilis: q̄
 m̄a ē corruptionis p̄ncipiū sic p̄ i angel⁹ et aiab⁹. s̄
 h⁹ mōi spēs sūt forme sine m̄a subsistētes. q̄ sūt i cor
 ruptibiles. ¶ S. si cōrūpūt: aut corruptio ista est
 naturalis aut miraculosa. naturalis nō: q̄ sic nihil
 generat naturalit̄ nisi cōpositū: ita nihil cōrūpūt
 nisi cōpositū naturalit̄. s̄lī neq̄ miraculosa: q̄ sic
 sola dei virtute fieret: de autē s̄m Aug. nō ē cā ten
 dendi in non esse. q̄ nullo mō cōrūpūt. ¶ S. q̄
 dū sunt accidētia sensibilia sentiri possūt. s̄ q̄nq̄
 desinūt sentiri posse h⁹ mōi accidētia. q̄ desinūt eē
 ¶ S. q̄ dū spēs manēt et corp⁹ xpi manet sub sa
 cro. s̄ corp⁹ xpi q̄nq̄ desinūt eē sub sacro. q̄ quādo
 q̄ desinūt eē spēs ille. ¶ Vterius vñ q̄ ex eis non
 possit aliqd generari: corruptio em̄ generationi vñ

b

factioni opponit: sed oē qd nō hz māz ptē sui si sit oportet qd ex nibilo fiat. qd si corrupit o3 qd in nibilo cēdat 7 nihil ex eo fiat. ¶ **S**ubstantia 7 accidens magis differūt qd corp' 7 spirit'. sed ex corpore nō pot fieri spirit' ut p3 in l' de duab' naturis. qd ex speciebus illis qd sūt accētia tm̄ nō pot substantia aliqua generari. ¶ **I**possibile ē ex vno si mul 7 semel multa fieri. s3 si aliqd generat in illo ē inuenire substantiā 7 accidēs. qd nō pot generari ex accētia tm̄. ¶ **P**reterea: si aliqd generat aut illa generatio est naturalis aut miraculosa: naturalis nō: qz generatū 7 id ex quo generat naturaliter cōueniunt in mā vt p3 i omnib' generatiōib' naturalibus qd hic nō pot inueniri: similr nec miraculosa qz qd veritas aliqñ inde generat vel in cinerem resoluat: hoc ē in irreuerentiā tāti facti qd a deo nō ē qd nullo mō aliqd ex huiusmōi speciebus generari pot. ¶ **S**3 qtra est qd sensibili apparet si diu referret paulatim i aliud mutari. ¶ **P**reterea Inno. dicit in quo similitudo deficeret in eo sacm̄ nō ē: sed ibi se pderet 7 locū fidei auferret. qd o3 ē oimōdā similitudinē speciebus ad substantiā p̄is. sed ex substantiā panis poterat aliqd generari: qd ex speciebus ibi remanētib'. ¶ **A**terius vt qd nō possunt nutrire qz ois cib' qd nutrit in corp' transit: 7 sup̄nitates ex eo resoluūtur: sed cib' iste non vadit in corp' vt Ambro. i lra dicit. qd nō nutrit. ¶ **P**reterea ex eis dē nutrimur ex quib' sum': vt dicit in .ij. d. generatione. s3 nō sum' ex accētib'. ergo ex eis nō nutrimur. ¶ **S**3 oē qd nutrit quocūqz mō soluit ieiunium. si qd species ille nutrit soluit ieiunium et sic p̄ sup̄tionē corpis xpi nō posset aliqd cōicare qd falsū est. ¶ **S**3 qtra est: qd dicit in glo. j. Lor. xj. sup̄ illud: Alius quidē esurit al' ebr' ē. qd aliqui sūt in ebriatē ex vsu sp̄z huius sacri. ¶ **P**reterea: nihil aufert suū vel famē nisi qd nutrit. s3 sensibili rep̄ri pot qd ex potu illo sitis tollit p̄cipue si in multa q̄ntitate sumat. qd nutrit sp̄s ille. ¶ **A**terius vt qd nullus liquor possit speciebus illis pmisceri: qz ut i .j. de generatione. pbat p̄b̄: accēs nō pmiscet substantiē. sed quilibet liquor substantiā quedā ē. cū qd ille species sint tm̄ accētia: videt qd nihil possit eis pmisceri. ¶ **P**reterea sic hoc sacm̄ sub certa forma verbor' p̄secrat ita 7 aqua benedicta. sed si aq pmiscet aque b̄ndicte totū sit b̄ndictū. si qd aliquis liquor pmisceri posset vino cōsecrato esset totū cōsecratū: 7 sic liquor ille transiret in sanguinē xpi sic forma verbor' qd falsū ē. ¶ **P**reterea: humidoz pmixtoz efficit sup̄ficies vna. si qd ill' speciebus aliqd liquor admisceat efficit vna sup̄ficies liquoris adueniēti: 7 speciebus p̄existētū: sed sup̄ficies liquoris ē in substantiā: sup̄ficies aut' sp̄z nō ē in subiecto. qd eadē sup̄ficies erit in subiecto: 7 nō in subiecto qd ē impossibile. ¶ **P**reterea: corpus xpi nō est sub sacramēto ex quo sub speciebus illis est alia substantiā. sed si aliqd liquor subtilis puta vinū vel aqua

admisceat illis speciebus cū nō cōfiteat p̄p̄is terminis o3 qd diffuat ad terminos dimēsiōnū sub qd bus erat corpus xpi. qd desinūt ibi esse species. qd cor rumpunt 7 nō pmiscēt. ¶ **S**3 sicut albu 7 nigrum sunt differētie coloris ita magnū 7 puum sunt differētie quātitatis. vel circa q̄ntitatē. sed idem color non est albus 7 niger. qd neqz eadē dimēsiōnes sunt magne 7 parue. sed addito aliq̄ liquore dimēsiōnes ille efficiuntur magne. qd nō sūt eadē qd pu'. qd nō pmiscētur. ¶ **S**3 p̄ fm̄ p̄m̄ i. j. de gnatione Ea qd sūt diuisibilia i minima sūt b̄n pmiscibilia. s3 ita ē de sp̄ibus illis. qd nō. ¶ **S**3 ma' ē corūpi qd pmisceri. sed sp̄s possūt corūpi. ergo possunt pmisceri. ¶ **R**ūdeo dō. ad. j. q. qd agere nō ē nisi rei p se s̄sistentis. 7 iō neqz mā agit neqz forma s3 p̄positū: qd tm̄ nō agit rōe māe s3 rōe forme qd ē act' 7 actio nis p̄ncipiū. 7 qz q̄ntitas se tenet ex pte materie q̄ntitas ex pte forme: iō q̄ntitas nō agit nisi mediāte q̄ntitate qd ē p se actiōis p̄ncipiū. vñ q̄ntitates sūt sensibiles p̄io: q̄ntitates scōo. qz qd i sacro q̄ntitates retinēt eadē modū efficiēti quē hēbāt substantiā p̄is exite. iō h̄nt eadē modū agēdi vt imutēt 7 agāt naturaliter sic pu'. q̄ntitatis. n. qd aliū modū efficiēdi hz qz nō ē i subiecto nō ē agere nisi mediāte q̄ntitate. ¶ **A**d .j. qd dō: qd mā accētis ē p̄ximū subiectū est. p̄ximū aut subiectū q̄ntitatis corp' al' ē q̄ntitas vt sup̄ficies coloris. 7 iō q̄ntitas que ē actiōis p̄ncipiū cōicat qdā modo i mā cū his qd sūt extra: qz q̄ntitas hincinde subesse iuenit. ¶ **A**d .ij. dō: qd mathematici nō solū abstrahūt a mā s3 a sensibilib' accētib'. 7 qz dimēsiōnes i hoc sacro nō sūt sepate ab accētib' sensibilib': iō nō solū h̄nt tactū metaphoricū sic mathematica: s3 ēt p̄physicū: qz rōe illoz accētū p̄nt imutare 7 imutari. ¶ **A**d .ij. dō: qd q̄ntū ad imutationē accētalem satis sile iugnis h̄icidē: qz sic in sacro nō ē albedo sepata s3 albu qd agit ita exteras p imutationē nō fit albedo s3 aliqd albu: 7 ita inq̄tū huiusmodi passū i fine ē sile. ¶ **A**d .ij. q. dō: qd i actiōib' nālibus forme s̄b̄ntiales nō sūt imediātū 7 p̄ximū actiōis p̄ncipiū: s3 agūt mediātū q̄ntitibus actiuis 7 passiuīs sic p̄p̄is instris vt dō i .ij. de aia qd calor nālīs ē qd aia agit. 7 iō q̄ntitates nō solū agūt i v̄tute p̄p̄ia s3 etiā i v̄tute forme substantiālis. vñ actio eaz nō solū terminat ad formā accētalem s3 ēt ad formā s̄b̄ntialē: 7 p̄pter hoc generatio ē termin' alteratiōis. huiusmodi aut v̄tute infra lē recipiūt corp' quo a p̄ncipijs cēntialib' causat vñ sic remōnis s̄b̄ntiāis remanet accētū: idē ē s3 sp̄m v̄tute diuina: ita ēt remanet eis eadē v̄t' qd et pu': 7 iō sic an poterat imutare ad formā substantiāle ita 7 nūc. ¶ **A**d .j. qd dō. qd nos nō ponim' oio huiusmodi q̄ntitates sepatas sic plato ponebat formas nāles cū pōam' p subiecto id qd erat p̄ximū subiectū eoz p̄io. 7 iō nō ē s̄lis rō h̄icidē: tm̄ h̄ic ēt generas nō ē oio s̄lis generato qz generatū ē substantiā: generas aut nō. s3 hoc iō p̄tingit qz vt dictū

ē: huiusmodi q̄litate h̄nt istāle v̄tate generādi: ge-
 neratū aut nō o3 q̄ assūmēt istā s3 p̄ncipali gene-
 rāti: vt oīc Lomen. in. xj. meta. qz istm n̄ agit vir-
 tute sua s3 alteri? ⁊ illi assimilāt nō sibi. vñ genera-
 tio hic assimilāt substātie q̄ p̄t erat. Plato at for-
 mas sepatās nō p̄obāristā alia generātia s3 p̄mas
 cās generatōis ⁊ p̄ncipales. ¶ Ad. ij. dō: q̄ p̄p̄tia
 v̄tute nihil agit ultra suā sp̄m s3 v̄tute alteri? cui?
 ē instrumētū p̄t agere vltra sp̄m suā sic terra agit
 ad formam scāni. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ vnaqueqz res
 h3 p̄p̄tū ēē sue sp̄e: nō enī ēē i oibus ē vñ? sp̄e sic
 nec aialitas ē vñ? sp̄e i oibus aialib?: nec humāi-
 tas eadē nūero i oib? hoib? sic ⁊ vnaqueqz res h3
 p̄p̄tia actionē. vñ sic i q̄litate q̄ remanēt i hoc sa-
 cro remanet actio p̄formis actioni substātie prius
 ex̄ntis: ita ēē substātes qd̄ p̄uēt dīmēsiōib? rema-
 nētib? ē p̄forme illi ēē qd̄ p̄t substātia p̄ais hēbat
 vñ sic q̄litas facit eadē actionē quā prius faciebat
 substātia p̄ais ⁊ vini ex̄ntē: ita ēē i quo dīmēsiōes
 substātiū tollitū eadē passiōib? q̄bus ante ea tolle-
 retur eadē substātia ex̄ntē. ⁊ p̄t hoc eodē modo
 corūpūntur accētia remanētia sic ⁊ p̄t corūpū-
 poterāt. prius at corūpū poterant dupl̄. vno mō
 manētē substātia subiecti p̄ aliquā accēntalē muta-
 tionē sic ex p̄t qualitatū fm aliquā alterationem
 vinū saporē v̄t colorē mutare poterat: ⁊ ita color
 qui p̄t erat aut sapor corūpēbat. s3 q̄ntitas p̄dicto
 mō nō poterat corūpū p̄ motū i q̄ntitate. s. augmē-
 tū: qz vinū ⁊ p̄ais nō sūt corpora aiata que p̄nt ēē
 subiectū augmētū ⁊ dīmīntōis. s. p̄ additiōē vel
 diuisiōē: qz fm p̄m i. iij. meta. i additiōē quā-
 titatis ad q̄ntitatē vna q̄ntitas ēē icēpit duab? ēē des-
 nētib?: ⁊ ecōtrario ē i diuisiōē. Alio mō p̄ corū-
 ptiōē substātie q̄ dē cōtingit ex trāsmutatōē ac-
 cidētū ⁊ ex p̄t q̄litate: qz sic generatio ita ⁊ cor-
 ruptio ē terminus alteratōis: ⁊ ex p̄t q̄ntitate: qz
 cū vnaqueqz res naturalis habeat q̄ntitatē d̄termi-
 natam int̄m poterit diuisio fieri q̄ sp̄s nō remāe-
 b̄t. vñ ettā i hoc sacro alsq̄ aliqua alteratōē fa-
 cta i q̄litate adhuc manet ēē illud dīmēsiōnū
 p̄forme substātie p̄cedenti: ⁊ tūc rōe ipsi? corūpti-
 onis accēntium nō desinit ēē corpus xpi sub sacro.
 Aliq̄ aut alteratio ad terminū vēit: ⁊ tūc ēē p̄di-
 ctum tollit: ⁊ sic desinit ēē sacm: ⁊ s̄t ex p̄t q̄nti-
 tatis: qz si fiat diuisio i p̄tes tāte q̄ntitatis que suffi-
 ciat ad sp̄m panis vel vini: sūt qd̄ alie dīmēsiōes
 qz partes p̄tinui q̄ crāt potētia sūt actu: s3 ēē p̄for-
 me substātie p̄ex̄nti manet: ⁊ iō adhuc ē sac̄. Si
 aut q̄ntitas p̄tū ad hoc nō sufficiat vtrūqz ēē desin-
 et ⁊ dīmēsiō ⁊ ēē p̄dictū: ⁊ iō corp? xpi desinit
 ēē sub sacro. ¶ Ad. j. dō: q̄ forma dī ēē inuaria-
 bil: qz nō ē variatōis subiectū: tñ p̄ variatōē tol-
 litur sic p̄t i alteratōē ⁊ augmētō: ⁊ ita largo mo-
 do dicunt corūpū: put oē qd̄ ēē desinit dī corūpū
 ¶ Ad. ij. dō: q̄ dīmēsiōes q̄ sūt p̄tē dīspositiōes
 materie retinet i hoc sacramento vicē m̄c. ⁊ iō se

h̄nt ad ēē i quo substātiū sic materia ad formā sb-
 stātiāle: ⁊ ipse substātiū sic subiectū accēntibus: ⁊ hoc
 mō corūptōis p̄ncipiū ēē p̄nt sicut ⁊ mā ēē. ipse
 etiā p̄tes dīmēsiōnū cū sūt i potētia h̄nt qd̄ rō-
 nem materie rōe toti? dīmēsiōis: ⁊ iō ex p̄t earuz
 accidit corūptio aliqua i tota dīmēsiōe p̄ diuisi-
 onē. ¶ Ad. iij. dō: q̄ sp̄s sic remanere miracu-
 losū est: s3 q̄ sic remanētēs corūpūntur ē naturale
 sic miraculosū ē q̄ cecus visū recipiat: s3 q̄ iā v̄lto
 recepto videat ē naturale: remanet enī qd̄ p̄p̄t
 tiōis modus i accēntibus istis dū q̄ t̄tas retinet rō-
 nem materie: ⁊ q̄litas rōnem forme: vt dictū est.
 ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ quidam dicūt q̄ quīs ille sp̄s
 possint corūpū ⁊ putrefieri: tñ ex tali putrefactiōē
 vel corūptiōe nō generātur vermes: vel aliq̄d
 huiusmodi: sed hoc nihil est: p̄stat. n. q̄ accēntia q̄n
 corūpūntur nō hoc modo ēē desinūt: vt dispāre-
 ant oio ac si totaliter annihilarent: sed succedit ill
 accēntibus aliq̄d sensibile: ⁊ hoc o3 ēē d̄ nouo ge-
 neratū: nec ē oīa qd̄ sit illud: vtrū sit vermis v̄l
 cinis vel aliq̄d huiusmodi: qz silis difficultas est
 de oibus. ⁊ iō alij dixerūt q̄ substātia p̄ais ibi rēa-
 net: ex qua materialiter aliq̄ generari possunt. sed
 hec opinio ē ip̄robata ē. Et iō alij dixerūt q̄ ex mu-
 tua actione accēntium sacri ad corūpūa circūstātia
 generātur vermes ex aere p̄tinētē. Sed hoc nō v̄-
 det ēē verū: qz accēntia illa nō h̄nt ibi aliā actionē
 q̄ hērent si substātia remāisset: s3 q̄n substātia
 erāt nō poterāt vermes ex aere generari: vel cinis
 p̄ talē actionē: vñ nec mō. ⁊ p̄terea sensibilibus ap-
 parer q̄ in illo loco vbi fuit corpus xpi ē illud qd̄
 generatur: ⁊ ibidē alteratio p̄cedēs apparet. aer at
 ante vltimū istās corūptōis sp̄erum nō erat i lo-
 co illo: qz sic subintrasset dīmēsiōes sub qd̄ erat
 corpus xpi quod ē ip̄ossibile: nec etiā mouebatur
 ad locū illū: qz quicq̄ forte manebat. vñ sequit q̄
 totus mot? aeris ⁊ alteratio ipsi? ⁊ corūptio ⁊ ge-
 neratio vermiū aut cineris sūt i eodē istāti qd̄ est i
 possibile. ⁊ p̄terea idē accideret si corpus xpi p̄ser-
 uaretur iter aliqua corpora solida que nō subitra-
 ret aer ⁊ nō appareret aliqua mutatio facta i cor-
 porib? solidis circūstātib?. ⁊ p̄terea si corp? xpi in
 magna q̄ntitate consecratū ēē idē posset accidere:
 ⁊ tāta inspissatio aeris nō posset de facili accidere
 sine sensibili ipsius imutatiōē. Et iō alij dicūt q̄ p̄
 acto sacro redit substātia panis sub sp̄ibus q̄ p̄t
 suberat: ⁊ ex illa generant vermes: v̄l aliq̄d huius
 modi. S3 hoc n̄ p̄t ēē: q̄d̄ enī ē ibi corp? xpi nō
 redit substātia p̄ais: qz sic esset corp? xpi sub sp̄b?
 cū substātia p̄ais: qd̄ ē tertia opinio que nō sustine-
 tur: q̄d̄ aut sūt ibi sp̄s manet sub sp̄ibus corp?
 xpi. vnde q̄d̄ manēt sp̄s substātia p̄ais nō redit
 remotis aut sp̄ibus illis iā nō ē ibi substātia p̄ais:
 sed vermiū vel cineris: vel alicui? huiusmodi. nūq̄
 enī ē substātia p̄ais sine sp̄ibus p̄ais. vñ substātia
 p̄ais nō p̄t redire: nisi forte dicat redire q̄ ad māz

tm: q̄ illa eadē materia que prius erat sub forma
 p̄is postmodū sit sub forma cineris: vel alicuius
 huiusmodi. 7 hoc posset stare cū scda opinioe p̄i
 us tacta: q̄tum ad hoc q̄ ponebat substātiāz p̄is
 i p̄iacētē materiā resolutū quod stare nō pōt: vt su
 pra p̄batū est: s; q̄tū ad aliā partē qua pōebat q̄
 annihilaret nō pōt stare: q; qd̄ i nihilū redactū est
 nō pōt iterū idē numero sumi. S; q̄tū ad p̄mam
 opinioe q̄ cōiter sustinetur oīo stare nō pōt: q; qd̄
 p̄uersū ē i alterū nō pōt redire nisi alterum i ip̄m
 p̄uertat. substātia at panis conuersa ē i corpus xp̄i
 7 hec substātia. f. panis facta ē illa. f. corpus xp̄i
 vt ex p̄dictis p̄z. vnde nō pōt eē q̄ substātia panis
 redeat: neq; q̄tū ad totū: neq; q̄tū ad p̄tē: nisi cor
 pus xp̄i ecōuerso p̄uertat i substātiā panis qd̄ ē
 ipossibile: 7 iō ipossibile ē dicere q̄ substātia p̄is
 redeat: neq; fm totū: neq; fm partē si redire p̄pe
 sumat: vt sit idē numero quod redit. si at mā p̄is
 redire dicatur nō q; eadē nūcro red: at: s; alia e
 dē rōnis: tunc oportebit dicere q̄ illa alia mā d̄ no
 uo creaf. Et forte hoc intellexerūt q̄ dixerūt substā
 tiā p̄is redire. vnde satis p̄babilr p̄ hūc modum
 opio sustineri pōt: vt dicat q̄ ad hoc de materiaz
 creat ne sacrm̄ deprehendat: 7 sic fides meritū per
 dat: nec tm̄ mā corporal i p̄ncipio creata auget: q; q̄
 q̄tū d̄ materia p̄uersū fuit i substātiā corporis xp̄i
 tm̄ de mā creat nūc de nouo. Pōt tm̄ 7 alr̄ dici q̄
 ille sp̄s sic h̄nt ex h̄ q̄ substātiā q̄ p̄nt agere q̄cqd̄
 poterant substātijs p̄is 7 vini extrinsecis: ita habēt
 vt possint p̄uertī i q̄cqd̄ p̄uertī poterāt substātijs
 p̄exteres quod sic intelligi pōt: sic. n. Lōmen. dic̄ i. j.
 phys. 7 i libro de substātia orbis i materia genera
 bilū 7 corruptibilū o; intelligere dimēsiōes itermi
 natas an̄ aduētū forme substātiālis: alio nō posset
 intelligi diuisio materie: vt in diuersis partib; mate
 rie diuerse forme substātiāles cōt: huiusmodi aut̄
 dimēsiōes p̄ aduētū forme substātiālis accipiūt eē
 terminatū 7 p̄pletū: q̄cqd̄ at̄ intelligit i materia ante
 aduētū forme substātiālis hoc manet idē nūcro i
 generato: 7 i eo ex quo generat: q; remoto posteri
 ori oportet remanere p̄t. dimēsiōes at̄ ille itermi
 nate se habēt ad genus q̄titatis: sic materia ad ge
 nus substātiē. vnde sic in quolibet p̄pleto i genere
 substātiē accipere materia q̄ ē ens icōpletū i gene
 re illo: ita i dimēsiōibus p̄pletis que sūt i hoc sa
 cro ē accipere dimēsiōes incōpletas: 7 his mediātū
 bus materia p̄is formā recipere et̄ quod ex p̄ae
 generaret: pane nō p̄uerso i corp; xp̄i. vñ sic dimē
 siōibus illis ē datū: vt subsistat 7 subsint: 7 illi esse
 qd̄ ē p̄forme eē prius substātiē 7 terminatōi q̄ri
 tatis 7 oibus alijs acc̄nibus: ita etiā dat̄ eis vt pos
 sint subesse alteri forme naturali: 7 alijs acc̄nibus
 q; de natura sua nō h̄nt vt subsint tm̄ acc̄nri: s; et̄
 forme substātiālis: vt dictū ē: 7 tūc vel ex p̄nti adue
 niet etiā materia p̄pter p̄comitantiam naturalē for
 me ad materiā: sic p̄pter p̄comitantiam naturalēz

aie xp̄i ad corpus erat aia sub sacro: 7 hoc quodā
 modo redit i p̄mum dictū: vt. f. materia de nouo
 fiat: vel ipsi dimēsiōi virtute diuina dabit natura
 materie p̄pter propinquitatē ad ipsā: vt sic illd̄ ge
 neratū sit p̄positū ex materia 7 forma. ¶ Ad. j. ḡ
 dō: q; fm penultimā opinioe sp̄s ille penitus ce
 dūt i nihil: s; ex substātia p̄dicto mō redire gene
 rat illud quod succedit: nec d̄ generari ex sp̄ibus
 fm q; li ex dic̄ cām materialē: sed solū fm q; dic̄ o
 dine: vt ex mane sit merides. i. p̄: s; fm aliā op̄ini
 onē illud totū demonstratū sensibile i sacro hēbat
 aliqd̄. f. p̄tem sui simile materie: 7 illud nō cedit i
 nihil: s; remanet. f. dimēsiōes iterminatas: sic 7 rema
 nerēt si substātia p̄is cēt. ¶ Ad. ij. dō: q; hoc nō
 ē remotū qui de p̄ possit mutare corp; i spiritū: 7 tm̄
 q̄tū ad aliqd̄ dimēsiōes iterminatas magis sūt p̄p̄
 que materie corporali q̄ corp; sp̄i. ¶ Ad. iij. dō
 q; sic q̄n̄ aer p̄uertitur i ignē n̄ d̄ q; materia aeris
 fiat duo. f. materia ignis 7 forma ignis: s; vñ tm̄
 q; sit. f. ignis: ita et̄ dimēsiōes ille nō dicuntur fie
 ri duo: s; vñ tm̄. f. materia sic dimēsiōata: 7 hoc
 sit diuisa virtute. ¶ Ad. iij. dō: q; fm quālibz positi
 onē o; ponere aliqd̄ i hac generatōne eē miracu
 losū: 7 aliqd̄ nāle. reditus enī substātiē vel creatio
 matie vl̄ ecōuerso dimēsiōnū in mān̄ ē miraculo
 sus: s; q; materia ita ex̄ns recipiat talē formā cuius
 dispositiōes p̄cesserūt i dimēsiōibus: hoc ē nāle.
 ¶ Ad. v. q. dō: q; quidā dixerūt q; sp̄s ille nō nu
 tritū s; reficiūt 7 iebriāt ex sola imutatōe acc̄ntali
 sicut aliqd̄ iebriant odore vini 7 reficiūt 7 famem
 amittūt ex sapore 7 odore. Sed hoc nō pōt eē: q; q̄
 talis imutatio q̄uis ad horā reficiat: tm̄ sustētare
 nō pōt: qd̄ tamē faceret sp̄s ille si i magna q̄ntita
 te sumerent. Et iō ali; dixerūt q; remanet forma
 sbalis panis: 7 illa h; candē opationē quā hēbat
 panis: 7 iō nutrit sicut panis nutriet. Sed hoc n̄
 pōt eē: q; opatio forme nō est pati s; agere: nutri
 mētū aut nō nutrit nisi qd̄ cōuertit i substātiā nu
 tritū: 7 iō nutrit fm q; pati: 7 fm q; ex eo aliquid
 generat: qd̄ nō pōt dici de forma. Et iō dō ē q; ge
 nerari aliqd̄ ex illis sp̄ibus possit p̄ modū p̄dictū
 eodez mō 7 nutrire p̄nt. ¶ Ad. j. ḡ dō: q; hoc qd̄
 d̄ q; ab̄ iste nō trāsit in corp;: intelligendū ē q̄tūz
 ad rē p̄tentā sub sacro. f. verā corp; xp̄i qd̄ nō mu
 taf in māducatē: s; ipsuz i se mutat sp̄ualiter: s;
 sp̄s in corp; comedētis cōuertunt sicut 7 i aliqd̄
 aliud corp; cōuertit possūt: vt dictū ē. ¶ Ad. ij. d̄
 cōdū q; accidētia manētia i suo eē acc̄ntali nō nu
 tritū: s; eo mō quo i aliud cōuertit vel aliō sb̄ eis
 creat vel redit. ¶ Ad. iij. dō: q; illa nutritio nō est
 oīno fm ordinē nature vt dictū ē: 7 iō talis mādu
 ratio ieiuniū nō soluit. ¶ Ad. vj. q. dō: q; quidaz
 dicūt q; q̄cūq; liquor addat sp̄ibus vini in q̄nta
 cūq; q̄titate stati desinit ibi eē corp; xp̄i: q; dimē
 siones ille nō manēt eodem: 7 iteruz liquor addit
 p̄ totū diffundit. vñ cū corp; xp̄i nō sit sub sp̄ibus

Hoc tertium sic proce

di: Uidet qd ipsuz veru corpus xpi fra
 gat i sacro: oē eni quod māducat mastical r fran
 gif. sed veru corp' xpi māducat. Jo. vi. Qui man
 ducat carnē meā rē. q' r frangit. ¶ S. hoc sacm
 ē memoriale vñice passionis: sed in passiōe ipsum
 corpus xpi ē pforatū clavis r lācea. q' in sacro ipm
 corpus xpi frangit. ¶ S. sicut corpus xpi ē totuz
 in qlibet parte spēruz: ita forma substāialis. sed
 forma substāialis mālis diuidit p accidēs p diuī
 sionē spērum. q' r corpus xpi. ¶ Sed: quod fra
 gif nō manet integrū. sed corpus xpi manet itegz
 vt in lra dicit. q' nō frangit. ¶ S. oē corpus frangi
 bile ē passibile. sed corpus xpi est ipassibile cuz sit
 gloriosum. ergo nō frangit. ¶ Alterius videt: qd
 nec etiā species frāganf: signū cui debet responder
 signato. sed spēs sunt signū corpis xpi. cū q' veruz
 corpus xpi nō frangat: nec ipse spēs frangent.
 ¶ S. fm pfm in. iij. Meta. Corpora dicūt fran
 gibilia r cominuibilia fm determinatā dispositōez
 poroz. sed spēs ille nō habent poroz: q' sub oibus
 pibus spērum est eqliter corpus xpi: r sub nulla
 aliqd aliud. q' spēs ille neqz frangi neqz cominui
 possunt. ¶ S. in oi fractione ea pfecta aliud ē qd
 cōtinet sub diuersis pibus. sed oino est idē qd cō
 tinet sub diuersis pibus spērum qlitercūqz dispo
 nanf. ergo nō pprie dicunt frangi. ¶ Sed contra
 Math. xxv. dicit: qd deus bñdixit r fregit. sed ver
 ba euāgelij nō possūt eē salsa. q' fuit ibi fractio ve
 ra: sed nō i corpe xpi vt pbatū est: q' in spēs' fuit.
 ¶ S. magis copetit qntitati diuidi q' corūpi vel
 in aliud cōverti. sed hoc cōtingit dimētionib' ibi
 remanētibus: vt ex dictis patz. q' r frangi siue diuī
 di. ¶ Alterius videt qd incōueniēter assignet i lit
 tera significatio partū fractiōis: qz ptes fractiōis
 fractiōni respondēt. sed fractiō significat passiōez
 xpi: vt in lra dicit. ergo ptes fractiōis debēt signi
 ficare ptes veri corpis xpi in qō p passiōē diuisū
 est corpus ei. ¶ S. hoc sacm ē maxie sacramen
 tū vniōis. s; distinctio ptiū vniōi opponit. q' non
 cōpetit in hoc sacro significari ptes distinctas cor
 porū mystici. ¶ S. hoc nō videt suari fm comu
 nē morē ecclesie: q' aliq' pars vsqz in finē misse ref
 uet. q' fm hoc nō dz accipi significatō alicui' pti.
 ¶ S. Inno. r Hug. de sanc. vict. dicūt qd ps extra
 calicē fuata signat beatos: r ita videt male dicere
 qd signat illos q' sūt in sepulchris. ¶ S. beati r me
 dio nō indigēt. s; sacra ecclesie i remediū ordinant.
 q' nō debz eē aliq' ps que brōs significat. ¶ S. sicut
 ē diuersitas iter mortuos: ita etiā ini viuos. sed p
 mortuis ponūt due ptes. q' r p viuīs due ponī de
 bēt ad min'. ¶ S. sicut mēbra distinguūt ab inui
 cē: ita caput distinguūt a mēbris. q' cuz sint tres ptes
 ad significatōē diuersitatē mēbroz corpis mystici:
 deberet addi r qrtā ad significatōē ipm caput.

cū alio corpore: oportet qd i toto desinat eē corpus
 xpi: sed hoc posito nō pōt stare: cōstat eni qd cor
 pus xpi manet ibi qd diu illa accidētia manet: illa
 autē accidētia nō corūpūnt alit q' vt corūperetur
 substātia panis r vini. ¶ stat autē qd ex puo liquore
 addito nō destrueret vinū: r iō nec spēs vini r ma
 nētes. Rōes eni pdicte nō cogūt: pmo qz nō qlibet
 dimētionū distinctio tollit sacramētū: sic eni addi
 tio ita r diuisio facit aliā dimēsiōē: vt ex dictis pz
 p pfm. diuisio autē nō tollit veritatē sacri: vt patz
 in pane q' frangit. vñ nec additio: qz illa varietas
 dimētionū quā facit talis additio r diuisio ē qntū
 ad determinatiōē ipsaz: nō qntū ad ideterminatiūz
 esse eaz fm q' cōpetit eis subsistere: neqz qntū ad
 eē in quo subsistūt pforme substātie pcedētī. sumi
 liter etiā puus liquor: ¶ stat qd nō pōt diffundi per
 oēs dimēsiōes: nisi rarefieret r trāsmutaret i aliāz
 spēm. vñ nō oportet qd occupet oēs dimēsiōes. Et
 iō aliter dō: qd hoc nō admiscet liquor: qd cūqz spe
 ciebus illis: sicut admisceret sbe vini. Liquor autē
 addit' si cēt eqlis qntitatis vel maior: ptingeret ad
 oēs dimēsiōes vini: r sic si cēt ali' spēs faceret aliā
 spēm liquoris mediā. si autē cēt eiusdē spēs vinū fa
 ceret aliud vinū fm numerū: maxie qntū ad acci
 dētia. si autē liquor additus cēt minous quantitatē
 nō possit ptingere ad oēs dimēsiōes totū vini: sed
 ad aliqz r illas imutaret altero dictoz modoz: r
 forte imutaret fm spēm si cēt alter' spēs. ¶ stat at
 qd in hoc sacro nō manet corp' xpi nisi qd diu ille
 spēs manēt eedē nūero: r iō si apponat paruus li
 quor corūpet ptes spēruz: r sub illa pte desinit eē
 corp' xpi: nō eni ē pbabile qd vna gutta aque per
 totū cyphū diffundat. si at addat in magna qnti
 tate: sic corūpet spēs fm totū: r ita totalit' desinit
 ibi eē corp' xpi. ¶ Ad. i. q' dō: qd pbs intelligit de
 accidēte cui' subiectū ē substātia qd ei nō pmiscet
 sic at nō ē i pposito. ¶ Ad scōz dō: qd in aq' bñdī
 cta nō fit aliq' mutatio substāialis ipsi' aque: sic ē
 in hoc sacro: s; acq' r ei virtus aliq' ex bñdictiōe:
 r iō illa virtus pōt puenire ad aquā additā: sed i
 hoc sacro vinū puerit substātalit' in aliud viute
 vboz: r iō nō dz qd vinū additū substātalit' etiāz
 puerat in sacm: s; pōt eē qd puerat in vinū vtu
 te accidētū vini q' remanēt vt dictūz ē. ¶ Ad. iij.
 dō: qd nō est iconueniēs vna dimēsiōē fm vnam
 ptem sui eē in hoc sacro sine subiecto: r aliāz eē in
 subiecto: qz plures ptes dimēsiōis qūis sint vna
 dimēsiō i actu: sunt tñ plures i potētia. ¶ Ad. iij.
 pz solutio ex dictis. ¶ Ad. v. dō: qd magnū r puū
 psequūt quātitatē fm qd ad certā mēsurā detmiat
 In sacro autē altaris nō dz remanere dimēsiōes
 easdē fm iminātiōē candē: qz sic diuisis spēs' nō
 remanerēt eedē dimēsiōes: nec p qns idē sacm:
 sed sufficit ad subsistētiā sacramenti qd remane
 ant dimēsiōes eedem: scōm qd indeterminate
 intelliguntur.

Respondeo: dicendum ad primam questionem quod sicut. a. dictum est: corpus christi non comparatur ad species sub quibus continentur mediis suis dimensionibus: imo dimensiones eius sunt ibi quasi ex consequenti: id quod dicitur convenit corpori christi mediis dimensionibus suis hoc non puenit ei secundum quod est sub sacramento. cum ergo divisio quantitativa ei convenire non possit nisi mediante dimensione propria: constat quod fractione specierum ipsum corpus eius non dividitur neque frangitur etiam si passibile esset sicut in cena fuit. **¶** Ad primum ergo dicendum: quod in manducatione sunt multa: et fractio siue masticatio: et traectio in ventrem siue nutritio: primum autem convenit ipsis speciebus tantum: sed secundum et speciebus continentibus et corpori contento: quod ubi sunt species: est verum corpus christi. **¶** Tertium si loquamur spiritualiter convenit corpori christi: si autem corporaliter speciebus ut dictum est: et id manducatio aliquo modo competit corpori christi: sed non fractio siue divisio. **¶** Ad secundum dicendum: quod quia hoc sacramentum est signum passionis christi et non ipsa passio: id oportet quod passio quam signat fractio non sit in corpore christi sed in speciebus que sunt signum eius. **¶** Ad tertium dicitur: quod forma substantialis materialis aliquo modo habet ordinem ad dimensiones: cum dimensiones intermiat p'intelligatur in materia an formam substantialem ut dictum est. sed corpus christi nequaquam: et id non est simile de corpore christi et illis formis. **¶** Ad secundam questionem dicendum: quod quidam dixerunt quod fractio secundum rei veritatem non erat in hoc sacramento: sed hoc non potest esse: quia fractio importat passionem siue motum quedam et multitudinem ad quam terminatur motus: et virumque horum est sensibile per se: sunt enim sensibilia communia que contra sensibilia per accidens dividuntur: in. ij. de anima: et ita iudicium de his pertinet ad sensitivam partem. unde cum sensus iudicet fractionem: si non esset fractio esset falsum iudicium: quod non competit in sacro vitatis. Et ideo alij dixerunt quod est ibi fractio sine subiecto: sed hoc non potest dici: quia fractio cum sit quidam motus et ratione sue speciei requirit terminum a quo et i quem: et id oportet ibi esse unum quod in multa dividitur: et hoc est subiectum fractionis. et preterea actio vel passio habet magis debile esse quam qualitas: unde cum qualitates in hoc sacramento ponamus in subiecto: multo fortius passionem: et ideo cum fractio non possit esse in corpore christi sicut in subiecto ut dictum est: oportet quod sit in speciebus. **¶** Ad primum ergo dicendum quod signum respondet signato quantum ad id quod fuit: sed non quantum ad id quod est: est enim hoc sacramentum signum rememorativum respectu omnium passionis. **¶** Ad secundum dicendum: quod sicut densitas manet in hoc sacramento: ita durities que est eius effectus: et propter hoc etiam species ille sonus facere nate sunt: et sic etiam est ibi porositate invenire. **¶** Ad tertium dicendum: quod illud de speciebus quod est in una portione non est in alia: quia species sunt que franguntur: corpus autem christi non frangitur: quod totum remanet sub qualibet parte: et ratio huius

dicta est supra di. x. **¶** Ad tertiam questionem dicendum quod sicut in hoc sacro est duplex res sacramenti: scilicet corpus christi verum et mysticum: ita etiam fractio duo significat. scilicet ipsam divisionem corporis veri que fracta est in passionem: et hec significatio tangit in littera: et distributionem virtutis redemptionis christi per diversa membra ecclesie. et hanc significationem tangit Dominus in. ij. c. ecclesie hierar. Et secundum hoc accipit significatio partium secundum diversum membrorum statum: quod dicitur adhuc vivit: et hi signant per partem que comeditur: quia ipsi atterunt diversis penalitatibus: et sunt in ipso motu ut incorporant christo. Quidam autem sunt mortui et hi sunt in duplici statu: quod quidam in plena participatione beatitudinis: et hoc est corpus christi quod iam sur rexit: sicut ipse christus et beata virgo: et hi signantur per partem in calice missam: quod illi inebriantur ab ubertate domus dei. Quidam autem sunt in expectati one plene beatitudinis: qui vel stola anime tamen habent vel neutra: ut hi qui sunt in purgatorio: et hi signantur per tertiam partem que reservatur usque in finem: quia hi perfectam gloriam consequentur in fine mundi: et interim in speciebus quietantur. **¶** Ad primum ergo dicendum: quod ipsum corpus christi verum signat corpus christi mysticum. unde et partes corporis veri signant partes corporis mystici. **¶** Ad secundum dicendum quod ista unio facta est per passionem christi: et ideo oportet quod sit in hoc sacramento fractio que passionem significet. **¶** Ad tertium dicendum quod talis mos fuit in primitiva ecclesia: qui tamen modo cessavit propter peccatum: nihilominus remanet eadem significatio partium. **¶** Ad quartum dicendum quod non est inconueniens per idem diversa significari sed suas proprietates diversas: unde et calix passionem signat in quantum inebriat: et sic procedit significatio quam ponit Innocentius. quod pars extra calicem signat eos qui sunt extra passionem presentis miserie: et pars in calice missa eos qui predictis passionibus opprimuntur: sed in quantum potus calicis delectat signat gaudium eternitatis: et ita procedit significatio in littera posita que continetur sub his verbis: Hostia dividit in partes tincta beatos. Plena sicca notat viuos seruata sepultos. **¶** Ad quantum dicendum quod hoc sacramentum non solum est in remedium: sed etiam in gratiarum actionem: et ideo quantumvis beati non consequatur aliquod remedium in isto sacramento: quod tamen est in gratiarum actione per eorum gloria conveniens fuit ut et ipsi in hoc sacramento significarentur. **¶** Ad sextum dicendum quod omnes viui indigent hoc sacramento ad remedium: sed non omnes mortui et ideo per mortuos ponuntur due partes: sed per viuis una tantum. Uel dicendum quod due ponuntur pro viuis: una per viuis in hoc seculo: et alia pro viuis in gloria qui resurrexerunt: et per omnibus qui adhuc non resurrexerunt una tantum. **¶** Ad septimum dicendum quod resurrectio membrorum est conformis resurrectioni capitis: quod reformabit corpus humilitatis nostre conformatum corpori claritatis sue: Phil. ij. et id

eadem parte significatur et caput et membra ei perfecte configurata.

Qd. 11.

Dinde queritur de effectu huius sacramenti.

Et circa hoc querunt duo. Primo de effectu eius quantum ad consecutionem boni. Secundo de effectu eius quantum ad remotionem mali.

Ad primum sic procedit: Videtur quod per hoc sacramentum non augeantur virtutes: quia diversarum carum diversi sunt effectus. sed augmentum virtutis est effectus baptismi et etiam confirmationis: ut supra dictum est. et non est effectus eucharistie.

¶ Per augmentum charitatis ad perfectionem charitatis venit. si ergo per hoc sacramentum charitas et alie virtutes augeantur: toties posset sumi quod homo in hac vita ad perfectam charitatem veniret et ad summum gradum ipsius: quod non est nisi in patria ut Aug. dicit. ¶ Omnes virtutes simul augent. si ergo augmentum virtutum esset effectus huius sacramenti: non magis deberet poni effectus augmentum charitatis quam aliarum virtutum. ¶ Sed nihil spiritualiter proficit nisi per augmentum virtutum. sed in Deo. eucharistia habet virtutem perfectissimam. ergo effectus eius est virtutis augmentum. ¶ Effectus huius sacramenti est plenitudo gratie: ut patet in ordo canonis: Quotquot ex hac altaris participatione sumpsimus: omni benedictione celesti et gratia repleamur. sed ad plenitudinem gratie per augmentum virtutis puenitur. ergo idem quod puenit.

¶ Tertius videtur quod hoc sacramentum proficit etiam beatis ad augmentum glorie: in collecta enim beati Leonis pape ut Innocentius dicit: ita dicit: Annue nobis domine ut aie famuli tui Leonis hec pfit oblatio. sed constat beati Leonem in gloria esse. ergo pdest beatis ad glorie augmentum. ¶ Hoc sacramentum offertur etiam pro paruulis decedentibus in innocentia baptismali. sed constat quod tales ad gloriam transeunt. ergo pdest etiam hoc sacramentum ad augmentum glorie.

¶ Sed contra: sacramenta ecclesie non pfunct alicui quod non sit in statu pficiendi. sicut sancti in patria exites non sunt in statu pficiendi cum sint in termino perfectus. ergo eis eucharistia non pdest. ¶ Tertius videtur quod effectus huius sacri non possit impediri nisi per peccatum mortale: quia sicut Ambrosius in lra dicit: spiritualiter manducat qui innocentiam ad altare portat. sed quicumque sine peccato mortali accedit portat innocentiam ad altare: quia venialia peccata innocentiam non tollunt. cum ergo spiritualiter manducans effectus sacramenti percipiat: videtur quod effectus sacramenti non possit impediri nisi per peccatum mortale.

¶ Baptismus non est nobilior sacramentum quam istud. sicut nihil impedit effectum baptismi nisi peccatum mortale. ergo nec effectum huius sacramenti. ¶ Peccatum veniale non facit fictum. sed sola fictio impedit sacra-

mentorum effectum. ergo solum peccatum mortale impedit sacramenti effectum. ¶ Sed contra: nullus percipit effectum huius sacramenti nisi qui accedit sicut accedendum est. sed aliquis debet accedere ad hoc sacramentum cum diligenti conscientie sue examinatione ut patet. 1. Cor. 11. cum ergo sine peccato mortali possit hoc permitti: videtur quod sine peccato mortali possit effectus huius sacramenti impediri. ¶ Preterea ad hoc quod aliquis adultus gratiam recipiat: oportet quod se ad gratiam habendam preparaverit. sed hanc preparationem contingit sine peccato mortali impediri. ergo sine peccato mortali contingit impediri effectum huius sacramenti. ¶ Respondetur dicendum ad primam questionem quod proprius effectus cuiuslibet sacramenti debet assumi ex similitudine ad materiam illius sacramenti: sicut expurgatio veteris vite est effectus baptismi per abluitionem aque significata: et ideo cum materiale in hoc sacramento sit cibus: oportet quod effectus proprius huius sacramenti accipiatur secundum similitudinem ad effectum cibi cibus autem corporalis primo in cibatum convertitur: et ex tali conversione deputata restaurat et quantitate auget. sed spiritualis cibus non convertitur in manducatum sed eum ad se convertit: unde proprius effectus huius sacramenti est conversio hominis in christum: ut dicitur cum apostolo: Vivo ego iam non ego: vivit vero in me christus. Gal. 2. et ad hoc sequuntur duo effectus: augmentum spiritualis quantitatis in augmento virtutum: et restauratio de peccatis in remissionem venialium: vel repationem cuiuscumque defectus pcederit. ¶ Ad. 1. quod dicitur: quod augmentum dicitur duplici: uno modo dicitur put iuvenit in vivetibus et non vivetibus secundum quod quilibet additio augmentum facit: et hoc modo virtutes augentur per omnia sacramenta que gratiam iuvenit in subiecto: ex eo quod ipsa de se nata sunt gratiam causare. Alio modo augmentum dicitur proprie put in vivetibus et coniunctioe nutritivi: et talis modus augmentum virtutum est proprius huic sacro. ¶ Ad. 2. quod duplex est perfectio charitatis. scilicet vite et patrie: et quavis non possit hoc sacramentum exites in via pducere ad perfectionem patrie propter diversum statum: potest tamen pducere ad perfectionem vite: per augmentum enim charitatis ad perfectionem patrie in via puenire non possumus. ¶ Ad. 3. quod dicitur: quod charitatis proprium est transformare amantem in amatum: quia ipsa est que extasim facit: ut dicitur: et quia augmentum virtutum in hoc sacro fit per conversionem manducatis in spiritalem cibum: ideo magis attribuitur huic sacramento charitatis augmentum quam aliarum virtutum. ¶ Ad secundam questionem dicitur: quod gloria comprehendit sanctorum premium: quod quidem est duplex. scilicet essentiale gaudium quod de divinitate habetur: et accidentale. id est gaudium quod habetur de quocumque bono creato: quantum autem ad premium essentiale secundum probabilioris opinionem eorum gloria augeri non potest: sed quantum ad premium accidentale usque ad diem iudicij augeri potest: alioquin tunc non augeret gaudium de gloria corporis: unde de omnibus benefactis eis gloria accrescit: quia gaudium est angelis dei

sup vno peccatore penitentiam agente: Luce. xv. et
ita etiā de oibus que in dei honore sūt gaudent: et
maxime de his in quibus de eorum gloria deo gratias
agimus. vñ simpliciter loquēdo hoc ē q̄ntuz ad eēn-
tia glorie hoc sacm nō auget i beatis gloriā: s; fm
qd. i. q̄ntū ad accētale p̄mū auget. ¶ Ad. j. q̄ dō
q̄ sicut Inno. soluit: vbi cūq; talis loquēdi modus
iuenitur: ita debet itelligi vt ad hoc p̄sit vt a fide-
libus magis ac magis glorificet in iris. ¶ Ad. ij.
dō: q̄ p pueris baptizatis missaz solēnia celebrāf
nō q̄ eis iuuēt quantū ad remissionē alicui culpe
vel q̄ntū ad augmētū glorie: sed ppter alias rōes:
tum ppter solatiū viuoz: tum ad ostēdendū par-
uulos ad vnitatē corporis mystici p̄tinere: vñ idē
modus exēq̄az fuetur in ipsis et alijs: tum ad cō-
mēdandū redēptionis mysteriū qd i hoc sacro cō-
memorāf p qd paruuli sine p̄p̄o merito salutes
psequūtū eternā. ¶ Ad. tertiaz qōnem dō: q̄ ois
pfectio acquirēda ipeditur p remotionē p̄p̄ie di-
sp̄ositiōis. sicut autē dispositiōes māles se habent ad
pfectionē forme: ita actus se habēt ad pfectionem
finis. vñ cū hoc sacm p̄ficiat p̄iungēdo fini vt. s.
dictū est: ad hoc q̄ effectū suū plene habeat in su-
mēte oportet q̄ assit actualis deuotio: et q̄ iterdū
absq; mortali peccato actualis duotio ipediti pōt
cū distractiōes variē ipsam ipediāt: et peccata veni-
alia virtutū actū tollāt: absq; peccato mortali po-
tēst effectus huius sacri ipediti: ita q̄ aliq; augmē-
tum grē nō psequat: nec tñ reatū peccati mortalis
scurret: sed forte reatū venialis peccati ex hoc q̄
iparatus accedit. ¶ Ad. p̄mū ergo dicēdū: q̄ ino-
centiā portās spūaliter māducat habitū: sed non
semp̄ actu: et ad hoc q̄ effectū sacramēti percipiat
oportet q̄ actu spūaliter māducat. ¶ Ad. ij. dō q̄
in baptismo vas p̄mū esse spūale: et ideo effect⁹ ei⁹
non ipedit nisi p p̄positū peccati mortalis cōmit-
tendi: quod dicere vite spūali opponit. sed in hoc
sacro fit cōiunctio ad finē que debet eē p debitam
opationē: et iō defectus talis op̄atiōis ipedit effectū
huius sacramēti. ¶ Ad. iij. dō: q̄ quauis peccatū
veniale nō faciat fictū simpliciter: facit tamē fictum
quo ad aliqd. nec tñ dicendū q̄ oē peccatū veniale
ipedit effectū huius sacri: s; solū illud quod tol-
lit actualē deuotionē que exigit in hoc sacro.

Ad secundū sic pro-
cedit: videt q̄ virtute huius sacri venia-
lia peccata nō dimittant: qua enī ratione dimittit
vñ et aliud. sed oia non dimittunt: q̄ sic aliquis
eēt frequēter absq; omni veniali peccato: qd ē cō-
tra illud quod dicit. j. Jo. j. Si dixerimus q̄ pecca-
tum nō habemus nos ipsos seducimus: ergo non
delet aliquod peccatū veniale. ¶ S. peccatū non
delet nisi p id quod habet oppositionē ad ipsum.
sed veniale peccatū non habz oppositionē ad gra-
tiā quā hoc sacm cōfert. ergo virtute huius sacra-

mēti venalia nō dimittunt. ¶ S. baptismus q̄
dimittit oia peccata mortalia et venalia: nō requi-
rit luctū exteriorē. si ergo in hoc sacramento venia-
lia peccata dimittat: nō requirit q̄ post sumptio-
nem huius sacramenti aliq; faceret penitentiam
de peccatis venialibus: qd falsum ē. ¶ Sed p̄tra
Inno. dicit: q̄ hoc sacramētū venalia delet et ca-
uet mortalia. ¶ S. vt ex verbis Ambro. in littera
positus accipi pōt: hoc sacm datur in remediū
quotidianē infirmitatis. sed quotidiana peccata di-
cunt venalia. ergo hoc sacm tollit venalia.

¶ Alterius videtur q̄ etiā virtute hui⁹ sacramēti
dimittat mortalia: dicitur enī in collecta illa: Pur-
rificent nos q̄sumus dñe et. sit ablutio sceleruz. s;
scelera dicunt mortalia peccata. ergo delet peccata
mortalia. ¶ S. hoc sacm expressius passionē xp̄i
rep̄sentat q̄ baptismus. sed baptism⁹ virtute pas-
sionis in eo operantis delet peccata mortalia. et
hoc sacramētū. ¶ S. minima gratia sufficit ad
dēndū omnia mortalia. sed hoc sacramētū gra-
tiam cōfert. ergo mortalia delet. ¶ S. hoc sacm
magis operat in fumentē q̄ in alio: alio frustra q̄
assumeret. sed offertur sacrificiū ecclesie p aliq; b̄
imp̄is vt cōuertant: et nō frustra. ergo et in ip̄o q̄
sumit mortalia peccata delet. ¶ Sed cōtra Aug.
ad Rena. Quis offerat corpus xp̄i nisi p his qui
sunt mēbra christi. sed illi qui sunt mēbra xp̄i nō
habēt peccatū mortale. ergo virtute huius sacra-
mēti nō delet mortalia. ¶ S. hoc sacm nō hēt
aliquē effectū in indigne accedentibus. sed quicūq;
accedit cū mortali indigne accedit. ergo nō percipit
effectū huius sacramēti: et ita nō delet mortalia.

¶ Alterius videt q̄ remittat penas peccati morta-
lis: deus enim p̄mō est ad miserendū q̄ ad puniē-
dum: vt dicit glo. in principio Hier. sed indigne
accedens icurrit reatu pene mortalis peccati. ergo
digne accedēs ab eo absoluit. ¶ S. hoc sacm nō
minus valz viuīs q̄ mortuis. sed mortuis valz ad
remissionē pene: q̄ ad hoc p eis offertur. et multo
magis viuīs. ¶ S. veritas ē maioris efficacie q̄ fi-
gura. sed sacrificia veteris testamēti i satisfactiōē
p peccatis mortalibus offerebant. ergo multo fer-
tius et hoc cuius sunt illa figura: et sic remittit mor-
taliū penam. ¶ Sed p̄tra: quicūq; nō est debitor
pene statim mortēs euolat. si ergo hoc sacramento
pena mortalis peccati dimittit: ref: quilibet mun⁹
hoc sacramento ex hac vita discedens euolaret: qd
falsuz ē. ¶ S. satisfactio nō exigitur nisi ad dimi-
sionē pene. si ergo hoc sacramento dimitteret pena
ois alia satisfactio tollerēt: qd est incōueniens.

¶ Respondeo dicendū ad p̄maz qōnem: q̄ virtute
huius sacramēti fit quedā trāsformatio hominis
ad xp̄m p amorem vt dictuz est: et hoc est propus-
cius effectus. et q̄ ex seruoze charitatis peccata ve-
nialia dimittunt: ppter hoc q̄ dicto seruoze p̄tra-
riant: iō ex consequēti virtute huius sacramēti

venialia delentur. ¶ Ad primū ergo dicendum: q̄ tantus potest esse deuotiōis seruoꝝ q̄ omnia venialia peccata delet: neq̄ est incōueniens q̄ aliqua hora homo sit absq̄ omni peccato veniali: q̄uis hoc oīu durare nō possit: p̄pter difficultatem vitandi peccata venialia: nec tamē oportet q̄ semp omnia peccata venialia delet: sed fm̄ mensuraz deuotiōis: q̄ non est p̄ximus effectus eius delatio venialiu: sed ex cōsequenti: vt ex dictis patet.

¶ Ad secundū dicendū: q̄ in hoc sacramēto nō solum cōfertur gratia habitualis: sed excitat seruoꝝ actualis deuotiōis. 7 ideo gratie huius sacramēti nō solum mortalia sed etiā venialia opponūtur.

¶ Ad tertium dicendū: q̄ baptismus habet p̄ principali effectu delere peccatū: 7 ideo quādo nō impedit delere oīa. sed nō est ita in hoc sacro: et ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad secundā q̄onem dō: q̄ effectus sacramenti vt dictū est respondet his que exterius in sacramēto gerunt: exterius autē vsus huius sacramēti est p̄ manducationē que nō debetur nisi rei viuenti: 7 iō effectus huius sacramenti p̄supponit vitam in sumēte. 7 q̄ peccatū mortale vitam spūalem tollit: iō hoc sacm̄ nō est ad abluenda peccata mortalia in sumētibus: sed illos solum defectus qui cū vita esse possunt.

¶ Ad primū ergo dicendū: q̄ sicut Inno. dicit: huiusmodi locutiones sunt improp̄e: dicit enim hoc sacramentum scelera vel crimina abluere vel tollere inq̄ntuz ea impedit cōtra ipsa robur ministrādo. vel dō q̄ in aliquo pōt esse peccatū mortale q̄ eius cōscientiam nō habet. 7 talis si deuote accedit veniaz cōsequit̄: vt supra dī. ix. dictū est.

¶ Ad ij. dicēduz q̄ baptismus nō solum exp̄mit passionē xp̄i: sed etiā facit baptizatū xp̄o cōmōzi. 7 q̄ corruptio vnus est generatio alteri: gnatio autē est motus i vitam 7 nō p̄supponit vitā sed p̄uationē eius: iō p̄ baptismū possunt peccata mortalia dimitti virtute passionis: nō autē per eucharistiā p̄ cu. 7 sumptionē homo nō significat cōmōzi xp̄o: sed fructu mortis xp̄i refici: quod vitā p̄supponit.

¶ Ad iij. dō: q̄ grā quam eucharistia cōfert q̄ntum ē de se habet virtutē mortalia delendī: sed rōne ordinis quē habet ad vitā quā p̄supponit: mortalia inuenire nō pōt: 7 ideo nec ea delere. si autē inueniat in subiecto nō in cōscientia: nihilominus ea delet.

¶ Ad iij. dō. q̄ eucharistia nō solum ē sacramentum: sed etiā est sacrificiū. in quātum autē est sacramentū: habet effectū in oī viuente in quo f̄quirit vitam p̄existere. sed in quātum ē sacrificiū habet effectū etiā in alijs p̄ quibus offertur: in q̄bus non p̄existit vitam spūalem i actu: sed in potētā tātuz 7 iō si eos dispositos inueniat: eis grām obtinet virtute illius veri sacrificij a quo oīs gratia i nos ista fit: 7 p̄ cōsequēs peccata mortalia in eis delet: nō sicut causa p̄xima: sed in quātuz grām cōtritionis eis impetrat. Et q̄d in p̄teritū dicit: q̄ nō offert nisi

p̄ mēbris xp̄i: itelligendū est p̄ mēbris xp̄i offerri quādo offertur p̄ aliquibus vt sint mēbra. ¶ Ad tertiā q̄onem dicendū: q̄ eucharistia inquantuz ē sacramentū vt dictū est p̄ principali effectu vnio nē hominis ad xp̄m: 7 iō per modū sacramēti nō aufert nisi ea que in habēte vitā huic vnioni op̄posita iuenit. pena autē peccato mortali debita q̄d iam deletū est nō est huiusmodi. iō in quātū ē sacramentū nō habet effectū pene mortalis dīmissiōez sed in quātū est sacrificiū accipit rationē satisfactio nis. 7 fm̄ hoc in parte vel in toto penā tollit sicut 7 alie satisfactioes fm̄ mensurā pene debite pro peccato: 7 deuotiōis qua sacramentū offertur. nec tamē semp virtute huius sacramēti tota pena tollit. ¶ Ad primū ergo dicendū: q̄ indigne accedens cū cōscientia mortalis peccati mortaliter peccat: 7 iō reatum pene debite mortali peccato incurrit: digne autē accedēs meretur vitā eternā ad quā meritū ordinat: sicut mortale peccatū ad penam. non autē ordinat meritū directe p̄ncipaliter ad remissionē pene: 7 iō ratio nō p̄cedit. ¶ Ad ij. dō: q̄ nō totaliter semp aufert pena p̄ hoc sacrificiū illis qui sūt in purgatorio: nec auferebat in veteri lege per antiqua sacrificia. vnde patet solutio ad tertium.

Quēritur de frequentatione huius sacramenti. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo de frequentatione. ¶ Secundo de cessatione.

Ad primum sic procedit: Videtur q̄ nō debeat hō frequentare hoc sacramentū: sed semel tantuz in vita sua sumere: iniuriā enī facit sacramēto qui sacramentū iterat. s̄ rei digniori min⁹ faciēda ē iniuria. cuz ergo hoc sacramentū sit dignius alijs quibusdam que nō iterant: videt q̄ nō nisi semel accipi dbeat.

¶ P̄ apls probat Heb. x. ex vnitāte hostie vl̄ passionis xp̄i vnitātē baptismi. sed hoc sacm̄ magis cōuenit cū passione xp̄i inquantū est hostia q̄ baptismus. ergo cū baptismus semel tantū p̄cipiat: 7 hoc sacm̄ semel tantū debet p̄cipi.

¶ Sed cōtra cū frequentatione mysterij crescit nostre salutis effectus: vt in collecta dicit̄. sed ad hoc debem⁹ niti vt effectus salutis in nobis crescat. ergo debemus frequēter sumere. ¶ Alterius videt q̄ qualibz die Ambrosius enī dicit: Iste panis quotidianus est: accipe quotidie q̄ tibi p̄sit. ¶ P̄ isto sacramento excitat seruoꝝ charitatis qua homo xp̄o vnif. sed hoc expedit vt quotidie fiat. ergo quotidie cōmunicandū est.

¶ Sed cōtra est q̄d Aug. dicit in libro de ecclesiasticis dogmatibus: quotidie eucharistiā sumere nec laudo nec vitupero. ergo non est quotidie cōicandū. ¶ Alterius videt q̄ sit semel i anno cōicādū tantū: q̄ agnus paschalis signū fuit

huius sacramenti. s; sumebat tantum semel in anno. ergo et hoc sacramentum debet semel in anno tantum percipi. **H**oc sacramentum est memoriale dominice passionis. sed passionem domini commemorat ecclesia semel in anno. ergo tunc tantum debet esse tempus comendandi. **S**ed est quod dicit Fabianus papa: Etsi non pluries ter saltim in anno comendat hoies. s; in pascha: pentecoste: et natali domini. **A**lii vident quod homo possit vna die pluries comendare: quia maius est celebrare quam comendare. sed sacerdos potest vna die celebrare pluries si necesse sit. s; et alii fideles potest pluries comendare. **Q**uotienscumque egritudo corporalis iterat extrema unctio potest iterari. sed eucharistia ordinat contra egritudinem peccatorum veteraliu que vno die pluries iterantur. ergo vna die potest homo pluries comendare. **S**ed contra est quod dicit de consecratione. dist. ij. Sufficiat sacerdoti semel in die missam celebrare: quia christus semel passus est et totum mundum redemit. ergo etiam semel tantum in die debet quis comendare. **R**espondeo dicendum ad primam questionem: quod ea que in hoc sacro gerunt habent similitudinem cum his que accidunt in corporali nutrimento: quia enim fit quasi continua depeditio naturalis humiditatis per actionem caloris naturalis et exercitium laboris: ideo oportet frequenter corporalem cibum assumere ad refectionem depeditio: ne depeditio continua morte inducat. Similiter etiam ex concupiscentia inata et occupatione circa exteriora fit depeditio deuotionis et seruitutis secundum que homo in deum colligit: vnde oportet quod pluries depedita restaurentur: ne homo totaliter alienetur a deo. **A**d. j. ergo ob id quod perfectio huius sacri. vt dictum est consistit in consecratione materie non in vso ipsius: et ideo consecratio non repetitur super eandem materiam propter reuerentiam sacramenti: sed vsum potest repeti. **A**d. ij. dicendum: quod baptisimus repunit illam hostiam secundum que facit in nobis spiritualem vitam: et quia generatio vniuersalis non est nisi semel: ideo baptisimus non repetitur: sed eucharistia repunit illam hostiam secundum que reficit: et ideo oportet quod frequenter sumatur. **A**d secundam questionem dicendum: quod in hoc sacramento duo requiruntur ex parte recipientis. s; desiderium coniunctionis ad christum quod facit amor: et reuerentiam sacramenti que ad bonum timoris pertinet. primum autem incitat ad frequentationem huius sacramenti quotidianam: sed secundum retrahit. vnde si aliquis experimentaliter cognosceret ex quotidiana sumptione feruorem amoris augeri et reuerentiam non minui: talis deberet quotidie communicare. si autem sentiret per quotidianam frequentationem reuerentiam minui et feruorem non multum augeri: talis deberet interdum abstinere: vt cum maiori reuerentia et deuotione postmodum accederet. vnde quantum ad hoc vnusquisque relinquendus est iudicio suo: et hoc est quod Aug. dicit: Dixit quispiam non quotidie accipendam esse eucharistiam: alius affirmat quotidie sumendam: faciat vnusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. et probat per exemplum

gachei et centurionis: quorum vnus recipit dominum gaudens: alius dicit: non sum dignus vt intres sub tectum meum: et vterque misericordiam consecutus est. **E**t per hoc patet solutio ad obiectionem. **A**d tertiam questionem dicendum: quod secundum diuersos status fidei et diuersus mos de hoc inoleuit. nam in primitiua ecclesia quando vigebat deuotio maior et per puritatem passionis christi: et erat maior impugnatione ab infidelibus: quia hec mensa aduersus tribulationes ecclesie preparatur quotidie communicandum fidelibus indicebatur. vnde Anacletus papa dicit: Peracta consecratione omnes communicent qui nolunt ecclesiasticis carere liminibus: sic enim apostoli statuerunt. postmodum inditum fuit vt saltim ter in anno communicarent vt dictum est propter solennitatem illorum dierum. sed postmodum artatum est vt saltim semel in anno. s; in pascha communicent: et ad hoc etiam multi idonei non inueniuntur: et quantum statutum ecclesie non liceat preterire: tamen licet pluries communicare. vnde Aug. laudat omnibus diebus dominicis communicandum esse: et ita pluries in anno potest communicare quis. **A**d primum ergo dicendum: quod agnus paschalis fuit figura huius sacramenti: ratione passionis christi que semel tantum facta est: et ideo semel tantum in anno sumebatur. sed manna quod fuit figura huius sacramenti in quantum hoc sacramentum est cibus fidelium quolibet die sumebatur. **A**d secundum dicendum: quod ecclesia tempore passionis recolat ipsam passionem secundum se: et ideo semel in anno tantum recolat. s; in hoc sacramento recollitur passio secundum que per ipsam reficimur: et quia tali refectione pluries indigemus: ideo pluries hoc modo recollitur dominica passio. **A**d quartam questionem dicendum: quod homo non debet pluries in vna die comendare: vt saltim quantum ad vnam diem representat vnitas dominice passionis: et vt quantum ad aliquid reuerentiam sacramenti exhibeat semel sumendo. **A**d primum ergo dicendum: quod sacerdos est quasi persona publica: et ideo oportet quod non solum pro se sed etiam pro alijs celebret: et ideo necessitate cogente potest pluries celebrare in die: sed non est eadem ratio de illis que non sumunt nisi ratione sui. **A**d secundum dicendum: quod sunt alia remedia quibus peccatum veterale expiari potest: vnde non oportet vt ad ea expianda homo pluries in die comendet. **A**d secundum sic pro
cedit: videtur quod licet oio a comendatione cessat quia nullus tenet nisi ad ea que sunt necessitatis: sed hoc sacramentum vt supra dist. viij. dictum est: non est necessitatis. s; aliquis potest oio a sacramenti sumptione cessare. **S**ed quod fit ad reuerentiam dei non est peccatum. s; aliquis potest ex reuerentia sacramenti oio cessare. s; si oio cesset non est peccatum. **S**ed Aug. dicit: quod oio sumptione huius sacramenti debet quilibet facere quod pie credit faciendum esse. ergo non peccat si oio cesset:

et putat hoc esse faciendum. Sed contra est quod Inno. dicit: Lauendum est ne si nimium huius sacramenti sumptio differatur: mortis piculum incurrat. ergo si oino cessatur est mortiferum. **¶** Statutum est ecclesie vt saltē semel in anno fideles cōicent. ergo qui oino cessat peccat. **¶** Alterius videtur q̄ ille q̄ cōsecrat possit a cōmunionē cessare: q̄ vbi est maior necessitas ibi fm ordinē debitum charitatē est magis subueniendum. sed potest contingere q̄ postq̄ sacerdos cōsecrauerit aliquis infirmet ad mortē et instanter petat corpus xp̄i i vltima necessitate constitutus. ergo cum sit hoc sacramentū charitatis: debet sacerdos ipse a cōmunionē desistere et infirmo dare. **¶** Preterea: grauius est peccatum peccato supaddere q̄ vnū simplex peccatū cōmittere. sed habens cōscientiam peccati mortalis peccat cōsecrando: peccat etiam cōmunicando. ergo ex quo cōsecrauit debet saltē a sumptionē cessare. **¶** Preterea. cōmunicatio corporis domini et sanguinis equaliter debetur omnibus mēbris christi. sed alijs datur corpus christi sine sanguine ergo sacerdos saltē a sumptionē sanguinis abstinere potest. **¶** Sed cōtra est quod dicitur de consecra. di. ij. c. relatum. vbi reprobat̄ error qui volebant consecrare corpus xp̄i et n̄ sumere. **¶** **¶** hoc idem videtur ex verbis domini quib⁹ dicit hoc sacramētum instituisse: Accipite et comedite. **¶** Alterius videt q̄ laudabilius sit abstinere ab hoc sacramēto q̄ accedere: quia ad eum maxime per humilitatē appropinquamus. sed q̄ homo ex reuerētia: sacramenti a cōmunionē desistit: humilitatis est. ergo hoc videtur magis meritorius et fructuosus q̄ etiā sumere. **¶** **¶** charitatis vere est magis dei gloriā q̄ cōmodum p̄prium querere. sed iste qui abstinet videtur propter gloriā dei facere quam reueretur: qui autē sumit propter p̄prium cōmodum facere: quia fructū sacri querit ergo illud est p̄fectioris charitatis: et ita magis meritorium. **¶** Sed contra: in alijs sacramētis ei cui licet sacramētum accipere melius est accipere q̄ desistere. sed hoc sacramētum dignius est alijs. q̄ multo melius est homini parato accipere q̄ ex reuerentia desistere. **¶** **¶** Respondeo dicendum ad p̄maz questionē: q̄ nulli licet omnino a cōmunionē cessare: q̄ ecclesia statuit tempus in quo fideles cōmunicare debeāt: vnde qui oino desistunt efficiūt rei transgressionis p̄ceptū. institutio autē ecclesie fuit necessaria: q̄ eni in quotidiana pugna sum⁹ vita spiritualis in nobis euanesceret: nisi aliquando cibum vite sumeremus. **¶** Ad primū ergo dicendum: q̄ hoc sacramentum de sui institutione prima q̄uis non sit de necessitate salutis: tamē ex institutione ecclesie necessariū efficitur: et sine hoc etiam necessarium esset non simpliciter vt sine quo non esset salus: sed ex suppositione finis: si scilicet homo in vita spirituali firmiter persistere vellet.

¶ Ad secundū dicendum: q̄ reuerētia debita deo in hoc exhibetur: q̄ homo nō se nimis diuinis ingerat supra sui modum: sed q̄ homo oino se subtrahat: hoc ē contemptus et pusillanimitatis. **¶** Ad. ij. dicendum: q̄ verbum Aug. referendum est ad hoc q̄ quotidie sumatur vel nō: non autē ad hoc q̄ oino quis desistat. **¶** Ad secundā q̄onē dicendum: q̄ semper ille qui consecrat debet sumere corpus et sanguinē christi: nisi impediatur vel per violentiā: vel per mortem: vel per infirmitatē: vel aliquid huiusmodi: cuius ratio potest sumi ex parte ipsius sacramenti quod in ipsa sumptione cōpletur: sicut significatio accipit: q̄ vt dicit Aug. Dum sanguis in ore fidelis d̄ calice funditur: sanguinis effusio de latere christi designatur: et etiam cōplementū sue efficacie: q̄ vltimū effectū p̄prium habet in hoc q̄ sumitur. vt ergo sacramentum sit perfectum oportet illū qui sacramentum celebrauit cōmunicare. potest etiā sumi ratio ex parte ipsius cōsecrantis: q̄ cum ipse sit alijs dispensator diuinorū: debz p̄mo in participatōe diuio fieri: vt Dio. dicit in. ij. c. ecel. hierar. **¶** Ad p̄mū ergo dicendum: q̄ in tali casu nō oportet q̄ sacerdos cōmunionē intermittat: sed p̄t dare infirmo p̄tenti partē hostie cōsecrate. **¶** Ad secundū dicendum: q̄ magis peccaret non sumēdo: q̄ sacrilegiū cōmitteret p̄uertens ritum sacramēto: nec tamē est p̄plexus: q̄ potest ad deum cōuerti et conteri. et tunc sine periculo in tali articulo sumet. **¶** Ad tertium dicendum: q̄ perfectio sacramenti huius in vtroq̄ consistit: vt ex supra dictis patet: et ideo sacerdos celebrans qui alterū tantū sumeret imperfecte sacramētū pageret: vnde reus sacrilegiū fm canones iudicat: de cōsecra. di. ij. c. compim⁹. secus ē autē de alijs qui nō p̄ficiūt sacramētū: q̄a eis subtrahitur sanguis p̄pter effusiois periculū. vñ et sacerdos in parascue q̄ nō cōsecrat: corp⁹ sine sanguine sumit. **¶** Ad tertiā q̄onē dicendum: q̄ in his que sunt ex genere suo bona peccatum non accidit nisi ex aliquo accidente dum inordinate expleatur: et ideo in eis perficere per se bonum est: sed abstinere ab eis non est bonum nisi ratione accidentis alicuius. vnde cum eucharistiā accipere sit bonum ex genere: assumere eam est bonum per se: abstinere est bonum per accidens: in quantum scilicet timetur ne inordinate sumatur: et quia quod est per se p̄iudicat ei quod est per accidens: ideo simpliciter loquendo melius est eucharistiā assumere q̄ ab ea abstinere: sed in casu aliquo nihil prohibet esse melius abstinere: quando aliquis probabiliter p̄sumit ex sumptione reuerentiam minui. si autem hec duo comparemus adhuc inuenitur p̄ualere sumptio sacramenti abstinētie a sacramento: tum rōne effectus sacramenti: tū rōne p̄pationis q̄ntulacūq̄ sit: tum etiā ratione virtutis elicientis actū: quia

sumere videt esse charitatis in qua radix meriti consistit: abstinere autem timoris: amor autem timori precualet. ¶ Ad primum ergo dicendum: quod charitas est que deo directe nos coniungit: sed humilitas ad hanc unionem disponit in quantum hominem deo subdit. unde meritum magis consistit in charitate quam in humilitate. ¶ Ad secundum dicendum: quod in hoc maxime est gloria dei et bonitas quod se creaturis pro captu eorum communicat. unde magis videtur ad dei gloriam pertinere quod aliquis ad communionem accedat: quam quod abstinat. ¶ Sicut et christus se ostendit et contra veritatem non docet aliqua fictio: ergo non debuit eis aliud ostendere quam quod in ipso erat. Et ideo dicendum quod christus eis speciem suam naturalem ostendit: et sensus exterior per eam mouebatur. sed propter dubitationem resurrectionis sensus interioris iudicium impediatur. unde eum talem inspiciebant exterioribus: ut Gregorius dicit: qualis erat apud eos interitus et ita non erat aliqua deceptio ex parte christi: sic non est aliqua deceptio in sacra scriptura ex hoc quod finguntur figure angelis et ipsi deo: non enim ad hoc fit ut in eis intellectus remaneat: sed ex his in significata eorum surgat: et ita etiam per speciem illam in qua eis apparuit voluit eis dominus interiorum eorum dispositionem significare. Qui confessus est coram Nicolao papa et videtur ex hoc quod hec opinio omnino sit tenenda: quia in principio confessionis huius dicitur: Consensio romane ecclesie et apostolice sedis. ergo nulli licet aliter tenere. Et dicendum quod quia Berengarius negauerat verum corpus christi in altari esse: coactus fuit hanc confessionem facere. unde non intendit dicere quod ipsum corpus christi frangatur: sed quod sub speciebus in quibus est fractio verum corpus christi sit: et in hoc se dicit consentire apostolice sedis a contrario errore reuersus. ¶ Manet integer in corde tuo. et intelligendum est quantum ad effectum: non quod corpus eius metum illabatur: quia hoc solus dei est. ¶ Non est pars corporis et de hoc dictum est supra di. x. ¶ Indignus est qui aliter celebrat. aliter celebrare dicitur qui non seruat materiam vel formam aut ritum debitum ab ecclesia institutum: et debet talis si ex contemptu faciat gradus sui periculo subiacere. ¶ Et si christus quotidie imoletur et. Sciendum quod omnia illa verba que important compassionem iudeorum ad christum et penam christi: non dicuntur quotidie fieri: non enim dicimus quod christus quotidie crucifigatur et occidatur: quod actus iudeorum et pena christi transijt. illa autem que important compassionem christi ad deum preterea dicuntur quotidie fieri: sicut offerre sacrificare et huiusmodi: eo quod hostia illa perpetua est: et hoc modo est semel oblata pro christo quod quotidie etiam pro membris ipsius offerri possit. ¶ In sacro recordatio illius fit: quod factum est semel. sacerdos enim non solum verbis sed etiam factis christi passionem representat. unde et in

principio canonis tres cruces facit super illud: Hec dona: hec munera et ad significandum trinam traditionem christi. scilicet a deo: iuda. et iudeis. Secundo autem super illud Benedicta: ascripta et. facit tres cruces super utrumque: ad ostendendum quod tribus christus est uentus. scilicet sacerdotibus scribis et pharisaeis. duas autem facit diuisim super corpus et sanguinem: ad ostendendum uentorem et uentum. Tertio facit duas super illud: Benedictus et fregit. unam super corpus: aliam super sanguinem: ad ostendendum quod hoc sacramentum in mortis sue memoriam exercendum mandauit: id est statim post consecrationem brachiorum extensione crucis effigie representat. unde etiam ut Inno. dicit: uerba consecrationis que in fine ponenda sunt: que complentur totius in medio ponunt: ad historie ordinem obferuandum. quod uerba canonis ad consecrationem et effectum ipsius ipetrandum pertinet: sed signa ad historia recolendam. Quarto facit quinque cruces super illud: Hostia pura et. ad representandum. v. plagas. Quinto facit duas super illud: Sacrosanctum filij tui corpus. et ad signandum vincula et flagella christi. Et addit tertia que sacerdos seipsum signat super illud: Omnia benedictio. quod christi vulnera nostra sunt medicamenta. vel per has tres cruces significat triplex oratio qua christus orasse legitur: Math. xxvi. passioe imminente. Sexto facit tres super illud: Scitatis: uiuificas et. ad representandum quod iudei ter dixerunt: crucifige: uerbo crucifigentes christum: quod fuit tertia hora. Septimo iterum facit tres super illud: Per ipsum: et in ipso et. ad representandum scilicet crucifixio nem que a militibus hora. vi. per trius horarum spacium crucifixus est: uel ad representandum tres eius cruciatus. scilicet passioe: passioe: compassioe. Deinde facit duas extra calicem super illud: Est tibi deo patri et. ad representandum separationem anime a corpore: que facta est hora. ix. uel pro sanguine et aqua que de latere christi profuerunt. Inclinationes etiam facte a sacerdote signant christi obedientiam ad patrem ex quo mortem sustinuit. Tacita etiam locutio exprimit consilium iudeorum mortem christi machinatum: uel discipulorum que palam christum confiteri non audebant. quod enim fractio significet dictum est. quod autem comixtio corporis et sanguinis unionem anime et corporis significat: id est illa crud signatio que fit super illa uerba: Pax dominus: magis pertinet ad resurrectionem que uirtute inuitat et tertia die facta est. Quod autem quod deus se sacerdos ad populum uertit: signat quod dominus die resurrectionis in quibus se manifestauit: primo Marie magdalene. Jo. vii. Secundo petro. Luce vi. Tertio mulieribus. Math. vi. Quarto discipulis in emaus Luce vi. Quinto discipulis congregatis in unum. Jo. vii. Salutat autem populum septies: ad septiformem gratiam spiritus sancti ostendendam. ¶ Sine quibus mortalium uita uici non potest: quod etiam possumus uitare signa: non tamen omnia. ¶ Di. XIII

Solet etiam queri
virum prauis sacerdotibus et. Postquam
determinauit magister de sacramento
eucharistic: h decimat omni ministeribus

sacramenti. Et diuiditur in partes duas: in prima determinat ppositum: in secunda epilogat: ibi De hoc celesti mysterio etc. Prima in duas: in prima ostendit quis possit consecrare et dispensare huiusmodi sacramentum: in secunda quis possit sumere: ibi Illud etiam sane dici potest etc. Prima in duas: in prima inquit vtrum potestas consecrandi per peccatum a ministro tollatur: in secunda ostendit que requiruntur in ministro ad hoc qd sacramentum consecrare possit: ibi In huius autem mysterij etc. Prima in duas: in prima inquit vtrum malus sacerdos possit consecrare: in secunda vtrum ab ecclesia precisi: ibi Illi vero qui excommunicati sunt etc. De hoc celesti mysterio etc. Sic epilogat. Et circa hoc duo facit: primo ponit epilogum: secundo ex incidenti determinat qd faciat hereticum: ibi Ne autem ignoe: s quid faciat etc.

Hic est duplex questio. Prima de ministro consecrante. Secunda de heresi. Circa primam queruntur tria. Primo quis possit consecrare. Secundo de ritu consecrandi. Tertio de dispensatione sacramenti.

Ad primum sic proceditur:

Uidetur qd etiam laicus possit consecrare: consecrare enim sacerdotis est. sed ois laicus si sit bonus sacerdos est: qd vt dicit Chrysostomus. Omnis sanctus sacerdos est. et omnibus fidelibus dictum est. j. Pe. ij. Vos estis genus electum regale sacerdotium. ergo bonus laicus potest consecrare. **R.** homo non potest consecrare virtute propria sed virtute dei. sed bonus laicus magis e particeps diuine virtutis qd malus sacerdos. qd magis potest bonus laicus consecrare qd malus sacerdos. **R.** magis est sumere sacramentum qd consecrare: quia hoc ad illud ordinatur. s. d. bonus laicus potest sumere sacramentum. ergo et consecrare.

Sed contra hoc sacramentum offertur ad reconciliandum nos deo: quod est officium mediatoris. cum ergo sacerdotis tantum sit medium esse inter deum et populum: soli sacerdotes hoc sacramentum consecrare possunt. **P. Diuterea: bonitas virtutis non est manifesta: qd nemo scit vtrum sit digni odio vel amore: Eccl. ix. et precipue alteri nota esse non potest. si ergo potestas consecrandi sequatur bonitatem persone: non poterit esse notum quando consecratum sit vere et quando non: et ita erit deceptio in sacramentis. **A.** Lterius videtur qd solus episcopus possit consecrare: qd in qualibet re publica principis debetur actus nobilissimus: sicut etiam Cometautor dicit in. ij. Meta. sed sumus in nostra hierarchia est episcopus: vt dicit Dio. ergo cum consecrare sit sumus actus nostre hierarchie: hic actus sibi soli debetur. **P.** Diuterea fm Dio. perficere e tantum episcopi. sed fm ipsius eucharistia e pfectuaz**

habens virtutem. ergo solus episcopus potest consecrare. **P.** Diuterea: maius est consecrare corpus christi qd consecrare altare vel benedicere virgines. sed illa reseruatur solis episcopis. ergo multo fortius consecratio corporis domini. **Sed contra** est comunis vsus ecclesie et canonu institutio: qui docent potestate consecrandi et baptizandi episcopis et sacerdotibus esse comunem. **A.** Lterius videtur qd heretici et scismatici et excommunicati consecrare non possunt: quia sicut dicit cano. xxiij. q. j. c. audiuim. Quicunq fuerit ab unitate ecclesie alienus execrare potest consecrare non valet. Aug. etiam dicit qd extra ecclesiam non est locus veri sacrificij. sed omnes predicti sunt extra ecclesiam. qd non possunt consecrare. **P.** Diuterea: hoc sacramentum pollutum non potest. sed fm Hiero. heretici panem pollutum comedunt. ergo verum sacrificium non habent. ergo non consecrant. **R.** hoc sacramentum est vnionis ecclesie: vnde et comunio dicitur. sed omnes predicti hac vnione carent. ergo consecrare non possunt. **Sed contra:** sacerdos habet potestatem consecrandi ex ipso character. sed character manet in ipso heretico scismatico et excommunicato. ergo possunt consecrare. **R.** qd tas persone non exigitur nisi ad actum propriuz persone. sed consecratio non est actus personalis ipsius sacerdotis: sed dei cuius verbis consecrat. qd non impeditur propter propriam qualitatez.

A. Lterius videtur qd degradatus non possit consecrare: nullus enim consecrare potest qui non habet potestatem consecrandi: sed degradatus non habet potestatem consecrandi: quauis habeat potestatem baptizandi: vt dicit canon. j. q. ij. c. quidam. ergo non potest consecrare. **P.** Diuterea: ex eisdem sit res et corrumpitur: fm pbn in pmo E. b. sed alius ex potestate episcopi accipit posse consecrare. ergo quando ab ipso degradatur videtur qd hoc posse amittat. **P.** Diuterea: habens ordinem sacerdotalem non relinquitur puniendus iudicio seculari. sed degradatus relinquitur. ergo non habet ordinem. ergo non potest consecrare. **Sed contra:** si degradatus reconciliatur non iterum ordinatur. ergo ordinem non amisit. ergo consecrare potuit. **P.** Diuterea: hoc idem probatur p indelibilitatez characteris vt supra. vtrum autem malus sacerdos vel angelus possit consecrare eadem ratio est que et de baptizatioue: et ideo queratur supra distinctione quinta. **A.** Lterius videtur qd missa mali sacerdotis non minus valeat qd boni: quia sicut dicit Aug. in libro de corpore christi: In mysterio corporis et sanguinis domini nihil a bono maius nihil a malo minus perficitur sacerdote. **P.** Diuterea: baptismus datus a bono ministro nihil melius valet qd datus a malo. ergo nec missa a bono sacerdote vel malo dicta. **Sed contra:** melius e qd e fructuosius. s. missa

boni sacerdotis est fructuosior: quia eius oratio magis exauditur. ergo est melior. **R**espondeo dicendum ad primam questionem quod ordo ecclesie deriuatus est ab ordine celestis hierarchie: unde sicut in angelis diuersis ordinibus diuersi actus debentur: ita et in ecclesia militate ad diuersos actus diuersi ordines applicantur: sicut etiam et in corpore diuersa membra diuersa habent officia: cui corpus mysticum simulatur: ut patet. **1. Cor. xij.** ordines autem ecclesie distingui non possunt per diuersitatem interioris bonitatis: quia ignota est et indeterminati sunt gradus eius. et quia bonitas vel virtus alicuius non ordinat ad hoc quod aliquis aliquid possit: sed ad hoc quod bene faciat illud quod potest: habitus enim virtutum non sunt potentia sicut philosophus probat: et ideo quod unus possit actu quem alius non potest: non contingit ex diuersitate bonitatis vel malicie: sed ex potestate suscepta quam habet vnus et non alius: et ideo quia laicus potestatem consecrandi non accipit: sua bonitas quantum ad hoc non iuuat cum ad hoc quod consecrari possit. **¶** Ad primum ergo dicendum quod omnis bonus homo dicitur esse sacerdos mystice: quia scilicet mysticum sacrificium deo offert seipsum. **1. hostiam viuam deo: Ro. xij.** **¶** Ad secundum dicendum quod laicus bonus sit particeps officii virtutis ad bene agendum hoc quod poterat prius aliquo modo facere: non autem ad hoc quod possit hoc per virtutem quod prius non poterat. **¶** Ad tertium dicendum: quod quantum ad acceptio sacramenti sit maior in fructu: tamen consecratio est maior in potestate: unde non oportet quod qui potest accipere possit consecrare. **¶** Ad secundam questionem dicendum quod potestas consecrandi non solum episcopis sed etiam sacerdotibus collata est: quia ordo sacerdotis est medius inter episcopos et populum. unde sicut in angelica hierarchia illuminationes ad inferiorem ordinem mediante superiore pueniunt: ita omnia sacramenta que communiter toti populo dispensantur per sacerdotem conferuntur: et huiusmodi sunt omnia que non collocantur in aliquo statu vel gradu super alios: et quia eucharistia est huiusmodi: ideo non solum per episcopos sed etiam per sacerdotes dispensatur et consecratur. Est etiam alia ratio: ut sit frequentior memoria dominice passionis: et magis subueniat viuis et mortuis ex maiori frequentia sacramenti. **¶** Ad primum ergo dicendum: quod licet iste actus sit maximus in se: tamen non est maximus quantum ad constituendum in ordine ecclesie: quia per assumptionem huius sacramenti non constituitur aliquis in gradu vel statu altiori inter membra ecclesie: sicut fit per ordinem: et ideo non oportet quod ille actus solis episcopis reseruetur. **¶** Ad secundum dicendum quod in rebus ordinatis ita est quod semper inferior participat aliquid de perfectione superioris: ut Dionysius dicit et hoc modo est in connectione celestis hierarchie: ut **1. in. q. li. dist. ix.** dictum est: et ideo quia ordo sacerdotis continetur in ordine episcopi: participat etiam aliquid de perfectione virtute quantum ad illam perfectionem qua

quis in seipso perficitur: non autem quantum ad perfectionem qua aliquis in eminentiori gradu constituitur: sicut est in ordine: vel altiori officio: sicut est in confirmatione: et ideo sacerdos participat ab episcopo potestatem consecrandi: non autem confirmandi vel ordinandi. Et quod ipsa habeat participatiue: Dionysius dicit: quod patet ex hoc quod sacerdos consecrat super altare ab episcopo consecrato: et in vasis consecratis per episcopum ipse etiam consecratus per episcopum. **¶** Ad tertium dicendum quod ille benedictiones non veniunt in usum totius populi: sed aliquarum excellentium personarum: et ideo solis episcopis reseruat. **¶** Ad tertiam questionem dicendum quod quidam dixerunt quod heretici ab ecclesia scilicet et similiter excommunicati et scismatici: quia sunt extra unitatem ecclesie non possunt consecrari: et huius opinionis videtur fuisse magister in lra. sed quia omne illud quod per consecrationem datur: est in perpetuum: ideo sicut baptizatus qui per consecrationem datur nunquam amittitur: quantum ad aliquem in heresim labitur vel scisma vel excommunicationem: ita nec sacerdotalis ordo aliquo modo amitti potest: ut Augustinus dicit ad Permentianum. et quia potestas consecrandi ordinem sacerdotalem consequitur ut dictum est: ideo heretici scismatici et excommunicati consecrantur: quantum ad suam personam: sicut dicitur: omni modo seruetur debita forma et materia et intentio: que etiam in fidelibus esse possunt: ut supra dist. v. de baptismo dictum est. **¶** Ad primum ergo dicendum: quod verbum canonis intelligendum est quantum ad illos qui debent formam non seruant: vel quantum ad executionem quam amittunt: non enim ius consecrandi habent: et hoc solum posse dicimus in iure quod iuste possumus. vel loquitur de consecratione qua ordines consecruntur: quia ad damnationem potius quam ad sanctificationem recipientium dedit. et similiter quod Augustinus dicit: quod extra ecclesiam non est locus veri sacrificii: intelligendum est quantum ad effectum vel extra ecclesiam id est extra formam ecclesie. **¶** Ad secundum dicendum quod dicitur panis pollutus non in se: sed quia ipsi et seipsum polluit consecrando et sumendo: et alios qui ab eis sacramenta scienter accipiunt. **¶** Ad tertium dicendum: quod in quantum ordinem habet ad unitatem ecclesie pertinet: quantum ad aliquid possit ab ecclesia esse percipere. **¶** Ad quartam questionem dicendum: quod degradatus quia ordinem non amittit: potestatem consecrandi retinet: sed ius consecrandi sibi aufertur: et ideo si consecrat peccat: tamen consecratum est. **¶** Ad primum ergo dicendum: quod ille canon non loquitur asserendo: sed quasi opponendo: ut ex circumstantia littere apparet. **¶** Ad secundum dicendum: quod episcopus non dedit ordinem: sed deus per ministerium episcopi: et deus posset auferre non episcopos: quia non est constitutus minister auferendi ordinem sicut consecrari: quia propter efficaciam consecrationis debet esse ordo perpetuus.

Ad tertium dicendum qd non est essentialis ordinis sacerdotali qd iudicio seculari reliquit non possit: s3 ex privilegio indultu: et ideo manente ordine dgratus sua culpa hoc privilegium amittit. Ad quartam questionem dicendum: qd de missa possum loqui dupliciter: aut quantum ad id quod est centrale in ea scilicet corpus xpi: et sic a quocumq3 dicat equaliter bona est: qd opus operanti equaliter bonum est et virtuosum, vel quantum ad id quod est annexum sacramentum et quasi secundarium: et sic missa boni sacerdotis melior est: qd non solum habet efficaciam ex opere operato: sed ex opere operante: et ideo ceteris paribus melior est audire missam boni sacerdotis qm mali.

Et p hoc p3 solutio ad utraq3 parte.

Ad secundum sic pro

ceditur: Videt qd liceat sacerdoti aino a consecratione abstinere: qd d beato Marco narrat Hiero. qd sibi pollicez amputaverit ut sacerdotio reprobis haberet: nec hoc fecit nisi indignu se reputans tali sacramento. ergo videt qd si oino a consecratione abstinere ex reuerentia dnica corporis et p pie infirmitatis consideratioe aliquis sacerdos non peccat. Sicut sacerdotis officiu est consecrare: ita et ligare et solvere. sed non exigit ut liget et solvat nisi habeat cura animarum. et etia a sacerdote q non habet populu cui teneat: non exigit qd secreet: et ita non peccat oino abstinendo. Sed contra est quod Ambro. dicit: grave e qd ad mensam tua mundo corde et manib3 innocensibus non venim3: s3 graui3 e si oim peccatu metuimus etia sacrificiu non reddamus. sed primu est peccatu mortale. et secundu.

Uterius videt qd non possint plures simul eadez hostia consecrare: qd pluriu agentiu sut plures actiones: maxime qm vnusquisq3 sufficit ad agendum. s3 vnus sacerdos tantu pot consecrare. et si plures simul consecret sunt plures consecrationes sup eandem hostia: et ita fit iniuria sacramento. S. vnus dicens vba virtute verboz consecrat. sed qd factuz e fieri non potest: qd quod e non fit. et alij nihil faciunt. ergo supfluu est qd dicunt verba. Sed contra e consuetudo quaruda ecclesiaz in qbus noui sacerdotes simul ep0 cōcelebrant. Uterius videt qd non debeat quotidie missa in ecclesia celebrari: qd i missa recolitur dnica passio. sed ecclesia celebrat memoria dnice passionis semel in ano. ergo non pluries debet in ecclesia missa dici. S. in die pasceus agit memoria dominice passionis: nec tñ tunc consecratio fit. et multo minus deberet fieri in alijs dieb3. S. aliqbus diebus celebrat hoc sacramentu pluries vna die soleniter in ecclesia: sicut patet in festo natiuitatis et multis alijs dieb3. ergo videt qd aliqñ deberet ptermitti. Sed contra: sacramentu ecclesie deberet magis assiduari qm sacramentu veteris legis. s3 quotidie i veteri lege offerrebat sacrificiu. et multo fortius deberet in noua

lege fieri. S. panis hui3 sacramenti dicitur quotidi anus. sed non nisi qd quotidie consecrat. et quotidie consecrari debet. Uterius videt qd hora vespertina deberet missa celebrari: quia christi actio nostra est instructio. sed ipse xps hoc sacramentum fecit in cena hora serotina. ergo et tali hora debet fieri. S. fm canones ordines sunt celebrandi circa vespertinam horam. sed ordines sacri non celebrantur sine missarum solennia. ergo debet missa vespertina hora celebrari. Item videtur qd post mediam noctem: quia tunc dies fm ecclesie computum incipit. Item videtur qd tantu in hora sexta: quia illa hora dominus passus est cuius passionis hoc sacramentum est memoriale.

Uterius videtur qd non oporteat in loco sacro celebrari: quia sicut hoc sacramentum non est necessitatis: ita nec confirmatio. sed confirmatio potest conferri in loco non sacro. ergo et hoc sacramentum non oportet qd in loco sacro conficiatur.

Item videtur qd non oporteat esse altare de lapide: quia sacrificia veteris legis fuerunt sacrificia huius figura. sed ad veteris legis sacrificia altare fiebat de lignis sethim: ut patet Exo. xxv. et iteru de auro: ut patet Regum. vij. et iteru d terra: ut patet Exo. xxv. ergo et in noua lege non solum de lapide oportet qd fiat. Item videtur qd in pallio sericis debeat consecrari: quia panni illi sunt preciosiores. ergo ad reuerentiam sacramenti magis eis debemus vti. Item videtur qd i calice de petra possit celebrari: quia calix signat sepulchrum xpi. sed illud sepulchrum fuit de petra. ergo et calix de petra debet fieri. De indumentis autem sacerdotibus dicitur in tractatu de ordine. Uterius videtur qd aliquo predictorum omisso non sit consecratio: quia sicut dicit Dio. iij. ca. ce. hierar. Operationes hierarchie ordinantur fm diuinas leges. sed ille qui pretermittit rituz ab ecclesia institutu non sequitur diuinas leges que per patres nobis posite sunt. ergo talis non consecrat: cu consecrat sit actus hierarchie: quia est actus ordinis. S. totus ritus sacramenti suam habet significatoez. sed significatio est de essentia sacramenti. ergo et ritus consecrandi: et ita si pretermittatur non erit vera consecratio. Preterea actiones spirituales magis sut ordinate qm seculares. sed si aliqua actio i rebus secularibus puta venditio vel emptio vel aliquid huiusmodi contra statuta principum fiat p nulla haberetur: ergo et si aliquis consecraret contra statutum ecclesie: consecratio nulla est.

Sed contra ea que sunt de centia sacramenti sut eadem apud oes. sed ritus sacramenti non est idem apud oes: nec fm omne tepus. et non est de centia sacri. et sine hoc pot fieri consecratio. S. in baptismo sut quedam que si omittant non reputat sacm irritum: quia sunt ad solennitatem sacramenti. et hic si omittantur illa que pertinet ad solennitatez

consecrationis vere consecratio erit. **R**espōdeo dicendū ad primā questionē: q̄ fm̄ quosdam non peccat qui dimittit celebrationē nisi populū hēat commissum: vel ex obedientia teneat celebrare: sed quia fm̄ Grego. cum crescunt dona ratione crescunt donoz: cū sacerdoti sit data potestas nobilissima: reus negligentie erit nisi illa utat ad honore dei et salutē suam et aliorū uiuoz et mortuoz: fm̄ illud. j. Pe. iij. Unusquisq̄ gratiā quā accepit in alterutrū illam administrātes et. nisi forte aliq̄s ex familiari spūs sancti instinctu dimittit: sicut legit de quodā sancto patre in vitis patri: qui ordi natus nunq̄ postea celebravit. **A**d primū ergo dicendū: q̄ ille qui nō habet ordinē potest ordinē refugere: sed ille qui habet teneat ipsum exequi. **A**d secundū dicendū q̄ fm̄ omnes alios actus ordinū debet homo non solum deo sed etiā primis: quia actus inferiorū sūt ad ministeriū sacerdotis: alij autē actus sacerdotis ut ligare et soluere respiciunt corpus mysticū: similiter etiā docere et baptizare: et ideo qui nō tenetur alijs vel subiectis vel platione: potest ab illis actibus sine peccato cessare. sed consecratio est actus dignus et ordinatus ad corpus xp̄i verū: nec respicit corpus xp̄i mysticū nisi ex consequenti: et ideo etiā si nulli homini tenetur: tamen tenet deo ut reddat ei sacrificium acceptū: sacerdotibus enim preceptū est: Hoc facite in meaz commemorationē. **A**d secundā questionē dicendū: q̄ secundū morem quarūdam ecclesiarū plures sacerdotes episcopo concelebrant quando ordinatur ad representandū q̄ quando dominus hoc sacramentū iustituit et potestate consecrandi discipulis dedit: eis cōcenauit: sicut episcopus simul cum ordinatis presbyteris celebrat. **A**d primū ergo dicendū: q̄ quia intentio requiritur ad perfectionem vnam consecrationis faciendi: non est ibi nisi vna tantum consecratio. **A**d secundū dicendū: q̄ sicut Inno. dicit: Omnes celebrātes debent intentionē referre ad illud instans in quo episcopus verba profert: et sic episcopi intentio non defraudatur: nec aliquis ibi facit quod factus est. **A**d tertiam questionē dicendū: q̄ fm̄ Innocē. quinq̄ de causis quotidie missa in ecclesia celebratur. Primū quia oportet semper esse paratā medicinā contra quotidiana peccata. Secundo ut lignum vite semper sit in medio paradisi. Tertio ut nobis quotidie christus vnus sacramentaliter: et nos ei spiritualiter. Quarto ut sit apud nos vīgil memoria passiois. Quinto ut vero agno loco typici quotidie utamur ad vespēra: quoniam iudei ad vespēram conuertendi esurient: fm̄ illud psal. Conuertantur ad vespēram et. **A**d primū ergo dicendū: q̄ passio christi prout in capite contigit semel tantum in anno presentatur in ecclesia: sicut in nos eius effectus prouenit quotidie debet repeti

terari: quia eius effectus in nobis continuus est: et sic representat in hoc sacramēto. **A**d secundū dicendū: q̄ ecclesia volens populum christianū circa ipsam dominicā passionem prout in capite nostro fuit menti occupari: statuit ut illa die non consecraretur corpus christi: ne tamen ecclesia omnino sine corpore xp̄i esset: corpus christi precedenti die consecratum et reseruatū sumitur: sanguis autē non reseruatū propter effusionis periculum. nec est verum quod quidam dicunt: q̄ vinū ex immissione partis hostie in calicem consecratur: quia transubstantiatio nō fit sine debita forma verborum: unde post potum illum non liceret eadē die comunicare. **A**d tertium dicendū: q̄ omnis nostra actio per christū p̄fici debet: et ideo quōdo in vna die occurrunt vel diuersa dei beneficia commemoranda: vel quibus sunt gratie deo reddēde vel etiam plura a deo impetranda pro salute viuorum et mortuorum: oportet q̄ plurimas missas in ecclesia celebrare si assit facultas: nec ex hoc sequitur q̄ aliquando debeat intermitteri. **A**d quartam questionē dicendū: q̄ cōmuniter loquendo missa debet dici in die et nō in nocte: quia hoc sacramentū ad tempus gratie pertinet quod per diem significatur: Ro. xij. Nox precessit dies autē appropinquauit. Dies autē iudicatur nō solum ab ortu solis sed ex quo incipiunt oritur solis signa manifestari per aliquam aeris illustrationem: tamen in duabus noctibus missa decantatur propter priuilegiū illarum noctium: scilicet in nocte natiuitatis quōdo christus natus est: et in nocte resurrectionis circa principium: ut patet ex oratione: Deus qui hanc sacratissimā noctem et. quāuis hoc non oporteat semper obseruari. Solēnis autē missa celebratio tribus horis instituta est fieri: scilicet in tertia diebus festis: in sexta diebus p̄festis: in nona diebus ieiuniorum: quia in missa recollitur mors christi qui quidem hora tertia crucifixus est linguis iudeorum: hora sexta manibus militū: hora nona expirauit. sed quā siunt ordinēs missa potest cātari etiam post nonā: et p̄cipue in sabbato sancto: quia ordinēs pertinet ad diē dominicā: vel etiā ut diligētior fiat p̄paratio differit quā differri potest ante prādium: et tō quā nō ē dies ieiunij celebrat in tertia et sexta qua hora comedis cōter: sicut in diebus ieiunij in nona. p̄uate autē missa p̄nt dici a mane vsq̄ ad iriam: vel etiā vsq̄ ad nonā in diebus ieiuniorum. **A**d primū q̄ dō: q̄ eadem rō ē q̄re xp̄s hora vesp̄tina p̄secrauit: et q̄re post cenā: vñ sic nō oportet imitemur eū in sc̄do ita nec in primo. **A**d sc̄dō dō: q̄ hoc singularit̄ ē in diebus ordinū rōne iā oca. **A**d tertium dō: q̄ in medio nocti fm̄ eccliam incipit dies nālis: nō autē dies artificialis in q̄ solū licet celebrare. **A**d quartum dō: q̄ quāuis xp̄s hora sexta fuerit in cruce positus: tamen sacramentū passionis sue peractum est in alijs horis: et tō non oportet q̄ tunc tantum missa celebraretur.

Ad q̄ntam. q. dō: q̄ i hoc sac̄o p̄tinetur ille q̄
 ē totius sanctitatis cā: r̄ iō oia que ad cōsecratōez
 huius sac̄i p̄tinet etiā cōsecrata sūt: sic ip̄i sacer
 dotes cōsecrantes r̄ mīstri r̄ vestes r̄ vasa: r̄ oia
 huiusmodi: r̄ iō etiā debet in altari r̄ i domo cōse
 crata celebrari hoc sacramētum. si aut̄ necessitas
 assit: vel p̄pter destructionē ecclesiar̄ in aliq̄ terra
 vel i itinere p̄stitus: licet etiā i locis nō cōsecrat̄
 celebrare dūmodo habeant altare portatile conse
 cratū: r̄ alia huiusmodi que ad p̄secrationē huius
 mysterij requirunt: alias nō licet nisi ep̄scopo cō
 cedere. ¶ Ad. j. q̄ dō: q̄ confirmationis sacramen
 tū nō p̄tinet ip̄m x̄pm: r̄ iō nō requirit loci sancti
 ficatio: sic i hoc sac̄o. ¶ Ad. ij. dō: q̄ b̄tus Silue
 ster instituit q̄ altare decetero n̄ nisi lapideū eēt. q̄
 enim altare cōsecrari d̄ oportet eē aliquā rē fouē
 r̄ nō fragile sicut ē lignū: vel terra de qua fiat alta
 re. ¶ Itē q̄ dōbet eē in ecclesia copia altariū vt fre
 quētē hoc mysterium: iō debet eē materia cōis: n̄
 aut̄ aurū vel argentū vel aliq̄uid huiusmodi qd̄ n̄
 de facili possit haberi. i veteri autē lege erat tantū
 vniū altare ad vniū tm̄ effectū deputatū: r̄ iō nihil
 oberat si de auro fieret. cōpetit eē lapis ad signifi
 cationem altaris qd̄ x̄pm significat qui etiam per
 petrā significat. j. Coi. x. petra at̄ erat x̄ps. s̄ an̄ ip̄s
 Siluestri p̄pter p̄secutionē nō erat fidelibus certū
 loq̄ ad manēdū: r̄ iō hēbāt altare lignēū qd̄ facile
 transferretur. ¶ Ad. iij. dō: q̄ p̄ni i q̄bus corpus
 x̄pi p̄secrat̄ representat̄ sindonē mūdā qua corpus
 x̄pi inolutū ē: r̄ iō sicut illa linea fuit: ita nō licet: ni
 si i p̄nīs lineis corp̄ x̄pi p̄secrari. huius etiā cōpetit
 huic sac̄o: r̄ p̄pter puritatē: q̄ ex eo p̄ni cādidi
 simi r̄ facile mūdabiles fiunt: r̄ p̄pter multiplices
 tunctionē lini qua parat̄ ad hoc: vt ex eo fiat p̄n̄
 cādidas que p̄petit ad significandū passionē x̄pi.
 vñ nō deceret de pannis sericis corp̄: ale r̄ pallas
 altaris eē q̄uis sint p̄siores: neq̄ de p̄no lineo ti
 cro q̄uis sit pulchrior. ¶ Ad. iij. dō: q̄ fm̄ statu
 tum ecclesie calix d̄ eē tm̄ de auro vel argēto vel
 stagno: nō at̄ de ere vel auricalco: q̄ ex fortitudine
 vini rubiginē generaret r̄ nauseas puocaret: neq̄
 ex vitro vl̄ crystallo p̄pter fragilitatē: neq̄ ex liḡ p̄
 p̄ter potositatem: q̄ ibibit liquozē imissum: neq̄
 ex lapide p̄pter ineptitudinem: nō. n. o3 q̄ q̄tū ad
 oia signa signatis respondeat. ¶ Ad sextā. q. dō:
 q̄ remotis his q̄ nō sunt de essentia rei: nihilomi
 nus res manet. vnde cū huiusmodi ritus r̄ q̄ntuz
 ad determinationē hōie vel loci vel indumētōuz
 nō sint de essentia sacramenti sed de solēnitate: si
 omittant̄ nihilominus cōsecratū est sacrificium:
 dūmodo assint ea que sunt de eētia sacramēti. s.
 ordo r̄ intētio ex parte cōsecratis: r̄ materia r̄ for
 ma ex parte cōsecrati: tamē grauiter peccat q̄ aliē
 facit: r̄ degradāduus esset. ¶ Ad primū ergo dō:
 q̄ leges diuine que p̄tinet ad essentialē institutōez
 sacramēti si manent̄ nihil sit: vt si alia materia eēt

vel forma. secus aut̄ est de legibus que p̄tinent ad
 solēnitatez sacramēti. ¶ Ad secundū dīcendum
 q̄ significatio rei sacramētalis ē de essentia sacra
 mēti: r̄ hoc sufficiētē habet p̄ materia: r̄ iō signi
 ficatio que sup̄addit̄ in aliquo ritu ē de solēnitate
 nō de essentia sacramēti. ¶ Ad tertio dīcendum
 q̄ sacramēta ouginē habent ex institutōe diuina:
 r̄ ideo omīssio alicuius qd̄ sit ab ecclesia institutū
 nō potest impedire quin verū sacramētū fiat: ipe
 dicit aut̄ si sacramēta ex institutōe ecclesie efficacīā
 haberēt: sicut actiones seculares ex statutis princ̄i
 pum ratificantur.

Ad tertiu3 sic proce
 ditur: Uidet̄ q̄ laicus pōt̄ dispēfare cor
 pus x̄pi: p̄fectio enī huius sacramēti in materie cō
 secrationē cōsistit: vt supra dictū est nō in vsu sacra
 menti. sed ordinati sūt ministri sacramētōuz. ergo
 r̄si cōsecratio materie ad solos sacerdotes p̄tinet
 tamen dispēnsatio debet ad oēs p̄tinere. ¶ Pre
 terea ab illis debet dispēnsari sacramētū qui cuz
 reuerētia ipsum tractat. sed quidā laici maio
 ris reuerētie ad sacramētū q̄ etiaz sacerdotes: r̄
 etiā mulieres interdū. q̄ p̄ eos pōt̄ hoc sacramētū
 dispēnsari. ¶ Preterea sicut sacerdotis ē dispēn
 sare corpus x̄pi ita r̄ tangere. sed in aliquo casu li
 cet tangere laico corpus x̄pi: puta si videret ipsuz
 in terra iacere r̄ non esset sacerdos qui tolleret. q̄
 r̄ in aliquo casu liceret ei dispēnsare. ¶ Sed con
 tra est qd̄ dicitur de consecratōe. di. ij. capi. puenit.
 vbi inhihet ne etiam infirmis p̄ laicos sacerdotes
 hoc sacramētū transmittat. ¶ Preterea ad eodē
 pertinet esse ministros ecclesie r̄ dispensato
 res ministerioz dei. j. Coi. iij. Sic nos existimet.
 homo r̄c. sed laici non sunt ministri ecclesie. ergo
 non debent esse dispensatores sacramētōrum.
 ¶ Ulterius videtur q̄ diaconus possit dispēfare:
 quia beatus Laurentius diaconus fuit: sibi autē
 cōmissa fuit dispēnsatio dominici sāguinis: vt pa
 tet in legenda sua. ergo diaconus potest dispēnsa
 re. ¶ Preterea dispēnsatio huius sacramenti ad
 populi curationem p̄tinet: sed diaconus potest
 habere curam animarum. ergo r̄ ipse est dispēn
 sator huius sacramenti. ¶ Sed contra est quod
 dicit canon disti. xxiij. non oportet diaconum pa
 nem dare: id est corpus christi. ¶ Ulterius videt̄
 q̄ aliquis possit licite recipere dispēnsationem sa
 cramenti a fornicario vel excomunicato vel here
 tico sacerdote: Aug. enim dicit: Neq̄ in homi
 ne bono neq̄ in homine malo aliquis sacramēta
 dei fugiat. ergo potest a quolibet sacerdote hoc
 sacramētum recipere. ¶ Preterea virtus diuī
 na preualet malicie humane. sed sacramētum
 diuina virtute continet gratiam r̄ causat. q̄ quan
 tuncq̄ sit malus ille qui dederit vel hereticus:
 consequitur gratiaz qui ab eo sacramētū recipit.

Iniquitas sacerdotis non potest ipsum corpus Christi inquinare, sed hoc sacramentum ex ipso opere operato quod est corpus Christi gratiam confert, ergo etiam si aliquis sit excommunicatus vel hereticus sacramentum ab eo perceptum gratiam confert. **S**ed hoc est quod dicitur Canon. xxxiiij. di. Nullus missam audiat sacerdotis que sit concubina indubitanter habere, ergo peccat qui recipit sacramentum a concubinario sacerdote. **P**reterea: nullus debet recipere sacrum per institutionem ecclesie: quia indignus accederet, sed aliqui sine institutionem ecclesie sunt suspensi, ergo non licet ab eis sacramenta recipere. **R**espondeo dicens ad primam. quod sicut in corpore naturali sunt quedam membra principalia per que virtutes et operationes vite a principio vite ad cetera membra decurrunt: ita et in ecclesia sacerdotes et alij ministri sunt quasi membra principalia quibus mediantibus sacramenta vite populo dispensari debent et ideo laicis quibus sanctis: sicut nec consecratio: ita nec dispensatio huius sacramenti competit. **A**d primum ergo dicens quod quis in essentia sua sacramentum sit perfectum sine usu sacramenti: tamen perfectionem quantum ad effectum sine usu non habet: et ideo etiam usus sacramenti huius ad dispensationem ministroz ecclesie pertinet. **A**d secundum dicitur: quod hoc sacramentum ad reuerentiam ipsius non solum, exigit sanctificatio mox: sed etiam sacramentalis sanctificatio: quia et ipse calix in quo factitas mox esse non potest consecratur, propter reuerentiam sacramenti: et sicut in dispensante hoc sacramentum debet esse utraque sanctificatio, unde et manus sacerdotis unctio sanctificans sicut et calix: et ideo quod laicus hanc sanctitatem non habet: ideo non potest hoc sacramentum dispensare. **A**d .iiij. dicitur: quod sicut in baptismo pretere preterea sacerdoti ex officio: tamen laicus in casu necessitatis non peccat baptizans: ita tangere corpus Christi ex officio soli sacerdoti competit: sed in casu necessitatis potest et debet corpus Christi tangere etiam si sit peccator: ut si in aliquo loco immundo faceret, sed non est simile de dispensatione sacramenti: quia receptio huius sacramenti non est necessitatis, unde ei quod non potest sacriliter manducare dicens: crede et manducasti. **A**d .v. dicitur: quod dispensatio huius sacramenti ad sacerdotem pertinet: eo quod ipse representat Christum qui fuit mediator dei et hominum, unde cum hoc sacramentum sit ad reconciliandum nos deo debet per sacerdotem qui est mediator inter deum et populum dispensari, sed sic sacerdos ut dicitur est participat aliquid de virtute perfecta que est episcopi: ita diaconus participat aliquid de dispensatione huius sacramenti: competit enim ei ex officio sanguinem omni dispensare: sed non corpus: quia dispensator corporis oportet quod ipsum corpus tangat: non autem dispensator sanguinis, diacono autem non licet corpus Christi tangere cum non habeat manus sacratas: et ideo non debet corpus dispensare nisi de mandato presbyteri vel episcopi: vel presbytero longe posito in casu necessitatis: vel ideo dispensat sanguinem et non corpus: quia per sanguinem

significat redemptionis mysterium quod a capite Christo in membra diffundit officio ministroz, unde et sanguis aqua que populuz signat admisceat, sed incarnatio quam corpus Christi signat non est humano misterio facta. **A**d primum ergo dicens quod quis fuerit dispensator sanguinis: non tamen legit fuisse dispensator corporis, unde et adhuc hodie in quibusdam ecclesiis sanguis per diaconum ministris altaris dispensatur. **A**d secundum dicens quod diaconus potest habere curam animarum: quod ad ea que iurisdictionis sunt: sed non quantum ad ea que sunt ordinis: dispensatio autem sacramentoz ad ordinem pertinet. **A**d .iiij. dicitur: quod si aliquis cum peccato ad hoc sacramentum accedit magis credit ei in nocentium quam profectum: quicquid autem contra ordinationem ecclesie accedit per inobedientiam peccat, simoniaci autem et scismatici et excommunicati ex statuto ecclesie a dispensatione huius sacramenti sunt suspensi: quia sunt extra unitatem ecclesie in qua sacra prestantur: et sicut interdicitur et concubinarijs sacerdotibus, propter spiritualitatem maximam que in hoc sacro requiritur, unde si aliquis ab aliquo presbytero sacramentum suscipiat peccat: et sic gratia non profectur: tamen differet de fornicarijs et alijs predictis: quia alijs non debet homo concitare in diuinis sciencia quibus sunt occultati, sed concubinarijs sacerdotes non sunt vitandi nisi sint notorii, et dicuntur notorii tribus modis: vel per confessionem: quia iuncti sunt: vel per confessionem in iure factam vel per rei euidenciam sicut quando est ita manifestum quod nulla potest tergiversatione celari: ab alijs autem peccatoribus licet sacramenta recipere. **A**d .iij. dicitur: quod si aliquis est malus non fugitur: sed propter ecclesie prohibitionem vel dicens quod Augustinus dicit quod sacra non sunt fugienda: quia cognoscendum est etiam ab eis verum profici sacramentum. **A**d .v. dicitur: quod quis sacramentum virtutum suarum amittat: tamen in eo quod idigne accedit per obedientiam ecclesie faciens effectum non habet. **E**t sicut dicens ad tertium.

Deinde queritur

de heresi. Et circa hoc querunt tria. **P**rimo quod faciat hereticum. **S**ecundo utrum heresis sit maius peccatum alijs. **T**ertio utrum hereticus sint tolerandi.

Ad primum sic proceditur: videtur quod heresis non dicat perversitatem fidei: heresis enim ut dicitur Iacobus. id est est quod uisio: diuisio autem unitati opponitur: unio autem fit per charitatem: quia amor est uniuersa virtus: ut dicit Dionysius. ergo heresis non pertinet ad perversitatem fidei: sed magis ad perversitatem odij. **R**espondeo scilicet diuisio nem importat: et ita videntur scismatici heretici esse sed scismatici non semper habent fidei perversitatem, sed heresis non consistit in perversitate fidei. **P**reterea simoniaci non errant in fide: sed tamen simoniaci sunt heretici: quia ut dicit Gregorius in registro: Qui per pecuniam ordiatur hereticus promouetur. sed heresis non importat errorem in fide. **R**espondeo. suppositio religioni opponit

nō fidei. s; heresis supstitio dī. ergo nō pertinet ad fidei pueritatē: s; magis ad pueritatē religiōis

D. Hiero. dicit q; ex verbis inordinate. platis incurrit heresis. sed fides nō cōsistit in verbis oris sed in assensu cordis. q; heresis nō dicit pueritatez fidei.

S. multa sunt de his que ad fidem pertinet i quib; sunt cōtrarie oppositiones: et sic oportet alterā eaz esse falsam: nec tamē aliqua iudicaf heretica. q; tota rō heresis nō cōsistit in pueritate fidei.

S. iudei habent puerisam fidem nec tñ heretici dicūt. q; oīs heresis nō cōsistit in pueritate fidei.

S. multi habēt puerisam fidem qui nō habent nouā opinionē sic manichei. sed habere nouā opinionē ē de essentia heresis: sic p; p; diffinitio nē Aug. q; rē.

S. multi habent puerisaz opinionē in eis que sunt fidei qui ex hoc nullū cōmōdū temporale sperāt. sed hoc est de essentia heresis vt p; per Aug. q; rē. Sed h; heresis ē peccatū: ergo alicui virtuti oppōit. s; nulla cognitio iter virtutes p; putat nisi fides. q; cū heresis ad cognitionē pertineat. vt ex diffinitioe Aug. p; videtur q; heresis sit pueritas fidei.

S. hoc p; ex cōi vlu loquēdi.

R. Espōdo dō. q; nomē heresis grecū ē et diuissio nē iporat fm Jhd. vñ et heretica diuissio dicitur et q; electione fit diuissio vnius ab altero electio p heresis dō: vt p; i. j. Eth. diuissio at; p; agit alicui pti p recessū a toto. pma at; cōgregatio q; ē i hoibus ē p viā cognitiois: q; ex hac oēs alie diuunt. vnde et heresis cōsistit i singulari opinione pter cōm opinionē. vnde et phi q; qualdā positioes hebāt pter cōm sniam alioz sectas vel hereses p; p; tuebant. s; q; nullus denoiatur ab eo qd iest sibi i pfecte s; solū qñ cōfirmat i illo: sic nō dī iracūduas cui iest passio ire s; q; passibilē ē de facili ab ea: neq; q; h; dispositionē dī sanus. iō neq; hereticus noiat nisi q; i singulari opione firmā h; stabilitatem vñ ē cōpētis ei nomē heresis s; q; i electionē sōat q; qd i electione fit q; ex hitu firmato pcedit. p; p; tit ei ē nomē heresis fm q; latinū ē ab herēdo dōz q; sue opinionē vehemēter iheret. et q; cōgregatio corpis mystici p vnitatē vere fidei p; cōstituitur iō heretic; fm nos dī q; a cōi fide q; catholica dicitur discedit h; opioni vehemēter iherēs p electionē

Ad. j. q; dō: q; amor facit ppletā vniōnē. s; pūci pū vniōis ē ex cognitioe. et iō diuissio q; ē i fide heresim pstituit.

Ad. ij. dō. q; scisma iporat diuissioe oppositā charitatis vniōi. dicitur. n. scisma tici q; cōcordiā nō seruāt i ecclie obseruatiōis vt ecclie platis obediāt volētes p se eccliam cōstituire singularē: et isti i pūcipio puerisū dogma nō habēt. s; ab ecclie fūdamēto recedētes i vāloquiū vertunt et puerisū aliquod p; fingunt. et sic i fine i heresim labūt. vnde Hiero. dicit q; heresis et scisma differūt sic gen; et spēs.

Ad. iij. dō. q; symōiaci qñq; dicitur p similitudinē heretici. q; sic heretic; s; fidē sentit. ita symōiac; opatur ac si s; fidē sentiret dū

p;cio sacra vult adipisci vel dare ac si estimaret dō nū spūs sancti pecūia possideri.

Ad. iij. dō. q; fides ē p; mūm eoz que ad religionē requirūtur. q; oīs religio siue cult; dei ē quedā fidei p;statio et iō veritas fidei dī veritas que secūdu pietatē est Tit. j. iō ē ea que heresis sūt ad superstitionē p; nēt.

Ad. qñtuz dō: q; fides p;ncipaliter cōsistit i corde et p;io: sed secūdarīo i ore: q; corde creditur ad iusticiam ore p;fessio fit ad salutē: Ro. x. et similitur heresis p;ncipalr cōsistit i corde s; q; Nil. dicit intellectue sensus i aio ē s; secūdarīo i ore. vñ Hiero. dicit q; ex verbis iordinate. platis incurrit heresis nō q; heresis p se i his cōsistat: s; q; sūt occasio et cā erroris.

Ad. sextū dō: q; i fide sunt aliq; ad q; explicite cognoscēda oīs hō tenetur. vnde si his aliquis errat infidelis reputatur et heretic; si p; tinaciā adiūgat. si at; sūt aliq; ad que explicite credēda hō nō tenetur nō efficietur hereticus i his errās: vt si aliq; simplex credat iacob patrem fuisse abrahe quod ē s; veritatē scripture quā fides p;fittetur quousq; hoc sibi inorescat q; fides ecclie contrariū h; q; nō discedit per se loquēdo a fide ecclie nisi ille qui scit hoc a quo recedit de fide ecclie eē. et q; quedā sunt que i fide ecclie iplicite p;tinēt vt cōclutiones i p;ncipijs: iō i his diuersē opiones sustinētur quousq; per eccliam determiatur q; aliquid eoz s; fidē ecclie ē: q; ex eo sequitur aliqd p;rium fidei directe.

Ad. septimū dō: q; dī uidi nō conuēt nisi pti: et iō illi qui nunq; fuerunt de fide ecclie nō reputātur heretici si puerisam fidē habēt vt iudei vel pagani: q; nunq; fuerūt p; huius totius quod ē ecclia.

Ad. octauū dō: q; oīs opinio que nō habet initūz a doctrina xpī que ē fundamentum noua reputatur quātūcūq; secūdu tempus sit antiqua. Vel dō dō q; Aug. loquitur q; tam ad p;mos heresim inuētōres.

Ad. nonū dō: q; illi qui heresim p; fingūt de nouo constat q; aliquod expectant cōmodum saltē p;ncipatum: volunt enim habere sequaces. hoc etiam in oibus ex superbā p;cedit q; ē amor p;oprie excellentie q; a cōmuni via discedunt animi leuitate aut puerisitate.

Ad secundū sic pro

Aceditur. Videtur q; heresis sit maximū peccatū: maxia. n. peccata vidēt eē p;ncipalia peccata: q; illd ē maximū i vnoquoq; genē qd ē p;ncipale. s; heresis nō ē p;ncipale vitii. q; nō ē maximū.

S. s; p; h; i. vij. Eth. pessimū oppōit optimo. s; fides cui oppōit heresis nō ē optia virtutū. q; nec heresis ē maximū p;cc;.

S. illd qd excusat nō ē maximū p;cc; s; heresis vel infidelitas excusat. j. Th. j. s; miam cōsecut; sū q; ignorās feci i incredulitate mea. q; heresis nō ē maximū peccatum.

S. s; mensuram peccati est mensura pene. sed fm Hiero. peccatum scismatis est magis punitum q; ali;

quod aliud peccatum: quod absorpti sunt a terra: ut patet Numeri. xvi. quod heresis non est maximum peccatum. **P** peccatum in spiritu sancto est grauius ceteris peccatis. scilicet heresis non est huiusmodi. sed non est grauius. **S** in epistola Clementis dicitur quod primum locum in penis habent qui oberrant a deo. sed tales sunt heretici. **A** Ambrosius dicit Grauius peccas si ignoras. sed heretici ignorantiam dei habent. sed grauius peccant. **D** Dio. dicit. iij. c. ecel. hierar. quod ille qui habet participationem quandam sacratissimam confirmationum non est equalis vniuersaliter indocto et non participati aliquid diuinarum relectarum: id est sacramentorum: sed tales sunt heretici. sed alij peccatores non sunt eis equali in malo. **R** Espondeo dicendum quod vniuersum quod dicitur malum quod nocet. vniuersum cum heresis potest nocere quod aliquid aliud peccatum: quod subuertit fundamentum omnium bonorum sine quo nihil boni remanet: ideo heresis est ex genere suo maximum peccatum: quod quicquid ex accidenti aliquid peccatum possit esse grauius: sicut si multum cresceret peccatum dei in aliquo quod etiam ex genere suo esset veniale sed de eo quod est secundum accidentem non est curandum in arte ut philosophus dicit in v. Ethicorum. **A** Ad primum quod dicitur quod sicut secundum philosophum in vj. Ethicorum: bestialitas ponitur extra munera aliarum humanarum maliciarum quod humanum modum transcedit: ita a sanctis ponitur heresis extra numerum peccatorum quod in infidelibus inueniuntur quasi grauius eis: et ideo non computat inter vicia capitalia nec inter eorum filias: quia vicia capitalia secundum Iacobum in glo. Deutero. vij. signantur per. vij. populos qui in terra promissionis non remanserunt: tamen si ad aliquid de. vij. capitalibus reduci debeat poterat ad superbiam reduci: ut per differentiationem Augustini in littera postquam dicitur. **A** Ad 2. dicitur quod verbum philosophi intelligendum est in his quod non sunt ordinata ad inuicem in quibus destructo vno alterum non destruit: sed in ordinatis ad inuicem destructio prioris semper est prior siue illud sit melius siue non: quod eo remoto consequentia remouetur: sicut egritudo est prior quam cathedra quamuis enechia sit melior quam sanitas. **A** Ad iij. dicitur quod sicut fides habet aliquid in affectu ita et heresis: quod ex illa parte qua habet ignorantiam in intellectu aliquo modo excusare possit: tamen secundum quod habet duritiam in affectu ad non obediendum prece veritati nihil prohibet esse maximum peccatum. **A** Ad quartum dicitur quod quoduis scisma fuerit grauius peccatum quantum ad nouitatem pene quod expediebat ut prelati ecclesie non contenerent tamen infidelitas est magis punita quam ad multitudinem punitorum: ut patet Exodus. xx. **A** Ad quintum dicitur quod heresis secundum quod pertinacia ipso modo species est peccati in spiritum sanctum: quia est impugnatio veritatis agnitae.

Ad tertium sic proce

dit: Vides quod heretici sunt sustinendi: nihil enim debet impugnari nisi quod est contra amicitiam. sed diuersitas opinionum non est contra concordiam amicitiae: ut philosophus in. x. Ethicorum dicit. ergo non sunt impugnandi

P quod est necessarium non est impediendum. scilicet heresis est necessaria ecclesie. j. Cor. xi. Necessaria est heresis esse ut quod probati sunt manifesti fiat. ergo non sunt impugnandi. **P** Preterea Mathei. xij. dominus precepit ut zizania permitterent crescere usque ad messis. Messis autem est finis seculi. cum heretici sint zizania videtur quod debent permitti crescere usque ad finem mundi. **P** Preterea nullus sapiens debet nitri ad hoc quod consequi non potest sed sicut dicit quedam glossa. Esa. vij. quod diu stabit mundus sapiens secularis et hereticus sermo domina bunt. ergo non debet ecclesia nitri ad heresum impugnacionem. **P** Preterea nullus credit non volens: ut dicit Augustinus. sed heretici in fide errant. ergo non sunt cogendi. **S** Sed contra. j. Cor. v. apostolus precepit esse extirpandum vetus fermentum: quia totam massam corrumpit. sed heretici ecclesiam maxime corrumpunt ergo sunt ab ecclesia extirpandi. **P** Preterea lupi sunt ab ouibus arcendi pastorum officio: ut per Jo. x. sed heretici sunt lupi: ut per Act. xx. ergo debent extirpari. **P** Vita spiritualis est melior quam corporalis. sed homicidae extirpant qui auferunt hominibus vitam corporalem. ergo multo amplius heretici qui auferunt hominibus vitam spiritualem. **R** Espondeo dicitur quod heresis est insectum vicius: vnde. ij. Timo. ij. dicitur quod multum proficiunt ad impietatem: et sermo eorum ut caner serpit: et ideo ecclesia cosa consortio fidelium excludit: et precipue illos qui alios corrumpunt: ut simplices qui de facili corrumpi possunt ab eis sint segregati non solum mente sed etiam corporaliter: vnde per ecclesiam carcerant et expellunt. Si autem alios non corrumpere possent etiam celari: sed illi qui sunt firmi in fide possunt cum eis corpe conuersari ut eos conuertant: non tamen in diuinis quia excoicari sunt: sed iudicio seculari possunt licite occidi et a bonis suis spoliari: et si alios non corrumpant: quia sunt blasphemii in deum et fidem falsam obseruat vnde magis possunt puniri isti quam illi qui sunt reus criminis lese maiestatis: et illi qui falsam monentia cudunt. **A** Ad primum dicitur quod philosophus loquitur de opinionibus speculatiuis tantum: sed consensus in vniuersitate fidei est principium communiois in charitate: et ideo dissensus in fide excludit amicitiam familiaritatis. **A** Ad ij. dicitur quod heresis dicitur necessaria non per se loquendo sed per accidens inquantum ex quolibet malo deus elicit aliquid bonum: quia secundum Augustinum ecclesia vitatur hereticis ad probationem doctrine sue: vnde scilicet coram falsa dogmata impugnat. **A** Ad iij. dicitur quod dominus ideo precepit ut zizania non eradicarent ne forte simul cum ipis radicarent et triticum: et ideo hoc locum habet in illis de quibus non constat verum sint heretici vel non. **A** Ad iij. dicitur quod quoduis ecclesia non possit facere quin sint aliqui heretici: tamen potest singulariter hunc vel illum coercere: sicut etiam omnia peccata venialia vitare non possumus: tamen singula vitare nitimur. **A** Ad v. dicitur quod ecclesia non persequitur eos ut per violentiam inducant ad credendum

sed ne alios corrupant: et ne tantum peccatum inultum remaneat. ¶ Ut intus sub nomine rē. hoc dicit propter scismaticos et hereticos qui sine ipso non possunt peccare. ¶ Et quid maius corpore et sanguine: videtur corpus mysticum: quod significat per ipsum. Et dicendum quod in his que sunt tantum ad significandum verum est quod signatum prevalet signo: non autem in alijs que ex consequenti significant. Et ideo dicendum quod corpus christi mysticum si accipiat cum ipso capite est melius quam corpus christi verum: si tamen corpus christi verum accipiat sine divinitate cui est unitum alio modo: quod deus et omnes creature non sunt aliquid melius quam deus tantum. si autem accipiat corpus christi mysticum absque capite: sic corpus christi verum est nobilius. ¶ Illi vero qui excommunicati sunt rē. Sciendum quod in hoc opinio magistrī discordat a communi opinione: et ideo propter opinionem adherendum est. ¶ Missa enim dicitur rē. preter hanc rationem nominis assignat Augustinus tres alias rationes: Primo quia missa dicitur quasi transmissa: eo quod populus per ministerium sacerdotis qui mediatoris vice fungitur inter deum et hominem: preces vota: et oblationes deo transmittit. Secundo ipsa hostia sacra missa vocari potest: quod transmissa est a patre nobis: ut scilicet nobiscum esset: postea a nobis patri ut apud patrem pro nobis esset. Tertio missa ab emittendo dicitur ut quidam dicunt: quod ut sacerdos hostiam consecrare incipit per manus diaconi et ostiarii catholicum non communicantes foras ecclesiam mittit. Quarta causa ponitur in littera. ¶ Jube ergo hoc perferri per manus rē. angelus sacris mysterijs interesse credendus est: non ut secreta quod huiusmodi potestate non habet: sed ut orationes sacerdotis et populi deo representet: sicut illud Apoc. Ascendit fumus aromaticus in conspectu domini de manu angeli. que sunt orationes sanctorum. petiit ergo sacerdos ut hec. i. significata per hec. i. corpus mysticum per manus angeli. i. ministerio angelorum preferantur in altare sublimi. i. in ecclesia triumphante: vel in participatione divinitatis. plena: quod deus ipse altare sublimi dicitur: Exo. xx. Non ascendes ad altare meum per gradus. i. in trinitate non facies gradus. Vel per angelum ipse christus intelligit qui est magni consilij angelus: qui corpus suum mysticum deo patri coniungit et ecclesie triumphanti. ¶ Oblatione eius consecrare. i. consecrata deo representare: ut accepta sit in conspectu dei quantum ad illos qui offerunt: quod quantum ad id quod pertinet semper est deo accepta. ¶ Non maledicā benedictioibus vestris. hostie benedictio non est principaliter a sacerdote sed a deo: unde hec auctoritas non est ad propositum: et intentione adhiberi oportet. ¶ De intentione idem dicitur est quod supra de baptismo dicitur. ¶ Illud etiam sane dici potest rē. quod hoc sit verum supra dicitur. ¶ Debet autem ille cuius negligentia hoc accidit quod mus speciem comedit sine canone. xl. dies peni-

tere: et mus si capi potest comburi potest et cinis in sacrarium proici. Si autem amissa fuerit hostia vel pars eius vel iuveni non potest: debet. xx. diebus penitere. Si autem per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in tabulam que terre adheret: lingua lambetur et tabula radetur. si vero non fuerit tabula terra radet et igni comburetur et cinis in altari condetur: et sacerdos. xl. dies peniteat. Si autem super altare calix stillaverit: sorbeat minister stillam et tribus diebus peniteat. Si super lintheum altaris et ad aliud stillaverit. iij. diebus peniteat. si versus ad tertium lintheum. vij. diebus peniteat. si versus ad quartum. xx. diebus peniteat: et lithemia que stilla tetigit tribus vicibus lauet minister calice subitusposito: et aqua ablutionis sumatur et iuxta altare condatur. Lutum est etiam vel pars illa linthei abscondatur et comburatur et cinis in altari condatur. Si autem aliquis per ebrietatem vel voracitatem eucharistiam vomuerit. xl. diebus peniteat: clerici vel monachi. lx. episcopus. xc. Si autem infirmitatis causa vomuerit. vij. diebus peniteat. Dicunt autem quidam quod pena ut rogata fuit ad cautelam: ut negligentiam magis cavere tur: et ideo circumstantijs pensatis potest minui vel addi ad penam predictam: sed tutius est ut predictam penam pagat. Debet autem sine quosdam illis diebus ieiunare et a comunione cessare. Alij vero dicunt quod his diebus iniungenda est penitentia arbitraria pensatis conditionibus persone et negotij: et hoc probabilius videtur. Et hec de eucharistia dicta sufficiant.

Distinc. XIII. **Ost** hec de pe

nitentia agendum est rē. Postquam determinavit magistrus de confessione et eucharistia que sunt sacramenta precedentium ordinata ad perfectionem in bono: hic incipit determinare de penitentia que ordinata ad amotionem mali quod per actum precedentium in vita ista pervenit. Et dividit in partes duas. In prima determinat de his que pertinent ad essentiam sacramenti. In secunda determinat quedam accidentia sacri huius sicut tempus et huiusmodi. xx. di. ibi. Sciendum est etiam quod tempus penitentie rē. Prima in duas. In prima determinat de sacramento penitentie. In secunda de ministro huius sacramenti. xvij. di. ibi. Hoc quod solet si peccatum omnino dimissum rē. Prima in duas. In prima determinat de penitentia contra. In secunda descendendo ad partes eius. xvj. di. ibi. In perfectione autem penitentie rē. Prima in duas. In prima determinat quid sit de ratione penitentie: et excludit errorem quorundam addentium ad rationem vere penitentie: quod non est de ratione ipsius. In secunda determinat de integritate ipsius. xv. di. Et sicut de predictis auctoribus rē. Prima in duas. In prima ostendit quid sit de ratione penitentie sine vitate. In secunda excludit errorem: ibi. His verbis

quidē vehemētius rē. Circa primū duo facit. Pri-
mo ostēdit necessitatē penitētiē. Secūdo inquirīt
quid sit penitētia: ibi Baptismus tantū est rē. Cir-
ca quod duo facit. Primo ponit ea ex quibus pe-
nitētia diffiniri pōt. Secūdo ponit diffinitionē: ibi
Penitētia est vt ait Ambro. rē. Circa primū duo
cit. Primo ponit genus. Secūdo tangit actus: ibi
Penitētia dicit rē. Circa p̄mū duo facit. Primo
ponit p̄niam in genere virtutis rē sacri. Secūdo
q̄ virtus indiget doctrina hortate: rē sacri doctri-
na instrūctōe ponit doctrinā de p̄nia: ibi A penitē-
tia icipit rē. Penitētia dicit a penitēdo rē. hic
tangit penitētiē actū. Et circa hoc duo facit. Pri-
mo accipit actū ex nomis interpretatiōe. Secūdo
ostēdit actus originē: ibi Penitentiē virtus rē. Hic
vbi quidā vehemētius rē. hic excludit errorē ad-
dentū ad rōnem p̄nie p̄seuerantiā vsq̄ in finem.
Et diuidit in partes duas. In p̄ma ponit errores.
In secūda excludit ip̄m: ibi Sed Ambro. oīc rē.
Circa p̄mū duo facit. Primo ponit errorē dicitur
hēre occasiōe ex p̄dicta diffinitionē. Secūdo ostē-
dit cōfirmatiōē ipsi? fm̄ alias auctōes: ibi Quod
i alijs rē. Et ponit quatuor auctōes. Prima ē Iūdo.
secūda Augu. ibi Item Aug. tertia Greg. ibi Item
Greg. rē. Quarta Ambro. ibi Item Ambro. rē.
Sed Ambro. dicit rē. excludit p̄dictū errorem.
Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorem
p̄ Aug. Secūdo soluit ad auctōes positās: ibi Un̄
illa verba rē. Et circa hoc quatuor facit. Primo sol-
uit ad diffinitionē p̄mo positā: ex qua p̄dictus er-
ror sequi videbat. Secūdo ad auctōem Iūdo. ibi
Ille autē irrisione rē. Tertio ad auctōem Aug. ibi
Itē illud inanis ē rē. Quarto ad auctōem Ambro.
ibi Illud autē qd̄ Ambro. rē. Auctōes autē Grego.
habet similit̄ solutiōē alijs. Circa tertius horum
trīa facit. Primo soluit auctōem Aug. pus iductā.
Secūdo inducit aliam ad idē: ibi Ita etiā intelli-
gendū rē. Tertio soluit eaz: ibi De p̄nia p̄fecto rē.
Circa quartū duo facit. Primo soluit auctōem
Ambro. Secūdo p̄bat auctē rē exēplis q̄ peniten-
tia possit iterari: cuius cōtrariū auctōes Ambro.
oīcē videbat: ibi Qd̄ autē p̄nia nō semel rē.

Hic est duplex qd̄. Prima de ipsa peni-
tentia. Secūda de effectu ipsius.
Circa primū querunt quinq̄. Primo
quid sit penitētia. Secūdo de compatiōe
ipsius ad aliā. Tertio de subiecto ipsi. Quarto
de cōtinuatiōe. Quinto de solēniatē eius.

Ad primum sic pro-
cedit. Videt q̄ penitētia nō sit sacramē-
tum: in oī enim sacro noue legis est aliq̄d ma-
riale quod ē causa gr̄e: vt patet ex diffinitione Hugo. s̄
sacro supra dīf. j. posita. sed nihil tale est in p̄nia.
ergo nō est sacm̄ noue legis. Sicut maḡ dixit
in p̄ma dīf. oīa sacra noue legis cōsistunt in rebus

et verbis. sed in p̄nia nō sūt aliq̄ verba determinata
que sint de cōtra sacri. ergo nō est sacm̄. Sed oē
sacramētū a ministris ecclesie exhibet: p̄nia autē
nō: imo ab intrinseco orit̄: q̄ timore capitur: vt in
littera hētur. ergo nō est sacm̄. Sed oīa sacramē-
ta nostra sunt actiōes quedā hierarchie. s̄ Dio.
nō determinat de p̄nia inter alias hierarchie acti-
ones. ergo nō est sacm̄. Sed cōtra ē: q̄ septem
sunt sacra noue legis vt p̄dictū est: qd̄ nō cēt p̄nia
amota. ergo p̄nia est sacm̄. Sed sacramēta fm̄
Hugo. sūt quedā medicīne q̄ peccatoz vulnerib⁹
adhibētur. sed peccatū p̄cipue p̄nia sanatur. ergo
p̄nia ē sacm̄. Tertius videt q̄ p̄nia nō sit v̄tus
q̄ gr̄e sacramētales differūt a v̄tutibus: vt supra
dī. j. dicit̄ est: vñ nec baptisus nec aliq̄d alioz
sacramētoz ponit virtus. s̄ p̄nia ē sacm̄. ergo nō
ē v̄tus. Sed vt in. ij. lib. oi. xxvj. dicit̄ est: gr̄a et
v̄tus differūt p̄ cōntinū. s̄ p̄nia ē gratia vt ex l̄sa
habet. ergo nō ē v̄tus. Sed nulla passio ē v̄tus:
neq̄ virtus cū passione ē: vt quidā p̄bus dicit. sed
p̄nia ē passio q̄ est dolor. ergo nō est v̄tus. Sed
oīs virtus ē p̄ ordinē ad bonū. s̄ p̄nia dicit p̄ oīdī
nē a malo. s̄ non ē v̄tus. Sed oīs virtus ē oīs po-
sitiō p̄fecti: vt p̄ in. vij. phys. s̄ p̄nia non ē oīs po-
sitiō p̄fecti s̄ imp̄fecti sicut rē verecūdiā: q̄ v̄tutē
p̄supponit malū in eo cui insunt. s̄ p̄nia nō ē v̄tus
sicut nec verecūdiā: vt dicit p̄bus in. iij. ethi.
Sed legis p̄cepta nō debēt esse nisi de actib⁹
virtutū: q̄ hoc videt̄ legislator: vt dicit in. ij. ethi.
sed penitere cadit sub p̄cepto legis vt p̄ in littera.
s̄ p̄nia est v̄tus. Sed nō meremur nisi actibus
v̄tutū. s̄ penitē ē meritoria vt p̄ se patet. s̄ p̄nia ē
v̄tus. Tertius videt q̄ sit v̄tus generalis: con-
trariū enī nō expellit nisi a suo cōtrario. sed p̄nia
expellit oē peccatū. s̄ p̄traria omni peccato. s̄ ē ge-
neralis v̄tus. Sed oīs v̄tus sp̄alis h̄z speciale
obiectū. sed p̄nia nō h̄z: q̄ operat̄ in materia oīz
v̄tutū rē v̄tutū. s̄ non ē v̄tus sp̄alis. Sed peni-
tere de malis pactis cōsequit̄ ex hoc q̄ hō hab̄z re-
ctā electionē. vñ incōtinēs ē penitibilis nō autē intē-
peratus: q̄ h̄z malā electionē. s̄ q̄libz v̄tus facit
rectā electionē: vt dicit in. x. ethi. s̄ penitere ē actus
v̄tutis cuiuslibet. s̄ p̄nia non ē sp̄alis v̄tus. Sed
oīs v̄tus sp̄alis vel ē cardinalis v̄ pars eius si sit
moralis. sed p̄nia si sit v̄tus nō pōt cē nisi mora-
lis: q̄ hēt passionē annexā: nō autē est cardinalis
neq̄ p̄tinet inter p̄tes alicui⁹ cardinalis v̄tutis a-
p̄his enumeratas: q̄ de v̄tute p̄nie nullā mentio-
nē fecerūt. s̄ nō ē sp̄alis v̄tus. Sed sicut h̄z
bitus distinguit̄ ex obiectis ita rē passiones. s̄ p̄nia
passio ē distincta ab alijs passionibus. s̄ p̄nia v̄tus
ē distincta ab alijs v̄tutib⁹. Sed oē qd̄ p̄ficit l̄. ar.
ad actū determinatū ē v̄tus sp̄alis. s̄ detestari pecca-
tū spe venie ad qd̄ p̄ficit p̄nia ē act⁹ sp̄alis reduct⁹
bilis ad aliā v̄tutē. s̄ p̄nia ē sp̄alis v̄tus. Tertius
videt q̄ sit v̄tus theologica: oīs enī v̄tus q̄ hēt oē

p obiecto e virtus theologica. sed pnia e huiusmodi: q: deo reconciliat. q est virtus theologica.

Pria p: riorie sunt cae. s: concupiscencia q op: ponit charitati e radix oium maloz. q charitas e ca destructois pcoz qd e pnie. q pnia e charitas.

P iustificari e fidei vt pz Ro. iij. s: iustificatio e effect' pnie. q e ide qd fides: 7 sic ide qd pus.

P oia virt' moralis p'stitit i medio circa sua mam. s: pnia no' consistit i medio sue marie: q: o'e peccatuz comisuz detestat. q no' e moralis virtus. q e theologica.

Sed p: obiectu' virtutis theologice e deus: non aut' pnie. sed magis peccatu' comisuz. q 7c.

Preica pnia h: passionē adiunctā: n' aut' virt' theologica. q 7c.

Lterius videt q no' reducat ad iusticia: q: iusticia e eq'ltas quedā fm phm. sed penitēs nō pōt equalē recōpēsationē reddere pro offensa dei. q no' e iusticia.

Preica Luce. vj. sup illud Beati qui nūc stetit. dicit glo. ecce prudētia qua ondit q' hec irena sunt misera: 7 q' beata celestia. s: lugere e actus pnie vt in l'ia dicit. q pnia est prudētia: nō ergo iusticia.

Preica Isido. dicit: Illa e pfecta cōpunctio que oēs carnaliū desiderioz effectus repellit. cōpunctio aut' e ps pnie vt dicit infra di. xvj. cū ergo rep'mere carnalia desideria sit tēperatiō: videt q' pnia ad tēperantiā dbeat reduci: nō ad iusticiā.

P virtutes distinguūt p' nes obiecta. s: ide est obiectu' pnie 7 verecūdiē sic peccatū. q sunt ide. cū ergo verecūdiā ad tēperatiā reducat: videt q' simili pnia 7 nō ad iusticiā.

P Chryf. dicit: q' pnia cogit penitentiā oia sustinere libet' s: hoc e actus patientie. cū ergo patientia ad fortitudinē reducat: videt q' simili pnia: ex nō ad iusticiā.

Sd p: Aug. dicit: q' pnia e qdā vindicta. s: vindictio p Tulliu' ponit pō iusticie. q pnia virtus ad iusticiā reducat.

P Isido. dicit Tunc iudiciū q'libet de se sumit qn p dignā pniaz sua p'ua facta cōdemnat. s: iudiciū ad iusticiā p'tinet. q 7 pnia.

Lterius videt q' sit incōpetēs diffinitio pnie quā Greg. 7 Ambro. ponūt: Pnia e mala p'crita plāgere 7 plangēda itez nō comittere. virtutes eni nō sūt act' s: h'itus: vt in. ij. li. di. xxvij. dictū ē. s: plāgere e actus. ergo nō debz poni vt genus pnie qd e virtus.

P qd p'tinet ad corporalē imutationē nō e de eēntiā virtutis. vñ p'bus dicit in. iij. ethi. q' verecūdiā nō e virtus: q: verecūdan rubescūt. s: plāgere dicit corporalē imutatioē. q nō e de eēntiā pnie que e virtus: 7 ita n' debet poni i diffinitioē eius.

P stultū ē dolere de eo qd nō pōt nō eē. s: p'critū nō pōt nō eē. q stultuz ē dolere vel plāgere de peccatis p'critis. s: null' virtuosus ē stultus: vt pz in. iij. ethi. q' plāgere p'crita nō debet poni i diffinitioē virtutis.

Preica i diffinitioē nō debet poni aliqd qd nō p'tineat ad rationē diffinitū. s: pnia fm rōnez p'pūā respicit p'critū. q non debet poni in diffinitioē eius plangēda nō comittere: qd ad futurū p'tinet.

Preica in

si. de ecclesiasticis dogmatib' diffinit' pnia sic: Penitētia vero e penitēda nō admittēre 7 admittēda d' flere. ergo videt q' in pmissa diffinitioē male ordi nant ptes diffinitiois.

Preica q'rat de alijs diffinitioibus quō pnie cōueniāt: cū vniū vna debz eē diffinitio.

Respondeo dō ad. j. q. q' sicut supra di. j. dictū ē: sacm iporat sanctitatē actiue p modū q' nobis scificādis cōpetit: vt. f. adiungat signē scificatiois iuisibilis p visibilia signa: prout nūc de sacris loqmur. vñ vbiq' fit aliq' scificatō significata aliq'bus sensibilib' signis: ibi est sacm: 7 iō cū hoc sit in pnia: cōstat q' pnia est sacm.

Ad. j. ergo dō: q' sicut in corp'alibus medicinis quedā sunt q' cōsistūt in sola passione vel receptio ne curati: vt sectio vulneris vel appositio empl' stri. quedā vō que cōsistūt in actu laborātiō: sicut exercitatioēs 7 huiusmodi: ita etiā in sacris quedā nō requirūt actū eius q' sanctificat qntū ad s'bam sacri nisi p accidēs: sicut remonens. phibens: sicut pz i baptismo 7 cōfirmatiōe 7 huiusmodi. Quedā aut' requirūt eēntialit' 7 p se actū eius qui sacm recipit ad eēntiā sacri: sicut pz in pnia 7 m'imo nio. In illis ergo sacris q' sine actu n'ro complent ē mat'ia q' causat 7 significat q' si medicina exteriū appositā: in illis aut' sacris que actū nostrū requirūt nō ē talis mat'ia: s: ipsi actus exteriū apparetes hoc idē faciūt qd mat'ia in alijs sacris. Quō aut' ea q' exteri' gerunt sint cā sanctificatōis in penitētia: ex sequētib' apparebit. Uerū in diffinitioe hac o'z q' materiale elementuz accipiat cōiter p cā sensibili: siue sit mat'ia aliq' corp'alis: siue sit actus aliq' sensibilis.

Ad. ij. dō: q' in hoc sacro sunt aliq'ue res. s. ipsi exteriōes act' 7 aliq' verba. s. sacerdotis absoluētia. q' sunt forma hui' sacri qd' exp'mitur absoluētiōis actus. sed nō requirit tanta verboz determinatio sicut in baptismo 7 eucharistia: q' nō ē hic aliq' mat'ia scificanda verbo vite sicut in illis sacris.

Ad. iij. dō: q' etiā penitentiē sacm a m'istris ecclesie exhibet: q' sacerdotēs absolūt cōfite'tes 7 satisfactioē iniungūt. sed q' habeāt aliqd pncipiū in nobis: hoc ē ex pte illa qua in hoc sacro exigūt actus noster: vt dictū ē.

Ad. qrtum dō: q' intētiō Dio. nō fuit in ecclesiastica hierarchia tradere notitiā sacramentoz. vñ quedā determinat q' nō sunt sacra: sicut cōsumatiōēs monasticas 7 exeq'as mortuozū. sed m'istrare 7 exteriōes rit' signant spūales actus. 7 q' in pnia 7 m'atrimonio nō ē aliq' determinatus ritus: eo q' non habeāt mat'ia sicut 7 alia sacra vt dictuz ē: iō de his duob' nō determinauit: nec sequit' q' nō sint sacramēta.

Ad. ij. qōnem dō: q' in pnia se hz hō et vt recipiēs 7 vt agens: recipit quidē a deo veniam 7 recōciliatiōē p ecclesie m'istros: 7 fm hoc habz rōnem sacri. Sed ex pte actus sunt d' ipsa diuersē opinioēs. quidā eni dicūt q' ē actus tm virtutis et nō ē virtus: sed hoc nō pōt eē: q' cū actus virtutum

nō sint in bonitate: dōmies nō possz dici penitēs
 quod falsum ē: 7 iō aliq dixerunt: qz ex parte ista
 pnia ē virtus: s3 nō pprie loquēdo: sed cōiter put
 oia laudabilia vtutes dicunt etiā si sint passiones.
 s3 hoc nō ē verū: qz fm phm in. viij. ethi. pncipale
 in virtute morali ē electio. vñ ois hitus qz facit re-
 ctā electionē pōt dici pprie loquēdo vtus. vñ cu3
 actus pnie nō causet tm ex passione s3 magis ex ele-
 ctōe etiā si nulla sit passio: cōstat qz pnia pprie lo-
 quēdo ē virtus: 7 nō ipsope sic verecūdia 7 aliud
 huiusmōi. ¶ Ad. j. ergo dō: qz nō fm idē pnia est
 vtus 7 sacm: s3 inqntū p pniā recipit gram cu-
 rantē peccā vulnus penitēs pōt eē sacm. inqntuz
 aut p bitum ifusus ordinat ad actū rectū sic ē vtus
 7 qz aliqz act⁹ rect⁹ nō ē de eētia baptisim: iō ba-
 ptism⁹ nullo mō dī virt⁹: nec etiā pfirmatio eade3
 rōne. ¶ Ad. ij. dō: qz pnia nō ē idēz qd gra p eēn-
 tiam: s3 dī gra qz cōuenit cu3 gra in pprio effectu:
 effect⁹ enī propus grē ē iustificare 7 deo gratū red-
 dere: 7 hoc etiā ē effect⁹ pnie vt infra dicet. ¶ Ad
 tertiu dō: qz pnia passio nō ē vtus nec act⁹ vtutis:
 s3 pōt eē virtuti anēxū: qz vtutes nō sunt qeres vel
 imobilitates vt qdam dixerūt: vt dicit phm in. ij.
 ethi. s3 hñt 7 gaudiū 7 tristitiā adiunctā. put sunt
 passioes qdaz: actus enī pnie. put est virtus non
 ē ex passioe pueniēs: s3 ex debita electione. ¶ Ad
 qrtuz dō: qz bonū illud ad qd virt⁹ ordiat imedia-
 te ē actus pfect⁹ ipsius: 7 iō aliq vtutes sunt qz pnci-
 pale actū habēt i retrahēdo ab aliquo: sic dictū
 ē in. iij. li. di. xxiij. de tēperātia 7 modestia 7 hui⁹
 modi. 7 similis actus pfectus pnie ē in retrahēdo
 ab aliq malo: nec ppter hoc sequitur qz nō sit vtus.
 ¶ Ad. v. dō: qz verecūdia ē timor de turpi: timor
 aut futuri ē: futuz aut nō timet nisi fm qz h3 pro-
 pinquā dīpositionēz i cā sua: 7 iō verecūdia ponit
 ppinquā dīpositionē in eo qz verecūdat ad turpe
 comitendū: put phm de verecūdia loquit: 7 iō d
 necessitate ponit impfectionē in eo cui inest. s3 pe-
 nitētia respicit turpe in pterito: cū pōt succedere
 pfecto in pnti: 7 iō nō ē actus impfecti de necessi-
 tate. ¶ Ad. iij. q. dō: qz quidē dixerūt qz penitere nō
 ē actus alicui⁹ spālis vtutis: s3 ois vtutis cōiter. sed
 hoc nō pōt eē: qz aliud ē de rōne pnie. put nūc de
 ipsa loqmur: qd nō ē de rōne virtutis cōiter. s. de
 peccato cōmissio satisfacē. Et iō aliq dicūt qz pnia
 ē spālis virt⁹: 7 specificat ex hoc qz detestat pecca-
 tū cōmissūz a se. s3 hoc nō pōt specificare virtutē:
 qz cū vtus sit peccato prium maxime repugnat ei
 put ē in eodē subiecto. vñ hoc est oī virtuti cōe qz
 virtū repellit a subiecto suo. Et iō aliq dicūt qz spe-
 cificat ex hoc qz detestat peccm a se cōmissum sub
 spe venie. s3 hoc nō pōt eē: qz nulla virt⁹ recipit spe-
 cie ex hoc qz impat ab aliā vtute. qz autē dī ex spe-
 venie: nihil aliud dicit qz impiuz spē. vñ ex hoc nō
 hēret qz eēt spālis virt⁹: sicut nec actus castitat⁹: p-
 pter hoc qz a charitate impat: spēm recipit vtutis

spālia. Et iō aliq dō: qz pnia accipit spālem rōnem
 obiecti ex hoc qz respicit peccatū a se cōmissūz: vt
 expiabile p penitētis actū. 7 ita actus pnie non est
 detestare peccatū absolute: qz hoc ē cuiuslibet vir-
 tutis: s3 detestari aliqd ex purgatiōe ei⁹: 7 qntū ad
 culpā 7 qntuz ad reatū: hoc enī nulla aliā virt⁹ fa-
 cit. ¶ Ad. j. ergo dō: qz ois virt⁹ expellit peccatū
 oppositū formali qntū ad suū actūz pmutz qz ē in-
 formare subiectū: s3 actus scōus in alijs vtutibus
 qz est opatio nō ordinat pncipalit ad repellendū
 peccatū: sicut ē in pnia: 7 iō pnia nō formalit s3 qz
 effectiue peccatū expellit: h3 enī peccatū expellen-
 dū p mā: 7 operat cōtra ipsum vt expellat. vñ nō
 opponit oī peccō formali: s3 alicui tm: qd ē in pe-
 nitētia: 7 ppter hoc nō o3 qz sit generalis virtus.
 ¶ Ad. ij. dō: qz quis pnia heat actū suū circa ma-
 teriā oium vitioz: 7 p pnis oium vtutū: tm consi-
 derat spālem rōnez obiecti i mā circa quā operat
 vt dicit: sicut etiā magnanimitas h3 quodā mō
 p obiecto 7 mā actus oium aliāz vtutūz in rōe
 magni: qz operat magna in oibus vtutib⁹: vt dī
 in. iij. ethi. 7 iō sicut magnanimitas ē spālis virt⁹:
 ita 7 pnia. ¶ Ad. iij. dō: qz quis detestari absolute
 mala pacta cōsequat oēm virtutē fm qz h3 electio
 nē rectā: tm ad expiationē detestari ē ppriū spālis
 virtutis. ¶ Ad. iij. dō: qz hec virt⁹ reducit ad ali-
 quā card: naliū virtutē vt dicit: tm phi de hac vir-
 tute iō mentionē nō fecerūt: qz remissio peccī siue
 expiatio pntet ad pudentiā dei dō hūanis actib⁹
 inqntū culpa offendit 7 pnia placat. Philosophi
 aut nō cōsiderauerūt virtutes dirigēt in actibus
 hūanis put ordinant ad ocl pudentiā: s3 put or-
 dinant ad bonū humanū: 7 iō de pnia mentionem
 nō fecerūt: s3 ex similitudie aliāz quas dēmiāuit
 possumus nos istā accipere: sicut enī ē alicui⁹ vtutis
 vt hō placet cū quē peccādo offendit: ita etiā est
 alicui⁹ vtutis vt hō deū placet quē peccādo offen-
 dit. ¶ Ad. iij. q. dō: qz virtus theologica h3 idēz p
 obiecto 7 p fine: hoc aut nō ē in pnia: qz obiectuz
 ei⁹ ē peccatū cōmissūz qd intēdit expiare: finis autē
 ē deus cui itendit recōciliari: 7 iō nō ē virtus theo-
 logica: s3 inī morales vtutes numerāda ē. ¶ Ad
 pntū ergo dō: qz in hoc qd dicit qz pnia recōciliat
 deo: nō tangit relatiō pnie ad obiectū suū: sed ma-
 gis ad finē: s3 ordo eius ad obiectū tangit i hoc qz
 dicit peccata cōmissa flere: 7 iō rō non sequit.
 ¶ Ad. ij. dō: qz virtutes infuse triplici se hñt ad
 deū: quedā enī hñt deū p obiecto 7 fine: sicut the-
 ologice: quedā nō p obiecto in qd trāseat eaz act⁹
 sed p fine pximo: sicut p3 de latría que aliqz serui-
 tus ptestatiōes qsi materiā h3: quas imediate or-
 dinat in deū qsi in finē: 7 tales vtutes ppinquissime
 sunt theologicas: vñ 7 actus hāz vtutū attribuit
 vtutib⁹ theologicas: sicut pximis impantib⁹. vñ
 dī ab Aug. qz fide spe 7 charitate colit deus. qdaz
 aut nō hñt deū p obiecto neqz p fine pximo: sed

ultimo: sicut temperantia q̄ habet passiones p̄ mā:
 ⁊ quietē animi p̄ sine pximo: sed h̄at ulterius or-
 dinat ad deū: p̄nia aut̄ quāuis nō h̄eat deum pro
 obiecto: habet tamē deū p̄ sine pximo: q̄ ad hoc
 in peccata cōmissa destructa mouet vt deo recō-
 ciliat: ⁊ iō actus eius. s. peccatū expellere vel iustifi-
 care quandoq̄ fidei q̄nq̄ charitati ascribit: vnde
 p̄ solutio ad tertiu. ¶ Ad. iij. ob: q̄ mediū in iu-
 sticia nō eodē mō accipit ⁊ in alijs virtutib⁹ moza-
 lib⁹: vt in. iij. li. di. xxxij. dicit̄ ē: accipit enī iusticie
 mediū p̄ adequationē rei ad rē: hec aut̄ adēq̄tio
 fit in iusticia cōmutatiua q̄n ab eo qui plus h̄uit
 aliqd̄ subtrahit: ⁊ ei q̄ minus habuit addit. ille at̄
 qui alterū offendit vel lesit plus h̄uit: ⁊ q̄ lesus est
 habuit minus inq̄tum huic subtrahit ē qd̄ ei d̄be-
 bat: ⁊ ille vsus ē p̄p̄ia volūrate in hoc qd̄ non de-
 buit: ⁊ iō vindicatiua iusticia ab eo q̄ offensam fe-
 cit q̄tuz h̄uit plus debito tantū subtrahit ei ⁊ dat
 illi qui ē lesus: oū ad honorē ⁊ i satisfactionē eius
 aliū punit. Sic ergo vindicatiua iusticia cōstruit
 mediū in offensis q̄ sunt eius mā: nō quidē tenēdo
 mediū i offensis vt quasdā reciet ⁊ quasdā abij-
 ciat: sicut temperantia ponit mediū in delectatōib⁹
 sed oī offensē p̄portionādo penā debitā: ⁊ similit̄
 p̄nia p̄ quolibet peccō cōmissio penā infert sibi ipsi
 debita: nō aut̄ ita q̄ dimittat aliqd̄ peccm̄ ⁊ aliqd̄
 abijciat. ¶ Ad. v. q. ob: q̄ iusticia cōlitas qd̄ ē:
 iō nō pot̄ eē vera adēq̄tio vbi nō ē p̄fecta ratio iu-
 sticie: sed aliqd̄ iusticie modus: sicut dicit p̄bus in
 v. ethi. q̄ oī ad seruū non ē simpliciter iustū. sed
 dominatiuū iustū. cū ergo inter hominē ⁊ deū sit
 maxima distātia: nō poterit ibi eē dicta p̄p̄ie iu-
 sticia hominē ad deū: sed aliqd̄ iusticie modus q̄s
 p̄ similitudinē. Hō aut̄ efficit debito: alteri homi-
 duplici: vno mō p̄ hoc qd̄ ab eo sibi ē datū: sicut
 in volūtarijs cōicationibus: puta in emptionibus
 ⁊ vēditionibus. Alio mō p̄ hoc qd̄ ei subtrahit: sicut
 ē in iuolūtarijs cōicationibus: vt ē furtū p̄sul-
 sio ⁊ huiusmodi. Et similit̄ aliqd̄ efficit deo ob i-
 to: p̄ hoc q̄ ab eo aliqd̄ recipit: ⁊ hac rōe deo red-
 dit debitū honorē latris siue religio. Alio modo
 ex hoc q̄ cōtra deū peccauit: ⁊ sic reddit deo debi-
 tum p̄nia. vñ sicut religio ponit p̄ iusticie a Tul-
 lio nō quidē quasi spēs: sed quasi pars potētialis
 inquantū aliqd̄ modū iusticie p̄cipat: ita etiā
 p̄nia pars iusticie debz poni. ¶ Ad. p̄mū ergo di-
 cendū: q̄ sicut dicit p̄bus in. viij. ethi. virtus non
 redit semp̄ cōle: sed sufficit q̄ possibile ē vt in ho-
 nouibus ad parētes ⁊ deos. vñ sicut latris est pars
 iusticie q̄uis nō reddat equalē honorē bñficijs ac-
 ceptis: ita ⁊ p̄nia q̄uis nō possit aliqd̄ equalē red-
 dere offensē p̄cedēti. ¶ Ad. ij. ob: q̄ sicut act⁹ p̄u-
 dentie cōiungit actibus alijs virtutū moralū: ita
 etiā cōiungit actui p̄nie: ⁊ fm hoc p̄cedit obiectio.
 Vel ob: q̄ glo. nō loquit̄ de luctu p̄nie: s̄ de luctu
 quo sp̄ctis terrēnis ad celestia suspiram⁹. ¶ Ad

tertū ob: q̄ p̄nia vt̄ temperantia ad finē suū: ⁊ fm
 hoc intelligenda ē auctas 3̄sio. nō q̄ repellere car-
 nalia desideria sit actus elicīt⁹ a p̄nia. ¶ Ad. iij.
 dicendū q̄ verecūdia ē in alio genere q̄ p̄nia: quia
 verecūdia ē timor vt dicit p̄bus. s̄ p̄nia est dolor:
 ⁊ iō nō sunt idē q̄uis obiectum virtusq̄ s̄ turpe
 actū. ¶ Ad. v. ob: q̄ p̄nie ē sufficere iusticia vo-
 lūtariē assumpta: sed patientia ē p̄p̄ie in sustinē-
 do difficulta ab alijs illata: ⁊ iō nō sunt idem.
 ¶ Ad. vj. q. ob: q̄ p̄nia ⁊ vindicatiua iusticia circa
 idē aliquo mō sunt. s. circa punitionē offensē. sed
 differūt in duobus: p̄mo q̄ vindicatiua p̄p̄e in iust
 in iudice penā infligente quā reus quādoq̄ in iustē
 sustinet: sed p̄nia ē in ipso reo q̄ volūtarius penāz
 sustinet p̄ culpa cōmissa. Secūdo q̄ vindicatiua
 respicit offensam cōiter: sed p̄nie virtus respicit of-
 fensam dei: vñ oportet q̄ p̄nia cōsistat in emenda-
 tiōe offensē volūtariē assumpta: ⁊ tali qualis deo
 cōpetit. Sicut aut̄ hominibus qui vder̄ ea que foris
 parent sit offensē recōpensato p̄ aliqua exteriora:
 ita deo q̄ intuet̄ cor oī q̄ incipiat recōpensatio fie-
 ri in ipso cordis affectu. fit aut̄ bene recōpensatō
 p̄cedēs offensē exteriorē in duobus: p̄mo in hoc
 q̄ aliqd̄ exteriorē penā subijit p̄ offensā quāz fecit:
 secūdo in hoc q̄ cauet in futurū ne similit̄ offensa
 ab eo fiat: ⁊ hec duo o: q̄ homo i corde exhibeat
 p̄ p̄niam: p̄mo dolorē cordis p̄ malis que fecit: se-
 cūdo p̄positū decetero talia nō cōmittēdi: ⁊ hec
 duo predicta diffinitio comprehendit: quāuis
 nō in forma diffinitōis p̄ponatur. vñ mgr̄ ad for-
 mā debitā eam reducēs ita ponit. s. genus in hoc
 qd̄ dicit q̄ ē virtus: dolorē de p̄teritū in hoc qd̄ vi-
 ctur qua cōmissa mala plāgamus: ⁊ p̄positū de fu-
 tura emendatiōe in hoc qd̄ dicit: cū emendatiōis
 p̄posito. Alia vero que dicunt̄ ad idē p̄niam:
 vt in expositiōe littere patebit. ¶ Ad. p̄mum 3̄
 dicendū: q̄ q̄ hitus p̄ actus cognoscunt: iō cōsue-
 t̄ im est apud auctores vt hitus p̄ actus diffiniant:
 ponētes actus loco habitū: sicut etiā differētie
 accitales interdū in diffinitōibus ponūt̄ p̄ cōn-
 tialibus p̄pter earū latentia: vt dicit in. viij. meta.
 ¶ Ad. ij. ob: q̄ illud qd̄ p̄t̄ net ad corporale inu-
 tationē nō p̄tinet ad virtutē q̄si cōtialis actus ei⁹
 sed pōt p̄tinere ad virtutē sicut māle circa qd̄ opaf
 virtus: q̄ etiā passiones corporales sunt materia
 virtutū: ⁊ fm hoc ob: q̄ ipsius virtutis p̄nie sensibi-
 lis dolor: vl̄ corporalis fectus pōt eē quoddā māiale
 inquantū hec deo reddit penitēs q̄si debitum pro
 offensā cōmissa: ⁊ iō si per planctū significat actus
 p̄nie: tūc nihil aliud dicit q̄ detestationē. si autem
 dicat māle penitētiē: sic pōt etiā sensibile vl̄ corpo-
 rale si. tū dicere. ¶ Ad. iij. ob: q̄ q̄uis peccatū sit
 p̄teritū q̄ntū ad actū: manet tñ q̄ntum ad effectū
 vel reatus vel macule vel offensē diuine: ⁊ sic pōt
 aliqd̄ de peccato dolere inq̄ntū ē p̄sens: dolor enī
 de p̄nti ē. Vel ob ⁊ meli⁹: q̄ q̄uis volūtas cōpleta

nō sit de impossibili: est tñ de ipso uelleitas quedā
 idest uolūtas cōditionata: uellemus enī si eēt pos-
 sibile q̄ hoc nō fuisset. r̄ fm hoc etiā accipiunt ex
 cōditōe p̄dicta q̄ndam rōnem p̄ntis vt de eia pos-
 sit eē dolor q̄ nō est nisi de p̄sentib⁹. ¶ Ad. iij. dō
 q̄ quāuis ad p̄niam inq̄ntū ē p̄nia nō p̄tineat re-
 spect⁹ ad futurū: tamē inq̄ntū est emēdatoria of-
 fense cōmissē in deū exigīt respectū in futurū. s. p̄
 positū decetero cauēdi: r̄ hoc p̄positū intelligit
 in hoc qd̄ dicit: stenda iterū nō cōmittere. i. h̄fe p̄
 positū nō cōmittēdi. vel intelligatur q̄tum ad p̄e-
 ctā p̄niam: vt qd̄ addit nō sit de eētia p̄nie sed d̄
 p̄fectiōe. q̄ sine hoc nō p̄sequit̄ vltimū fructū suū
 vel vt refert ad idē tēpus vt magister dicit. ¶ Ad
 q̄ntū dicitur: q̄ Ambro. ordinat p̄tes diffinitio-
 nis fm ordinē ad p̄niam: q̄ illud quod ē magis ef-
 fectuale p̄nie p̄mo ponit: sed Aug. ordinat p̄ ordi-
 nē ad penitentiā: q̄ hoc p̄us occurrit vt a p̄posito
 peccati desistat: q̄si remouēs p̄nie impedimentū.
 ¶ Ad sextū dō: q̄ nō ē incōueniens de eodē dari
 diuersas diffinitōes fm diuersa q̄ in rebus iueni-
 untur. diffinitio igit̄ p̄missa Greg. r̄ Ambro. quā
 magis ad formā diffinitōis reducit cōpletissima ē:
 q̄ tangit r̄ genus r̄ actū r̄ obiectū: r̄ vtrūq̄ illoꝝ
 q̄ ad emēdationē deo exhibenda: req̄runt. Et in
 idē redit diffinitio Aug. posita i lra. s. P̄nia ē q̄daz
 vindicta uolētis r̄. nisi q̄ magis exp̄mit̄ p̄ximū
 genus ipsi⁹: q̄ ponit ip̄am nō solū in genere virtu-
 tis s̄ in genere iusticie: in hoc q̄ dicit eā vindictaz
 r̄ discretias etiā magis p̄ximas ad p̄p̄iam sp̄m
 ponit in hoc q̄ addit rōnem punitiōis ad dolorē.
 Et in idē redit diffinitio Ambro. alia: quāz ponit
 q̄ p̄nia ē dolor cordis r̄ amaritudo aie. p̄ malis q̄
 quisq̄ cōmisit: nisi q̄ nō ponit vnū eoz que cōm-
 nēt p̄dicte diffinitōes. s. detestationē peccati cōmis-
 si. Alia aut̄ notificatio qua dicitur q̄ p̄nia est res
 optima q̄ oēs defectus reuocat ad p̄fectū. daf per
 effectū p̄nie: r̄ dō esse optima res nō simpliciter s̄ in
 genere declinatiois a malo post peccatū cōmissū.
 Et similiter etiā illa Damas. diffinitio: P̄nia ē re-
 motio ab eo qd̄ ē p̄tra naturā in id quod ē fm na-
 turā: datur p̄ effectū r̄ q̄ in idē redeūt: q̄ peccatū
 qd̄ in p̄ma descriptione dō defectus: in secunda dō
 cōtra naturā eē. status aut̄ gr̄e vel v̄tutis que i p̄-
 ma diffinitōe dō p̄fectio: in secunda dō fm naturā
 eē: q̄ ad hoc natura est ordinata.

Hoc secundū sic pro-
 cedat: Videtur q̄ v̄tus p̄nie timore non
 eōdē p̄t: quod enī ē ex infusiōe nō h̄z cām in sub-
 iecto. sed p̄nia cū sit v̄tus de qua Aug. dicit: q̄
 deus eā in nobis sine nobis facit ē ex infusione. er-
 go nō h̄z cām in suo subiecto: r̄ ita timore nō cōci-
 pitur. ¶ Illud qd̄ in eē p̄fectū p̄dit nō tantū cō-
 cipit sed etiā p̄fecte generat. sed p̄nia in esse p̄fectū
 p̄dit: q̄ etiā defectus ad p̄fectū reuocat. s̄ ei⁹ gene-

ratio nō debet timore concipi. ¶ Plus puocat
 hō ad p̄niam ex expectatiōe glorie q̄ ex cōminati-
 one pene. vñ Johānes p̄niam p̄dicās dixit: Peni-
 tentiā agite appropinq̄bit enī regnū celoꝝ. Mat.
 iij. sed expectatio glorie p̄tinet ad sp̄m vel chari-
 tatē quā excitat: pene aut̄ cōminatio ad timorē. s̄
 magis dicendū fuit q̄ oriat̄ ex spe vel amore q̄ ex
 timore. ¶ Si cōcipit timore: aut timore initiali
 aut seruilī: aut mūdano: aut casto. nō mundano:
 q̄ ille magis ad peccatū trahit. similiter etiā nec
 seruilī: q̄ ille nō ē simul cū p̄nia: generas aut̄ r̄ ge-
 neratū siue cōcipiens r̄ conceptū oꝝ eē simul. simi-
 liter nec initialis aut castus aut filialis: quia isti
 nō p̄cedūt p̄niam: oꝝ aut̄ q̄ cōcipiens p̄cedat cō-
 ceptū. ergo nullo mō p̄nie v̄tus timore concipit.
 ¶ Sed p̄tra: fm Aug. timor̄ introducūt ad chari-
 tatē. s̄ introductio charitatis r̄ aliaz v̄tutū ē per
 p̄niam. s̄ p̄nia a timore initū sumit. ¶ P̄riorū
 p̄traria sunt p̄ncipia. sed delectatio peccati ad pec-
 catū attrahit. s̄ r̄ acerbitas pene a peccō reuocat:
 reuocatio aut̄ sit p̄ p̄niam. s̄ timor̄ qui penā respi-
 cit ē p̄nie p̄ncipiū. ¶ Alterius videt̄ q̄ p̄nia sit p̄-
 ma v̄tutū: Mat. iij. sup̄ illō: P̄niam agite. di-
 cit̄ glo. p̄ma v̄tus ē p̄ p̄niam punire veterē hoīez
 r̄ vitia odire. ¶ P̄. cā p̄cedit effectū. sed p̄nia ē cā
 iustificatiōis in qua oēs v̄tutes ifundūtur. ergo ē
 puor̄ alijs v̄tutib⁹. ¶ P̄. in quolibz motu p̄
 recedē a terminō q̄ ad terminū p̄uenire. sed p̄nia
 ordinat̄ ad recessū a malo: oēs aut̄ alie v̄tutes ad
 cōsecutionē boni. s̄ p̄nia p̄cedit oēs alias v̄tutes.
 ¶ Sed p̄tra: fides est cā timoris: s̄ timor̄ p̄cedit
 p̄niam sicut cā eius. s̄ r̄ fides: nō ergo p̄nia ē p̄ma
 v̄tus. ¶ P̄. p̄nia ex recta electiōe p̄cedit: vt supra
 dictū ē. sed recta electiō p̄cedit ex q̄libet v̄tute. s̄
 p̄nia ē posterior oibus v̄tutib⁹. ¶ Alterius videt̄
 q̄ p̄nia nō sit fundamentū: illud enī quod sequitur
 ad fundamentū nō debet dici fundamentū s̄ sup̄edi-
 ficatio. sed fides que ē fundamentū vt h̄etur Heb.
 xj. p̄cedit p̄niaz vt dictū ē. ergo p̄nia nō est funda-
 mentū aliaz v̄tutū. ¶ P̄. Eccl. xv. sup̄ illud q̄
 magnus est qui inuenit sapientiam r̄. dicit̄ glo. t̄
 mor̄ oñi scūs permanet in seculū. ipse est fidei fun-
 damentū r̄ charitatis origo. sed p̄nia sequit̄ timo-
 rem. s̄ ipsa nō est fundamentū aliaz v̄tutū. ¶ P̄.
 fundamentū non est fundamentū: q̄ sic tres i infinitū
 s̄ quedā alie v̄tutes sunt fundamentū sicut forritu-
 do: vt dicit̄ glo. Luc. xv. sup̄ illud: Ne terreamini
 ab his qui occidunt corp⁹. r̄ iterū ut dicit̄ Ber. in
 li. de cōsi. humilitas est quoddā fundamentū sta-
 bile v̄tutū: s̄ p̄nia nō est fundamentū aliaz v̄-
 tutū. ¶ S̄ est qd̄ dicit̄ Hebr. vi. Nō rursus is-
 cientes fundamentū p̄nie ab operibus mortuis.
 ¶ P̄. fundamentū est p̄ma ps edificaj: sed p̄-
 mum qd̄ est in edificatiōe sp̄iali est edificatū sarba-
 ne destruere: qd̄ p̄nia facit. s̄ p̄nia est fundamentū
 ¶ Alterius videt̄ q̄ nō sit scōa tabula: scōm. enī

non dicit nisi respectu primi. s3 pma tabula in lra
 dicit baptismu respectu cuius pnia non est scda qz
 no fm sacramentuz; s3 qto loco mgt ipm determi
 nat. s3 pnia non est scda tabula. ¶ **Ad. ij.** dicit
 De. Pniaz agite 7 baptizet vuuquifqz vestruz. s3
 pnia no est scda tabula post baptismu. s3 eduer
 so. ¶ **Es. ij.** sup illud: Peccatu suu quasi sodo
 ma pdicauerit. dicit glo. secnda tabula post nau
 fragiu e pcca abscondere. s3 pnia no abscondit pcca
 sed magis reuelat. s3 no e scda tabula. ¶ **Sed** e
 qd dicro. dicit in lra: Prima tabula ppr liberatio
 ne a pmo naufragio. s3 baptismu liberat a pcco ori
 giali qd e pmi naufragiu: pnia ab actuali quod e
 scdm. s3 baptismu e pma tabula 7 pnia scda. ¶ **R.**
 spodeo dd ad. j. q. q. virtute pnie de nobis ifudit
 s3 dispositio aliq ex pte nra pcedit: 7 fm hoc het
 aliquas origine i nobis. s3 qz hiani act no pcedit
 ex necitate s3 ex li. ar. io no pot assignari ca ex pte
 nra alicui actus nri ex quo sp pcedat: s3 ex quo vt
 i plurib cotingit. ppr disponez exntez in nobis ad
 hoc: q tn no necio inclin. vn oca sermonez mora
 les sut tal a vt pbs in. j. ethi. dicit. q vt i plurib oz
 eos itelligit. cu aut pnia sit reuocato a pcco vt Da
 mas. dicit: oportet origine eius i nobis accipi fm oi
 spom exntis in pcco: ille aut q in pcco e no h3 gu
 stu sanu vt ex dulcedie ome bonitatis a pcco reuo
 cet: s3 h3 affectu infectu amore sui iordiat: 7 io p
 penas q nature sue rriant 7 voluntati a pcco reuo
 cat: vt pbs in. x. ethi. dicit de talib: q ppa delecta
 tionez psequit 7 fugit oppoitas isticiae: boni aut
 7 vere delectabiles neq intellecti hnt neq gustati
 ui exntes: 7 io in eis vt i plurib ex timore pnia ini
 tu sumit: quis etia i aliqb ex amore pnia incho
 tur. ¶ **Ad. j.** ergo dd: q quis no het cam i sbie
 cto: h3 tn dispositioz in ipo: 7 fm hoc origo pnie
 hic assignat. ¶ **Ad. ij.** dd: q coceptio ppe oi gene
 ratio alicui itra vteru: 7 q pmi ee pnie e i corde
 postea aut pdit extius p pfectione 7 satisfactione:
 io vt pma eius origine designaret dicit q cocepti ti
 more. ¶ **Ad. iij.** dd: q boitas dei 7 gloria qtu e d
 se magis nata sut reuocare a pcco: s3 no qtu est ex
 pte eoz q in pcco sut q pdictoz gustu no habet.
 ¶ **Ad. iij.** dd: q pnia timore fuili cocepti q pena
 respicit: nec oz q timor seruillis 7 pnia sint siml: qz
 timor seruillis no e ca ee ipsi pnie: s3 gnatiois eius:
 sic etia sumptio medicie e ca sanitatis: no tn sut si
 mul. ¶ **Ad. ij.** q. dd: q vtutes oca simul ifunduntur
 qtu ad hitus: s3 q vna dicat pz oz altera e qntuz
 ad ordine pderatu in eaz actib: cu aut p vtutuz
 actus ho tedat in deū: oz ordine actuu o siderari
 fm ordne eoz q in motu sut: motu aut voluntatis
 cuiusmōi e motu virtutu moralium pcedit motu co
 gnatiois: qz appetibile imaginatur vel itellcm mo
 uet appetitu: vt oi in. iij. de aia. 7 iteruz estimatio
 possibilitat: qz electio que e pncipalis motu vtut
 no fit de impossibili estimato. motu aut appetit in

duobus pstitit. s3 in fuga mali: 7 in psecutioe boni:
 7 hec duo diuersimode ordinat: qnqz eni aliq su
 git malu ppter desideriu boni: qnqz aut ecouerso
 7 hic motu est vt frequetius i reuerfioe pccoz ad
 deū p pniaz: vt dicit e: 7 io motu pnie pcedit mo
 tus fidei: qz accedete ad deū oz credete: Debe. xj. et
 iteru motu spei co iunctus motu timoris p que fit
 estimatio de possibilitate venie cosequede: 7 io di
 cit Greg. q penitens mouet ini spem 7 timorez: de
 inde vt i plurib sequit motus pnie: 7 deide motu
 charitat 7 aliaz vtutu p ordinē. Qnqz etia mo
 tus amoris motuz pnie pcedit vt dicit e: sed ille
 amor no e charitatis: qz charitas amissa no recu
 perat nisi p co tritione de pccis pcedentibus q e mo
 tus pnie virtut: 7 fm hoc dd: q pnia est prior quib
 bulda. s3 charitate 7 sequentibus ipam: 7 posterior
 alijs. s3 fide 7 spe. ¶ **Ad. j.** dd: q fides 7 spes non
 hnt ronez pfecte vtutis: nisi fm q sunt informate
 charitate: 7 fm hoc pniaz sequunt: 7 sic aliq mo
 veru e q est pma iter oca virtutes. ¶ **Ad. ij.** dd: q
 fides informis 7 spes etia sine gra hent: 7 io eas in
 iustificatioe no oz supaddi: 7 sic pnia earu ca no
 est. ¶ **Ad. iij.** dd: q finis q est por in itentoe e vlti
 mus in executioe: 7 io quis in motu corpali prius
 recedat a imino q ad terminu pueniat: tn i motu
 voluntatis e ecotrario: qz ppter bonu aliqd conse
 quendu voluntas recedit a rrio vel impedimento
 ei. ¶ **Quartū pcedim** fm hoc tn q fides non e
 virt. ¶ **Ad. v.** dd: q pnia de malo comisso quis
 ex electioe boni possit puenire: tn etiam ex alia ca
 qnqz cotingit. s3 ex fuga mali pene vt dictum est: 7
 qnqz etia ex electioe boni cotingit: pmi pnie mo
 tus no puenit ex electioe boni formata p aliquoz
 habitu alteri virtut: s3 p nalem queda appetitu
 vel etia ex ipso hitu pnie virtutis boni: 7 io pmi
 motu pnie pcedit motu aliaz virtutu: s3 no e incō
 ueniens vt motu aliaz virtutu qnqz causent aliq
 motus pnie: sicut aliq ex amore tempantie de lu
 xuria pcedete motu pnie h3: qz etia interdū ex vir
 tute sequete motus pcedentis virtutis ouit: sicut qd
 mouet in amore dei qui castitate pcpit: ex hoc q
 castitas ei placet. ¶ **Ad. iij.** q. dd: q fundamentum
 oi in spualibus ad similitudine corpalis fundamē
 ti: qd duas h3 ppietates: pma e q ipsum e prima
 pars edificij: alia e q fundamēto totu edificij su
 stentat: 7 io in spualibus fundamētū oi aliqd vel
 rone pozitatis: vel rone co seruatiois 7 sustentatiois
 alioz: aut etia rone vtriusqz. Prioritas aut atten
 dit duplici: vno mō qntū ad disciplinā spualiu: 7
 sic illa q pmo occurrūt edocēda i xpiana religioe
 fundamētū dicūt: Heb. vj. Alio mō qntū ad vitā
 spualē: 7 sic fides oi simplici fundamētū pmi:
 s3 timor 7 pnia in genere eoz q ad effectū pntent
 qntū ad fugā mali: charitas aut qntū ad psecutio
 ne boni: put oi Ephe. iij. In charitate radicati 7
 fundati. sed rōe sustentatiois in pspicis oi hūilitas

fundamentū: i aduersis aut fortitudo. Pnia aut 2
 timor in recedēdo a malo diuersimode sūt funda-
 mēta: qz timor ē p̄mū in isto toto genere qd ē rece-
 dere a malo: s3 pnia q̄tū ad hanc sp̄m que ē rece-
 dere a malo cōmissio: 7 iō etiā timor p̄cedit pniaz
 sicut p̄ncipia generis p̄cedūt p̄ncipia sp̄ci: 7 p hoc
 p3 solutio ad obiecta. **¶** Ad. iij. q. dō: q locutio
 Hiero. ē metaphora: illi enī d̄ p̄spero itinē mare
 nauigāt p̄ma tabula sustētant. i. ipa nauī integra:
 s3 naufragiū passi alicuī tabule nauis fracte auxi-
 lio ad portū salutis ducunt: 7 hec sc̄da tabula que
 ē post naufragiū nō q̄ sūt secūda post naufragiū
 s3 qz exītes post naufragiū ē sc̄da a p̄ma que erat
 aū naufragiū. vñ cōsuetudo sua ē vt p3 elus dicta
 legēti: vt oē illō qd p̄stat remediū post aliqd̄ picu-
 lū eueniē: sc̄dam tabulaz post naufragiūz vocet.
 ḡf̄a aut̄ baptismalis p̄ quā in ecclesia collocamur
 cuius figura fuit arca Noe: dī p̄ma tabula aū nau-
 fragiū. s3 qz p̄ p̄c̄m mortale naufragiū passis 7 a
 ḡfa inocētie cadētib⁹ nō restat aliqd̄ remediū nisi
 pnia: iō pnia secūda tabula dī. **¶** Ad. i. q. dō: q
 alia sacra nō subueniūt naufragiūz passis p̄ p̄c̄m
 mortale sine pnia: 7 iō nō p̄nt dici sc̄da tabula sic
 pnia q̄ post lapsū subuenit. vñ quīs nō sit sc̄dm
 facim: ē tñ secūda tabula. **¶** Ad. ij. dō: q Petrus
 nō loq̄tur ibi de pnie sacro: s3 d̄ pnia q̄ requirit̄ in
 baptismo: que ad p̄maz tabulā p̄tinet. **¶** Ad. iij.
 dō: q illa abscōsio p̄c̄i de q̄ Hiero. ibi loquit̄ non
 p̄riatur illi māifestatiōi que fit in pnia: s3 illi quaz
 faciūt illi d̄ effrontes in p̄c̄is exītes gloriānt̄ cum
 malefecerint: 7 se de p̄c̄is iactāt: 7 hec abscōsio
 ad verecūdiā p̄tinet. 7 s3 candē similitudinē dī se-
 cūda tabula: qz p̄ma tabula p̄sperē nauigatiōis ē
 vt hō p̄c̄m nō cōmittat: secūda vt d̄ p̄c̄o cōmis-
 so erubescat. s3 p̄ hanc tabulā nō dat sufficiens re-
 mediū nisi q̄tenus ad emēdationē p̄c̄i 7 pniaz vs-
 cit: 7 ita nō ita p̄p̄ie dī secūda tabula sic pnia: tñ
 sc̄da tabula dīcī p̄t: qz tabula secūda i naufragio
 corpali nō semp a piculo liberat: etsi piculū q̄tuz
 est de se aliqd̄ mō impediāt.

Ad tertiu sic proce

Ad. i. dicit q pnia sit in q̄libz vi: nihil. n.
 agit vbi nō ē. s3 pnia expellit p̄c̄m a q̄libz vi. ergo
 ē in q̄libet vi. **¶** Itē videt q sit in cōcupiscibili: qz
 pnia ē dolor. s3 dolor ē in cōcupiscibili sic 7 gaudiū
 ergo pnia ē in cōcupiscibili. **¶** Itē videt q sit in irasci-
 bili: qz pnia ē quedā vindicta volētis. sed vindicta
 p̄tinet ad irascibile: qz ira ē appetit⁹ vindicte. ergo
 pnia ē in irascibili. **¶** Itē vī q sit in memoria: qz si
 cut timor ē de futuro 7 gaudiū de p̄nti: ita memo-
 ria de p̄terito. s3 pnia ē de malo cōmissio qd ē p̄te-
 ritū. q̄ ē in memoria. **¶** Itē vī q sit in rōne: qz pe-
 nitētia ē po iusticie. sed iusticia ē in rōne. q̄ 7 pnia.
¶ Lterius vī q in inocētib⁹ pnia ē nō possit: qz
 penitēre ē cōmissa mala plāgere. s3 inocētes nullū

malū cōmiserūt. q̄ in eis pnia nō est. **¶** Pnia ex
 suo noīe iporat penā. f. inocētib⁹ nō debet pena.
 ergo nō ē in eis pnia. **¶** Pnia in idē coincidit cū
 vindictiua iusticia vt supra dictū est. s3 oibus ex-
 stētibus inocētib⁹ vindictiua iusticia locū nō ha-
 bēt. q̄ nec pnia: 7 ita nō ē in inocētibus. **¶** Sed d̄
 oēs vtutes simul infundāt alic virtutes: infundit
 etiā 7 pnia. **¶** P. ille q̄ nunq̄ fuit infirm⁹ corpali
 dī sanabilis: q̄ 7 similiter q̄ nunq̄ fuit infirm⁹ spi-
 ritualit̄: s3 sicut sanatio in actu a vulnē p̄c̄i nō est
 nisi p̄ actū pnie: ita nec sanabiliras nisi p̄ hūm. q̄
 ille q̄ nunq̄ hūit iufirmitates p̄c̄i h3 hitum pnie.
¶ Lterius vī q̄ sancti hoīes q̄ sunt in gloria non
 hnt pniaz: qz sicut dīc̄ Greg. i moralib⁹: Beati pec-
 catoz recordant̄ sicut nos sani sine dolore dolor
 memoramur. s3 pnia ē dolor cordis vt dictū est. q̄
 sci in p̄tia nō hnt pniām. **¶** P. sci in p̄tia sūt xpo
 p̄formes. s3 in xpo nō fuit pnia: qz nec fides que ē
 p̄ncipiū pnie. ergo nec i scis in p̄tia erit pnia. **¶** P.
 frustra ē hitus q̄ ad actū nō reducif. sed sci in p̄tia
 nō penitēbūt actu: qz sic eēt eis aliqd̄ p̄ vortū. ergo
 n̄ erit in eis hitus pnie. **¶** S3 d̄: pnia ē po iusticie.
 s3 iusticia ē imortalis 7 p̄petua: 7 in p̄tia remābit
 ergo 7 pnia. **¶** P. in vitis patrū legit̄ a quodā p̄ie
 dictū: qz etiā Abrahā penitēbit de hoc qz nō plura
 bona fecit. s3 magis d̄z aliqd̄ penitēre de malo cō-
 missio q̄ de bono omisso ad qd̄ nō tenebat: qz de
 tali bono loquit̄. ergo erit ibi pnia d̄ malis cōmis-
 sis. **¶** Lterius vī qz etiā angelus bon⁹ seu mal⁹ sit
 susceptiuus pnie: qz timor ē inītiū pnie. s3 in eis est
 timor: Jaco. i. Demones credūt 7 p̄remisicūt. q̄ in
 eis p̄t̄ eē pnia. **¶** P. p̄h̄ dīc̄ i. x. ethi. qz p̄titudine
 replet̄ mali: 7 hec ē maxima pena eis. s3 demones
 maxime sūt p̄raui nec aliq̄ pena eis deest. q̄ demo-
 nes p̄nt penitēre. **¶** P. facili⁹ mouet aliqd̄ in id qd̄
 ē fm naturā q̄ in id qd̄ ē p̄ naturā: sicut aqua q̄ p̄
 violētā ē calefacta etiā p̄ seip̄am ad nālem p̄p̄ta
 tē redit. s3 āgelus p̄t mutari in p̄c̄m qd̄ ē p̄ oēm
 nām coz. q̄ multo fort⁹ p̄t reuocari in id qd̄ est
 fm nām: 7 hoc facit pnia. q̄ sūt susceptibiles pnie.
¶ P. idē iudiciū ē fm Damas. de āgelis 7 d̄ aiab⁹
 sepati. s3 in aiab⁹ sepat̄ p̄t eē pnia vt qdā dīcūt
 sic in aiabus beas que sūt in p̄tia. q̄ 7 in āgelis p̄t
 eē pnia. **¶** Sed d̄: p̄ pniām hō repaf. ad vitā pec-
 cato dimisso. s3 hoc ē impossibile in āgelis: vt in. ij.
 li. dictū ē. q̄ nō sūt susceptibiles pnie. **¶** P. Damas.
 dicit: qz hō fungit̄ pnia p̄p̄i cozpis infirmitatē. sed
 āgelī sūt icorporei. q̄ i eis nō p̄t eē pnia. **¶** R. Espō-
 deo dō ad. j. q. qz qdā dīcūt subiectuz oīs vtutis eē
 li. ar. s3 hoc nō p̄t eē: qz oīs actus hūan⁹ ordinat⁹
 elicitīue p̄cedit ab aliq̄ virtute hūana: q̄libet autē
 potētia hūana h3 aliqūe actū ordinatū: 7 dico po-
 tētia p̄t eē vīus q̄ eliciat ordinatū actū ill⁹ po-
 tētie. 7 de hoc in. iij. li. di. xxxij. plura dicta sunt.

Et iō quidā dicunt q̄ p̄nia est in oībus virtutibus: s̄ hoc nō pōt esse: q̄ vnus h̄itus nō pōt eē nisi vnus potētia: sicut vna forma nō nisi vnus materie: et vnus accidēs nō nisi vnus subiecti. Et iō alij dicunt q̄ ē in irascibili: q̄ vt dicit Aug. ē vindicta q̄dam quā appetit ira: sed hoc nō pōt eē: q̄ vindicta ex- petere de altero q̄ arduitate h̄z ad irascibile p̄- ner: sed vindicta pati nō videt eē irascibilis. Et iō quidā dicūt q̄ p̄nia ē dolor: et p̄pter hoc ē in cō- p̄sibili: sed hoc etiā nō valet: q̄ ille dolor q̄ est in cōcupiscibili ē passio: dolor autē q̄ est actus p̄nie n̄ ē passio. Et iō dicendū cū alijs q̄ p̄nia ē p̄ iusticie et iō cū iusticia sit in rōne nō quidē q̄ntū ad partes cognitiuā sed q̄ntū ad effectiua: et p̄nia in rōne est inq̄ntū ē virtus: s̄ p̄nia que ē passio ē in cōcupiscibili sicut i subiecto: q̄ ē dolor quidā: s̄ hec passio ē q̄si m̄le in p̄nia virtute: q̄ p̄nia v̄tus hunc dolo- rē recōpensat p̄ p̄ccis cōmissis: sicut et pena quam patit reus ē m̄le in vindicatiua iusticia. ¶ Ad. j. ergo dō: q̄ p̄nia nō expellit oē p̄ccm̄ formaliter s̄ q̄si effectiue. vñ nō ōz q̄ sit in subiecto in q̄libet v̄- bi: pōt eē peccatū: s̄ q̄ ea q̄ sunt in illis virtutib⁹ subiciant eī q̄si m̄lta: et hoc p̄nia h̄z inq̄ntū ē in rōne cui oēs alie vires subduntur quasi ab ipsa more et regulate. ¶ Ad. ij. dō: q̄ dolor q̄ ē in cō- p̄sibili nō ē actus penitētie v̄tutis: sed m̄le vt oi- ctus ē: sed dolor qui ē detestatio culpe cōmissē est actus eius: et hic ē volūtat̄is in qua ē iusticia cuius actus ē detestari ineq̄litate p̄existēte et eam ad eq̄- litate reducere. ¶ Ad. iij. dō: q̄ exhibitio vidicte ē m̄lta in p̄nia: sicut etiā in iusticia vindicatiua: nō enī exhibet vindictā ex appetitū vindicte: sed ad equalitate restituendū. ¶ Ad. iij. dō: q̄ q̄uis pe- nitētia sit de p̄terito sicut memoria: tamē respicit affectū: memoria autē ē potētia pure cognoscitiua: et iō in ea nō pōt esse p̄nia. ¶ Quintū cōcedimus. ¶ Ad. ij. q. dō: q̄ h̄itus medius ē inter potētiam et actū: et q̄ remoto priori remouet posteri: nō autē ecōuerso: iō remota potētia ad actū remouet h̄- bitus: nō autē remoto actu. et q̄ subtract o m̄ltae tollit actū p̄pter hoc q̄ actus nō pōt eē sine m̄lta in quā trāsit: iō h̄itus alicuius virtutis cōpetit ali- cui cui nō suppetit m̄lta: p̄pter hoc q̄ suppetē pōt et ita in actū exire: sicut pauper hō pōt h̄ere h̄itus magnificētie sed nō actū: q̄ nō h̄z magnitudinem diuitiarū que sunt m̄lta magnificētie. sed pōt h̄ere: et iō cū innocētes in statu inocentie nō h̄eant p̄ccā cōmissa que sunt m̄lta p̄nie: sed possunt h̄ere: actus p̄nie in eis esse nō pōt sed h̄itus pōt: et hoc si gr̄am h̄eant cū qua oēs virtutes ifundunt. ¶ Ad. j. ergo dō: q̄ q̄uis nō cōmiserūt p̄nt tamē cōmittere: et iō eis h̄itum p̄nie h̄ere competit: sed tñ h̄bitus iste nunq̄ in actū exire pōt: nisi forte respectu v̄cālū peccatorū: q̄ p̄ccā mortalia tollūt ipsū: nec tñ ē frustra: q̄ ē p̄fectio potētie n̄alis. ¶ Ad. ij. dō: q̄ q̄uis nō sit eis debita pena in actu: tñ in eis ē pōt-

sibile esse aliqd̄ p̄ quo eis pena debeat. ¶ Ad. iij. dō: q̄ remanēte potētia ad peccandū adhuc ha- beret locū vindicatiua iusticia fm̄ h̄itum: q̄uis nō fm̄ actū si peccata actu nō cōnt. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ virtutes cardinales in p̄nia remanēbūt: s̄ fm̄ actū quos habēt in sine suo: vt in. iij. li. di. xxxij. dicitur est: et iō cum p̄nia virtus sit p̄ iusticie q̄ est h̄itus cardinalis: quicūq̄ h̄et h̄itus p̄nie in hac vita: ha- bebūt in futura: sed nō h̄ebūt eundē actū quē nunc h̄z sed aliū. f. gratias agere deo p̄ misericordia re- laxante p̄ccā. ¶ Ad. j. ergo dō: q̄ illa auctas p̄bat q̄ nō h̄nt eundē actū quem h̄ic habet p̄nia: et hoc cōcedimus. ¶ Ad. ij. dō: q̄ xp̄us nō potuit pecca- re: vt in. iij. li. di. xij. dicitur est: et iō m̄lta huius v̄tutis nō cōpetit sibi nec actu nec potētia: et p̄pter hoc n̄ ē simile de ipso et de alijs. ¶ Ad. iij. dō: q̄ penitē- p̄te loquēdo put dicit actū p̄nie qui nūc ē non erit in p̄nia: nec tamē h̄itus frustra erit: quia alijs actū h̄ebūt. ¶ Quartū cōcedimus. Sed q̄ q̄nta ratio p̄bat q̄ etiā idē actus p̄nie erit in patria qui mō est: iō dicendū ad. v. q̄ volūtas n̄ra in p̄nia erit oīno cōformis volūtat̄i dei. vñ sicut deus volūta- te antecedente vult oīa eē bona: et p̄ p̄nis nihil eē ma- li: nō autē volūtatē p̄sequēte: ita etiā est de beatis et talis volūtas imprope dī ab illo sācto p̄ie p̄nia. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ p̄nia in nobis oup̄r accipitur: vno mō fm̄ q̄ ē passio: sic enī nihil aliud est q̄ do- lor vel tristitia de malo cōmissō. Et q̄uis fm̄ q̄ ē passio nō sit nisi in cōcupiscibili: tñ aliquis volun- tatis actus similitudinarie p̄nia dī quo quidē dīe- statur q̄d facit: sicut etiā amor et alie passionēs dī- cunt in intellectus appetitū: vt in. iij. li. di. xxxj. dī- ctū est. Alio mō accipit fm̄ q̄ ē virtus: et hoc mō detestari malū cōmissum cū emēdatōis p̄posito et intētiōne expiādi vel deū placandi de offensa cō- missa ē act⁹ e⁹. Detestatio autē mali cōpetit alicui s̄ q̄ h̄z ordinem naturalē ad bonū: et q̄ in nulla creatura talis inclinatio totaliter tollit: iō etiā in dānatis talis detestatio māet: et p̄ p̄nis p̄nia passio vt similis ei: vt dī Sap. v. Intra se gemētes et pe- nitentiā agētes. Et hec quidē p̄nia cū non sit h̄bitus sed passio vel actus: nullo mō in beatis angelis eē pōt in quibus p̄ccā cōmissa nō p̄cesserunt: s̄ in malis angelis ē cū sit eadē rō de ipsis et de aiabus dānatorū: q̄ fm̄ Damaf. q̄d ē homī mors hoc est angelis casus. sed p̄ccm̄ angeli ē irremissibile vt in. ij. li. dicitur est. Et quia peccatū vt est remissibile v̄l expiabile ē p̄p̄ia materia ist⁹ v̄tutis que p̄nia dī: iō cum m̄lta nō possit eis cōpetere: nō adest eis po- tentia exiendi in actū: et iō nec h̄bitus eis conue- nit: et iō angeli susceptiui p̄nie virtutis esse nō pos- sunt. ¶ Ad. j. ergo dō: q̄ ex timore in eis general- aliquis p̄nie motus: sed nō q̄ sit virtus. Et similis dicendū ad. ij. ¶ Ad. iij. dō: q̄ quicūq̄ in eis ē na- turale totū ē bonū et ad bonū inclinā: sed li. ar. in eis ē in malicia obstinatū. et q̄ mor⁹ v̄tutis et v̄tūg

non consequitur inclinationem nature sed magis motus li. ar. id non oportet quod quavis naturaliter inclinatur ad bonum quod motus virtutis in eis sit vel esse possit.

Ad. iij. ob. q. non est eadem ratio de angelis sanctis et aiabus sanctis: quia in aiabus sanctis precessit vel precedere potuit peccatum remissibile: non autem in angelis. Et ita quavis sint similes quantum ad statum penitentis: non tamen quantum ad statum preteritum quem penitentia respicit directe.

AD quartum sic pro

cedit: videtur quod de ratione vere penitentis sit quod usque in finem vite continuetur. penitentia enim est quasi quedam recompensatio deo facta pro offensa commissa. sed offensa fuit infinita: unde eterna pena debet pro peccato mortali. ergo et penitentia delectans hanc culpam ad hoc quod sit vera per usque in finem duret. **¶** Nihil destruit nisi a fortiori se. sed penitentia est fortius quam peccatum: quia expellit ipsum. cum ergo vera penitentia non possit discontinuari nisi pro peccato: videtur quod si fuerit vera nullo modo a statu penitentis quis cadere possit.

¶ Facilius est peccatum impedire ne fiat quam peccatum factum destruere. sed penitentia destruit peccatum factum. ergo multo fortius impedit ne aliquid peccatum committatur: et sic idem quod prius. **¶** Sed: baptismus est efficacius sacramentum quam penitentia: quia etiam totaliter penam tollit. sed gratia baptismalis tollitur pro peccato sequens. ergo multo fortius penitentia. **¶** Nulla virtus potest remanere sine charitate: et ea habita omnes beneantur. sed charitate semel habitam contingit amitti: ut in. iij. li. di. xxxij. dicitur. ergo et penitentiam. **¶** Alterius videtur quod necesse sit dolore penitentis gaudium interrumpi: gaudium enim et dolor sunt affectiones contrarie. sed contraria non sunt nata esse in eodem. ergo cum oporteat penitentem aliquem de sua penitentia gaudere ut in supra dicitur: oportet dolorem pro illud gaudium interrumpatur. **¶** Sicut mali dolent de suo gaudio: ita boni gaudent de suo dolore. sed philosophus in. ix. ethi. dicit: quod mali de hoc quod delectantur sunt postmodum dolent: quod non potest esse simul dum delectantur. ergo nec boni simul cum dolent possunt gaudere de hoc quod dolent. Si dicatur quod dolor est causa gaudij: et sic possunt esse simul. Contra: contrarium non est causa sui contrarium. sed dolor est contrarium gaudio. quod non potest esse causa ipsius. **¶** Sed: secundum. Gal. v. super illud: fructus autem spiritus. dicitur glo. quod virtutes fructus dicuntur quia suos possessores sancta delectatione delectant. sed penitentia est virtus. ergo in suo actu qui est dolere habet delectationem. **¶** Sicut philosophus in. ij. ethi. signum generati habitus oportet accipere sicut in opere delectationem. sed penitentia est habitus quidam. ergo actus eius habet delectationem. ergo non interrumpit pro gaudio. **¶** Alterius videtur quod penitentia iterari non possit: sicut enim baptismus habet efficaciam a passione christi: ita penitentia et omnia alia sacra. sed quia passio christi est una: idem baptismus iterari non potest ergo nec penitentia potest iterari. **¶** Sicut dicit Gregorius. **Facilitas venie incentiuum prebet delinquendi.** sed deus non oportet alicui dare peccandi occasionem. ergo non debet

dare locum penitentia iterandi. **¶** Spiritualis curatio que pro penitentia sit signatur pro corporales curationes quas dominus miraculose fecit. sed in illis curationibus non legitur quod aliquis bis sanauerit. ergo nec pro penitentia aliquis bis potest spiritualiter curari. **¶** Sed contra est quod dicitur Eccle. ij. Secundum magnitudinem eius sic et misericordia illius cum eo est. sed magnitudo eius est infinita. ergo et misericordia: non ergo coartatur pro una penitentia ut postmodum ad se conuersus non parcat. **¶** Sicut. Math. xij. dicitur: Qui peccat in patrem vel filium remittetur ei. sed contingit quod post pactam penitentiam aliquis peccet pro infirmitatem quod est in patrem peccare: et pro ignorantiam quod est in filium peccare. ergo tale peccatum remittetur. ergo penitentia potest iterari. **¶** Respondeo dicendum ad prima quoniam: quod opinio ista que posuit quod nullus homo a vera penitentia possit excidere est erronea et contra omnia illi que in. iij. li. posita est. di. xxxj. quod charitas semel habita non possit amitti. Sed tamen de charitate videbatur magis moveri considerantes efficaciam eius: ex qua apparebat quod non posset pro aliquo peccato vinci. Sed de penitentia videbatur moveri: quia ad integritatem penitentie requiritur continuatio usque in finem vite. Sed utrumque friuolus est: primo quia quantumcumque aliqua virtus efficaciam habeat flexibilitatem a li. ar. non tollit dum est in statu vite: similiter illud quo futurum est non potest esse de substantia vel de integritate alicuius virtutis nisi secundum quod est presens in apprehensione vel in voluntate: quia virtus quantum ad habitum non expectat aliquid in futurum: habitus enim virtutis est de rebus permanentibus non de successivis. unde tota perfectionem suam habet simul in instanti que rota simul in unum actu potest effluere: quia actus sunt similes habitibus: ut dicitur in. iij. ethi. Et sic quod futurum est non est de integritate vel constantia ipsius. unde cum penitentia sit virtus et secundum quod est sacramentum non se extendat ultra actu virtutis: non erit de integritate penitentie essentiali futuri continuatio nisi ut sit in proposito: et id potest esse vera penitentia: et tamen ab ea postmodum aliquid excidet. **¶** Ad. i. ergo ob: quod sicut offensa habet infinitatem: ita etiam et unius contritionis actus habet quandam infinitatem: tamen ex virtute gratie que dat operibus infinitum valorem: ut. s. per ea homo infinitum bonum mereatur: tum ex merito christi quod operatur in omnibus sacris et in omnibus meritis nostris. **¶** Ad. ij. ob: quod nec penitentia nec aliquid virtus agit de necessitate sed ex libertate arbitrij: et id quantumvis penitentia sit fortior quam peccatum: et pro hoc possit peccatum expellere: tamen homo penitentiam virtutem habitus potest sponte se peccato subicere. **¶** Ad. iij. ob: quod aliquis homo vincat a debilitate quod fortior vincit: quia non tantam curam adhibet: et similiter penitens propter negligentiam a peccato nondum commisso liberatus vincitur qui pro penitentia a peccato commisso liberatus fuit. **¶** Ad. ij. q. ob: quod gaudium et tristitia secundum genus sunt contraria: non tamen quodlibet gaudium cuiuslibet tristitie

opponit: s; ei que e d eodē. Si autē de hīs sunt vī
 de diuersis: vnū pōt eē cā alteri vel māle ad ipm
 qui enī de pntia gaudet coipso seqtur q; de absen-
 tia tristat. simul etiā qn de aliquo tristari ē nobis
 vtile vel occēs: tristitia pōt eē mā gaudiū. Si ergo
 gaudiū 7 tristitia directe hria accipiāt: sic nō pnt
 simul eē in eodē fm idē. si autē sint de diuersis vel
 hris: sic qdē qntū ad cām suā pnt simul eē: q; pōt
 eē volūtas de vno 7 volūtas de altero. 7 similiter
 si vnū sit rō alteri: s; qntū ad sensuz qui reqrit in
 vtroq; q; gaudiū nō ē sine pceptōe pueniētis: ne-
 q; tristitia sine pceptōe nociui: impossibile ē q; vtrū-
 q; simul intēte iūnt: q; aīa qn intēte occupat circa
 vnū retrahit ab altero. s; impfecte pnt esse simul:
 ita tñ q; vnū nūc sit pfectius 7 aliud postmoduz.
 Dolo: autē q; ē in pnia ē de pccō cōmissō. vñ simul
 cū hoc nō pōt eē gaudiū de eodē: s; pōt eē gaudiū
 de spe venie quā p dolorē cōcipit: vel etiā hocipso
 q; in exhibēdo dolorē p pccō cōmissō facit qd; d; 7
 iō detestatio pccō cōmissi q; est cā dolori 7 volun-
 tas detestādi q; ē cā gaudiū sūt simul: volēs enī dte-
 stat. 7 q; vnū ē rō alteri: iō aīa ad vtrūq; cōverti
 pōt simul: inq̄tū ex eis quodāmo sit vnū. qn autē
 ex aliq;bus duob; sit vnū: vnū ē vt māle: 7 alteruz
 vt formale: 7 iō aīa ad vnū illoz puerit p priuz: 7
 ad alterz p posterz. 7 ppter hoc non potest inesse
 vtrūq; fm sui cōpleta rōnez: s; qnq; vnū qnq; al-
 terū. qn enī plene puerit ad spem venie vel ad de-
 cētā dolori: tūc gaudiū ē pncipalr: 7 dolor d; pccō
 ex pnti. qn autē pncipalr puerit ad pccm cōmissū
 tūc ē ecōtrario. Ad. j. q; dō: q; dolor d; pccō 7 gau-
 diū de dolore nō sūt affectiōes hrie vt dictum est.
 Ad. ij. q; dō: q; obiectū gaudiū ē aliqd; pueniēs: s;
 obiectū tristitiae ē hriū nociuū. vñ dolor de quo q; s;
 gaudet nō ē hriū gaudētū s; pueniēs. s; gaudiū de
 q; q; dolet ē hriū doletū: 7 iō simul cū q; s; gaudet nō
 pōt eē dolor de gaudio fm idē: s; simul cū q; do-
 let pōt eē gaudiū de illo. Ad. iij. q; dō sic ad p̄muz.
 Ad. iij. q; dō: q; errorē ē dicere q; pnia nō possit
 iterari: 7 mie diuine hriū. Lausa autē qre iteratur
 cū baptisim; nō iterat ē q̄druplex. Prima ē q; pnia
 nō iprimt characterē sic baptisim;: character enīz
 idelibilis ē. Secda q; baptisima ē h; morbū nō itera-
 bilē. s; origiale pccm: pnia autē h; actuale pccm qd;
 iterat. Tertia cā ē: q; baptisim; h; totā efficaciaz a
 passiōe xpi sine actu nro: 7 iō q; passio ē vna tñ:
 7 baptisimus vnus. s; pnia etiā reqrit actū nrm vt
 p̄us dictū ē: 7 iō rōe ei; iterationē suscipit. Quar-
 ta q; baptisim; ē gnatio spūalis: s; pnia ē qdā sana-
 tio spūalis. semel autē aliqd; generat: s; pluries cu-
 rari siue sanari pōt q̄d; in hac vita viuūt: 7 sic p̄z
 solutio ad p̄mū. Ad. ij. q; dō: q; sicut iust; oīs sū-
 me iusticiā diligūt: ita sūme pccm odit: 7 ita q̄tum
 ex ipō ē patus ē ipsuz destrue sp; oīmō ex pte ho-
 mis nō remaneat q; pniā negligūt vl; p̄tēnt. Nec
 obstat q; qdā ex hoc sumūt occasionē delinquēdi

q; ex hrio sumerēt occasionē desperandi: qd; esset
 grauius. Ad. iij. q; dō: q; q̄uis nō sit scriptū q; idē
 infirm; frequētius a dño sit curat;: tñ nec etiā sa-
 etū negat. 7 p̄terea hoc oculata fide videm; q; fre-
 quētē homines infirmant;: 7 diuina virtute q; oīa
 restaurat curantur.

De quinto sic pro

cedit: Videt q; nō dbeat aliq; pnia publi-
 cari vel solēnari: q; nō licet sacerdoti etiāz metu
 pccm alicuius p̄teriri quantūcūq; publicū. sed per
 pniā solēnez publicat pccm. ergo nō debet solē-
 nari. Ad. iij. q; dō: q; iudiciū debet eē fm cōditionē fori. s;
 pnia ē quoddā iudiciū qd; in foro occulto agit. s; nō
 debet publicari siue solēnari. Ad. iij. q; dō: q; pnia oēs dfe-
 ctus reuocat ad pfectū: vt Ambro. dicit. sed solēni-
 gatio facit hriū: q; penitētē in mult; defectib; inne-
 cit: nō enī laicus pōt post solēnē pniāz ad clerica-
 tū pmoueri: nec cleric; ad supiorē ordinē. s; pnia
 nō ē solēnigāda. Ad. iij. q; dō: q; pnia ē quoddā sacrm
 s; in hlibet sacro qdā solēnitas adhibet. s; 7 i pnia
 adhiberi debz. Ad. iij. q; dō: q; medicina d; rīdere morbo.
 sed peccatū qnq; ē publicū qd; multos ad exēpluz
 peccādi trahit: ergo 7 pnia que ē medicina ei; debz
 eē solēnis 7 publica q; multū edificent. Ad. iij. q; dō: q; pnia
 vī q; solēnē a pnia iterari possit. sacra enī q; chara-
 cterē nō impmūt cum sua solēnitate iterant;: sicut
 eucharistia: 7 extrema vntio: 7 huiusmōi. s; pnia
 nō impmūt characterē. ergo cūq; sua solēnitate d;
 iterari. Ad. iij. q; dō: q; pnia solēnigat ppter grauitatē 7 ma-
 nifestationē pccī. sed post pactā pniā cōtingit si-
 milia pccā cōmittere vel etiāz grauiora. ergo solē-
 nis pnia iterari debet adhiberi. Ad. iij. q; dō: q; pnia so-
 lēnis significat eiectionē pmi hoī de paradiso. sed
 hec tñ semel ē facta. s; 7 pnia solēnis tñ semel de-
 bet fieri. Ad. iij. q; dō: q; de ritu solēnis pnie: 7 vī
 q; mulierib; nō sit iponēda: q; vir cui iponit solē-
 nis pnia d; comā abijcere. s; hoc nō cōpetit mul-
 eri: vt p̄z. i. Coi. xj. s; nō debet agere solēnē pniāz.
 Ad. iij. q; dō: q; cleric; sit iponēda: q; imponit p̄p
 grauitatē delicti. sed idem peccatū grauius ē in cle-
 rico q; in laico. ergo magis debet imponi clerico
 q; laico. Ad. iij. q; dō: q; a quolibet sacerdote
 possit imponi: quia abso uere in foro penitentiali
 est eius qui habet clauēs. sed simplex sacerdos ha-
 bet clauēs. ergo potest eē minister huius penitētie.
 Ad. iij. q; dō: q; aliqua pnia debz eē pu-
 blica 7 solēnis ppter quattuor: primo vt peccatū
 publicū publicā hēat medicinā. secūdo q; ma-
 xīma cōfusione in hoc mūdo etiā est dignus q; gra-
 uissimū scelus cōmissit. tertio vt sit alijs ad t̄roez.
 quarto vt sit ad exēplū penitēdi: ne desperent q;
 in grauib; pccis detinentur. Ad. iij. q; dō: q; sa-
 cerdos nō reuelat confessionē talem pniā iniun-
 gendo: quāuis suspicio oriatur illuz aliquod enoz
 me peccatum cōmississe: non enim culpa pro certo

scitur ex pena: quia quādoq; aliquis penitentiaz pro alto facit: sicut legit in vitis patrum de quodam qui ut sociū suū ad penitentiā puocaret ipse cū eo penitentiā egit. si autē sit peccatum publicum ipse penitens exequendo penitentiaz confessionez a se factā manifestat. ¶ Ad secundū dicendū: q; penitentiā solēnis quantū ad iniunctiōē nō exigit forum occultū: quia sicut occulte quis confitetur ita occulta ei penitentiā iniūgitur. sed executio exigit forum occultū: et hoc nō est incōueniens.

¶ Ad tertiuū dicendū: q; penitentiā quāuis reuocet omnes defectus restituendo in pristinā gratiam: nō tamen restituit in pristinā dignitatē: et iō etiā mulieres post pactam penitentiā de fornicatione nō velantur: quia dignitatē virginitatis non recuperant. Et similiter post publicam penitentiā peccator nō redit ad hanc dignitatē ut possit ad clericaliū assumi: et episcopus talem ordinās potestate ordinandi priuari debet: nisi forte necessitas ecclesie exposcat aut cōsuetudo: tunc enim dispensatiue recipitur ad minores ordines: non autē ad sacros ordines: primo propter dignitates ordinum istorū: secundo propter timorē recidui: tertio propter scandalū vitandum: quod posset in populo oriri ex memoria precedentiuū peccatorū: quarto quia non haberet frontem alios corrigendi cum peccatū eius fuerit publicum. ¶ Ad secundā que stionē dicendū: q; solēnis penitentiā iterari non debet propter tria. primo ne ex iteratione vilescat secundo propter significationē: quia est figura expulsiōis hominis de paradiso que est semel tantum facta. tertio quia solēnitatiō ē quasi quedam professio perpetuo penitentiā cōseruandi: et iō iteratio solēnitati resistit: si tamen postmodū peccauerit nō clauditur ei locus penitentiē: sed penitentiā solēnis iterum ei iniungenda nō est. ¶ Ad primū ergo dicendū: q; in illis sacramētis in quibus solēnitatis iteratur: iteratio solēnitati nō repugnat ut est in proposito: et ideo non est simile. ¶ Ad secundū dicendū: q; quāuis ratione criminis deberetur sibi eadem penitentiā: tamen solēnitatis iteratio non competit propter predictas causas. ¶ Ad tertiam questionē dicendū: q; omnis solēnis penitentiā est publica: sed non cōuertitur: penitentiā enim solēnis hoc modo fit: In capite quadragesime tales penitentes presentant se cū presbyteris suis episcopo ciuitatis ante fores ecclesie: sacco induti: nudis pedib; vultibus demissis: coma deorsū: et eis in ecclesia introductis episcopus cum omni clero septem psalmos penitentiales dicit: et postmodū eis manū imponit: aquam benedictā spargit: et cinerem capitibus imponit: cilicio collarum operit: et denunciat eis lachrymabiliter q; sicut Adam eiectus est a paradiso: ita ipsi de ecclesia eiiciuntur: et iubet ministris ut eos ab ecclesia pellant: clero eos persequente cum hoc responso

rio: In sudore vultus tui etc. In cena autē domini quolibet anno a suis presbyteris in ecclesiā reducantur: et erunt ibi vsq; ad octauas pasche: ita tamen q; non cōmunicabunt nec pacem accipiant: et sic fiat quolibet anno quousq; aditus ecclesie ē eis interdictus. vltima autē reconciliatio episcopo reseruatur ad quem solum spectat solēnis penitentiē impositio. Potest autē imponi viris et mulierib; sed non clericis propter scandalū: non autē talis penitentiā debet imponi nisi pro peccato qd totam cōmouerit urbē. Publica autē et non solēnis que in facie ecclesie fit: sed non cū solēnitatiē predicta: sic peregrinatio per mundū cū baculo cubitali: et hec potest iterari et a simplici sacerdote iniungi: et potest etiam clerico imponi: quādoq; tamen solēnis ponitur publica. et fm hoc auctoritates quedam varie loquuntur de solēni. ¶ Ad primū ergo dicendū q; mulier habet comā in signū subiectionis: non autem vir: et ideo nō competit ut in penitentiā mulieri coma deponatur sicut viro. ¶ Ad secundū dicendū: q; licet in eodē genere peccati clericus peccet q; laicus: tamen nō iniungitur ei penitentiā solēnis: ne ordo veniat in contemptum: vnde non defertur psonē sed ordinē. ¶ Ad tertiuū dicendū q; magna peccata indigent maiori cautela ad suā curationē: et iō iniunctio penitentiē solēnis q; nō nisi pro grauissimis peccatis fit soli episcopo reseruatur. qd. II.

¶ Deinde queritur

D effectū penitentiē: Et circa hoc querunt quinque. ¶ Primo vtrū pnia peccata tollat. ¶ Secūdo vtrū vtutes restituat. ¶ Tertio vtrū opa pcedētia viuificet. ¶ Quarto vtrū pdicti effectus sint pnie inquantū ē virtus vlt inquantū est sacm. ¶ Quinto vtrū sine pnia possit puenire aliq; peccatū ad salutē.

Ad primum sic procedit: Videt q; p pnia non semp peccata tollant: debet. x. Voluntarie enim peccatibus nobis post acceptā noticiā veritatis iam nō relinquit hostia pro peccato. s; in pnia homo se offert hostiā deo: p sal. Sacrificiū deo spūs patri. etc. ergo pnia peccata eoz qui lapsi sunt post noticiā veritatis nō delet. ¶ Ps. hebr. xij. super illud: Non inuenit penitentiē locum. i. venie locum benedictionis per pniā. ergo penitentiā non semper tollit pterita peccata. ¶ Ps. ij. Macha. ix. dī de Antiocho: Orabat scelestus deum a quo non esset misericordiā consecuturus. ergo cum ipse peniteret de malis cōmissis: videt q; nō semp pnia peccata pcedētia delet. ¶ Ps. peccm cōmissus ē quodāmodo infinitū inquantū ē offensa dei. sed actus nri sunt finiti. cū ergo finiti nō possit in infinitū videtur q; penitentiā non possit delere peccm cōmissus.

Sed 5 Luc. v. Nō veni vocare iustos s; peccatores ad pniā. s; inutilis eēt ista vocatio penitentiū nisi veniā de peccō largiret. ergo pniā peccā delet. **¶** Maior ē mīa dei q̄ iniquitas hoīs. vñ reprehendit ille q̄ dixit: Maior ē iniquitas mea q̄ vt veniā merear. s; pniā mie dei inīit. ergo oīa peccā q̄ntūcūq; sint delet. **¶** Lterius vī q̄ etiā totalit̄ reatu tollat: bonū enī ē efficacius ad agendū q̄ malū: q; malū nō agit nisi vīte boni: vt Dīo. dicit. s; p vñ actū peccā hō r culpa r reatu incurrit. ergo r p actū p̄ntio nis r a culpa r reatu absoluit. **¶** Deus nō plus exciāt i pena q̄ erat i culpa: s; maior dolor ē in cō tritione de peccō q̄ fūit in peccādo delectatio: q̄a q̄ntitas doloris de peccō ē fm q̄ntitatē amoris dei q̄ ē maior q̄ oīs cupiditas rei tēpālīs: vt dicit glo. sup illud: Dilexi mādara tua sup aux. rē. ergo nō exciāt p peccō aliā penā q̄ illā que ē in p̄tritione: r sic pniā a toto reatu absoluit. **¶** Magis valz ad remouēdū peccm̄ pena p̄pā adiūcta aliene q̄ aliēa pena tm̄. s; in baptismo nō ē aliq̄ pena p̄pā: s; tm̄ vīte pene xpi oīa peccā delet: r q̄ntū ad culpam r q̄ntū ad reatu. ergo r pniā in q̄ cū pena xpi adiun gū pena p̄pā totus reatus aufert i oīs. **¶** Sed 5 pena nō iniūgit nisi ei q̄ ē debitor: pene. s; penitēti iniūgit pena aliq̄ satisfactoria. ergo adhuc ē debitor: pene: r sic nō ē a toto reatu p pniām liberat. **¶** P. p pniām nō aufert illud qd̄ ē ad expēdimen tū r ad p̄fectū. s; pena remanēs satisfactoria ē ad p̄fectū vīutis. ergo p pniām nō tollit. **¶** Lterius vī q̄ p pniām etiā reliquie peccā actualis tollant: si cut pniās ad malū: habitudo: r huiusmōi: q; i ge neratōe nālī nō solū tollitū forma p̄traria: s; etiā dispositiōes ad formā illā. sed grā que p pniāz dat ē potētior: q̄ forma nālī. ergo nō solū tollit culpā sed etiā huiusmōi reliquas que sūt dispō ad culpā. **¶** Sicut grā ē in cēntia aie: ita virtus in potētia sed pniā restituit grām r vīutes vt dī. ergo sicut p grām aufert culpā ab aīa ipsa: ita r vīutes aufert reliquas a potētis. **¶** Sed 5: baptism⁹ ē efficacior ad remouēdū peccm̄ q̄ pniā. s; baptism⁹ nō remo uet peccati reliquas. ergo nec pniā. **¶** Espōdeo dō ad. i. q. q̄ pniā pōt p̄siderari in q̄ntūz ē sacrm̄: r in q̄ntū est vītus: r vīroq; mō ad remissionē peccōuz aliq̄uo mō operat. fm enim q̄ ē noue legis sacrm̄ grā in ea dat ad defectū illū sanāduz p̄tra que idu cta est. s; ad dimissionē culpe actualis. Operatur etiā ad dimissionē peccā in q̄ntū ē vītus spālī modo p̄re aliq̄ vīutib⁹. Facit remissionē peccatoz: q; fm oīm virtutē formatā ex pte hitus peccata dimit tūnt rōe grē que cū ea ifundit: s; hoc ē formalit̄ re mittere. sed pniā ex rōe sui actus hz q̄ p eam peccā dimittant: fm q̄ peccata cōmissa sūt mā actus ei⁹: cū enī peccatū ex hoc remitti dīcat vel retineri: q; hz rōnem offense illud qd̄ offensaz aufert peccatū tollit. cum aut̄ offensa in q̄ntūz huiusmōi sit ineq̄ litas quēdaz qua vnus aliq̄ subtraxit: qd̄ debitum

erat actu: illius vīutis peccatū remittit que iēqlita tem p̄dictā ad equalitatē reducit: hoc aut̄ facit pe nitētia vt ex dīctis p3: que in recōpensatiōe diuine offense spūm deo p̄tribulatū offert: r iō pniē etiāz ex pte actus sui cōpetit peccatū tollere: r hoc ē ef ficaci⁹ r nō solū formalit̄ p pniāz peccā dimittit. **¶** Ad i. q. dō: q; ap̄lus loquit̄ ibi de hostia q̄ vniuersaliē p peccatū totius mūdi oblata ē. s; xpo que ē vnica r singularis: nec itez p peccatū delendis offert: sed vnica sua oblatiōe valet ad hoc q; p pniām r alia sacra oīa peccata possint dimitti. **¶** Ad. ij. dō: q; iō Esau de quo ap̄lus loquit̄ locū veniē nō iuenit q; nō vere penituit cū lacrymas exterius emise rit: qd̄ p3 ex hoc q; dixit: Uēiet dies luct⁹ p̄is mei r occidā Jacob fratrem meū. **¶** Et similis dicendū ad. iij. de Antiocho qui vere nō penituit interius q̄uis exterius verba pniē p̄fert: magis p̄pī iſir mitatē corporis q̄ p̄pter offensam dei vitandam. **¶** Ad. iij. dō: q; offensa infinita ē ex pte auersio nis: s; nō ex pte cōuersiōis. r similis etiā actus pniē hz infinitatē ex pte grē que ē dei similitudo: r i vī tute diuine misericordie opans q̄ infinita ē: q̄uis ex parte actus nfi sit finita. Habet etiā efficaciam ex vīte passionis xpi q̄ infinitū valoris quodāmo ē in q̄ntum fuit passio dei r hominis. **¶** Ad. ij. q. dō q; fm p̄m in. viij. et̄bī. tam iusticia q; amicitia in eq̄litate quadā p̄sistit. qui ergo aliquē offendit cō tra eq̄litate amicitie peccat in q̄ntum effectū debi tū nō impēdit: r 5 equalitatē iusticie in q̄ntum rem debitā subtrahit. Et sicut hec duo i offensa q̄nq; diuidunt: ita etiā in recōpensatiōe sepant: sicut q̄n pena p violētā offendēt iſerf sit recōpensatiō q̄ntū ad iusticiā: s; nō q̄ntū ad amicitia. similis q̄n offen dens offendit vbi placat nōdū re subtracta resti tuta: sit recōpensatiō amicitie s; nō iusticie. peccōz q; p affectū peccati amicitia dei violauit: r p inobe dictiā diuie legis honorē debitū deo subtraxit: et ex p̄mo amittit grāz r incurrit offensaz: ex scdo me ret penā vt ab eo q; p iobediētā subtraxit subtra hat p penā: r hoc pene merituz reat⁹ dī. r iō p pe nitētia q; hō se deo supponit peccā p̄terita dīctādo cū emēdationis p̄posito: remittit quidē peccatuz q̄ntuz ad offensam: s; nō o3 q; remittat q̄ntum ad totū reatū nisi pena iam soluta: r sic p pniām nō simul cū culpe dimissione totus etiā reatus dimit titur. **¶** Ad. i. ergo dō: q; sicut qd̄ ē p̄fectū ē effica cius ad agendū q; imp̄fectū: ita qd̄ ē p̄fectum ē dif ficili⁹ ad fiendū. vñ sicut bonū ē efficacius ad agen dum q; malū: ita difficilius est ad cōstituendū q; malū. In hoc ergo efficacior apparz actio boni q; actio mali: q; actio mali nunq̄ terminat ad maluz qd̄ nō hz admixtū bonū. sed actio boni terminat ad bonū q̄nq; cui nō admisceat malū: nō tm̄ o3 q; si aliquod malū per vnū actum malū incurritur q; p vnū actū bonū opposita bona reparēt. **¶** Ad ij. dō: q; fm p̄m in. v. et̄bī. in recōpensatiōe

iniurie iusticia cōmutatiua nō semp equalem q̄n
tirate absolute in pena ifert ei q̄ in culpa fuit. non
eni si aliq̄s p̄cussit p̄ncipē oz ip̄m solū rep̄cuti: sed
etiā grauius puniri: infert t̄n equalē pena h̄ita p̄us
cōp̄atione ad p̄sonā in quā culpa cōmissa fuit. Et
iō cū p̄ p̄niaz hō d̄ sc̄ip̄o iusti: iā deo factat: nō suf
ficit t̄atus dolor: in p̄nā q̄nta fuit delectatio i cul
pa: q̄ illa delectatio i iniuriā dei fuit inq̄ntuz deo
p̄termissio hō delectatiōi se subdidit ad peccādūz.

Ad. ij. dō q̄ baptis̄mus ē sp̄ialis regeneratio:
7 q̄ nō p̄t eē generatio vni? nisi p̄ corruptionem
alteri? iō oz q̄ i baptis̄mo quicqd̄ ad p̄cedēte vitā
p̄rinebat totū aboleat. s. 7 culpa 7 reat? nisi sit de
fectus ex p̄te recipiētis. s. p̄nā nō ē regeneratio s. 7
magis rep̄atio vite p̄us h̄ite: 7 iō nō est similis rō.

Ad. iij. q. dō: q̄ sicut p̄nā non tollit totalit̄ rea
tū p̄ quēlibet actū cōmissum p̄mū: s. 7 tūc tollit q̄n
ad p̄fectū p̄ducit s̄m oēs p̄nie partes: ita etiā non
oz q̄ p̄ p̄mū p̄nie actū oēs defect? ex p̄cō actua
li cōsecutos q̄ dicitur reliquie rep̄entur. s. p̄nā iā
p̄fecta q̄ntum ad oēs sui p̄tes 7 reliq̄e etiā tollunt
p̄cō actualis. **A**d. j. ergo dō: q̄ p̄nā n̄ cōpatur
generatiōi s. 7 magis sanatiōi: q̄ p̄ p̄niam homini
nō dat noua vita: s. 7 in p̄stina vitā rep̄atur: i sana
tiōe aut̄ hoc v. dem? accidere q̄ sanitate restituta
adhuc reliq̄e aliq̄ue morbī manēt ante p̄fecte san
tatis restitutiōne: ita etiā an̄ cōpleta p̄nie reliquie
actualis p̄cō manēt. **A**d. ij. dō: q̄ peccatuz per
actū potētiaz cōmissum ē: 7 iō in ip̄is potētiaz p̄
ter puatiōne virtutū aliq̄ etiā defectus ex peccato
cāntur. sed nō in essentia aie p̄ter defectū gr̄e: 7 iō
nō oz q̄ si p̄ aduentū gr̄e ad cēntiam aie macula q̄
nihil aliud erat q̄ gr̄e puatio tollit q̄ etiā a poten
tiaz oēs aliq̄ defectus tollant.

Ad secundū sic pro

Acedit: Videt q̄ p̄ p̄niam virtutes nō resti
tuant: virtutes eni de q̄bus loquimur nō causant
ex actibus n̄ris: q̄ s̄m Aug. deus eas in nobis sine
nobis opatur. sed p̄nā i actu n̄ro cōsistit. s. 7 p̄ peni
tentiā virtutes nō restituuntur. **A**d. s. nihil restituit
virtutē nisi qd̄ est cā virtutis: sicut restitutiō san
tate sunt cā sanitatis. sed p̄nā nō ē cā oium aliāz
virtutū: als cēt nobilior alijs virtutibus: q̄ cā p̄mi
net effectui. ergo p̄nā nō restituit virtutes. **A**d. s.
qd̄ nō ē nō p̄t aliqd̄ restituere: 7 qd̄ habetur nō
p̄t restitui: sicut neq̄ qd̄ est fieri. sed p̄nā nō p̄t
q̄ oēs virtutes habet: q̄ oēs virtutes simul infundū
tur. s. nō p̄t p̄nā virtutes restituere. **A**d. s. h̄itus
virtutis nō manet cū habitu vitij: q̄ cōtraria nō
sunt simul in eodē. sed post cōtritiōne adhuc ma
net habitus vitij: qd̄ patet ex inclinatiōe ad p̄stis
nos actus. s. p̄nā nō statim oēs virtutes restituit.

Ad. s. nullus h̄z virtutē nisi qui sine d̄fficultate 7
cū delectatiōe operat ea que sunt virtutis. sed post
p̄mā cōtritiōne etiā si sit vera: adhuc remāet d̄ffi

cultas ad opa virtutis agēda. s. virtutes p̄ p̄mū actū
p̄nie nō restituit. **A**d. s. Sed p̄tra ē qd̄ Ambro. dicit
q̄ p̄nā res optima ē que oēs defectus reuocat ad
p̄fectū. sed hoc nō cēt nisi virtutes amissas restituit
s. p̄ p̄niam virtutes restituit. **A**d. s. effectus p̄nie est
iustificatio vt infra dicit: s. iusticia gn̄alis ex qua
aliq̄s iustificari d̄i oēs virtutes icludit: vt d̄i glo.
sup̄ illud psal. Feci iudiciū 7 iusticiā. s. oēs virtutes
p̄ p̄niam restaurant. **A**d. s. nō remittit p̄cōm sine
gr̄a. s. p̄ p̄niam p̄cōm d̄mittit. ergo gr̄a restituit.
s. simul cū gr̄a oēs virtutes infundunt. s. p̄nā oēs
virtutes restituit. **R**espondeo dō: q̄ gr̄a 7 virtutes in
aia cāntur ex influētia diuini lumis: q̄ quidē influ
entia ipedit p̄ peccatū qd̄ aiaz a deo auertit: sicut
nubes iterposita iter nos 7 solē radiū e? a nobis
phibet. vñ dicit̄ Elaiē. lix. Peccata n̄ra diuiserūt
inter nos 7 deū nostrū. 7 q̄ p̄ p̄niam p̄cōa d̄mit
tunt vt dicit̄ ē in p̄mo p̄nie actu q̄ntum ad offen
sam: iō sicut vētus auferēs nubē nobis lumē solis
restituūt: ita p̄nā tanq̄ remouēs phibēs gratiam
gr̄atū facientē 7 oēs virtutes nobis restituūt. **A**d.
p̄mū ergo dō: q̄ solus deus ē p̄ se cā gr̄e 7 virtutūz
infusaz i nobis. sed nihil phibet etiāz actus n̄ros
eē cās p̄ accidēs: sicut remouēs phibēs: sicut sunt
cāe etiā gr̄e baptis̄malis inq̄ntum phibēt fictionē
7 hoc nō p̄ p̄niaz virtutes restituunt. **A**d. ij. dō:
q̄ cā p̄ accidēs nō oz q̄ sit nobilior effectus: s. 7 soluz
cā p̄ se. p̄niam aut̄ cām p̄ accēs posuim? virtutūz:
p̄ hoc q̄ ē remouēs phibēs. s. peccata. **A**d. iij.
dō: q̄ sicut in eodez instāti in q̄ obstaculū lumis
p̄mo remouū ē lumē p̄seq̄: 7 t̄n remotio obstaculi
ē cā illumiatiōis: ita in eodē instāti in quo ē actus
p̄nie peccatū auferit 7 virtus restituūt: 7 t̄n nihil p̄
hibet p̄ p̄niam virtutes restitui. **A**d. iij. dō: q̄
sicut in. iij. li. d̄i. dicit̄ est: v̄tus infusa 7 ac
q̄sita nō sunt eiusdē sp̄ci: vñ cum h̄itus ex frequē
tia operū peccati gn̄atus virtuti acq̄sita p̄rius sit:
nō p̄riatur directe v̄tuti infuse q̄ h̄z oppositiōnez
ad p̄cōm ex p̄te illa qua est offensa dei: vñ nō oz q̄
q̄ statū virtutib? infusis restitutiō h̄itus v̄tutūz: tota
liter tollant: q̄uis ipediānt 7 etiā d̄minuāt. **A**d.
q̄ntuz dō: q̄ facultas opandī opa virtutū p̄t eē
duob? . s. ex cōsuetudie p̄cedēte: 7 h̄ac facilitatē nō
tribuit v̄tus infusa statū in sui p̄ncipio: 7 iteruz ex
forti in h̄elōe ad obiectū v̄tutis: 7 h̄ac ē iuenire in
v̄tute infusa statū in sui p̄ncipio.

Ad tertūz sic proce

Ad. s. Videt q̄ p̄ p̄niaz etiā bōa opa p̄us i
statu p̄cōi mortalis facta ad v̄rā rep̄utēt. oic eniz
Adamā? . s. Josue: Sūt i eccia credētes qd̄a 7 ac
q̄scētea diuini p̄cepti erga suos dei religiosi 7 offi
ciosi 7 ad ornatū eccie v̄l misteriu sat̄ p̄mpti: s. in
p̄uersatōe p̄pa obsceniz v̄tutūz iuoluti: nec oio d̄po
nētes veterem hominem cum actibus suis: nihil
adhibent emendationis morum 7 innouationis.

In istis ergo xpa salute concedit: sed quada; insa-
 nie nota no euadet: sed magis videt q' eis qui per
 pniam emendatione adhibet: illa opa bona vale-
 ant ad salute. q' pnia opere sine charitate facta vi-
 uificat ad salute. ¶ Plus appropiat charita-
 ti z gre bonu ex genere z bonum virtutis moralis
 q' bonu nale. sed gra seques p pniam restituta na-
 turalia pficit: z fz quosda ipsa naturalia gratuita
 fiunt. ergo multo fortius bona ex genere vel ex cir-
 cūstantia: aut etiā actus virtutis acq'site sine chari-
 tate facta p pniam viuificant vt p'sint ad vitam.
 ¶ Remota cā remouet effectus. sed cā quare il-
 la opa no valeat ad vitā erat charitatis defectus
 z gre. q' cum pnia charitate z gram z oēs virtutes
 restituat: z iam opa bona sine charitate facta vi-
 uificabit. ¶ Sed: Si n̄ viuo nō generat aliquid
 viuū vel habēs potentia ad vitā. sed hō sine chari-
 tate nō viuūt spūali vitā. ergo nō pōt aliqd opus
 facere spūaliter viuū: sed ē mortuū non hñs potē-
 tiam ad vitā: z ita nō ē viuificabile. ¶ Oia vi-
 uificabilia sūt aliquo mō meritoria: qz ad minus
 in potētia: si ergo opa extra charitate facta possēt
 aliquo mō viuificari: aliqd sine charitate possēt
 aliquo mō mereri vitā eternā: qd falsuz ē. ¶ Ute-
 rius videt q' opera in charitate facta p peccatum
 sequēs mortificari nō possunt: qz qd nō est nō pōt
 mortificari. fz opa q' in charitate facta fuerāt trā-
 seunt z post peccatū sequēs nō sunt. ergo nō pos-
 sunt mortificari. ¶ Pena nō debet excedere cul-
 paz. sed in aliquo q' multa bona facit ex maxima
 charitate pena culpā excederet: si p vnū peccatū
 mortale parū forte ex surreptione factū oia bōa
 pcedētia pderet. q' pccm sequēs nō mortificat oia
 bona pus in charitate facta. ¶ Illud qd ē mor-
 tuū nō pōt actū vite hēre respectu alicui. sed opa
 in charitate facta etiā post peccatū faciētis actum
 vite hñt in alijs factis. vñ dicit Apoc. ij. vnus alte-
 rius coronā accipe. q' peccatū sequēs bona pceden-
 tia nō mortificat. ¶ Sed cōtra ē qd dicit Eszech.
 xviij. Si auertit se iustus a iusticia sua: oium que
 opatus ē nō recordabor ampli. ¶ Vita operū
 ex vita opantis depēdet. sed p peccatū mortale il-
 le q' prius opa fecerat in charitate mortificat. q' et
 opa ab ipso facta mortificātur. ¶ Uterius videt
 q' opa mortificata p pccm: p pniam n̄ viuificātur:
 Aug. de san. vic. dicit: q' nemo debet in spe conser-
 uationis peccare: qz qd semel amittit ipm amplius
 nō recuperat. fz opera i charitate facta sunt p pec-
 catū amissa vt dictū ē. q' nō possūt aplius p pniam
 recuperari. ¶ Nihil viuificat nisi qd natū ē hēre
 vitā. sed vita nō ē operū sed opa faciētis. q' opa nō
 possunt viuificari p pniam. ¶ Qd nō ē nō pōt
 viuificari. sed opa mortificata nō sūt. q' nō possūt
 viuificari p pniam. ¶ Illud quod morit nō so-
 lū cadit a vitā fz etiā a potētia vite: qz pncipia vi-
 te corrupunt sine q'bus nō est potētia ad vitā. sed

opera pcedētia in charitate facta sunt p peccatū
 sequēs mortificata. q' nō manet in eis potentia ad
 vitā: z sic nō possunt itez viuificari. ¶ Sed ptra
 Jobel. ij. sup ulud: Reddā vobis: dicit glo. nō pa-
 tiar pire vbertatē quā cū pturbatōib' ai amifistis
 sed vbertas illa fuit multitudo bonoz operum. q'
 illa p pniam restituuntur. ¶ Pnia reuocat oēs
 defect' ad pfectū vt dictū ē. fz hoc nō eēt nisi opa
 mortificata restitueret ad vitā. q' p pniam viuificā-
 tur. ¶ Espōdeo vō ad pnia. q. q' pnia de rōne sui
 ordinat ad remotionē mali. vñ q' aliq' bona p pe-
 nitentiā restituūtur hoc nō ē nisi p accidēs inqur-
 tum remouet. phibēs: vt dictū ē. cā aut q' ē remo-
 uēs. phibēs exigit cāz p se aliquā respectu effectus
 cuius ipsa est cā p accō. viuificatōis aut operum
 extra charitate factoz nō pōt poni aliqua cā p se
 q' vita operū ex vita opantis depēdet: z iō a gra
 vel charitate hñt opera q' viuant: gra autem vel
 charitas quā pnia restituūt nō pōt opibus pceden-
 tibus vitā. cōferre: qz habitus nō format actū hñs
 qui ab eo pcedit: z ita patet q' p pniam opera ex-
 tra charitate facta viuificari non possunt. ¶ Ad
 pmiū ergo vō: q' sicut Iſid. verba Adamātij ibidē
 exponere videt: p salute intelligit signū salutis qd
 etiā pccōres in sacris suscipiūt. Uel dicenduz q' cō-
 cedit eis salute in spe: sed non in re. ¶ Ad. ij. vō:
 q' potētie naturales sūt magis ppinque charitati
 z gratie quantū ad rem q' actus virtutū acq'uisi-
 tarū inquantū sunt subiectuz gratie z charitatis:
 sed quātum ad similitudinē speciei manifestū est
 q' est ecōtratio. Et pterea potētie naturales ma-
 nent: non aut actus peccati. vnde illi qui dicebant
 naturalia fieri gratuita: nō intelligebāt quantum
 ad actus qui transeūt: fz quo ad potētiā z hñs
 qui manēt. ¶ Ad tertiu vō: q' causa qre opera il-
 la sunt mortua est: qz nō sunt a charitate elicitā: z
 iō causa mortis ab eis nō tollitur p penitentiā vt
 dictū ē. ¶ Ad. ij. q. vō: q' illud pprie viuere appar-
 ret qd ex se aliqū motū hz: z ide vite nomē ppe
 ad illa oia trahit q' ex se hñt opatōnez aliquā sine
 aliq' pncipio extra: sic q' intelligūt z sentiūt vel mo-
 uēt vel appetūt vl nutriūt. Et inde ē q' nomē vite
 trāsumit ad oia illa q' hñt debitā opatōnez vl effe-
 ctū: z illa q' puant hac dicitū mortua: sic dicitū
 aquā viuā q' ē in ipetu surgēdi. p'pus aut effectus
 hūanoz opoz ē q' p ea hō ad vitam sine hūane
 vite pueniat. s. bitudinē: z iō illa opa hois ppe vi-
 ua dicitū q' hoiem ad vitā cinā pducē pnt: illa autē
 mortua q' hoc faciēdi ptātez n̄ hñt: illa at mortifi-
 cata q' hanc ptātem amiserūt cū prius eā hūerūt:
 z ideo opera bona ex charitate facta in eo q' gra-
 tiā habet viuā sunt: in eo autē q' gratia caret ope-
 ra nō ex charitate facta mortua sunt: opera autē
 prius ex charitate facta in eo qui gram dimittit p
 peccatū mortificata sunt: qz peccatū sequēs impe-
 dit q' hō p illa opera nō possit ad vitā introduci:

Ad. j. ergo dō: q̄ sicut opa peccati trāscūt actu s̄z manēt reatu: ita opa bōa i charitate facta q̄uis actu trāscūt: tñ manēt in merēdo: ⁊ s̄m hoc p̄nt mortificari. **A**d. ij. dō: q̄ p̄ igratitudinez meret hō accepta bñficia amittere: ⁊ iō p̄ q̄ntūcūq̄ p̄uū peccatū mortale quo hō deo ingratus de bñficijs p̄ceptis sit: oia bona p̄cedentia p̄dit q̄ntūcūq̄ sue rint ad fructū vite eterne: nec p̄pter hoc pena cul p̄a excedit. **A**d. iij. dō: q̄ illō qd̄ ē in se mortuū nō p̄t respectu alteri actū vite h̄fe. s̄z accipiēdo viuū metaphozice vt dicitū ē: nihil p̄hibet q̄ in se viuū ē respectu vni: eē viuū: ⁊ respectu alteri esse mortuū: q̄ respectu vnius h̄z effectū suū: s̄z respectu alterius nō h̄z p̄pter indispositiōē ip̄i: sicut oculis egris odiosa ē lux: q̄ puris est amabilia.

D. iij. q. dō: q̄ opa in charitate facta vt dicitū ē ⁊ si trāscūt actu: manēt tamē q̄ntū ad meritū in dei acceptatiōē: ⁊ s̄m q̄ sic manēt h̄nt efficaciam q̄ntū in ipsis ē inducēdi facientē ad vitā eternā: sic dicunt viua manere. s̄z q̄ h̄c effectū in p̄ccōze nō h̄nt ē p̄ accidēs p̄pter peccatūz qd̄ facit p̄ccōzem indispositū ad p̄cipiēdū effectū p̄cedentiū merito rū: nō autē q̄ ab ipsis opibus aliqd̄ demat: cū i suo fieri efficaciam p̄dictā obtinuerit hoc ip̄o q̄ ex charitate sunt elicata qd̄ eis sequēs peccatū auferte non p̄t: ⁊ iō remota indispositiōē a p̄ccōze p̄ penitētiā opa illa p̄cedētā effectū suū in ip̄o iterū h̄nt incipiūt: ⁊ s̄m hoc viuificari dicunt. Quidā autē dicūt q̄ nō viuificatur p̄ p̄niam sequentē: q̄ nō manēt vt viuificari possunt. sed eadē rōe poss̄ dici q̄ nec eis q̄ in iusticia p̄seuerāt ad vitā p̄cedētā opera valeāt: q̄ qd̄ nō ē nō p̄t aliquid valere. **A**d. j. ergo dō: q̄ verbū Dugonis ē intelligendū quātūz ad bona amissa q̄ nunq̄ recuperat: quia temp̄ amissum nō recuperat: ⁊ iō eius iactura ē grauissi ma: vt Seneca dicit: nō autē loquit̄ d̄ bonis mortificatiōis.

Ad. ij. dō: q̄ opus dicit̄ viuū metaphozice inq̄ntum habet effectū debitūz vt dicitum est. **A**d. iij. dicit̄ dū: q̄ quātūz n̄ maneat actu: manēt tamē merito in diuina acceptatiōē: sicut p̄ca trāscūt actu ⁊ manēt reatu. **A**d. iij. dō: q̄ sic dicitū est: opera p̄uū viua nō moriunt̄ in se: s̄z moriunt̄ p̄ accidēs quo ad istum: ⁊ iō remoto illo accidēte viuificari dicuntur.

Quartūz sic p̄cedit: videtur q̄ p̄dicti effectus nō sint p̄nie inq̄ntūz ē virtus: diuersoz enī diuersi sūt effectus. s̄z virtus ⁊ gr̄a differūt: vt in. ij. lib. di. xxvj. dicitū ē. ergo cū remittere peccatū ⁊ alia p̄dicta que p̄nie attribuūt sint effectus gr̄e: nō erūt effectus penitētie inq̄ntū ē virtus. **S.** qd̄ cōuenit p̄nie inq̄ntum ē virtus cōuenit cuilibet virtuti. sed remittere p̄ccm nō cōuenit cuilibet virtuti: q̄ ad minus virtutib⁹ acquisitis nō cōuenit. s̄ nec p̄nie cōuenit inq̄ntūz ē virtus. **S.** p̄nia s̄m q̄ ē virtus cōtra fidem

diuidit. s̄z remissio peccatoz ē p̄ virtutē fidei: Act. xv. fide purificās corda eoz. s̄ nō ē p̄ p̄niaz inq̄ntum ē virtus. **S.** p̄nia alia ⁊ alia rōne ē virt⁹ ⁊ sac̄m. s̄z remittere p̄ccm cōuenit ei inq̄ntum ē sacramētū: q̄ sic ē medicina p̄tra morbū pecc̄ ordinata. s̄ nō cōpetit ei s̄m q̄ ē virt⁹. **S.** p̄nia inq̄ntum delet peccatū dī vī ē sc̄da tabula respectu baptis̄mi. s̄z baptis̄mus liberat a p̄ccō inquatū est sac̄m. s̄ ⁊ p̄nia inq̄ntūz ē sac̄m nō inq̄ntūz ē virt⁹.

S. Sed cōtra: p̄nia ex actu p̄p̄uo h̄z q̄ a peccato liberat vt dicitū ē: sed ad actū p̄p̄iū cōpatur inq̄ntum ē virtus. s̄ inq̄ntum ē virtus p̄ccm remittit.

S. oppositū tollit p̄ suū oppositū. sed inq̄ntūz ē virtus opponit peccato. s̄ inq̄ntum ē virtus tollit peccatū. **S.** oē peccatū ex voluntate cōmittit q̄ nisi sit voluntariū nō ē peccatū: vt Aug. dicit. sed ex eisde cāis aliqd̄ generat ⁊ cōtūpitur: vt in q. ethi. dicit. s̄ ōz q̄ p̄ voluntatē remittat. sed p̄nia h̄z rōnem volūtariū inq̄ntum ē virtus. ergo per eaz inq̄ntū est virtus p̄ca remittunt.

R. Espondeo dicēdū: q̄ in peccato ouo possunt p̄siderari. s̄ ipsa inordinatiō q̄ in actu ē: ⁊ macula q̄ ex actu inordinato cōsequit̄ in aia. Et s̄z hoc p̄ccm duplici remittit: q̄ ex ipsa actus inordinatiōe homo q̄ntū in se erat iniuriā deo faciebat: iō ex parte illa p̄ccm firmū s̄m q̄ ineq̄litas p̄dicta iniurie ad eq̄l. tatez iusticie reducit: qd̄ facit p̄nia inquatūz ē virtus quedā p̄ suū actū: vt p̄us dicitū est. Sed ex pte macule peccatū remittit p̄r gr̄am q̄ formaliter maculā tollit sicut albedo nigredinē: ⁊ p̄ p̄nia p̄ alias virtutes gr̄a formatas: ⁊ q̄ p̄nia est talis virtus: iō etiāz ipsa inordinatē peccatū remittit ex pte hitus: ⁊ hoc ē qd̄ quidā dicūt: q̄ remittit p̄ccm inq̄ntum ē gr̄a: non enī p̄t dici gr̄a nisi inquatūz ē gratia informata vī p̄p̄i similitudinē effect⁹: vt p̄us dicitū est. s̄z ex pte ista effectus peccatū tollit: q̄ gr̄am tribuit sic idu ceno albedinē aufert nigredinē. ⁊ s̄m hoc penitentia inq̄ntū est sac̄m peccata dimittit: q̄ sac̄m nō ue legis ē cā instrumētalis gr̄e: vt in. j. di. dicitū ē. deus autē remittit sicut cā gr̄e efficiēs: ⁊ x̄ps hō sūt cā meritoria gr̄e: ⁊ sacerdos sic minister dei ⁊ s̄a c̄foz dispensator. ⁊ q̄ oēs aliū effectus cōsequūt̄ q̄ p̄nia inq̄ntum peccata remittit vt dicitū est: ideo similis ē ratio de oibus alijs effectibus penitentiē.

Ad p̄mū ergo dicēdū: q̄ non eodē modo ē effectus gr̄e ⁊ sacramēti vt dicitū est. **A**d. ij. dō: q̄ nō quilibet virtus ē gratia informata: nec quilibet virtus habet actum ordinatū ad predictam equalitatē inter deū ⁊ hominē: estituendā: vt dicitū ē: ⁊ iō nō oportet q̄ quilibet virtus p̄ca remittat hoc enī p̄nie cōuenit nō inq̄ntum ē virt⁹ simpliciter: s̄z inq̄ntū ē virtus quedā. **A**d. iij. dō: q̄ fides dicit̄ purificare cor: eo q̄ p̄m̄ mot⁹ ad iustificatiōēz ē fides: ⁊ etiāz p̄nie p̄ncipiū: vñ qd̄ ē p̄nie etiam fidei attribui p̄t. **A**d. iij. dō: q̄ sic alia rōne p̄nia est virtus ⁊ sac̄m: ita ⁊ p̄dictus effectus alio modo

coepetit sibi inqntu e sacm: r inqntu e virtus vt di
ctu e. Ad. v. ob: q baptis mus remittit peccatu
tantu vno mo: q: e tantu sacm: sed pnia plurib:
q: e virtus r sacm.

Ad quintaz sic pro

cedit: Uidet q sine penitētia peccato:uz
remissione cosequi possit r pdictos effectus oēs: r
ita nō erit necessaria ad salutē: sup illō psal. Qui
seniat in lachrymis. dicit glo. noli eē tristis si affis
tibi bona volūtas vñ metis pax. s; aliqz pōt hēre
bonā volūtatē sine dolore pnie vel sine actuali cō
sideratōe peccato:uz suo: pterito:uz. q pnia non est
peccōri necessaria ad salutē. **¶** Luc. vii. sup illō
Dimissa sunt ei peccata mltā dicit glo. ardor cha
ritatis rubiginē peccato:uz i ea cōsumpsit. s; aliqz
pōt pueri i deū ardenti p charitatē sine hoc q cō
uertat ad peccā pterita p pniā. q sine pnia pōt sa
lutē cosequi post peccatū. **¶** sicut se h; auersio
a deo ad dānationē: ita cōuersio ad deū ad salutē
s; auersio a deo sine oi delectatōe pōt eē cā dāna
tiōis. q cōuersio ad deū sine oi dolore pnie pōt eē
cā salutis: r sic idē qd pus. **¶** motus fidei qui
pcedit pniā possit itantū intēdi q sufficiēter di
sponēt ad grām hñdaz. s; grā sufficit etiā ad salu
tē sine opibus. q sine opere pnie peccōi possit salutē
cosequi. **¶** in vltimū instāti vite pōt eē fructifera. ergo
sine oi actu pnie pōt homo salutē p grām coseq.

¶ Sed ptra e qd Aug. dicit in li. de pnia: Nemo
sue volūtatē arbitet cōstituit pōt inchoare nouā
vitā: nisi peniteat eū veteris vite. s; nullus pōt pfe
qui salutē nisi i nouitate vite iueniat. ergo sine pe
nitētia nullus salutē psequi pōt. **¶** sicut bap
tismus ordinat cōtra originale peccm: ita pnia cōtra
actuale: s; nemo pōt ab originali mūdari nisi per
baptismū vel susceptū actu vel pposito saltem. q
nec ab actuali sine pnia. **¶** ab oibus oī q pe
nitētia e sacm necessitatis. s; hoc nō eēt si sine ea
possit eē salus. ergo rē. **¶** Respōdeo ob: q manēte
cā manet effectus. cā autē qre aliqz priuat grā per
peccm: e ineqūlitas peccōis qua deus offendit. vnde
pdiu ista ineqūlitas ad eqūlitatē nō reducitur: non pōt
puatio grē cessare: hoc enī facit pnia p suū actum
vt dicitū e supra. vñ sine actu pnie peccato:uz salus
eē nō pōt. **¶** Ad. j. ergo ob: q bona volūtas que
ad pacē merendā sufficiat sine pnia eē nō pōt que
nō e ad equalitatē reducta: r iō ratio ex falsis pce
dit. **¶** Ad. ij. ob: q sicut inter hoies nō restituitur
amicitiā post offensā nisi p aliquē de offensa do
lore: ita nec charitas post peccatū nisi p pniā.

¶ Ad. iij. ob: q in auersione a deo semp e cōuer
sio ad bonū cōmutabile: r illa quāuis nō habeat
delectationē sensibilē: semp tamē h; quādam pla
centiā volūtatē. r similitū oī q cōuersiōni ad deū

adiungat displicētia: r hic dolor pnia dicit. **¶** Ad
quartū ob: q mor' fidei nunq pōt tantū intēdi q
grē cōtinuet nisi pnia mediāte. **¶** Ad. v. ob: q for
te nō e accipe vltimū instās vite: sed e accipe pniā
instās mortis: als inter primū instās vite r primū
instās mortis cū sit aliud r aliud instās eēt mediū
tēpus. s; supposito q sit vltimū instās vite: tūc in
illo eodē instāti r grā i fundit r motū pnie homo
hēbit: r talis pnia sufficit ad salutē: vt dicit Aug.
in li. de ecclesiasticis dogmatibus.

¶ Ost hec de pnia rē. Uidet q de pnia añ
cōfirmationē r eucharistiā debuēt tra
ctari: qz prius e recedē a malo qd ptingit
ad pniā: q pfiat in bono qd ptingit ad illa duo sa
cramēta. **¶** Et dicendū: q cōfirmatio r eucharis
tia sunt de pma intētiōne scificatiōis. sed pnia e de
secūda intētiōne: qz si hō nunq a grā baptismali
caderet nō indigeret pnia: idigeret tñ cōfirmatiōe
r eucharistiā. Est enī pnia interior rē. fm hoc
etiā videt q baptismus sit virtus: qz etiā e bap
tismus interior. s; baptismus flaminis. Et dicendū
q interior baptismus nō dicit baptismus nisi me
taphorice. sed interior pnia dicit pnia vere. Et p
terea interior actus nō e b necessitate baptismi: als
puerī nō possent baptizari. sed interior actus est de
necessitate pnie. **¶** Nihil p sunt lamenta rē. hoc
intelligendū e d illis qui volūtatē bituali replicāt
vel itelligendū q nihil p sunt ad vitā cosequendā:
qz q pseuerauit vsqz in finē hic saluus erit: bap
tismus tñ rōne ch; racteris quē impmit aliqd valet
etiā si hō sit r accedat. **¶** Pene grauiori se sbijcit:
hoc itelligendū e de illis q exiūs p pniā hypocri
sim pntendūt: q simulata eqtas e duplex in qtas: vt
Aug. dicit. vel hoc dicit qz tollit excusatō de igno
rātia vel surreptiōe in eo q peccatū auertit de eo
penitēs. **¶** Uera pnia e cessare a peccō. sciēdū q ces
sare a peccō nō dicit simpliciter negatōes peccō: qz q intē
mittit actū peccōi nō dicit a peccō cessare. sed cessare a
peccō ppuē dicit cui peccm displicet r peccm dimittere
intēdit: r hec e vera pnia. **¶** Cū emēdatiōis ppo
sito rē. sed p: vnus hitus vnus e actus. hic autē po
nunt. iij. actus pnie. s; ppositus emēdatiōis: plan
gere peccata pterita r odire: r itēz nolle vltērius
cōmutere. Et dicendū q ista quattuor se psequūt
in pnia: r iō qsi p vno actu cōputant: qz sic amor
delectationē parit in cōsideratiōe amati: ita odiū
peccati tristitiā de ipso parit: r istitiā ad destructi
ōnē ipsi' mouet: r iō iter. iij. pdicta: pmutz e odire
peccata: secunduz ea plangere: tertium ea destru
ere: quantum ad pterita cum proposito emē
dationis: r quantum ad futurum per hoc q homo
plāgēda cōmittē nolit: qd e qrtū. Sēp punitiō i se
habitu vlt pposito: sed nō semp actu: qz qnqz etiā
motib' aliaz virtutū debet cōmoueri. **¶** De pe
nitētia pfecto:uz rē. pfectos hic vocat q in pnia sūt
pfecti eam vsqz ad finē vite cōtinuātes. **¶** Si vos

aliq̄ culpa mortalis r̄c. Sciēdū q̄ culpa mortalis ē que gram tollit q̄ quaz ē vita aie: r̄ sic ois culpa mortalis ē p̄tra gram. sed quedā ē p̄tra rōnem: vt piuriū: quedā etiā cōtra naturā: vt sodomia. q̄dā aut̄ est crimē: que ē digna accusatōe i iudicio. q̄dā aut̄ ē blasphemā: que ē impositio alicuius falsi in deū: vel ei subtrahēdo q̄d inest: vel attribuēdo q̄d nō inest. ¶ Qd̄ tñ in q̄busdam ecclesijs nō seruat hoc itelligit de p̄nia publica. sed solēns vt quidaz dicūt nunq̄ iterat. ¶ Nec minus tribuit r̄c. vnde q̄ntum in ipso ē oimodo eq̄liter se hō ad graz habēdam p̄paret: nō tñ o3 q̄ semp in equali charitate refurgat: vt in. iij. li. dictū est. ¶ Etiā si ad sum̄mū pueniat maloz r̄c. hoc itelligendū ē quantuz ad actū nō q̄ntum ad potētiaz: qz aliq̄s ē ita mal⁹ q̄ nullus ali⁹ ē peior: nō aut̄ ita q̄ nullus alius possit eē peior. ¶ Et tñ grauiter postea d̄liquit. Sed cōtra: Moyses etiā numerauit nec tñ dicit peccat se. r̄ dicēdū q̄ Moyses numerauit ex p̄cepto dñi: s; Dauid vt in pp̄lo gloriaret: iō aut̄ eo peccante pplus percussus ē: p̄pter oñdendā habitudinē ppli ad p̄ncipem: sicut Augu. dicit Josue. vi. de achor oñditur i ipsa pena achor q̄ntū sit bonū in pop̄lo ipsa vnitas: vt nō in seipsis singula s; in toto p̄tes estimēt. vel sicut Greg. dicit sup̄ illud Job: Qui regnare facit hypocritaz r̄c. p̄ q̄litatib⁹ subditorū disponūtur acta regentū: vt sepe p̄ merita gregis etiā vere boni delinquat vita pastoris: r̄ iō Dauid populū numerādo peccauit: r̄ tñ vindictā pplus de peccato suscepit. Vel dicēdū q̄ qz de ppli elatione peccauit: iō in ppli occisiōe punitus fuit: sicut aliq̄s oñs i amissiōe possessiōis: nec tñ pplus iniuste passus est: quia hic meruerat Absalon sequendo.

Distinc. XV.

Ut sicut de p̄dicti auctoritatib⁹ r̄c. Postq̄ determinauit. mgr̄ de p̄nia q̄ntū ad sui veritatē oñdens quid sit p̄nia fm̄ sui veraz rōnem: r̄ remouēs errozē quozūdā qui ad rōnem p̄nie addere volebāt futurā p̄seueratiā: hic intēdit determinare ō p̄nia q̄ntum ad sui itegritatē: quozūdā errozē remouēs q̄ falso opinabāt posse de vno peccō p̄niaz agi r̄ nō de alio: quod ē p̄tra itegritatē p̄nie. Et diuidit in partes duas: in p̄ma ponit rōnes q̄ sunt cā errozis: in secūda ip̄robat ipsum errozē: ibi Satis arbitroz illis eē r̄c. Prima in duas fm̄ q̄ errozē p̄dictus ouos hūit modos positiōis. In p̄ma eni p̄te reprobat rōnes eoz q̄ dicebāt: q̄ de vno peccato sine alio poterat p̄nia agi r̄ fructuose q̄ntū ad p̄sens. In scōda illoz qui ponebāt q̄ hoc nō erat fructuosuz q̄ntū ad p̄sens: s; quantū ad futurū q̄ntū de peccatis aliq̄s p̄niam ager: ibi Quibusdā tñ videt r̄c. Prima in duas: in p̄ma excludit p̄bationē eoz que ex aucto-

ritatibus canonis p̄cedebat: in secūda p̄bationes ex auctoritatibus sanctoruz r̄ rōnes sumptas: ibi Alias quoqz auctes inducūt r̄c. Circa p̄mu3 tria facit. p̄mo ponit obiectionē. secundo soluit eā: ibi Sed de his ergo oportet r̄c. tertio excludit q̄ndaz dubitationē ex p̄cedenti solutione ortā: ibi Atten de lector r̄c. ¶ Alias quoqz auctoritates r̄c. Circa hanc partē duo facit. p̄mo ponit p̄bationē illoz quoz prima ē ex auctoritate Greg. secunda ex auctoritate Ambro. tertia ex rōe sumpta: vt p̄ se p̄. Secūdo soluit eas: r̄ p̄mo ad auctem Grego. ibi Duic respōderi pōt r̄c. secundo ad auctoritatem Ambro. ibi Illud aut̄ quod Ambro. ait r̄c. tertio ad rōnem: ibi Ad hoc aut̄ q̄d obijcit r̄c. ¶ Qui busdā tamē videt r̄c. hic destruit p̄bationes alterius positionis r̄c. Et circa hoc duo facit. p̄mo ponit eas. secūdo soluit: ibi Sed hec dicta intelligimus r̄c. Et ponit duas solutiōes: quaz secunda incipit ibi Potest etiā accipi de opibus bonis r̄c. Et circa hoc duo facit. p̄mo oñdit q̄ bona extra charitatē facta et̄i valeāt ad tolerabilius iudiciuz sustinēdū: non tñ valent ad vitā cōsequendā. Secūdo ostēdit idem de opibus in charitate factis q̄ postea p̄ peccatū mortificant: ibi Illa etiā que in charitate r̄c. ¶ Satis arbitroz r̄c. hic ip̄robat ipsum errozē. Et circa hoc duo facit. p̄mo ip̄robat errozē. secundo cōcludit veritatē. i. que sit vera r̄ sufficiens penitētia: ibi Ex p̄missis p̄spicue sit r̄c.

Hic est querendū de satisfactiōe r̄ de partibus eius. Un̄ quattuor hic querūt. Primo de ipsa satisfactiōe. ¶ Secūdo de elemolya. ¶ Tertio de ieiunio. ¶ Quarto de orione: his eni trib⁹ hō satisfactiō. ¶ Circa p̄mum querūt q̄noz. Primo quid sit satisfactiō. Scōdo vtrum possibile sit a nobis deo satisfieri. Tertio q̄liter hō satisfacere possit. Quarto p̄ q̄. Quinto vtz restitutio sit pars satisfactiōis.

Ad primum sic procedit: Videt q̄ satisfactiō nō sit neqz virtus neqz virtutis act⁹. ois eni virtutis act⁹ ē meritorius. s; satisfactiō nō ē meritoria vt v̄: qz meritū gramitū ē. s; satisfactiō debitu attēdit. ¶ Satisfactiō nō ē act⁹ virtutis. ¶ S. ois act⁹ virtutis ē volūtari⁹. s; aliq̄ sit alicui satisfactiō de aliq̄ eo iusto: vt q̄n aliq̄s p̄ offensa i alterz cōmissa a iudice punit. ¶ Satisfactiō nō ē virtutis act⁹. ¶ S. fm̄ p̄m̄ in. viij. et̄bi. In virtute mo3 p̄ncipale ē electio. s; satisfactiō nō sit p̄ electiōne: s; respicit p̄ncipalit̄ extiora opa. q̄ nō ē virtutis act⁹. ¶ Sed p̄ satisfactiō ad p̄niaz p̄niz. s; p̄nia ē virtus vt pus dicit̄ ē. ¶ Satisfactiō ē act⁹ virtutis. ¶ S. null⁹ act⁹ opaf ad electōez peccā nisi sit actus virtutis: qz p̄riū destruit p̄ suū p̄riū. s; p̄ satisfactiōez peccā totaliter annihilatur. ergo satisfactiō est virtutis actus. ¶ Alterius videtur q̄ non sit actus iusticie: quia satisfactiō sit ad hoc q̄ reconciliatur

ei quem offendit. sed reconciliatio cum sit amoris ad charitatem pertinet. ergo satisfactio est actus charitatis et non iusticie. ¶ S. casu peccatorum in nobis sunt passiones aie quibus ad malum icitatur. s; iusticia fm phm no e circa passiones s; circa opationes. cu g ad satisfactioem pnteat peccatorz cas excidere vt in lra dicit: videt q no sit actus iusticie. ¶ S. cauere in futurum no e actus iusticie s; magis prudencie: cui pars ponit cautela: vt in. ij. li. di. xxxij. dicit e. s; hoc pnter ad satisfactioem: q; ipsi e suggestioib; peccatorz aditu no idulgere. g satisfactio no e actus iusticie. ¶ S. d. nulla virtus atredidit rōnem debiti nisi iusticia. s; satisfactio honore debiti deo ipen dit: vt Anshel. dicit. g satisfactio est iusticie actus. ¶ S. nulla virtus h; rerū exteriorū adēctioē pfi cere nisi iusticia. s; hoc fit p satisfactioē: q; pstru itur eqlitas emēde ad offensam pcedentē. g satisfactio e iusticie actus. ¶ Lterū videt q diffinitio satisfactiois in lra iconueniēter ponat ab Aug. dicit eni q satisfactio e peccatorz cas excidere e eorum suggestioibus aditu no idulgere: ca eni actuali peccati fomes e. s; in hac vita no possum; fomite exci dere. g satisfacere no est cas peccatorz excidere. ¶ Preterea ca peccati est fortio: q; peccati. s; ho p se no pot peccm excidere. g multo min; cas peccati et sic idē qd pus. ¶ Preterea satisfactio cu sit ps penitēte pteritū respicit no futurū. s; n idulgere aditū suggestioib; peccatorz respicit futurū. g non o; poni i diffinitōe satisfactiois. ¶ Preterea satisfactio d; respectu offēse pterite. s; d offēsa pcedēti nul la fit mērio. g iconueniēter assignat diffinitio satisfactiois. ¶ Preterea Anshel. ponit aliā diffinitioē: in li. Cur deus hō. l. satisfactio e honores debitu; deo ipēdere: in q nulla fit mērio ho; q Aug. hic ponit. g altera eaz videt eē incōpetēs. ¶ Preterea honore debiti deo pot inocēs impēdere. s; satisfacere no cōpetit inocēti. g diffinitio Anshel. e male assignata. ¶ Espōdeo dō ad. j. q. q; aliq; actus oi cis eē actus virtutis duplici. Uno mō malit; et sic qlibet actus q no h; maliciā impliciā vel defectū obit; te circūstantie actus virtutis dici pot; q; quolibet tali actu pot vti virtus in suū finē: sic est ambulare loq; et huiusmodi. Alio mō dicit aliq; actus eē actus virtutis formalit; q; in suo noie formā et rōnem virtutis impliciā h;: sicut fortit; sustinere d; actus fortitudinis. formalit; autē cuiuslibet virtutis moralis est rō mediū: vñ ois actus q rōnem mediū importat actus virtutis formalit; e: et q; eqlitas mediū est qd suo no mie satisfactio iporat. no eni dicit aliqd satisfactū nisi fm pportioē eqlitatis ad aliqd; pstat q satisfactio etiā formalit; e actus virtutis. ¶ Ad. j. g dō q; quāuis satisfacere in se sit debitu; : tñ inqntū satisfaciēs volūtariē hoc opus exequit rōnem gratuiti accipit ex pte operātis: et sic operās facit de necessitate virtutē: ex hoc eni debitu; dīminuere h; meri tū qd necessitatē iporat: q volūtati p;trariā. vñ si

volūtas necessitati p;sentiat nō rō meriti tolletur. ¶ Ad. ij. dicendū: q actus virtutis nō reqrit volūtariū in eo q patit; s; in eo q facit: q; illius actus est et ideo cū ille in quē iudex vindictā exercet se hēat vt patiens ad satisfactioē nō vt agēs: nō o; q; i eo volūtaria sit satisfactio: s; i iudice faciēte. ¶ Ad. ij. dō: q; principale in virtute pot accipi dupliciter: Uno mō principale in ipsa inqntū est virtus: et sic ea que ad rōnem pntent vel magis ei p;pinqua sunt pncipaliora sunt i virtute: et sic electio et interiores actus in virtute inqntū virtus e pncipaliores sunt. Alio mō pot accipi pncipale in virtute inqntū est talis virtus: et sic pncipaliora in ipsa e ex quo dēminationē recipit: actus autē interiores in aliq; virtutibus dētermināt p exteriores: q; electio q est cōis oibus virtutibus ex hoc q; electio talis actus efficitur p; pua huius virtutis: et sic actus exteriores i aliq; virtutibus sunt pncipaliores. et ita etiā est i satisfactioē. ¶ Ad. ij. q. dō: q; fm phm in. v. ethi. mediū iusticie accipit fm adēctioē rei ad rez in pportionalitate aliqua. vñ cū talē adēctioē ipfuz nomē satisfactiois iporat: q; hoc aduerbiū satisfacitū pportiois designat: pstat q satisfactio formalit; iusticie actus e. s; iusticie actus fm phm est vel sui ad alterū: vt qn aliq; reddet alteri qd ei deb;: vel alius ad alterū: sicut qn iudex facit iusticiam inter duos. qn aut actus iusticie e sui ad alterū: eqlitas in ipso faciēte cōstituit: quādo aut alteri ad alterū: eqlitas cōstituit in iustu passo. Et q; satisfactio equalitatis in ipso faciēte exprimit: dicit actus iusticie qui e sui ad alterū p; pte loquendo: sed sui ad alterū pot aliquis facere iusticiā vel in actioib; et passioibus vel in reb; exterioribus: sicut etiā iniuria fit alteri vel subtrahēdo res vel p aliquā actio nē ledendo. Et q; vtus rerū exteriorū e dare: ideo actus iusticie fm q; eqlitatis in reb; exteriorib; cōstituit p; pte dicit hoc qd est reddere: s; satisfacere manifeste eqlitatis in actioibus dēmonstrat: quāuis quādoq; vñ p altero ponat. Et q; adēctio nō e nisi iequalitū: iō satisfactio inēqlitatis actionū p;supponit: que quidē offēsam cōstituit: et iō hēt respectū ad offēsam pcedentē. nulla autem pars iusticie respicit offēsam pcedentem nisi vindicta iusticia que equalitatem constituit in eo qui iustum patitur indifferenter: siue sit patiens idē qd agens: vt quando aliquis sibi ipsi penā infert: siue non sit idē: vt quando iudex aliū punit ad vtrūq; vindictiua iusticia se habente. Similiter et penitentia que equalitatem tantum in faciente imporat: quia ipsemet penā tenet: vt sic quodāmodo penitentia vindictiue iusticie species sit. et ppter hoc constat q satisfactio que equalitatem respectu offēse pcedentis in faciente imporat: opus iusticie est quantum ad illam partem que penitentia dicitur. ¶ Ad. pmiū g dicendū: q satisfactio vt ex dicitis p;: est quedam iniurie illate recompensatio

unde sicut iniuria illata immediate ad iniquitatem iusticie pringebat: et per consequens ad inequalitatem amicitie opposita: ita et satisfactio directe ad equalitatem iusticie perducit: et ad equalitatem amicitie ex consequenti. et quia actus aliquis elicitive ab illo habitu procedit ad cuius finem immediate ordinatur: impatiue autem ab illo ad cuius finem ulterius tendit: ideo satisfactio elicitive est a iusticia: sed impatiue a charitate. ¶ Ad. ij. ob: quod quavis iusticia sit principaliter circa operationes: tamen etiam ex consequenti est circa passiones in quantum sunt operationum causa: sed sicut iusticia cohibet iram ne alteri lesionem iniuste inferat: et concupiscentiam ne ad aliorum thesaurus accedat: sic etiam satisfactio potest peccatorum casus excidere. ¶ Ad. iij. dicendum: quod quilibet virtus moralis participat actus prudentie: eo quod formaliter ipsa complectitur in eis rationem virtutis: cum secundum eam medium accipiat in singulis virtutibus moralibus: ut patet per definitionem virtutis positam in. ij. Ethicorum. ¶ Ad. itaque quoniam dicitur: quod iusticia non ad hoc tendit ut inequalitatem precedentem auferat puniendo culpam: sed ut in futuro equalitatem custodiat: quia secundum philosophum in. ij. Ethicorum. pene medicina sunt. unde et satisfactio que est iusticie a: tus pena inferentis et medicina curans peccata preterita et preseruans a futuris: et ideo quando homo homini satisfacit: et preterita recopensat: et de futuro cauet. Et secundum hoc dupliciter potest satisfactio diffiniri: vno modo respectu culpe preterite quam recopensando curat: et sic dicitur quod satisfactio est iniurie illate recopensatio secundum iusticie equalitatem. et in idem dicitur redire diffinitio Anselmi. qui dicit quod satisfacere est deo debitum honorem impedere: ut consideret debitum ratione culpe commissae. Alio modo potest diffiniri secundum quod preseruatur a culpa futura: et sic diffinit eam beatus Augustinus. preseruatio autem a morbo corporali fit per oblationem carum quibus morbus consequi potest: eis enim ablatis non potest morbus sequi: sed in morbo spirituali non est ita: quod licet anima non cogitur. unde in causis precedentibus potest vitari: quantum uero difficulter causis amotis potest incurri: et ideo in satisfactionis diffinitione duo ponit. scilicet abscisionem carum quantum ad primum: et renitentiam licet anima ad ipsum peccatum quantum ad secundum. ¶ Ad. primum ergo dicitur: quod accipiente sunt cause proximi peccati actualis que dicuntur duo. scilicet libido ex consuetudine vel actu peccati relicta: et alique relique peccati preteriti et exteriores occasiones ad peccandum: ut locus: societas mala et huiusmodi: et tales cause in hac uita per satisfactionem tollunt: quauis fomes que est causa remoti peccati actualis non tollat totaliter in hac uita per satisfactionem etsi debilitet. ¶ Ad. ij. dicendum: quod quod causa mali vel peruationis eo modo quo causam habet non est nisi bonum deficientia: bonum autem facilius tollitur quam destruatur: ideo facilius est casus peruationis et mali abscidere quam ipsum malum renouere: quod non remouet nisi per constructionem boni: quod patet in cecitate et caecitate: et tamen cause peccati predictae non sunt cause sufficientes: cum ex eis non de necessitate sequatur peccatum: sed sunt actio-

nes quedam: nec iterum satisfactio sine dei auxilio fit: quod sine charitate esse non potest ut dicitur. ¶ Ad. iij. ob: quod quauis penitentia ex prima sui intentione respiciat preteritum: tamen etiam ex consequenti futurum respicit in quantum est medicina preseruans: et sic etiam satisfactio. ¶ Ad. iij. dicendum: quod Augustinus diffinit satisfactionem secundum quod sit deo cui secundum rei veritatem nihil subtrahi potest: quauis peccator quantum in se est aliquid subtrahat: et ideo in satisfactione tali principaliter requiritur emendatio in futurum quam recopensatio preteritorum. et propter hoc ex parte ista Augustinus satisfactionem diffinit: nihilominus tamen ex causa futura: cognosci potest recopensatio preteritorum: quod sit circa eadem uerso modo: in preterita enim respiciens casus peccatorum. propter peccata detestamur a peccatis incipientes detestationis motus: sed in cautela a causis incipimus: ut causis subtractis facilius peccata vitemus. ¶ Ad. v. ob: quod non est inconueniens quod eodem uent diuerse assignationes secundum diuersa que in ipso iueniunt: et sic est in proposito ut ex dictis patet. ¶ Ad. vj. ob: quod intelligitur debitum quod debemus deo ratione culpe commissae: quod debitum penitentiae respicit: ut prius dictum est.

Ad secundum sic pro

cedit: Uidet quod homo non possit deo satisfacere: satisfactio enim debet equari offensae: ut ex dictis patet: sed offensae in deum commissae est infinita: quia quantum recipit ab eo in quem committit: cum plus offendat qui principem peccat quam alius quemcunque. cum ergo actio hominis non possit esse infinita: uidet quod homo deo satisfacere non possit. ¶ Preterea fauus quod totum quod debet deo est: non potest aliquid deo recopensare. sed nos serui dei sumus: quicquid nos boni habemus ab ipso habemus. cum ergo satisfactio sit recopensatio offensae preterite: uidet quod deo satisfacere non possumus. ¶ Ille cuius totum quod debet non sufficit ad unum debitum exolendum: non potest per alio debito satisfacere: sed quicquid homo est et potest et habet non sufficit ad solvendum debitum per beneficium conditionis: unde Esaias. xv. dicit quod ligna libani non sufficerent ad holocaustum. sed nullo modo potest satisfacere pro debito offensae commissae. ¶ Homo totum tempus suum in dei seruitutem debet expendere. sed tempus amissum non potest recuperari: propter quod est grauis iactura temporis: ut Seneca dicit. sed non potest homo recopensationem deo facere: et sic idem quod prius. ¶ Peccatum actuale mortale est grauius quam originale. sed pro originali nullus satisfacere potest nisi esset deus et homo. sed nec per actualem. ¶ Sed contra: sicut Hieronymus dicit: Qui dicit deum aliquid impossibile homini precepisse anathema sit. sed satisfactio est in precepto: Luc. iij. Facite dignos fructus penitentiae. ergo possibile est deo satisfacere. ¶ Deus est magis misericors quam aliquis homo. sed homini possibile est satisfacere. ergo et deo. ¶ Debita satisfactio est cum pena culpe equat: quod iusticia est idem quod Pythagorae dixerunt.

Ad tertium sic proce

sed contingit equalē penā sumere delectatiōi q̄ fuit in peccādo. q̄ contingit deo satisfacere. **R**ndeō dō: q̄ sicut supra dicitur est: dupliciter hō deo debitor efficit: Uno mō ratiōe beneficij accepti: Alio mō ratiōe peccati commissi: et sicut gratia actio vel latia vlt siquid ē huiusmōdi respicit dōbitū accepti beneficij: ita satisfactio respicit dōbitū peccati commissi: in his aut honore q̄ sunt ad parētes et ocos: etiā fm p̄m i possibile est equalēs reddere s̄ q̄ntitatē s̄ sufficiēt vt homo reddat qd̄ p̄t: q̄ amicitia nō exigit eq̄ ualens nisi fm q̄ possibile est: et hoc etiā equalē ē aliqualiū s̄ fm p̄portionalitatē: q̄ sicut se habet qd̄ deo est dōbitū ad ip̄m deum ita hoc qd̄ iste p̄t reddere ad eū: et sic aliq̄ modo forma iusticie cōser uat. Et similit̄ est ex parte satisfactiōis: vnde n̄ p̄t homo satisfacere si li satis equalitatē q̄ritatē ipor tet: cōtingit autē si iporet equalitē p̄portionis vt dī ctum est: et hoc sicut sufficit ad rōnē iusticie ita suf ficit ad ratiōnē satisfactiōis. **A**d. i. q̄ dō. q̄ sicut offēsa habuit quandā infinitatē ex infinitate diuie maiestatis: ita et satisfactio accipit quandā infinitatē ex infinitate diuie mie put ē grā informata per quā acceptū reddit qd̄ hō reddere p̄t. Quidā tñ dicit q̄ h̄z infinitatē ex pte auersiois: et sic gratis dimittit: sed ex parte p̄uersionis finita ē: et sic p̄ ea satisfieri p̄t. s̄ hoc nihil ē q̄ satisfactio nō ridet peccō nisi fm q̄ ē offēsa dei: qd̄ nō h̄z ex parte cō uersiois: sed solū ex pte auersiois. **A**lij vō dicit q̄ etiā q̄ntū ad auersionē p̄ peccō satisfieri p̄t vt tute meriti x̄pi: quod quodamō infinitum fuit: vt in. iij. li. di. xviij. dicitur est. et hoc in idē redit quod prius dicitur ē: q̄ p̄ fidē mediatoris grā data est cre dētibus: si tñ alio mō grām daret sufficeret satisfactio p̄ modū predictū. **A**d. ij. dō: q̄ hō qui ad imaginē dei factus ē: aliqd̄ libertatē p̄cipat inq̄ntum est oīs suoz actiū p̄ li. ar. 2. iō ex hoc q̄ p̄ li. ar. agit deo satisfacere p̄t: q̄ quāuis dei sit. put a deo ē sibi cōcessum: libere tñ traditū ē vt eius oīs sit: qd̄ seruo nō cōpetit. **A**d. iij. dō: q̄ ratio illa p̄cludit q̄ deo equalēs satisfactio fieri nō possit nō autē q̄ nō possit sibi sufficiens fieri: quāuis enim hō totū suū posse deo d̄beat: nō tamē ab eo exigit de necessitate vt totū qd̄ possit faciat. q̄ hoc est ei impossibile fm statū p̄sentis vite: vt totū posse suū ad aliquid vnū expēdat: cū opo: teat eū circa mul ta sollicitū eē: sed ē quedā mensura homini adhibita que ab eo requirit. s̄ impletio mādatoz dei: et super ea p̄t aliqd̄ erogare vt satisfaciāt. **A**d. quartū dō: q̄ quāuis hō nō possit tēpus p̄teritū recuperare: p̄t tamē in futuro recōpensare illō qd̄ in p̄terito facere debuisset: q̄ nō debuit debito p̄cepti totum quod potuit vt dictum est. **A**d. v. dicendū: q̄ originale peccatūz etiā minus h̄eat de rōe peccati q̄ actuale: tñ ē grauius: q̄ ē ipsius hūane nature infectio: iō p̄ vnū hōis puri satisfactioez expiari nō potuit sicut actuale.

Ad. dicitur: Videt q̄ hō possit d̄ vno peccato sine alio satisfacere: eoz enim qui nō h̄ent cōnexi onē ad inuicē: vnū p̄t auferri sine alio: s̄ peccata nō h̄ent ad inuicē cōnexionē: als qui h̄eret vnum h̄eret oīa. q̄ vnū p̄t expiari sine alio p̄ satisfactōez. **P**. deus ē magis misericors q̄ hō. s̄ hō recipit solutiōnē vnus debiti sine alio. q̄ et deus satisfacti onē vnus peccati sine alio. **P**. satisfactio vt in l̄a di: ē peccatoz cās excidere nec suggestiōib̄ aduū indulgere. s̄ cōtingit hoc fieri de vno peccō sine alio vt. l. luxuria refrinet et auaricie insulat. q̄ de vno peccō p̄t fieri satisfactio sine alio. **S**ed 3̄ Esaie l̄vii. di: Jeunū eoz qui ad p̄tentiōes et lites ieiunabāt deo acceptū nō erat: s̄ ieiunū sit satisfacti onis opus. s̄ nō p̄t fieri satisfactio nisi p̄ op̄ deo acceptū. q̄ nō p̄t qui h̄et aliq̄ peccm̄ deo satisfacere. **P**. satisfactio est medicina curans peccata p̄terita et p̄seruās a futuris vt dicitur ē. s̄ peccata n̄ p̄nt sine grā curari. q̄ cū quodlibet peccm̄ grām auferat: nō p̄t d̄ vno peccō fieri satisfactio sine alio. **L**terius vō q̄ qui de peccis oibus cōtritus fuerit p̄us et postea in peccatū incidit: d̄ alijs peccis q̄ sibi p̄ p̄tentiōez dimissa fuerāt satisfacere possit extra charitatez ex̄ns. dixit enī Daniel Nabu. Dan. iij. Peccata tua elemosynis redime. s̄ ipse adhuc peccator erat qd̄ sequēs pena demonstrat. q̄ p̄t ex̄ns i peccato satisfacere. **P**. nemo scit an sit dignus odio vel amore: Ecclesiastes. ix. si q̄ nō possit fieri satisfactio nisi ab eo q̄ est i charitate: nullus sciret se satisfacere: et hoc ē incōueniēs. **P**. ex intētiōe quā hō h̄z in p̄ncipio actus totus actus informaf. s̄ penitēs q̄n̄ p̄niam ichoaur i charitate erat. q̄ tota satisfactio sequēs ex illa charitate intētiōe eius informate efficacā h̄ebit. **P**. satisfactio p̄sistit in quadā adēq̄tiōe pene ad culpā. s̄ talis adēq̄tio potest fieri i eo q̄ charitatē nō h̄z. q̄ r̄. **S**ed cōtra Prover. x. Uniuersa delicta opit charitas. sed satisfactiōis virtus ē delere delicta. q̄ sine charitate n̄ h̄z suā virtutē. **P**. p̄cipuū op̄ in satisfaciēdo ē elemosyna. s̄ elemosyna extra charitatez facta nō valy: vt p̄z. i. Col. xij. Si distribuero i oibos pau perz r̄. q̄ nec satisfactio aliq̄ ē. **L**terū vō q̄ post q̄ hō charitatē h̄erit valere icipiat satisfactiō p̄cedēs: sup̄ illud Nume. xxv. Si attenuat̄ fuerit frater tuus. dicit glo. q̄ fructus bōe p̄uersionis debz cōputari ex eo tpe quo peccauit. s̄ nō cōputare n̄ nisi aliquā efficacā accipent ex charitate sequēte. q̄ post charitatē recuperatā valere icip̄ unt. **P**. sic efficacā satisfactiōis ipedit p̄ peccm̄: ita efficacā baptis̄mi ipedit p̄ fictionē. s̄ baptis̄m̄ incipit valere recedēte fictiōe. q̄ et satisfactio recedēte peccō. **P**. si alicui p̄ peccis commissis iniūcta fuerit multa ieiunia et in peccm̄ cadēs ea p̄fecerit: nō iniūgit cū iterū cōfiteat̄ vt ieiunia illa iteret: iniūgeret autē si per ca

k

satisfactio non impletur. sed per penam sequentem opera pre-
 cedentia satisfacienda efficaciam accipiunt. **Sed** per opera
 extra charitatem facta id non erant satisfactoria quia fu-
 erunt mortua. sed per penam non vivificantur. sed nec inci-
 piunt esse satisfactoria. **¶** Charitas non informat
 actum nisi qui ab ipsa aliquid procedit. sed opera non sunt
 esse deo accepta ac per hoc nec satisfactoria nisi sunt
 charitate informata. sed cum opera facta extra charitatem
 nullo modo ex charitate processerunt vel decetero proce-
 dere possunt: nullomodo poterunt in satisfactionem con-
 putari. **¶** Tertius vero quod opera extra charitatem facta
 sunt alicuius boni meritoria saltem temporalis: quia sicut se habet
 pena ad malum actum: ita se habet premium ad bonum. sed nul-
 lum malum factum apud deum iustum iudicem est impunitum.
 sed nec aliquid bonum irremuneratum: et sic per illud bonum
 aliquid meretur. **¶** Merces non datur nisi merito. sed
 operibus extra charitatem factis datur merces: ut dicitur
 Matth. v. de illis qui propter gloriam humanam opera
 bona faciunt: quod receperunt mercedem suam. sed opera illa
 fuerunt alicuius boni meritoria. **¶** Duo ex his in
 peccato quorum unus multa bona facit ex genere et cir-
 cumsstantia: alius autem nulla: non equaliter propterque se ha-
 bet ad accipiendum bona a deo: alius non est ei presentius
 dum ut aliquid boni faceret. sed qui magis appropinquat
 deo magis de bonis eius percipit. sed iste per bona opera que
 facit aliquid boni a deo meretur. **Sed** est quod
 Aug. dicit: quod peccator non est dignus pane quo vescitur.
 sed non potest aliquid a deo mereri. **¶** Qui nihil est
 non potest mereri. sed peccator non habens charitatem nihil
 est secundum esse spirituale: ut patet 1. Corin. xij. sed non potest aliquid
 mereri. **¶** Tertius vero quod opera predicta non valeant ad
 pene infernalis mitigationem: quia secundum quantitatem culpe
 erit quantitas pene in inferno. sed opera extra charita-
 tem facta non minuunt quantitatem peccati. sed nec infernalis pe-
 ne. **¶** Pena infernalis quous sit duratio infinita
 tamen intentione finita est. sed quodlibet finitum consu-
 mitur aliquid finita subtractione facta. si ergo opera extra
 charitatem facta aliquid subtraherent de pena debita
 pro peccatis: pertingeret tantum multiplicari illa opera
 et totaliter tolleretur pena inferni: quod falsum est.
¶ Suffragia ecclesie sunt magis efficaciam quam opera
 extra charitatem facta. sed sicut Aug. in Ench. dicit:
 Danatis in inferno non presentunt suffragia ecclesie. sed mul-
 to minus opera extra charitatem facta. **Sed** est
 quod Aug. dicit in Ench. quod ad hoc presentunt ut sit ple-
 na remissio: vel ut tolerabilior fiat damnatio. **¶**
 magis est facere bonum quam dimittere malum. sed dimittit
 malum se vitat penam etiam in eo que charitate caret. er-
 go multo fortius facere bonum. **¶** Respondetur deo ad
 primam questionem: quod quidam dixerunt quod potest de uno peccato sa-
 tisfieri sine alio: ut magister in littera dicit. sed hoc non potest
 esse: cum enim per satisfactionem tolli debeat offensam peccati
 deus: oportet quod talis sit modus satisfactionis que competat ad
 tollendam offensam. offense autem ablatio est amicitie
 restitutio: et id est aliquid sit quod amicitie restitutionem
 impediat: etiam apud homines satisfactio esse non potest. sed

cum quodlibet peccatum amicitiam charitatis impedit
 que est hominis ad deum: impossibile est ut homo de uno peccato
 satisfaciatur alio retento: sicut nec homo satisfaciatur qui
 per aliam sibi data se ei prosterneret et aliam sibi daret.
¶ Ad. j. quod dicitur: quod peccata non habent connexionem ad invicem
 in aliquo uno: unum potest deus currere sine alio:
 sed unum et idem est secundum quod omnia peccata remittuntur: et ideo
 remissiones diversorum peccatorum connexionem sunt: et de uno
 sine alio satisfactio fieri non potest. **¶** Ad. ij. quod dicitur: quod in
 obligatione debiti non est nisi inequalitas iusticie opposi-
 ta: quia unus rem alterius habet: et id est ad restitutionem non
 exigit nisi quod restituatur equalitas iusticie: quod quidem potest
 fieri de uno debito non de alio. sed ubi est offensam sibi est
 inequalitas non tamen iusticie opposita sed etiam amicitie: et
 id est ad hoc quod per satisfactionem offensam tollat non solum
 oportet equalitatem iusticie restituatur per recuperationem equi-
 lis pene: sed etiam quod restituatur amicitie equalitas: quod non
 potest fieri nisi aliquid est quod amicitiam impedit. **¶** Ad
 tertium quod dicitur: quod unum peccatum suo potest ad aliud tra-
 hitur: ut Greg. dicit. et id est qui unum peccatum retinet non
 sufficiens casus alterius peccati excidit. **¶** Ad. ij. quod dicitur: quod
 quidam dixerunt: quod postquam omnia peccata per penam et con-
 tritionem remissa sunt: si aliquid ante satisfactionem peccatum
 in peccatum decidat: et in peccato existens satisfaciatur: quod sa-
 tisfactio ei valeat ita quod si in peccato illo moreretur
 in inferno de illis peccatis non puniret. **Sed** hoc non potest
 esse: quia in satisfactione oportet quod amicitia restituatur iusticie
 equalitas restituatur: cuius trius amicitiam solvit: ut patet
 in. ix. ethi. dicit. equalitas autem in satisfactione ad deum
 non est sed equalitatem sed magis secundum acceptationem ipsius
 ut est dictum: et id est quod est iam offensam sit dimissa per
 precedentem contritionem quod opera satisfactoria sunt deo ac-
 cepta: quod datur eis charitas: et id est sine charitate opera
 facta non sunt satisfactoria. **¶** Ad. j. quod dicitur: quod cum
 silius Danielis intelligit quod a peccato cessaret et peccaret:
 et sic per elemosinas satisfaciatur. **¶** Ad. q. quod dicitur: quod sic homo
 nescit per certo utrum charitatem habuerit in satisfaciendo
 vel habeat: ita etiam nescit per certo utrum satisfecerit: et
 id est de Eccle. de peccati peccatorum: Noli esse sine metu.
 non tamen exigit quod propter hunc metum homo satisfactionem
 expletam iteret si conscientiam peccati mortalis non habet. quous
 enim penam non exipit per huiusmodi satisfactionem: tamen
 non incurrit reatum obmissionis ex satisfactione neglecta
 sicut nec ille qui accedit ad eucharistiam sine conscientia
 peccati mortalis cui subiacet reatum indigne sumptionis
 incurrit. **¶** Ad. ij. quod dicitur: quod illa intentio interrupta est per
 peccatum sequens: et id est non datur operibus vim aliquam post
 peccatum factis. **¶** Ad. iij. quod dicitur: quod non potest fieri adequatio
 sufficiens nec secundum divinam acceptationem nec secundum equum
 lentiem: et id est non sequitur. **¶** Ad. ij. quod dicitur: quod quidam
 dixerunt quod opera in charitate facta que viva dicuntur
 sunt meritoria vite eterne et satisfactoria respectu pe-
 ne dimittende: et quod per charitatem opera extra charitatem
 facta vivificantur: et hoc quod sunt meritoria vite
 eterne. Sed hoc non potest esse: quia utrumque habet ex eadem ratione
 opera ex charitate facta. scilicet ex hoc quod sunt deo grata:

vn sic charitas adueniens n pot ea gratificare qtu
 ad vnu: ita nec qtu ad aliud. ¶ Ad. i. g. dō: q nō
 o3 itelligi q fructu cōputet a tpe q pmo i pccō fuit
 s3 a tpe i q peccare cessauit: quo. s. vltio i pccō fuit
 ¶ Vel itelligit qn stati post pccm p̄tritus fuit ⁊ fecit
 multa bōa atēq̄ p̄teret. ¶ Vel dō: q qnto ē maior
 p̄tritto tāto magis d̄minuit de pena: ⁊ qnto aliq̄
 plura bōa facit i pccō ex̄ns: magis se ad grām p̄tri
 tiōis d̄spōit: ⁊ iō p̄babile ē q̄ mioris pene sit debi
 tot: ⁊ pp hoc debet a sacerdote discrete cōputari
 vt ei minorē penā iniūgat inq̄tū inuēt euz melius
 d̄spōsitū. ¶ Ad. ij. dō: q̄ baptisim⁹ imp̄mit chara
 cterē i aia: nō at satisfactio: ⁊ iō adueniens charitas
 q̄ fictionē tollit ⁊ pccm: facit q̄ baptisim⁹ effectū su
 um hēat: nō at facit h⁹ d̄ satisfactioē. Et p̄terea ba
 ptisim⁹ ex ipso ope opato iustificat qd nō ē homis
 s3 dei: ⁊ iō nō eodē mō mortificat sic ⁊ satisfactio q̄
 ē opus hois. ¶ Ad. iij. dō: q̄ aliq̄ satisfactioēs sunt
 ex qb⁹ māet aliq̄s effect⁹ i satisfactioē: etiā postq̄
 actus satisfactiois trāsit: sic ex ieiūio manet corpis
 debilitatio: ex elemosinis largit⁹ d̄minutio s̄be: ⁊
 sic de s̄libus: ⁊ tales satisfactioēs i pccis facte nō o3
 q̄ iteret: q̄ q̄tū ad id qd̄ de eis manz p̄ p̄nāz deo
 accepte sūt. satisfactioēs at̄ q̄ nō relinquūt aliq̄e
 effectū i satisfactioē postq̄ act⁹ trāsit o3 q̄ iteret: sic
 ē de orōne ⁊ similib⁹. actus at̄ iterio: qz totalr trā
 sit nullo mō viuificat: s3 o3 q̄ iteret. ¶ Ad. iij. q. dō
 q̄ sic in. iij. li. di. xviij. dictū ē: meritū p̄p̄e d̄ actio
 q̄ efficit vt ei q̄ agit sit iustū aliqd̄ vari. S3 iusticia
 duplr̄ d̄: vno mō p̄p̄e q̄. s. respicit debitu ex parte
 recipiētis: alio mō q̄si s̄stitutarie q̄ respicit debi: ū
 ex pte dātis: aliqd̄ enī decet dante dare qd̄ tñ nō h3
 recipiēs debitu recipiēdi: ⁊ sic iusticia ē d̄ cēntia d̄i
 nie bōitatis: sic Ansel. d̄ic: q̄ deus iust⁹ ē euz pec
 catorib⁹ p̄c̄t: qz eū decet. Et fm h⁹ etiā meritū d̄
 duplr̄: vno mō act⁹ p̄quē efficit vt ipse agēs hēat
 d̄bitū recipiēdi: ⁊ h⁹ vocat meritū p̄digni. alio mō
 p̄ quē efficit vt sit debitu dādi i dante fm decētā
 ipsi: ⁊ iō h⁹ meritū d̄i meritū p̄grui. cū at̄ i oibus
 illis q̄ grat⁹ dant p̄ma rō dādi sit amor: i possibile
 ē q̄ aliq̄s tale sibi debitu faciat q̄ aicitia caret: ⁊ iō
 cū oīa bōa ⁊ p̄p̄alia ⁊ eina ex diuina liberalitate no
 bis donēt: null⁹ acq̄rere pōt d̄bitū recipiēdi aliq̄d
 illoz nisi p̄ charitatē ad deū: ⁊ iō opa extra chari
 tatē sc̄a nō sūt merito: ita ex p̄digno neqz eini neqz
 p̄p̄alia alicui⁹ boni apō deū. S3 qz diuina bōitātē
 decz vt vbiq̄q̄ d̄spōnez iuenit p̄fectionē adijciat
 iō ex merito p̄grui d̄i aliq̄s mereri aliq̄d bonuz p̄
 opa extra charitatē sc̄a. Et fm h⁹ opa ista valene
 ad iplex bonū. s. ad p̄p̄aliū p̄secutionē: ad d̄spōnē
 ad grām: ⁊ ad assuetudinē bonoz opezz. qz tñ h⁹
 meritū nō p̄p̄e meritū d̄i: iō mag⁹ p̄cedēduz ē q̄ hu
 iusmōi opa nō sint alicui⁹ meritoria q̄ sint. ¶ Ad
 i. g. dō: q̄ sic p̄hs d̄ic in. viij. ethi. qz fili⁹ p̄ oīa q̄ fa
 cēt pōt nihil eāle p̄i reddē pōt hīs q̄ a p̄ie recipit:
 iō nūq̄ p̄i debuo: fili⁹ efficit: ⁊ mīto min⁹ hō pōt

pp̄e equalitā op̄is diuini sibi p̄stitūe debitoz: ⁊
 iō nullū op⁹ n̄m ex q̄ntitate sue bōitatis h3 q̄ ali
 qd̄ mereat: s3 ex vi charitat⁹ q̄ facit ea que sūt amī
 coz: eē cōia. vn q̄tūcūqz sit opus bonū extra cha
 ritatē factū nō facit p̄p̄e loquēdo q̄ aliqd̄ recipiēdi
 a deo facies debitu hēat: s3 opus malū ex q̄ntitate
 sue malicie s3 equalitāz penā mereat: qz ex pte d̄ci
 nō sūt nobis aliq̄ mala sc̄a sic bona: ⁊ iō q̄uis opus
 malū mēat ex p̄digno penā: nō tñ opus bonū sine
 charitate mēat ex p̄digno p̄miū. ¶ Ad. ij. ⁊ ad. iij.
 dō: q̄ p̄cedūt de merito p̄grui: alie at̄ rōes p̄cedūt
 d̄ merito p̄digni. ¶ Ad. v. q. dō: q̄ d̄minue penāz
 isernalē pōt itelligi duplr̄: vno mō ita q̄ q̄s libere
 a pena quā iā meruit: ⁊ sic euz null⁹ libere a pena
 nisi sit absolut⁹ a culpa: s3 qz effect⁹ nō d̄minuunt
 neqz tollūt nisi d̄minuta vt ablata cā p̄ opa extra
 charitatē sc̄a: q̄ neqz culpaz tollē neqz d̄minuere
 p̄nt: pena iserni mītgari nō pōt. Alio mō ita q̄ me
 ritū pene ipediāt: ⁊ sic huiusmōi opa d̄minuunt
 penā iserni: p̄mo qz hō reatū omisiōis euadit que
 hu⁹ mōi opa p̄ficiat: sc̄do qz hu⁹ mōi opa aliq̄ mō
 ad bonū d̄spōnūt: vt hō ex mioris p̄ceptu etiā pec
 cata faciat: vt etiā a mltis pccis p̄ hu⁹ mōi opa re
 trahat: s3 d̄minutōez vt d̄lationē t̄p̄alis pene me
 rent hu⁹ mōi opa: sic d̄i de Achab. iij. Regū. xxi.
 eodē mō sic ⁊ bonoz t̄p̄aliū p̄secutionē. Quidaz
 at̄ d̄icūt q̄ minuūt penā iserni nō s̄trahēdo aliqd̄
 d̄ ipa q̄tūz ad s̄bam: s3 fortificādo subiectū vt me
 lius sustine possit: s3 h⁹ nō pōt eē: qz fortificatio nō
 ē nisi ex ablatioē passibilitat⁹: passibilitas at̄ ē fm
 mēsurā culpe: ⁊ iō si culpa nō d̄minuit nec s̄biectū
 fortificari pōt. Quidaz etiā d̄icūt q̄ d̄minuit pena
 q̄tū ad vermē p̄sciētie: s3 nō q̄tū ad ignē. s3 h⁹ etiāz
 nihil ē: qz sic pena ignis equal culpe: ita ⁊ pena re
 mortiois p̄sciētie: vbi similitas ratio est de vtroqz: et
 p̄ hoc p3 solutio ad obiecta.

Ad quartum sic pro
 cedat: Videt q̄ satisfactioē nō oporteat
 fieri p̄ opa penalia: qz p̄ satisfactioē o3 fieri reco
 p̄sationē ad diuinā offensā: s3 nulla recōp̄satio
 v̄i fieri p̄ opa p̄alia: qz de⁹ nō delectat i penis n̄ris.
 ḡ nō o3 satisfactioē p̄ opa p̄alia fieri. ¶ Ad. q̄nto
 aliq̄d op⁹ ex maiori charitate p̄cedat tāto min⁹ ē
 p̄ale: qz charitas penā nō h3. i. Jo. iij. si ḡ o3 opera
 satisfactoua eē p̄alia q̄to mag⁹ sūt ex charitate fa
 cta min⁹ erūt satisfactoua: qd̄ falsū ē. ¶ S. satisfac
 cere ē vt d̄ic Ansel. honore debitu deo ipendē. s3
 h⁹ etiā aliq̄s q̄ opib⁹ p̄alib⁹ fieri pōt. ḡ satisfactōez
 nō o3 p̄alib⁹ opib⁹ fieri. S3 ē qd̄ Greg. d̄ic: Iu
 stuz ē vt pccoz tāto maiora sibi iſerat lamēta p̄ p̄i
 tētiaz: q̄to maiora iſulit vāna p̄ culpa. ¶ S. p̄ satis
 factioē o3 sanari vuln⁹ pcc̄i p̄fecte. s3 pccoz medi
 cine sūt pene: vt p̄hs d̄ic in. ij. ethi. qz filij p̄ p̄alia
 opa satisfactio fiat. ¶ Aliter v̄i q̄ flagella q̄bus a
 deo i hac vita punimur. nō possunt satisfactoua eē:
 k 2

nihil. n. pot. ee satisfactoriu nisi qd e meritoiu: vt
 ex oicti pz. sz no menur nisi p ea q i nobis sut: cuz
 sz flagella qbus a deo punimur n sunt i nobis: vt q
 satisfactoria ee no pnt. ¶ Satisfactio tm bonoz
 e. sz hu' moi flagella i malis iducunt r pcpue eis
 debet. sz n pnt ee satisfactoria. ¶ Satisfactio respi
 cit pcca pterita. sz aliqn ista flagella inflgat illis q
 pcca n hnt: sic d Job pz. sz vi q n sut satisfactoria.
 ¶ Sz d qd d: Ro. v. Tribulatio patientia opatur
 patientia ar pbarione r a pcco purgatione: vt glo.
 ibide dicit. sz flagella pcca purgat: r sic sut satisfacto
 ria. ¶ Ambro. dicit: Esti fides, i. pcc' pscia desit
 pea satisfact. sz hu' moi flagella sut satisfactoria.
 ¶ Lter' vt q incouenient enumeret opa satisfac
 toia cu di q sunt tria: elemosyna: ieiuniu: r oio:
 qz opus satisfactoriu dz ee peale. sz oio penaz n hz
 cu sit p pene tristitia medicia: sz delectatoez. vn d
 Ja. v. Tristat aliqd i vobis oret r psallat. sz no dz
 coputari ini opa satisfactoria. ¶ Oe pccm vel est
 carnale vl spuale. sz sic dicit Hiero. Ieiunio sanat pe
 stes corpis: oioe pestes metis. sz dz ee aliqd op' sa
 tisfactoriu. ¶ Satisfactio necessaria e ad emudati
 one pccoz. sz elemosyna ab oibus pccis emudat:
 Luc. xj. Date elemosynaz r oia munda sut vobis. sz
 alia duo sut supflua. Sz d vt q debeat ee plura
 qz dria dria curat. sz mto plura sut pccoz gena
 q tria. sz debet plura satisfactoria opa computari.
 ¶ Pegrinatodes etia inuigunt p satisfactioe r oio
 sciplic siue flagellatoez: q n pputat sub aliq hoz.
 sz insufficient' nuerant. ¶ Respondeo ad ad. i. q. qz sa
 tisfactio vt dicit e respectu hz ad pterita offensa:
 p q recopescatio fit p satisfactioe r etia ad futura
 culpa a q p ca pseruamur: r qtu ad vtrūqz exigit
 q satisfactio p opa pealia fiat: recopescatio. n. offe
 se iporat adequone qua dz ee ei q offendit ad eu
 i que offensa comissa e. adequo at in huana iusti
 cia atredit p subtractioez ab vno q plus hnt iusto
 r additione ad altez cui subtractu e aliqd. deo at
 quis qtu ex pre sui e nihil subtrahi possit: tm pec
 cator: qtu i ipo e aliqd ei subtrahit peccado: vt di
 etu e. vn o3 ad h' q recopescatio fiat q aliqd subtra
 hat a peccate p satisfactioez qd i honore dei cedat
 op' at bonu ex h' q e hu' moi n subtrahit aliqd
 sz mag' pscit ipm. vn subtractio n pot fieri p op'
 bonu nisi peale sit. Et id ad h' q aliqd opus sit sa
 tisfactoriu: o3 q sit bonu vt i honore dei sit: r pe
 nale vt aliqd pccoi subtrahat. Similr etia pena
 a culpa futura pseruat: qz no facile ho ad pcca re
 dit ex quo pena exp' e. vn sz phm: Pene medicie
 sut. ¶ Ad. j. sz d: qz quis de' no delectet i penis vt
 sut pene: delectat tm i eis vt sut iuste: r sic satisfacto
 rie ee pnt. ¶ Ad. ij. sz d: qz sic in satisfactioe psciderat
 pealita: ita i merito psciderat difficultas: diminu
 tio at difficultat' ex pre ipsi' actus dimiuit meri
 tu ceteri parib'. sz diminutio difficultat' ex pmpri
 tudie volutaris n dimiuit meritu: sz auget: r sumi

li' diminutio penalitat' ex pmpitudine volutaris
 qd facit charitas n dimiuit efficaciam satisfactoris
 sz auget. ¶ Ad. ij. sz d: qz debitu p pcco e recopescatio
 offese q sine pena peccati n fit: r de tali debito
 Ansel. itelligit. ¶ Ad. ij. q. sz d: qz recopescatio offe
 se pterite pot fieri r ab eo q offendit r ab alio: qn
 at fit ab alio talis recopescatio vidicatiois magis q
 satisfactoris rone hz: qn at fit ab ipo q offedit etia
 ronez satisfactoris hz. vn si flagella q p pccis a deo
 inflgant fiat aliq mo ipsi' patientis: roez satisfacto
 nis accipiunt. sut at ipsi' in qtu ea acceptat ad pur
 gatione pccoz eis vtens patienter: si at ro eis p ipa
 tientia dissentiat: tuc no efficiunt aliq mo ipsi': r io
 no hz roez satisfactoris sz vindicatiois tm. ¶ Ad. j.
 sz d: qz quis illa flagella non sint oio in ptae nra
 tm qntu ad aliqd sut vt. f. eis patient' vtamur: r sic
 ho facit de necitate vtute. vn r meritoria r satisfac
 toria ee possunt. ¶ Ad. ij. sz d: qz sicut ex code igne
 vt Hieg. dicit: Fluz rutilat r palca fumat: ita cude
 flagellis r boni purgat r mali magis ificiunt p im
 patientia: r io quis flagella sint coia: tm satisfactio e
 tm bonoz. ¶ Ad. ij. sz d: qz flagella respectu habet
 ad culpa pterita: sed n sp ad culpa psona: sz ad
 culpa nature. si eni in na huana nulla culpa pcc'
 sisset nulla pena fuisset: sz qz culpa in na pccit p
 sone alicui diuinitus pena inserit sine culpa psona
 ad meritū vtutis r cautela pcc' sequit: r hec duo
 etia necessaria sunt i satisfactioe: o3 eni ee op' me
 ritoriu vt hono: deo exhibeat: r o3 ee virtutuz cu
 stodia vt a futuris pccis pseruamur. ¶ Ad. ij. q. sz d
 qz satisfactio vt dicit e debz ee talis p qua aliquid
 nobis subtraham' ad honore dei: nos at n habe
 mus nisi tria bona. f. bona aie: bona corpis: r bna
 fortie. f. extioia. Ex bonis quide fortie subtrahit
 mus aliqd nobis p elemosyna: sz ex bonis corpo
 ralib' p ieiuniu: ex bonis at' aie no o3 q aliqd sub
 traham' nobis qtu ad centia: vel qtu ad dimi
 nutione ipsoz: qz p ea efficiamur deo accepti: sz p
 h' q ea submittim' deo totalit': r hoc fit p oioez.
 Copetit etia iste nuerus ex pre illa qua satisfactio
 pccoz cas excidit: qz radices pccoz tres ponit.
 j. Jo. ij. Copiscetia carnis: copiscetia oculo: r
 supbia vite. r sz copiscetia carnis ordinaf ieiuniu:
 sz copiscetia oculo: elemosyna: ptra sup
 bia vite oio: vt Aug. dicit sup Mattheu. Copetit
 etia qtu ad hoc q satisfactiois e pccoz suggestio
 nib' aditu no idulgere: qz oe pccm vel in deuz co
 mittim': r sz hoc ordinaf oio: vl in pximu r ptra
 hoc elemosyna: vl i nosipsoz: r sz hoc ordinaf ieiuniu.
 ¶ Ad. j. sz d: qz fm quosda duplex e oratio:
 quedā que e pteplatiuo: quoz puerfatio i celis
 e: r talis qz totalit' e delectabilis no e satisfactoria.
 alia e que p pccis gemit' fundit: r talis hz penam
 r e satisfactoris para. Vel dicendū meli' q qlibet
 oio hz ronez satisfactoris: qz quis heat suauitatez
 spūs: tm hz afflictione carnis: qz vt dicit Hieg. sup

Eszech. Dñi crescit i nobis fortitudo amoris itimi
 ifirmat pculdubio fortitudo carnis. vñ 7 neruus
 femoris Jacob ex luctu angeli emarcuisse legit in
 Gen. Ad. ij. dō: qd pccm carnale dī duplr: vno
 mō qd in ipa delectatōe carnis pplet: vt gula 7 lu
 xuria. alio mō qd cōplet in his q ad carnem ordē
 nanf q̄uis nō i delectatōe carnis s3 in delectatōe
 ale magis: vt auaricia. vñ talia pccā sūt q̄si media
 inī spūalia 7 carnalia: 7 iō o3 q̄ eis etiā respōdeat
 aliq̄ satisfactio ppa. s. elemosyna. Ad. iij. dō: qd
 q̄uis singula lītoz p q̄ndā pueniētā singulis pec
 catis appropēnt: q̄ cōgruū ē vt i quo q̄s peccauit
 in hoc puniat: 7 qd pccā cōmissi p satisfactioez ra
 dix abscidat: tñ quodlibz ho3 p quolibet pccō sa
 tiffacere pōt. vñ ei qd nō pōt vnū ex eis pficere inīū
 gat aliud: 7 p̄cipue elemosyna alioz vices supplē
 pōt inq̄tū alia satisfactōis opa p elemosynaz sibi
 quisq̄ mereat quodāmō in illis q̄bus elemosynaz
 tribuit. vñ nō o3 qd si elemosyna oia mōdat pccā
 qd p̄ hoc alie satisfactōes supfluat. Ad. iij. dō
 qd q̄uis sint multa pccā in spē: tñ oia ad illas tres
 radices vel ad illa tria pccōz genera q̄bus dixim⁹
 dictas satisfactōes rñdere reducūt. Ad. v. dō qd
 quicqd in afflictōe corpis p̄inet totū ad sciūtiūz
 refer: 7 quicqd in primi vtilitatē expēdit totū ele
 mosyne rōez h3: 7 similt̄ quēcūq̄ latia exhibeat
 deo oīois accipit rōne: 7 iō etiā vnū opus pōt hīc
 plures rōnes satisfaciendi.

Quintum sic pro

cedit: Videt qd restitutio sit satisfactiois
 ps: qd satisfactio recōiliat deo 7 primo. s3 p resti
 tutionē hō recōiliat primo. q̄ restitutio ē satisfac
 tiōis ps. Satisfactio sit p̄rium pccī: sicut per
 ieiūniū satisfaciunt de gula. s3 iūm pccī male ab
 latōis ē restitutio. q̄ restitutio ē quedā satisfactio
 nis ps. Ambro. dicit: qd vera pnia ē a pccō ces
 sare. s3 qd restituit a pccō cessat: qd q̄dū q̄s alienūz
 eo inīto detinet peccat. q̄ restitutio ē ps pnie. s3 nō
 nisi rōne satisfactōis. q̄ ē ps satisfactōis. S3 3: sa
 tiffactio sit deo vt p3 p dīstīnctōe Ansel. supra
 positā. s3 restitutio sit primo. q̄ satisfactōis non ē
 restitutio ps. Satisfactio ponit i arbitrio sacer
 dotis pniām inīūgēis: nō at restitutio. q̄ restitutō
 nō ē satisfactōis ps. Alterius vī qd ablatū nō sp
 o3 restitui: fama enī restitui n̄ pōt. s3 fama auferē.
 q̄ n̄ oī ablatō pōt fieri restitutio. S. dāna i pfo
 nā illata sūt maxia. s3 huiusmōi dāna n̄ pnt resti
 tuti: vt ablatio vginītatis: absctio mēbū alicui⁹. q̄
 nō oē ablatū pōt restitui. S. q̄ ipedit aliq̄e a cō
 secutiōe alicui⁹ vt hoc sibi auferre. s3 hō nō o3 et re
 stitue vel recōp̄sare: sicut si qd ipedit aliq̄e ne p
 hēdā psequat. q̄ vī qd nō oē ablatū debeat restitui.
 S. qd occasiōez dāni dat dānū dēdīse vī. s3 ille
 qd subuertit semia in cāpo p̄icta dat occasiōem
 dāni de toto fructu qd inde seq̄ possēt. 7 similit̄ d

illo qd detinet pecuniā creditoz ultra terminū p̄fi
 xū ex q̄ ille poterat lucrari d̄ toto lucro qd accidē
 potuisset: nec tñ vī qd teneat ad restitutōe totius
 lucri qd accidere potuisset: vl fructus qd p̄cipēdus
 ē. s3 nō o3 qd sp fiat ablatōz restitutio. S3 3 vī
 qd hō o3 plus restituere qd abstulerit: qd p̄ceptū le
 gis veteris ē: vt p3 in Exo. qd ouis reddat in q̄dru
 plū 7 bos in q̄ntuplū. 7 hoc p̄ceptū cū sit de mori
 bus vī ēē morale. q̄ adhuc manet. q̄ tenet hō in q̄n
 tuplū vel q̄druplū restituere. S. ea q̄ i scriptura
 ponūt nobis i exemplū dāt. s3 Luc. x. dī. qd sacbe
 se obtulit ad restitutōe in q̄druplum eo3 qd acce
 pat p fraudē. q̄ 7 talis o3 ēē apud nos restitutōis
 modus. Alteri vī qd solus ille qd accipit ad resti
 tutionē teneat: qd nō exigit plus i restitutōe qd illa
 tū ē in dāno. si q̄ vnus solus dānū intulit ille so
 lus ad restitutōe tenet: als multo plura recipet
 dānificat qd ea que amisit si a q̄libz p̄sentate debe
 ret sibi insolidū restitutio fieri. S. nulli debet re
 stitutio nisi ei qd dānū passus ē. s3 p̄tingit qd aliq̄s
 p̄cipiat dānificari aliq̄e vel p̄sulat aut p̄sentiat: 7
 tñ ille nō dānificat. q̄ tales nō sp ad restitutōe te
 nent. S. nullus o3 icurrere dānū p̄sone p cul
 tūdo dāno peccūe alteri: qd charitas o3 ēē ordina
 ta. s3 q̄nq̄ si aliq̄s raptorē mālifestaret icurreret p
 sone sue p̄iculū. q̄ nō ē vey qd teneat ille qui n̄ māl
 nifestat ad restitutōe: vt quidā dicit. S. multi
 etiā boni viri nō resp̄ndūt eos quos vidēt inīū
 ste accipere aliena. vñ dūrū ēēt dīcē qd tenerēt ad re
 stitutōe oīum. q̄ etiā ille qd nō resp̄ndit n̄ tenet
 vt a q̄busdā dicit restituere. Similit̄ etiā potest
 obj̄ci de illis qui nō obstant: 7 tamē ob stare p̄nt.
 Alterius vī qd nō sit semp restitutio faciēda ei qd
 dānū passus est: nullus enī pōt restituere ei que
 nō cognoscit. sed quādoq̄ fur nescit cuius sit res
 quā furto a cepit. q̄ vī qd non teneat ei restituere.
 S. ille qui accepit nō tenet nisi ad restitutōez.
 sed aliquādo ad eū cui debet fieri restitutio n̄ pos
 set puenire sine magno dāno forte etiā in maiori
 qd sit p̄cūū rei restituēde. q̄ videt qd in tali casu nō
 teneat ei restituere. S. aliquis in dep̄datione ei
 vitatū iniuste accipit aliqua: sed n̄ pōt ei cui⁹ fuit
 restituere: qd vel nescit eū vel mortuus ē. q̄ vī qd n̄
 teneat restituere. S. aliquis p̄latas eccle iniuste
 aliquas res eccle cōcedit. s3 iste nō tenet reddere ec
 clesie vt vī: qd venirēt ad manus illius p̄lati qui n̄
 est dignus ea recipe. q̄ vī qd nō sp ei qui dānūz pas
 sus est sit restitutio faciēda. Sed 3 est: qd p resti
 tutionē integrat eq̄litas iusticie. sed eq̄litas iusticie
 ē vt qd aufertur a lucro apponat ad dānūz: vt dē
 in. v. ethi. q̄ vī qd restitutio sit sp faciēda ei qd dānū
 passus ē. Respōdeo dō ad. j. q. qd ineq̄litas iust
 icie appositā duob⁹ modis p̄tingit: vno mō i reb⁹
 exteriorib⁹: vt qd vnus rem alienā d̄tinet. alio mō
 in actionibus 7 passioibus: sicut cū quis aliūz per
 violentiā verberat: 7 hec duo aliq̄n separata sunt

vt p se p: aliqñ autē iungunt: vt cū quis p violē
 tiā accepit i quo ei a quo accepit iniuriā ⁊ p tume
 liā infert: ⁊ fm hoc repatio eq̄litas iusticie dupli
 citer significat: repatio enim ineq̄litas existētis in
 rebus restitutio dicit: repatio autē ineq̄litas exi
 stētis in actionib⁹ ⁊ passionibus satisfactio nomi
 nat: ⁊ iō qñq; ē satisfactio sine restitutione aliqua
 vt cū quis se primo humiliat de aliq̄bus cōsume
 līs ei dictis, aliqñ autē restitutio sine satisfactioe:
 vt cū quis mutuū reddit, aliqñ autē vtrūq; exigit
 vt cū quis alicui p violentiā rem suā subtrahit: et
 sic loq̄mur hīc de restitutōe rei male ablata i quo
 hō primū ⁊ deū offendit. Quidā ḡ dicūt q; talis
 restitutio nō ē ps satisfactiois: q; nō debet deotm
 nec ē ad arbitriū sacerdotis: s; est ad satisfactioē
 pambulū. Sed hoc nihil ē: q; oē pccm qd in pri
 mū cōmittit etiā in deū cōmissus ē: sicut ⁊ i dilecti
 one pximi dilectio dei icludif. vñ ⁊ satisfactio pri
 mi iunctā h; satisfactioē dei. nec obstat q; n̄ est
 ad arbitriū sacerdotis: q; sacerdos nō ē ibi vicar⁹
 pximi sicut ē vicarius dei: ⁊ iō satisfactio q; ē deo
 faciēda depēdet ex arbitrio ei⁹: s; satisfactio que ē
 pximo ⁊ deo simul faciēda nō. Et iō aliq; dicūt q;
 ē satisfactiois ps. sed hoc verū nō ē: q; satisfactio
 offensam remouet ⁊ a pena liberat: nullus autē ex
 hoc ipso q; offendere desistit psequit hoc q; de offē
 sa pcedēti recōciliatiōē iueniat: vel penam p illa
 debitā euadat: s; hoc solū psequit q; maiore offen
 sam ⁊ penā nō cumulat: ⁊ sic cessare ab offēsa nul
 la ps satisfactiois ē: sed ē pambulū ad satisfactioē:
 ⁊ iō cū restitutio nihil aliū sit q; ab offensa cessare
 q; ex hoc ipso q; rem alienā detinet eo iuito offen
 dit: cōstat q; nō ē pars satisfactiois pprie accepte:
 sed ē pambulū ad satisfactioē: nō tñ ppter rōnē
 pus assignatā: q; bene cōcedimus q; satisfactio p
 pximo facta ē pars satisfactiois deo facte: s; restitū
 tio nō ē pars satisfactiois neq; deo neq; pximo fa
 cte. **Ad. j. ḡ. dō:** q; de offensa hō pximo non re
 p̄liat p hoc q; sua ei restituit: s; p hoc q; supra hō
 aliqd hūilitatis ei exhibet: ⁊ ita n̄ sequit q; restitū
 tio sit satisfactiois pars. **Ad. ij. dō:** q; restitutio
 nō ē p̄rium ad acceptioē vel detentioē iniustaz:
 s; magis ē negatio vel puatio ipsius: ⁊ iō nō o; q;
 hoc sufficiat ad satisfactioē: sicut nec ē satisfactio
 riū p gula vt q; nō imoderate comedat: s; vt etiā
 a moderatis abstineat. **Ad. iij. dō:** q; cessare a
 pccō dē eē p̄nie: nō qdē desistēdo a pccō p̄terito
 nō sicut pambulū ad p̄niam: s; p̄cedēdo cas futu
 roz pccōz: vt dictū est pus. **Ad. ij. q. dō:** q; p sa
 tisfactioē o; q; hō sicut deo ita pximo recōciliat:
 recōciliatio autē nihil aliud ē q; aicitie repatio: ma
 nēte autē cā dissolutionis amicitie: amicitia repa
 rari nō pōt: que qdem cā fuit ineq̄litas ex iniusta
 acceptōe vel detentioe causata: ⁊ iō ille satisfacere
 nō pōt nec deo recōciliari q; rem male ablatā vel
 detentā male nō restituit. Sed sciēdū q; amicitia

vt plus dicit in. viij. ethi. nō redit semp̄ equale: s; qd
 qd possibile: ⁊ iō si aliq; sunt ablata q; oino restitui
 nō possunt: sufficit volūtas restituēdi cū tanta re
 stitutioē q̄nta possibile ē s; p̄ditioē vtriusq; ad
 arbitriū bonoz. **Ad. j. ḡ. dō:** q; ille q; maliciā
 alicuius manifestat ei q; h; corrigere: vel etiā si sit
 icorrigibilis in cōspectu ecclesie: vt cōsensus a pccō
 desistat: vel saltē vt aliq; ab ei⁹ cōsorsio corruptio
 discedat seruato ordine charitatis fraterne: nō in
 iuste famā aufert. vñ nō tenet ad fame restituēdē
 si autē intētiōe diffamādi h; fecerit: iniuste aufert
 etiā si verū sit qd dicit: ⁊ tūc tenet ad fame restitu
 tiōē: vel dicēdo se falsum dixisse si falsum dixit:
 vel quocūq; alio mō nō mentiēdo si verū dixit: si
 ne hoc tñ q; se verū dixisse dicat: q; nō debet alte
 rius famā cū mendacio restituere. **Ad. ij. dō:** q;
 restitutio p̄ncipaliter inuēta ē in dānis que iherit
 in rebus fortune q; restitui p̄nt: in his autē que obie
 ctio tangit q; nō p̄nt ad simile bonū restitui debet
 fieri restitutio q̄lis possibile ē. s. ad arbitriū bono
 rum. **Ad. iij. dō:** q; ille q; impedit aliq̄ue ne p̄
 bendā cōsequat si hoc faciat q; idignus ē vel vt de
 alio melius p̄uideat: nō iniuste facit: vñ nō tenet
 ad restituēdē. si autē animo ledēdi ipsum: tenet ad
 restituēdē: nō quidē tantū q̄ntū valebat p̄benda:
 q; ipse eam nō bene erat p̄secutus: s; penians p̄di
 tionibus vtriusq; fm arbitriū bonoz. **Ad. iij. dō:** q;
 ille q; subfodit semina nō tenet ad tantū q̄ntū
 tum agri fruct⁹ valituri erāt: s; q; tū ager sic semina
 tus valere cōsuevit: q; multas de causis pōt impediri
 agroz fructus. ⁊ similr dō est de eo cui debiti nō
 restituit suo tpe: q; nō tenet restituere tñ q̄ntū lu
 crari potuisset: s; fm estimatiōēz lucrū qd accidē
 p̄suevit p̄sato labore ⁊ ifortunijz etiā que i lucro
 accidere alio possent: q; lucrū nō cātur tñ ex pecu
 niā: sed ex industria ⁊ labore. **Ad. v. dō:** q; illud
 p̄ceptū legis q̄uis sit de morib⁹: nō tñ ē morale s;
 iudiciale. talia enī p̄cepta p loco ⁊ tpe populo illi
 dabant: vñ nūc nō obligant nisi de nouo statuere
 tur ab aliq; qui statuēdi hēret p̄tatem: nihilomin⁹
 tñ inq̄ntū hēbāt aliqd significatiōis: p xpm̄ iplera
 sunt hui⁹ mōi p̄cepta sic ⁊ ceremonialia. **Ad. vi. dō:** q;
 sachē nō dixit hoc q̄si necessariū: s; q; abū
 danti. **Ad. iij. q. dō:** q; qdam versus dantur de
 illis q; tenet ad restituēdē tales: Justio consilium
 cōsensus palpo recursus: Participas mutus non
 obtas nō manifestas. Sed tñ quinq; istoz sūt q;
 ad restituēdē sp obligat: quoz p̄mū ē iustus: qñ
 aliq; iubet aliq̄ue dep̄dari: als tyrāni nō tenerent
 ad restituēdē. Secūdū ē p̄sensus ad rapinā p̄pe
 trandā in eo sine q; rapina fieri n̄ poterat. Tertū
 ē recursus qñ. s. aliq; receptator latronū ē ⁊ cō pa
 trocinij p̄stat. Quartū ē participatio qñ aliquis la
 troni se sociat ad spoliādū ⁊ p̄ez spoliōz accipit.
 Quintū ē nō obtas cō. s. ex officio obtare tenet
 vt p̄ncipes terre q; iusticia fuare debet si nō obtat

est ob stare possunt ad restitutionem tenent. In alijs autem causis enumeratis non obligat sed quis ad restitutionem: nisi in certis casibus quoniam probabiliter creditur et commisit suum fuit efficitur: et quod alii iniusta ablatio commissa non fuit: similiter etiam non omni palpo. scilicet adulato: ad restitutionem tenet: sed ille qui adulando ad auferendum incitat: oicem hoc signum strenuitatis esse. similiter etiam mutus dicitur qui ex officio reclamare tenet et non reclamare: nec tunc semper tenet ad restitutionem nisi operetur fiat iniusta ablatio: sed dicitur inducere eum qui abstrulit ut reddat. similiter etiam non omni non manifestat tenet ad restitutionem: sed ille qui per latrocinio gelat et pitepa est lucra: in oibus autem his si principalis restituitur: alij deobligatur a debito restitutionis: et per hoc per solutio ad obiecta. **Ad. iij. q. d. q. restituere est iterato statuere aliquem in sue rei possessione: et ideo per illi qui puatus est re sua dicitur fieri restituito.**

Ad. j. q. d. q. incertus est ois reru ablataruz paupes sunt heredes: et ideo non deobligat a debito restitutionis: nisi de paupibus per aia illius cui restituito debebat: adhibita tamen prius diligetia debita. **Ad. ij. q. d. q. si sit res magni valoris debet si bi transmitti si potest comode. nec obstat si dantur o remissione patris: quia ipse sibi ea fuit iniuste auferendi. si autem transmitti non possit vel res sit non magni valoris: potest eam dare ppinquos illius si habet: vel alicui cenobio si non habet ppinquos cum ptefatioc tali qd ei reddere teneant si requisierit vel vnqz com paruerit.** **Ad. iij. q. d. q. ille qui dicitur accepit debet paupibus illius ville restituere: vel in alios vsus coitatis illius ciuitatis expedere fm arbitriū epi: vel illoz ad quos pnter cura illius ciuitatis.**

Ad. iij. q. d. q. fieri restituito eccle ut res ille deueniat ad successore illius plati: quia ipse eas cepit quibus non meret: ecclesia tamen perdere eas non dicitur. **Q. d. II.**

Unde queritur

de elemosyna. Et circa hoc queruntur sex. **Primo** quid sit. **Secundo** de effectu siue fructu eius. **Tertio** de pibus eius. **Quarto** de quo sit danda elemosyna. **Quinto** quis possit eam dare. **Sexto** cui debeat dari.

Ad primū sic proce

dit: videt quod diffinitio elemosyne quam quida assignat. scilicet. Elemosyna est opus in quo datur aliqd indigenti ex compassione propter deum: sit inconuenienter assignata. visitare enim infirmos spes elyne est. sed in h' ope non datur aliqd. qd datio non dicitur in diffinitioe elyne. **Ad. i. q. d. q. ipse datur elyna dicitur: quia dicitur elynam dare. sed ipsum datur non est opus sed res qd datur. qd elyna non est opus.** **Ad. ii. q. d. q. in elynis aliqd qd datur datur clericis pbedatis qd tamen non indiget sed diuites sunt. qd non est de re elyne qd indiget dicitur. **Ad. iii. q. d. q. opus quod sit ex electioe est magis laudabile qd opus quod sit ex passio****

ne: quia est deo conformius quod nihil ex passione operatur. sed compassio est passio quada: quia nullus compatitur nisi patitur. qd non est ex necessitate elyne quod ex compassioe dicitur.

Ad. i. q. d. q. actus non recipit spem a fine ultimo sed a primo: alio ois actus virtutu cont vnus species. sed vltimu quod ponit in diffinitioe dicitur esse differetia specificica. cum qd deus sit vltimus finis oium actionum nfarum: vnde quod non debeat poni in diffinitioe elyne qd finalis differetia. **Ad. ii. q. d. q. elyna non sit satisfactiois pars: non enim est necessarium satisfacere nisi ei qui peccauit. sed si nunqz homo peccasset: necesse haberet elynas dare. qd non est satisfactiois pars.** **Ad. iii. q. d. q. totu non potest esse pfectu si pars ei subtrahatur. sed potest aliqd pfecte satisfacere de aliquo peccato etiam si nulla elynaz det. qd satisfactiois pars non est elyna.** **Ad. iij. q. d. q. nihil potest esse pars totius nisi differat ab alijs eius partibus sed elyna non differat a ieiunio et orone fm quod ad penitentia pnter: quia hoc eis oibus copetit in qtu sunt penalia: ut ex oicis p. qd elyna non est satisfactiois pars.**

Ad. iij. q. d. q. in sacris necessitatibus ut in baptismo adhibetur remediū quod nulli possit deesse: sicut aqua. sed pnia est sacra necessitatis ut ex pmissis p. qd cum dare elynam non possit cuiuslibet copetere quod peccare potest: quia non est nisi possidētū aliqd: vnde quod non debeat poni penitentie et satisfactiois pars. **Ad. iij. q. d. q. Sed contra Luc. iij. sup illud: Facite fructus dignos penite. dicit glo. qd dare elynam sit pars penite. sed non nisi rone satisfactiois. ergo est pars satisfactiois.** **Ad. iij. q. d. q. in foro seculari non solum punit aliquis per corporis lesionem: sed etiam per bonoru subtractionem. sed satisfactio in foro penite fit per opera penalia. qd debet non solum ieiunium quo affligit corpus: sed elemosyna in qua subtrahuntur res temporales pars penite esse.**

Ad. iij. q. d. q. Elemosyna non sit actus virtutis: quia i. Timo. iij. vbi dicitur: quod pietas ad oia valet: exponit per elemosynaru largitioe. sed pietas non est virtus sed donu. qd elemosyna non est actus virtutis. **Ad. iij. q. d. q. nulla passio est virtus: ut phus pbat in. ij. ethi. sed elemosyna ex misericordia pcedit que passio est: ut patet per glo. sup illud psal. Tota die miseret. elemosyna a misericordia incipit. qd non est actus virtutis.** **Ad. iij. q. d. q. nihil est in genere quod non sit in aliqua eius specie. sed non potest reduci ut videt ad aliquam spem virtutis: quia tamen tres virtutes inueniuntur circa exteriora bona operari: in quibus non est elemosyna. scilicet iusticia: liberalitas: magnificetia. elemosyna autem non est actus iusticie: quia non reddit alienū sed dat suum. similiter nec actus liberalitatis: quia liberalitas non attendit indigentia quam attendit elyna. similiter nec magnificetie: quia potest esse in paupibus et in magnis. qd non est actus virtutis.**

Ad. iij. q. d. q. Sed est subuenire miseris est actus iusticie: ut patet per Aug. et hitum in. iij. li. vi. xxxij. sed subuenire miseris pnter ad elemosyna. qd elyna est actus iusticie: et sic est actus virtutis. **Ad. iij. q. d. q. nihil est meritorium nisi actus virtutis: quia felicitas est virtutis pmiū: ut etiam phus dicit. sed elyna est maxime meritoria. qd est actus virtutis.**

Lterius vñ q̄ elemosyna nō cadit in p̄cepto
 Luc. iij. sup illud: Interrogauerūt eū turbe. dicit
 glo. ex v̄bis Johānis terrore percussū p̄siliū querūt:
 sed Johānes r̄ndit q̄ intēderūt elemosynā. q̄ dare
 elemosynā ē p̄siliū nō p̄ceptū. ¶ S. quilibet p̄t li
 cite sua retinere. s̄z retinēdo sua n̄ dat aliq̄s elemo
 synā. q̄ dare elemosynā nō est in p̄cepto. ¶ S. si cadit
 elemosyna sub p̄cepto nō cadit nisi sub p̄cepto negatio
 q̄z Ambro. dicit: Pasce fame morietēz: si n̄ pauisti
 occidisti. nō occidere autē ē p̄ceptū negatiuū: s̄z nō
 cadit sub p̄cepto negatiuū: alioq̄n hō teneret sem
 per elemosyna dare: q̄z p̄cepta negatiua obligāt sp̄ n̄ ad
 sp̄. q̄ dare elemosynā nō cadit sub aliquo p̄cepto.
 ¶ S. oē q̄ cadat sub p̄cepto aliq̄ tpe obligat trās
 gressores ad peccm mortale. s̄z hoc nō ē d̄ elemosyna: q̄z
 sp̄ p̄t pbabilis opinio alicui remāere q̄ si ipse n̄
 subuenit q̄ alius subuenire possit: nō enī vn̄ pos
 set oibus subuenire. q̄ dare elemosynā nō cadit sub p̄cep
 to. ¶ S. q̄ d̄ q̄ dicit glo. Matth. vi. Te autē fa
 ciēte elemosynā p̄siciēte faciēte elemosynā p̄ p̄cepto adiplen
 do: misceat se laudis appetitū. q̄ dare elemosynā cadit sub
 p̄cepto. ¶ S. illud sine q̄ charitas ēē nō p̄t cadit
 sub p̄cepto. s̄z sine elemosynā largitione i aliquo casu
 charitas ēē nō p̄t: vt p̄z. j. Jo. iij. Qui hūerit sub
 stantiā hui⁹ mūdi n̄ viderit fratrem suūz necitatem
 patiētē n̄ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas
 p̄is manet in ipso. q. d. nullo mō. q̄ dare elemosynā ca
 dit sub p̄cepto. ¶ S. Espōdeo dicit ad. j. q. q̄ ele
 mosyna nomē grecū ē: n̄ d̄ ab cloys q̄ ē miseria
 vel miseria que miseriā alienā suam facit. vñ sicut hō
 miseriā a se expellit q̄tū p̄t: itā misericors miseriā
 alienā expellit ei subueniēdo: q̄ quidē subueniō sit
 p̄ hoc q̄ ei sua hōa cōdicat. vñ ipa cōdicatio bonoz
 p̄p̄ioz ad miserū nomē elemosyne accipit. hec autē cō
 municatio n̄ p̄t ēē meritoria n̄ virtuosa nisi q̄n pp̄
 deū sit: n̄ iō in diffinitōe p̄dicta tangūt oia q̄ ad p̄
 sectionē elemosyne p̄currūt fm q̄ ē meritoria: ipa enī
 miseria aliena q̄ ē misericordie p̄ncipiū tangūt in h̄
 q̄ d̄ dicit ind. gēt. miseria autē que ē miseria aliena na
 scit i nobis tangūt in hoc q̄ dicit: ex cōpassiōe. sed
 miseria effectus in releuando alienā miseriā q̄si suam
 tangūt in hoc q̄ dicit: opus in q̄ aliq̄ dat. hoc enī
 ē cōpassiōe ipsi elemosyne. s̄z intētiō directa in deūz
 q̄. dat ei rōnez merēdi tangūt in hoc q̄ d̄: propter
 deū. ¶ Ad. j. q̄ d̄ fm p̄m in. iij. ethi. Omnia illa
 quoz p̄ciū nūmismate p̄t cōpari vel p̄suevit po
 test in rōne dati n̄ accepti venire: n̄ iō illi act⁹ qui i
 subueniōne alienē miserie exhibent etiaz q̄si dona
 accipiūt cū sine precio ipendunt. ¶ Ad. ij. d̄: q̄
 q̄ hitus distinguūt ex actibus n̄ actus ex obiectis:
 iō q̄nq̄z noīa equiuocāt ad hitus: actus: n̄ obiecta
 sicut p̄z de fide q̄ p̄t significare v̄l habitū fidei v̄l
 actū eius: aut ipsaz rem creditā. Et similt̄ elemo
 syne nomē aliq̄n significat ipsam rē datā: n̄ sic nō
 diffinit h̄c. aliq̄n ipsam dationē: n̄ sic accipit p̄di
 cta diffinitio. ¶ Ad. iij. d̄: q̄ clericis etiā si ipi nō

indigeāt elemosyne danē vt mīstris paup̄ez n̄ d̄
 sp̄elatorib⁹ elemosynā: n̄ iō q̄d eis in elemosynā dat per
 eos paup̄ibus trāsmissit. ¶ Ad. iij. d̄: q̄ sic i. iij.
 li. ol. xxvj. dicitū ē: Nomia passionū sensibilib⁹ ali
 q̄n p̄ q̄ndā similitudinē trāsferunt ad actus volū
 tatis qui sine passione sūt: n̄ sic cōpassiō que p̄p̄e
 importat passionē tristitie de aliena miseria dicit
 q̄nq̄z de ipso actu volūtatē quo alicui displicet ali
 ena miseria: n̄ sine tali cōpassiōe nunq̄ elemosy
 na danda ē: q̄ nō subueniret aliq̄s miserie aliene
 nisi vellet eum nō ēē miserū: n̄ talis cōpassiō etiaz
 in deo ē: q̄ ei mala n̄a ex volūtatē antecēdēte d̄
 splīcent: n̄ q̄nq̄z etiā ex cōsequēte. sed i nobis etiaz
 quādoq̄z adiungit cōpassiō p̄p̄e dicta: q̄ appetit⁹
 supior natus ē appetitū inferiorē mouere. vñ si sit
 fortis ipressio in supiori erit etiā in inferiori: nisi ali
 quid repugnet: n̄ fm hoc miseria n̄ verecūdia n̄ q̄daz
 alle passiones laudabiles sunt inq̄tū ex debita ele
 ctione boni p̄cedūt. ¶ Ad. v. d̄: q̄ quis ēē p̄p̄i
 deū nō det sp̄em elemosyne q̄tum ad eē suum p̄mū: tñ
 dat sibi vltimū cōplementū fm q̄ est meritoria: n̄
 iō vltimo in diffinitōe ipsius ponit. ¶ Ad. ij. q. d̄
 q̄ a peccō desistere nō ē de cōntia satisfactiōis vt ex
 p̄dictis p̄z: s̄z est ad satisfactiōne p̄ambulū: sic fun
 damentū ipsius. vñ cū aliquis peccet hoc ipso q̄ n̄
 facit hoc q̄d facere tenetur: cōstat q̄ id quod quia
 alias facere tenetur: non est de essentia satisfactio
 nis: s̄z p̄ambulū ad ipam. vñ cū ad elemosynāz largi
 tiōne q̄nq̄z aliq̄s tenet q̄nq̄z nō: vt postea patebit
 p̄stat q̄ illaz elemosynā largitiō ad quas q̄s tenetur
 nō ē ps satisfactiōis: sed p̄ambulū ad ipam. Me
 vero elemosyne ad quas q̄s nō tenet possunt satisfacti
 ctorie ēē cū sint opera bona n̄ penalia: q̄d exigeba
 tur ad opus satisfactiōis: punit enī quis nō soluz
 ex afflictione corp̄is facta: sed ex subtractiōe rerū.
 ¶ Et p̄ hoc p̄z solutio ad p̄mū. Quidā tñ dicit q̄
 etiā p̄me satisfactiōis sunt ex largitiōne diuine mi
 sericordie. ¶ Ad. ij. d̄: q̄ rō illa p̄cedit de parte
 integrali: elemosyna at nō ē talis pars satisfactiōis: sed
 magis subiectiua: n̄ iō etiā sine ipsa satisfactiōe suā
 cōp̄. etiā rōem h̄z in q̄libet suarū partū p̄ se: sic als
 in qualib⁹ suaz sp̄erum. ¶ Ad. iij. d̄: q̄ pena d̄
 cit malū inq̄tū subtrahit aliquid bonū: q̄ sic na
 ture nocet. vñ sicut ē diuersa rō boni in diuinitate
 appetit⁹ cupiscentia oculoz: n̄ delicias q̄s appetit
 cupiscentia carnis: n̄ honozib⁹ in quos tēdit sup
 bia vite: ita ē diuersa rō pene i elemosyna q̄ subtrahit di
 uinitas: n̄ i celum q̄d subtrahit delicias: n̄ in oīone
 q̄ altitudinē supbi sp̄is d̄p̄mit p̄ hūilitatē: n̄ p̄p̄
 hoc sūt diuersē ptes satisfactiōis. nec differt de p̄
 dictis bonis vtrū sint simplr bona v̄l estimata bo
 na q̄tū ad rōne pene: sicut neq̄z q̄tū ad rōnez ap
 petitus: p̄a enī volūtatē d̄ria: vt Ansel. dicit.
 Ad. iij. d̄: q̄ elemosyna n̄ tñ p̄sistit i collatiōe peccatē:
 s̄z etiā i alijs obseq̄is pp̄ deū p̄ximis facti: vt d̄m
 ē. vñ etiā alicui peccūa desit: n̄ tñ facultas d̄di de

mosyna deest: et si deest oio facultas respectu ele-
 mosynar: corporaliu ppter penuria reru r corpo-
 ris debilitate: no tn deest facultas respectu ele-
 mosynar: spualiū: q: possit alteri vel consilere vl ora-
 re saltē: et si etiā facultas oino deest: voluntas com-
 pleta sufficit. **Ad. iij. q. v. dō:** q: cū vrus sit habitus
 q dirigitur ad bene operādū: o: q: ois act⁹ qui d
 se rectitudine importat ad aliquā virtutē reducat:
 q: vris etiā in sui rōne nō expmat oē illud quod ad
 pfectionē virtutis requirit: sicut dare qn dandū est
 oī eē actus liberalitatis: q: vris in hoc nō expmatur
 ois debita circūstantia q ad actū liberalitatis exi-
 git. Cū q elyna fm q dicitur ē impozter quadam re-
 ctitudine: q: significat dationē ordinatā ad subue-
 tionē misericordie: qd ipsum nomē declarat: cuz elyna
 ab eloya qd ē miseria dicit: p: q elyna de se dicit
 vrus actū: q: vris nō expmat oēs ditiones que ad
 actū virtutis reqrunt. dationes autē r acceptioes or-
 dinat liberalitas: vñ o: q elyna sit aliquo mō act⁹
 liberalitatis cui⁹ misericordia ps ponit a qbusda:
 vt in. iij. dicit: ē: dist. xxxij. co q liberalitas conie-
 ctat bonū cōiter in dationibus: s: mīa cōiectat i eis
 aliquod spale bonū qd ē releuatio miserie aliozuz
 vñ elyna ē actus mie: r p pns liberalitatis. **Ad**
i. q. dō: q: pietas fm Aug. x. d. ci. dei: more vulgi dē
 ipsa misericordia: r sic ad pietatē ptnere dē elyna
 r nō fm q ē donū: q: liter at pietas donū a mīa dif-
 ferat in li. iij. di. xxxij. dicit ē. **Ad. ij. dō:** q: mi-
 sericordia fm q ipoztat compassiōē tm ad mis-
 ria alterius nō ē virtus s: passio: fm at q ipoztat
 electionē cōpatiēis fm hoc vrus ē. **Ad. iij. dō**
q: vt p: elyna reducū ad aliquā virtutem etiam a
phis assignatā: q: ad miam imediate r ad liberali-
tatē mediate: q: vris enī liberalitas cōiter nō atten-
dat indigentia: nihil m phibet aliquā liberalitatē
spēm indigentia attēdere. Ad. iij. dō: q: subue-
 nire miseria vt ibidē dicitur ē non ē actus iusticie ra-
 tione sui sed rōne sue ptis: fm q liberalitas etiam
 ad iusticiā reducū sicut pars. **Quintuz cōcedi-**
mus. Ad. iij. q. dō: q: cū elyna sit actus virtutis
 o: q aliquo mō cadat sub pcepto: q: pcepta legis
 latois ad virtutes ducere intēdunt: vt oī. ij. ethi.
 reducū autē ad hoc pceptū: Donora parētes. ho-
 nor aut ille fm Aug. ad reuerentiā r subuentionē
 in necessarijs ptnet: r noīe parentuz ois pxtimus
 intelligit. sed pcepta affirmatiua nō obligat ad sp
 q: vris semp obliget. sed obligat p loco r tēpore: et
 fm alias determinatas cōditiones. Cum autē vrus
 diuitia: sit ordinatus ad subueniendū necessita-
 tibus pntis vite vel que quidē subuētiō o: eē ordi-
 nata: p: q qui diuitijs nō vritur ad subueniendū
 pntis vite necessitatibus vel inordinate vritur: a vture
 recedit. Ordo aut subuentionis talis o: attendi
 qrtum ad duo ex pte eorū quibus subuenit: vt pā
 mo sibi: postea sibi cōiunctis subueniat: r deinde
 extraneis. Secūdo ex parte necessitatis talis debz

esse ordo: vt prius absolute necessitatibus subue-
 niat q alicui necessitati cōditionate: que ē cū quis
 indiget aliquo ad sui status decentē pseruationē:
 r iō pceptū legis ad hoc obligat vt illud qd sup-
 est alicui post subuentionē pfectam r sibi cōiunctis
 puta familie quā gubernare o: respectu vtriusq:
 necessitatis in elynas expdat ad subueniendū alijs
 respectu vtriusq: dictarū necessitatū. Sicut etiā
 natura illud qd sibi de alimento supfluit ab actu
 nutritiue: in quo attendit qsi necessitas absoluta
 r actu augmētatiue: in quo attenditur qsi necessitas
 cōditionata pparat ad cōseruationē speciei gene-
 ratiue virtuti ministrās. Et similiter pceptum
 legis obligat quod etiā necessitati extraneoz: abso-
 lute prius subueniat q necessitati ppric vel ppi-
 quoz cōditionate: r iō dē cōiter q dare elynam d
 supfluo cadit in pcepto: r sic dare elynam ei qui ē
 in extrema necessitate: dare autē de eo quod est ne-
 cessariū necessitate secūda: nō autē de eo qd ē neces-
 sariū necessitate pma: q: hoc eēt p ordinē charita-
 tis. **Ad. j. q. dō:** q: facē aliqd bonū ad quod ex le-
 gis pcepto nō tenemur: ad superogationē ptnet
 de qua cōsilia dant: r iō cum dare aliquid de sup-
 fluo respectu pime necessitatis: sed necessario le-
 cūda necessitate ad subueniendū maiori necessita-
 ti: r si nō sit necessitas absoluta est bonū ad quod
 ex pcepto nō obligamur: iō est superogatiōis: r p-
 pter hoc de hoc ē cōsiliū: r sic intelligit glo. illa.
Ad. ij. dō: q: sicut ē accipere supflūū r diminu-
 tū datione: ita in retētiōne r acceptiōne: vt phus
 dicit in. iij. ethi. Et iō aliquis retinēdo sua cōtra
 virtutē facit quādoq: r per pns cōtra legem dei
 que ad oēm virtutis actū sufficiētē ordinat: q: vris
 nō faciat contra legē secularis fori que non potest
 pfecte ad oēs virtutes ordinare. Et pterea quādo
 alius ē in statu extreme necessitatis: efficiūtur sibi
 omnia cōia. vñ r si p violentiā vel furtū acciperet
 nō peccaret. **Ad. iij. dō:** q: sicut dicitur est reducū
 tur ad pceptū affirmatiuū quod ē: Donora parē-
 tes. sed cū omne pceptum affirmatiuū p tempore
 ad quod obligat peccatū omissionis inducat: oē
 autē peccatū sub phibitione cadat: pcepta autē
 affirmatiua habēt phibitiones sicut pcepta ne-
 gatiua annexa p illo tēpore ad qd obligat: sic etiā
 quelibet affirmatiō hēt negationē cōiunctam: et
 fm q illud peccatū omissionis pōt esse cā vel oc-
 casio alterius peccati: s: hoc intelligit qd Ambro.
 dicit: Pasce si nō paueris occidisti. **Ad. iij. dō:**
 q: tēpus ad qd obligat pceptū de elynis faciendis
 accipit ex parte accipiēis r ex parte dantis. ex pte
 aut accipiēis qn apparēt signa pbabilia extreme
 necessitatis future nisi ei subueniat: vt cuz aliquis
 vidit alios impotētes vel pigros ad subueniendū
 r pauperē indigentē cibo r potu r alijs vite nec-
 sarijs nec sibi satisfacere posse: nō enī expectāda ē
 vltima necessitas: q: tūc forte nō posset iuuari nō

in fame vel siti supra: dicit enim Chrysostomus super Iohannem. Non oportet pauperem velulatum deceptorum vocare: Quid dicitur homo propter unum panem deceptorum quod complicat utriusque dicitur: quocirca maxime misericordiam consequatur: hic autem maxima necessitate eripiat. Ex parte autem dantis quoniam habet multa quibus non indiget neque ad sustentationem vite sui et suorum: neque ad decentem status sui conservationem: nisi pauperes extreme necessitatis non compareant neque occasione future necessitatis pretendere ultra probabilia signa future necessitatis: quia hec est superflua sollicitudo quam dominus prohibet Matthaei vi. Nolite solliciti esse etc.

Ad secundum sic pro

Acedit: Uidet quod elemosyna decedem in peccato mortali a pena infernali liberat: Tobie. iij. dicitur: Elemosyna ab omni peccato et a morte liberat: et non patitur aias ire in tenebras. sed in hoc nulla est elemosyne commendatio si illos a tenebris eripet qui tenebrarum debitores non erant. sed decedentes in peccato mortali qui tenebrarum debitores sunt a tenebris inferni liberat. **A**mbrosius dicit. i. Timotheo. iij. super illud: Pietas ad omnia valet. Pietate autem sequeris si lubricum carnis patiar: vapulabit quidem sed non peribit. non autem potest intelligi de lubrico veniali vel quo quis penitet: quia etiam sine elemosyna illud non periret. sed in peccato mortali decedentes per elemosynam liberantur a perditione inferni. **S**ed dicitur: nullus liberatur a pena inferni nisi per gratiam dei: Gratia enim dei vita eterna est. Ro. vi. sed ille qui decedit in peccato mortali caret gratia. sed nec per elemosynam a pena inferni liberari potest.

Aterius videtur quod elemosyna sit minus satisfactoria quam alia opera satisfactoria: Matthaei. xvij. dicitur: Hoc genus demoniorum in nullo egredietur nisi in ieiunio et oratione. nec sit aliqua metio de elemosyna. sed ieiunium et oratio sunt efficaciora ad delendum peccatum quam elemosyna. **S**atisfactoria operis opus orationis est penale et deo acceptum. sed ieiunium est magis penale quam elemosyna: et oratio est opus magis deo acceptum quam elemosyna in quantum maiorem familiaritatem cum deo consequitur. sed elemosyna est minus satisfactoria quam ieiunium et oratio. **S**ed dicitur quod glo. dicit. i. Timotheo. iij. super illud: Pietas ad omnia valet. Ois summa discipline christiane est in misericordia et pietate. sed in nullo consistit summa rei quod est in re precipuum. sed precipuum in aliis satisfactionis opera est elemosyna. **A**terius videtur quod virtus elemosyne magis consistit in dato exteriori quam in affectu interiori: ut dicitur communiter in suffragiis mortuorum citius liberantur per quibus dantur plura: etiam si per alio bona voluntas impendat. sed efficacia elemosyne magis consistit in dato quam in affectu. **S**ed efficacia elemosyne est in expiando peccato. sed ubi est maius datum maius peccatum expiatur: quia per maiori peccato maius summa pecunie in elemosyna dande iniungitur. sed efficacia elemosyne precipue consistit in dato. **S**ed dicitur super illud psalmi. Qui seminat in lachrymis etc. dicitur glo. Magna voluntas multum dedit multum seminauit

in hac voluntate illa vidua que duo minuta misit non parum seminauit. sed efficacia elemosyne magis pendat ex magnitudine voluntatis quam ex magnitudine dati. **R**espondeo vero ad. j. q. quod cum pene infernalis est culpa mortalis: manente autem causa manet effectus. unde cum ab eo qui in peccato mortali mortuus non possit ulterius culpa mortalis tolli: sicut nec a demonibus: quia ut dicit Damascenus. Quod est hominibus mors: est demonibus casus. pro quod neque elemosyna ab eo prius facta neque post mortem eius facta ab alio potest eum qui in peccato mortali decedit a pena inferni liberare. **A**d. j. q. dicitur quod eo modo quo aliquis liberatur a peccato mortali per elemosynam liberatur ab infernalibus tenebris. Liberatur autem elemosyna a peccato mortali hominem adhuc in statu vite existente dupliciter: vel impediendo futurum peccatum sicut et alia opera meritoria que hominem in gratiam confirmant: vel a peccato liberando in quantum disponunt eum quod iam in peccato incidit ad gratiam recuperandam: sicut et alia opera de genere bonorum recta intentione facta.

Ad. ij. q. dicitur quod intelligitur de lubrico mortali. quod autem dicitur non peribit: non est finis necessitatis intelligendum: sed finis quandam dispositionem: quia per hoc quod operibus pietatis aliquid vacat in mortali peccato existens: disponit se ad gratiam ut non facile perimitur in perditionem ire. Uel si intelligatur de veniali: efficacia elemosyne in hoc ostendit quod pena vapulationi diminuitur per eam vel per ipsum veniale impeditur ne in mortale transire possit. **A**d. ij. q. dicitur quod efficacia satisfactoria inuenitur in tribus satisfactoriis: in ieiunio: in elemosyna: in oratione: in quibus tribus satisfactoriis: que quidem complectuntur unam iuventur: et in aliis diminuitur: sicut tota virtus aie inuenitur in ratione: sed in sensibili aia inuenitur diminuitur: et adhuc magis diminuitur in vegetabili: quia aia sensibilis includit in se virtutem aie vegetabilis: et non pervertitur. Elemosyna enim includit in se virtutem orationis et ieiunium duplici ratione: primo quia elemosyna cum constituit cui datur debitorum ad orandum et ieiunandum: et alia bona que potest faciendum per eo qui dedit. Secundo quia elemosyna propter deum data est quasi quedam oblatio deo facta unde plus etiam dicitur in. iij. ethi. quod bona opera habent aliquid simile deo sacratis: oblatio autem ipsi deo facta vim orationis habet. Et similiter iquantur bona exteriora ad corporis preservationem ordinantur: subra ctio exteriorum bonorum per elemosynam quasi virtute continet ieiunium quo macerat corpus. similiter etiam oratio virtute continet ieiunium: quia extensio intellectus ad deum debilitate corporis parit: ut dicitur etc. Unde elemosyna completus habet vim satisfactoria quam oratio: et oratio quam ieiunium: et ideo dicitur. i. Timotheo. iij. Corporalis exercitatio ad modicum utilis est: et propter hoc elemosyna magis indicit ut universalis medicina peccati quam oratio: sicut Luc. xj. Date elemosynam et omnia munda sunt vobis. et Dani. iij. Peccata tua elemosynis redime. et Tobie. iij. Elemosyna ab omni peccato liberat. et. i. Timotheo. iij. Pietas ad omnia valet. **A**d. j. q. dicitur quod satisfactoria est medicina et profusa a peccato futuro et expiata a peccato preterito. Et quoniam

elemosyna h3 vim expiandi quodcumq; peccatum
 preteritū: nō tamē h3 oēm vim p̄seruadi a futuro
 peccato: qz oīo ī ieiunū p̄seruat a quibusdā pec
 catis nō solū p̄ modū meritū qd etiā el̄yna facit
 sed p̄ modū p̄trarie assuetudinīs. Et sic ibidez dīc
 glo. q̄ ieiunio saluātur corp̄is pestes: sed oīone pe
 stes mētīs. 7 fm̄ hoc intelligit q̄ aliq̄ peccata tm̄ a
 ieiunio vel oīone sanant. ¶ Ad. ij. dō q̄ q̄uis pe
 na in satisfactiōe requirat: tm̄ principalis est in ea
 bonitas actus q̄ penalitas: 7 qz el̄yna plus hēt de
 rōne boni q̄ ieiunū inq̄ntū imēdiatius se ad cha
 ritatē habet: 7 inq̄ntūz nō ē singulare bonū facien
 tis: sed cōe facienti 7 patienti: el̄yna plus erit satisf
 factoria q̄ ieiunū: similt̄ 7 oīo q̄uis hominē ma
 gis familiarē deo reddat q̄ el̄yna: sicut contēplati
 ua plus q̄ actiua: tm̄ intercessor̄ p̄ el̄ynam multi
 plicatio plus valet ad impetrandā peccor̄z remissi
 onē: q̄ singularis vnus hominis oīo. ¶ Ad. iij. q. dō
 q̄ el̄yna vt ex oīctis p3 habet efficacā: 7 ex ipso fa
 ciente inq̄ntum ē quoddā opus meritorū: 7 ex re
 cipiēte inq̄ntū obligat ad orandū p̄ illo qui el̄yna
 dedit. si q̄ considerat el̄yne efficacā ex parte reci
 pientis: sic maior efficacā in maiori dato consistit
 inq̄ntum p̄ hoc plures 7 magis debitorēz efficiūt:
 ex parte autē dantis sic respectu premij cōcialis ef
 ficacia el̄yne magis pensat̄ ex affectu q̄ ex dato: s3
 respectu premij accidētalis: vtp̄ta remissiōis pe
 ne vel alicuius huiusmodi magnificat̄ efficacā ele
 mosyne ex magnitudine dati: nisi ex parte altera
 intētio voluntatis magnitudinē exterioris dati p̄
 ponderet: pōt enim tam intensa eē volūtas q̄ etiā
 omnē penam absorberet 7 reatum: sicut de contri
 tione dicitur. Et p̄ hoc p3 respōsio ad obiecta.

Tertius sic proec
 ditur: Videtur q̄ sup̄flue assignent̄ ele
 mosyne corporales. vj. que hoc versu cōtinentur
 Uisitō: potō: cibo: redīmo: tego: colligo: cōdo. Uī
 sito. s. infirmū: potō. s. sitientē: cibo. s. esurientem:
 redīmo. s. incarcerationum: tego. i. vestio nudum: col
 ligo. i. recolligo hospitem: cōdo. i. sepelio mortuū
 Omnis enim el̄yna ad vtilitatē eius cui datur de
 bet ordinari. sed sepultura non est ad vtilitatē
 mortui: vt Seneca dicit. q̄ nō sit elemosyna ī hoc
 q̄ mortuus sepeliatur. ¶ S. dñs Math. xxv.
 misse. icordie opera cōmēmorat quibus hō a dam
 natione liberat̄ 7 regnū meretur. s3 ibi nō compu
 rat̄ mortui sepultura. q̄ nō est aliqua el̄yna. ¶ S.
 elemosyna datur ad subueniendūz necessitatibus
 alioz. sed quedā vestes nō sunt ad necessitatē sed
 ad ornatū: 7 quidā cibi 7 potus nō sunt ad neces
 sitatē sed ad delectationē. q̄ non videt̄ q̄ sp̄ vestire
 nudū 7 cibare esurientē sit ps elemosyne. ¶ S3
 multe alie sunt necessitates humane vite q̄ p̄dicte
 sicut cecus indiget ductione: claudus ventione. cū
 q̄ elemosyna ad omnes necessitates ordinat̄: videt̄

q̄ insufficiēter el̄yne p̄dicte numerent̄. ¶ S. inf
 omnes necessitates p̄ncipales est paupertas. sed d
 hac non sit aliqua mentio. ergo insufficiēter el̄yne
 p̄dicte numerantur. ¶ Alterius videtur q̄ etiaz
 elemosyne spirituales incōuenienter numerentur
 que hoc versu continētur: Console: castiga: solare
 remitte: ser: oia. Console. i. doce ignorantes 7 diri
 ge dubitantes: intelligitur enim in hoc duplex ele
 mosyna spiritualis. s. doctrina 7 consiliūz: castiga
 delinquentē: solare. i. cōsolare tristem: remitte de
 linquentibus in te: ser. i. porta infirmitates alioz
 7 grauamina: oia p̄ omnibus. elemosyna enim ca
 dit sub p̄cepto 7 obligat ad tempus dēterminatū
 vt p̄dictum est. sed non est tempus docendi nisi
 quando aliquis ignorans occurrit. si q̄ elemosyne
 pars sit doctrina: videtur q̄ quādoq; homo
 videat aliquem ignorantē q̄ debeat cum docere.
 ¶ S. quicūq; dēterminat aliquam questionē do
 cet querentē: licz ille qui dat consiliū questionē dē
 terminat: quia consiliū questio est: vt dicit̄ in. iij.
 cth. ergo non debet alia elemosyna poni consiliū
 q̄ doctrina. ¶ S. elemosyna ad liberalitatē redu
 cit vt dicit̄ est. sed seueritas contra liberalitatē ol
 uidit̄: vt in. iij. li. vi. xxxij. dicit̄ est de partibus iu
 sticie. q̄ cum castigare delinquentē ptineat ad seue
 ritatem: non videt̄ q̄ debeat inter elemosynas po
 ni. ¶ S. elemosyna non computatur inter partes
 charitatis: sed inter partes iusticie cum sit opus sa
 tisfactoriū. cum q̄ remittere delinquentē 7 ferre mole
 stias alioz sit charitatis perfecte: videt̄ q̄ nō sint
 partes elemosyne que ē actus misericordie. ¶ Te
 rius videt̄ q̄ elemosyne corporales p̄mineant spi
 ritualibus: elemosyna enim ordinat̄ ad subueniē
 dum indigentē. sed magis indiget corpus q̄ spiri
 tus. q̄ potior est elemosyna corporalis q̄ spūalis.
 ¶ S. quāto minus recōpensatur elemosyna datū
 tanto elemosyna ē acceptior. vñ dicit̄ Math. v.
 Q̄ receperūt mercedē suam qui laudem suam p̄
 elemosynis querūt. sed in corporalibz elemosynis
 minor sit recōpensatio: qz bōa spiritualia alijs cō
 municata in possidēte crescūt. q̄ elemosyne corpo
 rales sūt potiores. ¶ S. quāto elemosyna magis
 satisficit desiderio paup̄is tāto gratior ē. s3 magis
 satisficit desiderio recipiētis p̄ el̄ynas corporales q̄ spi
 rituales: qz defectus corporales magis sentiunt̄ q̄
 el̄yna corporalis potior ē. ¶ Sed 3 ē: qz p̄ el̄ynas spi
 rituales subuenit̄ spū: p̄ corporales at̄ corpi. sed spū
 p̄minet corpi. q̄ 7 el̄yna spūalis corporali. ¶ S. q̄to
 ē nobilius datū tāto ē nobilior el̄yna: sicut etiā in
 el̄ynis corporalibus p3. sed bonū spūale qd ī elemo
 synis spūalibus datur ē melius q̄ corporale quod
 datur in corporibus. q̄ elemosyne spūales sūt potio
 res corporalibus. ¶ Espōdeo dō ad. i. q. q̄ el̄yna
 corporalis ordinatur ad subueniendum necessita
 ti corporis: que quidem ē duplex. s. cōmuniō 7 spe
 cialis rōne alicuius accidētis: cōmuniō quidem

necessitas corporis est duplex: una ex hoc quod iam mortem incurrit: et ad hoc ordinatur sepultura mortui. alia scilicet quod nobis necessarium aliquid preseruas a morte ne eas aliqis incurrat: et hoc dupliciter: uno modo prohibens corrupti uum iterum quod est defectio nutrimenti: et hoc ordinatur cibatio esuriens et potatio sitiens: secundum quod his duobus indiget ad nutrimentum. Alio modo prohibens corrupti uum externum: et ad hoc etiam ordinatur duplex elyna. scilicet tegere nudum: et colligere hospitium in domo: quod his duobus acris intemperie indiget. scilicet veste et domo. Similiter etiam necessitas spiritualis potest esse duplex: vel ex causa intrinseca sicut infirmitas: et hoc ordinatur visitatio infirmorum. vel ex causa extrinseca sicut detentio in carceribus: et hoc ordinatur redemptio captiuorum. ¶ Ad. i. g. dicitur: quod quis sepultura non potest mortuus secundum se corporaliter: potest tamen ei secundum quod in memoria hominum remanet: tunc quod in perfusione mortui reputatur quod sepulchrum facit: tunc quod ex ipso tumulo magis in memoria manet: et aliquid ad orandum pro ipso exciratur. unde monumentum dicitur a memoria: ut Augustinus dicit in libro de cura pro mortuis agenda. ¶ Ad. ii. dicitur: quod omnes enumerant illas elynas in quibus maior indigentia apparere videtur: apparet iusticia iudicantis: omnes hos pro elynis remunerat: et illos pro omissione condempnat: et tamen in aliquibus scripturis locis talis elemosina commendatur: sicut patet de Tobia et de Simone machabeo: quod pariter et fratrum suis sepulchra solentia edificauerunt: et etiam Josephus quod corpus omni sepelivit: et ex hoc laudatur. ¶ Ad. ii. dicitur: quod aliqui illud quod est ad delectationem vel ornatum in necessitate vertit: et hoc dupliciter: vel pro infirmitate: quod infirmi sunt sustentandi delicatis cibis et vestibus mollioribus: ne nam grauef: vel pro pristina consuetudine: aut etiam dignitatis statu in quo aliqis etiam pauper sine perfusione non potest aliter vivere: et id etiam Augustinus in regula his duobus generibus hominum precipit uberius subueniendum. ¶ Ad. ii. dicitur: quod omnes alie necessitates ad aliquas istarum reducuntur: quicquid enim ad subuentionem morbi pertinet hoc totum sub visitatione infirmi pertinet. ¶ Ad. v. dicitur: quod sicut numerus eo quod est mensura quodammodo ut philosophus dicit in v. ethi. pertinet omnia necessaria vite virtute: ita etiam paupertas pertinet omnes necessitates: et id subuenire pauperi non est spiritualis elyna ab alijs distincta: sed generaliter omnes includit. ¶ D. ii. q. dicitur: quod elyne spirituales dicuntur quibus defectibus proximi in spiritualibus subuenitur: quod quid sit dupliciter: uno modo quando aliqis impetrat pro subuentione a deo: et hoc facit oratio. alio modo quando aliqis subuenit proximo pro se ipsum: et hoc vel defectum pene: vel defectum culpe. si primo modo hoc est duplex: quod pena spiritualis vel est in intellectu secundum ignorantiam: et hoc defectum est doctrina respectu intellectus speculatiui: et consilium respectu intellectus practici. vel est in affectu. scilicet tristitia: et hoc defectum est consolatio. Si autem secundo modo. scilicet defectum culpe hoc dupliciter: uno modo ex parte ipsius peccantis: cui ordinatur subuenit castigatio. alio modo ex parte alterius qui ex culpa peccati ledit: et sic defectum est duplex remediui. scilicet remissio ex parte eius in quem directe culpa committitur. et supportatio ex parte eius cui peccatis societas est onerosa. Vel aliter defectum cui subuenitur per elynas spirituales: aut est defectum pene in intellectu practico vel speculatiuo: et sic est doctrina et consilium ut dicitur: vel in affectu et sic est consolatio. aut est defectum culpe: et sic vel in seipsum cum spe emendationis: et sic est castigatio. aut sine spe emendationis: et sic non restat nisi per orationem diuinum subsidium implorare. vel in proximum: et sic quantum ad culpam indiget remissione: quantum ad penam quam infert supportatio. ¶ Ad. j. g. dicitur: quod sicut dare elynam corporalem non cadit sub precepto obligante nisi ad tempus necessitatis et ut alicui in necessarijs vite subueniat: ita ad doctrinam alteri non obligat homo pro debito officio: nisi in his que sunt de necessitate salutis: et quantum non est quod instruet: vel quantum aliqis aliter errate videret: nisi esset aliter quod ex officio id facere teneret: aliter autem docere est consilium et superrogatio quodammodo: sicut et de elynis corporalibus dicitur. ¶ Ad. ii. dicitur: quod non omnis questio est consilium: sed questio que est de rebus agendis a nobis: et quod dubitatio siue ignorantia talis habet rationem spiritalem defectum in quantum deficit scientia que debet esse regularis in opere: ideo spiritualis elyna ponitur consilium pro doctrina. ¶ Ad. ii. dicitur: quod pena castigatio infligitur pertinet dupliciter: aut in quantum est afflictiva illius cui infertur et sic ad seueritatem pertinet que equalitatem iusticie seruatur secundum quod pena culpe recopensatur: aut secundum quod creditur bonum esse in quem pena infertur: et sic largo modo ad liberalitatem reducit. putat esse beneficium in persequendo quodammodo liberalitatis est. ¶ Ad. ii. dicitur: quod charitas est mater omnium virtutum: et ideo non est inconueniens si actus qui sunt aliter virtutum quasi elicentibus sunt etiam charitatis quasi imperantibus. ¶ D. ii. q. dicitur: quod elyna habet efficaciam ut dicitur: ex parte dantis: et ex parte recipientis. ex parte autem dantis efficaciam elyne prestat per conditionem ipsius actus quo subsidium proximo prestat: et sic simpliciter loquendo elyna spiritualis dignior est: quod actus spiritualis digniores sunt corporales donis. Ex parte autem recipientis potest mensurari elyna dupliciter: vel ratione boni quod prestat: et sic ad hoc magis dicitur vitare culpam quam alique defectum corporalem etiam mortem. quedam vero corporales que sunt ad sustentationem vite quibusdam elynis spiritualibus magis sunt necessarie. scilicet que sunt ad bene esse: sed ille que sunt ad bene esse spirituales sunt magis necessarie illis que sunt ad bene esse corporales. sic patet per quod omnibus corporalibus elemosynis alique spirituales potiores sunt: et similiter in genere loquendo de vtriusque. ¶ Ad. j. ergo dicitur: quod quauis corpus habeat plures indigentias que spirituales: tamen indigentie spirituales sunt magis fugiende que indigentie corporales: sicut eligibiliores sunt spirituales que corporales diuinitie. ¶ Ad. ii. dicitur: quod recopensatio non diminuit efficaciam elyne: sed intentio recopensationis. unde quis aliquis docendo ipse etiam addiscat: non tamen quod pro hoc facit: sed solus ut alteri subueniat. Et propterea intentio acquirendi alii

tit. et supportatio ex parte eius cui peccatis societas est onerosa. Vel aliter defectum cui subuenitur per elynas spirituales: aut est defectum pene in intellectu practico vel speculatiuo: et sic est doctrina et consilium ut dicitur: vel in affectu et sic est consolatio. aut est defectum culpe: et sic vel in seipsum cum spe emendationis: et sic est castigatio. aut sine spe emendationis: et sic non restat nisi per orationem diuinum subsidium implorare. vel in proximum: et sic quantum ad culpam indiget remissione: quantum ad penam quam infert supportatio. ¶ Ad. j. g. dicitur: quod sicut dare elynam corporalem non cadit sub precepto obligante nisi ad tempus necessitatis et ut alicui in necessarijs vite subueniat: ita ad doctrinam alteri non obligat homo pro debito officio: nisi in his que sunt de necessitate salutis: et quantum non est quod instruet: vel quantum aliqis aliter errate videret: nisi esset aliter quod ex officio id facere teneret: aliter autem docere est consilium et superrogatio quodammodo: sicut et de elynis corporalibus dicitur. ¶ Ad. ii. dicitur: quod non omnis questio est consilium: sed questio que est de rebus agendis a nobis: et quod dubitatio siue ignorantia talis habet rationem spiritalem defectum in quantum deficit scientia que debet esse regularis in opere: ideo spiritualis elyna ponitur consilium pro doctrina. ¶ Ad. ii. dicitur: quod pena castigatio infligitur pertinet dupliciter: aut in quantum est afflictiva illius cui infertur et sic ad seueritatem pertinet que equalitatem iusticie seruatur secundum quod pena culpe recopensatur: aut secundum quod creditur bonum esse in quem pena infertur: et sic largo modo ad liberalitatem reducit. putat esse beneficium in persequendo quodammodo liberalitatis est. ¶ Ad. ii. dicitur: quod charitas est mater omnium virtutum: et ideo non est inconueniens si actus qui sunt aliter virtutum quasi elicentibus sunt etiam charitatis quasi imperantibus. ¶ D. ii. q. dicitur: quod elyna habet efficaciam ut dicitur: ex parte dantis: et ex parte recipientis. ex parte autem dantis efficaciam elyne prestat per conditionem ipsius actus quo subsidium proximo prestat: et sic simpliciter loquendo elyna spiritualis dignior est: quod actus spiritualis digniores sunt corporales donis. Ex parte autem recipientis potest mensurari elyna dupliciter: vel ratione boni quod prestat: et sic ad hoc magis dicitur vitare culpam quam alique defectum corporalem etiam mortem. quedam vero corporales que sunt ad sustentationem vite quibusdam elynis spiritualibus magis sunt necessarie. scilicet que sunt ad bene esse: sed ille que sunt ad bene esse spirituales sunt magis necessarie illis que sunt ad bene esse corporales. sic patet per quod omnibus corporalibus elemosynis alique spirituales potiores sunt: et similiter in genere loquendo de vtriusque. ¶ Ad. j. ergo dicitur: quod quauis corpus habeat plures indigentias que spirituales: tamen indigentie spirituales sunt magis fugiende que indigentie corporales: sicut eligibiliores sunt spirituales que corporales diuinitie. ¶ Ad. ii. dicitur: quod recopensatio non diminuit efficaciam elyne: sed intentio recopensationis. unde quis aliquis docendo ipse etiam addiscat: non tamen quod pro hoc facit: sed solus ut alteri subueniat. Et propterea intentio acquirendi alii

qđ spūale bonū nō minuit rōnē meritī: qđ p̄ ipm deo plūgimur: vt frequēter p̄tigit. ¶ Ad. iij. dō qđ etiā min⁹ sciat aliqđ defect⁹ spūales h⁹ ē pp̄ defectū ei⁹: nō at̄ mēsurat̄ elyna p̄ h⁹ qđ acceptat̄ qđ recipit s; fm̄ qđ acceptare d; als meritū dantis ⁊ recipiētis p̄cederet arbitrio: qđ falsuz est.

AD quartuz sic pro

cedit: v; qđ de nōitate nō sit dāda elyna qđ vt dicit Aug. peccat qđ p̄postere agit. s; ordo charitatis h⁹ exigit vt hō magis sibi qđ alteri subueciat. s; peccat subtrahēdo sibi necessariū vt alteri cōferat. ¶ P. phus dicit in. iij. ethi. qđ dissipat s; am suā. i. diuitias destruit scipm. ⁊ h⁹ p̄cipue veruz ē qđ ad necessaria. s; peccat qđ scipm occidēt. s; etiā peccat qđ de necessarijs sibi elyna facit. ¶ S; ē est qđ oia dat nihil sibi retinet de necessarijs. s; dñs p̄sulat Marth. xix. Uēde oia qđ hēs ⁊ da paupib⁹. qđ sine p̄cō pōt hō de necessarijs sibi elyna facē. ¶ Lteri v; qđ etiā d malo acq̄sito ⁊ possesso possit elemosyna fieri: Luc. xvj. sup illud: facite vobis amicos de māmōna iniquitatis. dicit glo. iniquitas bene disp̄sata i iusticiā vertit: s; v; qđ liceat de inique possessis elyna facē. ¶ P. et qđ ē in vltia nēcitate cōstitut⁹ oib⁹ modis subueniēdū ē. s; p̄tingit aliquēz qđ nihil h; nisi d̄ iusto acq̄sito ⁊ detēto i extrēa necessitate vidē. s; d; ei elynā facere: ⁊ sic de malo acq̄sito ⁊ detēto pōt elyna fieri. ¶ S; ē qđ Greg. dicit Non ē cōputāda elyna si paupibus disp̄sēt qđ ex illicitis reb⁹ acq̄rit. ¶ Lteri v; qđ de turpi lucro nō possit fieri elyna: sicut de meretricio ⁊ aleato: ⁊ qđ p̄ simoniā acq̄rit: qđ fm̄ p̄m: dona hēt aliqđ simile deo sacratis. s; ex hui⁹ mōi nō licz sacrificiū v; oblationē deo offerre: Deutero. xxiij. Nō offeres mercedē p̄stibulū nec p̄ciū carnis in domū dei tui. s; nec elyne ⁊ hui⁹ mōi fieri debēt. ¶ P. aleatorū lucrū ē turpe lucrū: acceptiōes enī eoz v; liberales sūt: vt phus dicit in. iij. ethi. s; ex aleato nō pōt fieri elyna vt v; qđ tenet ad restitutionē eius. s; nō pōt fieri elyna de turpi lucro. ¶ S; ē qđ Aug. dicit: Qui habetis aliqđ de malo facite inde bonū. s; qđ acq̄sivit aliqđ de turpi lucro pōt illd̄ in bonuz vsuz elyne exp̄dere. ¶ R. Espōdeo dō ad. j. q. qđ de reb⁹ exteriorib⁹ dō nobis aliqđ necessariū dupl̄: vno mō sune qđ nō pōt aliqđ eē ⁊ viuere. Alio mō dicit nobis necessariū quo idigem⁹ ad honeste viuēdū vel decēter fm̄ statū nrm. s; talis decētia nō cōstitit i aliquo idiuisibili: qđ multis additū hō nō excedit stat⁹ sui p̄ditionē: multis etiā subtracē cōditio sui status decēter p̄seruat: s; tñ pōt addi qđ essz vltra cōditionē stat⁹ sui: ⁊ tñ diminiui qđ nō fuaret honestas vel sui status decētia: ⁊ h⁹ quidē sermōe determinari nō pōt: qđ de singularib⁹ nō ē iudiciū: s; statur i h⁹ prudētie arbitrio ⁊ vncōis qđ docet de de oib⁹. Utroq; at̄ dīctoz modoz pōt aliqđ esse alicui necessariū dupl̄: vel rōne suūp̄: ⁊ h⁹ dicit

a quibusdā necessariū indiuidū. vel rōe eoz qđ curā gerere d; ⁊ hoc dō necessariū p̄sone ingentuz p̄sone ad dignitatē p̄tinet fm̄ quaz alicui cōpetit alioz curā gerere. Illud qđ sine quo nō pōt eē vel viuere aliqđ: vel ipse vel ille quoz curā h; nō d; in elynas exp̄ndi: hoc enī dicit necessariū simpl̄ qđ si necessitate absoluta: nisi forte possit anteq̄ tal necessitas incūbat p̄ aliuz modū refartiri: qđ iam excidēt ab huiusmōi necessitatis rōe. Similr etiā illud quo subtracto nō pōt seruari de cētia stat⁹ aliquo mō sui vel suo: nō debet aliquis i elemosynas exp̄ndē: nisi d̄ facili refartire possit: aut nisi aliquis statū mutare vellz: quia nullus debet indecēter in aliquo statu manere: v; nisi necessitas illa p̄pōderet: vel alicuius p̄sone specialis i necessitate vltima existētis: vel ecclē: vel rei publice: qđ bonū gentis est diuiniū qđ bonū vntus. Illud autē quo posito vel subtracto nihilomin⁹ decētia stat⁹ manet: pōt in elemosynā dari: ⁊ de hoc ē consiliū nō p̄ceptū. illud autē quod necessariuz reputat ad aliqđ qđ est vltra decētia status: debet i elemosynā dispensari: ⁊ hoc cadit sub p̄cepto. ¶ Ad primū qđ dīcendū: qđ si aliquis necessariū sine quo nullo mō esse vel decēter viuere possit sibi subtraheret ⁊ aliū daret: ordinē charitatis p̄terteret in beneficijs obseruādis: nō autē si d̄ alijs sine quibus p̄dicta eē possunt plus alteri qđ sibi d̄uat: qđ virtuosū ē de talibus bonis corp̄alib⁹ plus alijs qđ sibi tribuere: vt phus in. ix. ethi. dicit. ¶ Ad secundū dō: qđ rō illa p̄cedit de eo qđ est necessariuz fm̄ p̄mū moduz. ¶ Ad. iij. dō: qđ illi qui omia dimittūt p̄pter decem statū viuēdi mutant: cui⁹ status decētia potest cōseruari p̄ ea que a fidelibus ⁊ deuotis vel quozdā ministrant vel iam mīstrata sunt in possessionibus ⁊ redditibus. ¶ Ad. ij. q. dō: qđ illud dicit licitum qđ nulla lege p̄hibet: v; illicite acq̄sītū dō quod p̄ p̄hibitionē legis acq̄ritur. Sed hoc pōt eē dupl̄: quia aut lex p̄hibuit ipsum lucrū vel cām lucrī tantū: si ipsum lucrū ē p̄hibitū tunc impossibilē ē qđ iuste detineat: ex h⁹ enim ipso efficit aliquis iniusti tituli ⁊ male fidei possessor: qđ p̄ legem aliqđ habet. Sed in talib⁹ dīstinguendū est: qđ aut nō transfertur oñium: sicut in rapina ⁊ furto: ⁊ tunc oino restituere tenetur: ⁊ ideo ex hoc nō potest elemosyna fieri. aut transfertur dominū: ⁊ tunc vel competit repetitio ei a quo quis lucratus est fm̄ aliquod ius: sicut i vsura accidit in qua vt quidam dīcunt dominū trāsfertur: ⁊ tunc de hoc etiā nō potest elemosyna fieri. aut non competit repetitio fm̄ turpitudinem sceleris e ⁊ parte dantis: sicut in simonia accidit: ⁊ tunc tale acq̄sītum nō potest iuste retineri: sed debet in elemosynas erogari. Si autem lex prohibuit actum ex quo quis lucratur: sed non lucrū supposito actu: tūc quis acq̄rēdo tali actu cōtra legē fecerit: tñ tenēdo nō facit contra legem:

¶ Ad. ij. ob: qd ad victu copale tenent ei pence
 nisi ex culpa sua remeant: et io pot vti reb' paratu
 ad necitate sua: n ac alijs dare. **¶ Ad. iij. q. ob:** qd si
 milliter od e de seruis et ancillis et etia de famulis:
 qd quis sint libe pdictiois qd no pnt elemofynas dare
 de reb' dnoz sine eoz pntu nisi panē et hu' moi
 qd vt dictu e no iferitū sensible nocumētū: qd rli sit
 dispēfator: rez: n tū ponat dispēfator qd prātez ali
 quā in re oñi hñs: s3 qd tractas eā ad vtilitatē oñi:
 de pco at sui seruitū cōstat qd possz elemofynā da
 re. **¶ Ad. j. q. ob:** qd no o3 qd plamam' de quolibz
 quodlibz bonū: s3 illō ad qd tenet quo ptermissio
 peccat: qd nullū debem' credere malū nisi pster no
 bis de malicia ei: et io no o3 qd famulus credat qd
 dno placeat nisi i illa necessitate paupis i qd oñs de
 necitate tenet. **¶ Ad. ij. ob:** qd suffragia no pfunt
 mortuis p alios facta nisi in qntū meruerūt vt eis
 pdesent oū adhuc viuerēt: vt Aug. oīc: et io sunt
 aliquo mō eoz ille elemofyne qd p eis fiūt. Et simi
 liter o3 qd elemofyne qd p viuētibus fiūt si debeant
 eis pdesse debēt eē eoz: qd no pōt eē si eis displice
 at: et io n o3 facere elemofynā p dno famulus o re
 bus oñi: nisi pster sibi qd ei placeat. **¶ Ad. iij. q. ob:**
 qd monachus si h3 dispēfationē rez mōasterij pōt
 et o3 facere elemofynā de supfluis noie capituli: si
 at nō h3 dispēfationē: tūc in mōasterio exis nō o3
 dare sine licētia nisi i extrema necitate: vel abse
 abbate aliqd modicū sub spe rathabitiois: extra
 mōasteriū vō exis puta i studio pōt elemofynā
 facere: qd cū dant ei expēse cōmittit ei eaz dispē
 fatio. **¶ Ad. j. q. ob:** qd no ē incōueniēs bona pfe
 ctū bono impfecto repugnare: nō qdē pp pūctatē
 ad ipsum inqntū ē bonū: qd bonū n est bono pūctū:
 s3 ppter pūctatē ad eius impfectionē. **¶ Ad. ij. ob:**
 qd mōachus nō ē factus ex hoc peioris pditionis:
 qd multo magis ē accepta deo vniuersalis rez ab
 dicatio qd particularis distributio que fit per ele
 mofynas.

¶ Ad sextuz sic proce
dit: Videt qd aliqd nō possit sibi elemofy
 nā face. elemofyna enī ē actus liberalitatē vel iusti
 cie: s3 he vtutes pp h' qd in cōione pstitūt nō sūt ni
 si ad alterz: vt de iusticia oī in. v. ethi. qd elemofyna
 n pōt eē ad seipm. **¶ S.** nullus dat nisi qd habet
 nec aliqd recipit nisi id qd nō h3. s3 nullus pōt ali
 qd simul hēre et nō hēre. qd nō pōt sibi dare elemo
 fynā. **¶ S3:** hō o3 diligere pximū sicut seipm. s3
 pximū ita o3 diligē affectu qd etia effectu ei bñfa
 ciat. qd et sibi o3 benefacere et elemofynas dare.
¶ Alter' vi qd malis nō sit elemofyna danda p id
 qd oī Ecclesiā. xij. Da misericordi et nō suscipias
 peccatorē. et iterū: Benefac hūili et nō des impio.
¶ S. pditor oñi sui reputaret qd de reb' a dno si
 bi pcessis hostē oñi sui nutriet. s3 ois peccō est ho
 stis dñi. qd nō o3 ei elemofyna de reb' a deo nobis

pcessis dari. **¶ S3:** Matth. v. Estote filij pñs vñ
 qd in celis ē: qd solē suū facit oriri sup bonos et ma
 los. s3 hoc nō oī nisi pp imitationē. qd debemus ex
 bonis et malis dare. **¶ Alter'** vi qd meliori sit ma
 gis subueniēdu sp: qd elemofyna dat pp oēū: vt ex
 ipsi' diffinitioe pz. s3 bon' ē deo ppinqor qd mal'.
 qd meliori sp magis elemofyna ē danda. **¶ S.** ele
 mofyna h3 efficacā ex pte etiā recipiētis qd obliga
 tur ad orandū p elemofynā dante. s3 op' boni est
 efficac' ad merēdu magis. qd magi sp o3 dari elemo
 fynā magis bono. **¶ S3:** elemofyna cū sit act' mie mi
 seris ituef. s3 malus ē magis miser qd bon'. qd magis
 ē elemofyna malis oāda qd bonis. **¶ Respōdeo** ob ad. j.
 q. qd elemofyna pōt oupl'r fieri: vt ex pdicti pz. s. p colla
 tionē alic' rei tpalis: et h' mō null' sibiup elemofynā fa
 cē pōt. vñ p exercitiū alic' actus spūalis vñ corp'alis
 et qd hō roe ouerfay ptuz i seipsū agē pōt: sic aīa
 mouet corp' et vna ps aīe aliā: et vna ps corp' aliā
 iō talē elemofynā aliqd pōt acē sibi. s3 ad subueniēduz
 sibi i corp'alib' nā sat iclinat: et io de h' n oportuit
 dari pceptū: s3 solū d subueniēdo aīe ad quā n ita
 mli iclinat. vñ oī. Eccl. xxx. Misere aīe tue pla
 cēs deo. **¶ Ad. j. q. ob:** qd liberalitas h3 qd pstitit in
 oatiōib' nō pōt eē ad seipm: s3 fm qd pstitit i sup'ti
 b' pōt eē ad seipm sic et liberalitas: sūt enī aliq illi
 berales ad seipos qd pp cupiditatē rez sibi necessa
 ria subtrahūt. s3 iusticia nullomō pōt eē ad seipm
 qd h3 rōez eqūlitatis qd sp ad alterz eē o3. **¶ Ad. ij. pz**
 solutio ex dictis. **¶ Ad. ij. q. ob:** qd fm Aug. sic dñi
 gēdi sunt hoies vt eoz nō diligatur errorea: et qd
 exhibitio bñficij dilectioi cōrespōd3: iō peccatorū
 ad sustētationē nē o3 elemofyna facere si idigeat:
 cū pcpiat nobis bñfacere aīcis et inimicis: s3 ad so
 uedū eoz malicia nō debem' eis aliqd dare: vel si
 pstatet qd de eo qd eis dat in pccm abuterent: n de
 beret eis dari aliqd nisi necessitas extrema expo
 sceret: et h' mō itelligēda ē auctoritas iuducta. Un
 patet solutio ad primū. **¶ Ad. ij. ob:** qd peccator
 etia sit inimicus dei quantū ad culpaz: non tamen
 quantū ad nām: qd deus nihil odit eorum qd fecit
 Sapi. xj. **¶ Ad. iij. q. ob:** qd cui magis beneficien
 dū sit vt dicit phus. ix. ethi. non est facile determi
 nare propter multas diuersitates boni et necessa
 rij: tamen hoc est tenendū qd semper magis reddē
 dum est debitum qd beneficium impendēdum: vt
 ipse ibidez dicit: nisi ex parte altera assit maior bo
 nitas vel necessitas: et ideo parētibus et propinqs
 et benefactorib': et eis a quibus spiritualia accipit
 magis debet elemofynā facere si indigeat: et ceteris
 paribus melioribus magis et magis etiā indigen
 tibus magis: et sic fm has tres cōditiōes o3 gradus
 i elemofynā pstitui. s. fm honestū: necessariū: et debitū
 Assignare at i singlis qn vñ alteri eoz pferat est
 ipossibile: qd singlares eoz pditiōes q attendende
 sunt: sūt infinite et nō cadūt sub arte: de his autēz
 vnctio docet et prudētie psum. **¶ Ad. j. q. ob:** qd

quis sit deo propinquior: spiritus melior: non tamen spiritus debet ei magis dari: quia elemosinarum largitio ad necessitatem proximi subleuanda: diuini istituta est. unde si indigentia ex parte altera nimis excedat magis fuabit intentio istituens elemosinam: quam si meliori daretur. Ad hunc dicitur: quod principaliter considerat efficacia elemosine ex parte dantis quam ex parte recipientis: et ideo ex parte dantis debet esse ordinata datio quod elemosine efficacia auget. Ad hunc dicitur: quod quis peccator sit magis miser in spiritualibus non tamen in corporalibus: et ideo non est sibi spiritus magis prouidendus pro corporalibus elemosinas. **Q. III.**

Deinde queritur

de ieiunio. Et circa hoc queruntur quattuor. Primo quid sit ieiunium. Secundo quis tenetur ad ieiunium. Tertio de tempore ieiunij. Quarto

de solventibus ipsum.

Ad primum sic procedit:

Uidet quod Iacobus in concoueniens diffiniat ieiunium dicens: Ieiunium est psimonia victus abstinentiaque ciborum. psimonia enim ut ipse dicit: id est quod psimonia: famos autem id est quod abusus. Unde dicitur: ut ex psimonia victus et abstinentia ciborum: et sic alterum superfluum. **Ps.** Matth. xij. super illud: Hoc genus demoniorum non dicitur. Ieiunium est non solum ab escis sed a cunctis illecebris abstinentia. cum ergo Iacobus diffiniat ieiunium tamen per abstinentiam ab escis: ut quod incopetens sit assignatio. **Ps.** ad observationem ieiunij ut non solum primum abstinere a cibis: sed etiam lugere et vnguento non ut per Dan. x. In diebus illis lugenda ego Danieli. sed de his non fit mentio in predicta assignatione: sed insufficientes est. **Ps.** multi seruauit psimonia in victu et abstinentia in cibis quod tamen pluribus in oleo madducat. sed tales non dicitur ieiunantes. sed diffinitio predicta non prouertit eorum ieiunio. **Ps.** nullus est ieiunans nisi ieiunio: sicut nec albus nisi albedine. sed aliquid etiam imoderate cibis utitur est quicquid ieiunans antequam comedat. et tamen non prouertit diffinitio assignata ieiunij. sed est incopetens. **Ps.** Alteri ut quod ieiunium non sit actus virtutis: virtus enim sic abundat ita et diminutio corruptis. sed ieiunium importat diminutionem a cibo in quo prouari non potest medius virtutis. sed ieiunium non est virtutis actus. **Ps.** ois virtutis actus est in aliquid operando. sed ieiunium dicitur cessationem ab actu. ergo non est virtutis actus. **Ps.** ieiunium consistit non solum in abstinentia a superfluis cibis: quia hoc est de necessitate virtutis: sed etiam necessarium. sed quod subtrahit necessarium cibum dat sibi occasionem mortis: non autem ut Hieronymus dicit differt virtutem magno vel puo tempore iterimas. sed cum nulli liceat se ipsum occidere: ut quod nulli licet ieiunare: et sic ieiunium non erit actus virtutis. **Ps.** sicut dicit Augustinus in x. psalmi. Alium sicut sumi dicitur ut famis medicamentum. sed magis infirmo minus est medicina subtrahenda. cum ergo in primo statu Adā peccasset si cibo abstinuisset donec peccat

paret fame: ut in q. li. di. xx. dicitur: ut quod etiam nunc ieiunando peccat homo: cum non humana sit infirmitas: et sic ieiunium non erit virtutis actus. **Ps.** Sed quod Hieronymus dicit: Ieiunium est perfecta virtus et ceterarum virtutum fundamentum. **Ps.** Iacobus dicit ieiunium esse abstinentiam: ut ex diffinitione promissa apparet. sed abstinentia est virtus. sed ieiunium est actus virtutis. **Ps.** Alteri ut quod ieiunium non sit actus timentie: quia non dicitur de psalmi. di. v. Ieiunium quod dragesimale est decima totius anni. sed dare decimam est actus iusticie. sed et ieiunare: non igitur timentie. **Ps.** ad fortitudinem primum molestas proferre. sed hoc accidit in ieiunio. sed ieiunium est actus fortitudinis: non ergo timentie. **Ps.** prudentie pro est cautela ut in i. li. di. xxxij. dicitur. sed est actus prudentie. Sed pro magis propria timentie sunt delectabilia tacta: ut dicitur in i. li. et ibi. sed circa hoc motus est ieiunium: quia est circa cibos. sed ieiunium est actus timentie. **Ps.** abstinentia est spiritus timentie. sed ieiunium est abstinentia. sed est timentie actus. **Ps.** Alteri ut quod ieiunium non cadit in precepto: super illud psalmi. Ois glorie eius filie regum. dicitur glo. quod gloria ecclesie in interioribus virtutibus consistit: sicut fides: spes: charitas. sed de preceptis ecclesie ad gloriam ecclesie ordinat. sed de ieiunio exteriori non potest esse preceptum. **Ps.** ea que sunt superogatoria onta ad preceptum primum ad quod nullus obligat nisi ex voto. sed ieiunium est hoc motus. sed non obligat ad ipsum aliquid ex precepto. **Ps.** dicitur quod transgreditur preceptum peccat mortaliter. sed si ieiunium institutum ab ecclesia cadat sub precepto: tunc si aliquid unum die tamen frangeret quod dragesime mortaliter peccaret: quod ut graue dicitur. **Ps.** statutum ecclesie obligat per modum precepti sicut preceptus dicitur: quia omnis discipulus suus dicitur: Qui vos audit me audit. sed ad illud ieiunium obligamur ex statuto ecclesie. sed cadit sub precepto. **Ps.** maioris perfectionis est lex noua quam vetus: et magis a carnalibus desiderijs abstracta. sed in lege veteri erat ieiunium in precepto. sed multo fortius in lege noua. **Ps.** Alteri ut quod ieiunium non sit satisfactorium: quia satisfactorio est iusticie actus: ut primum dicitur est. sed ieiunium est actus timentie. sed non est satisfactorium. **Ps.** illud ad quod ex precepto astringimur non est satisfactorium: sed satisfactionem preedit: sicut de elemosina dicitur est. sed quoddam ieiunium cadit sub precepto ut dicitur est. sed ad minus illud non est satisfactorium. **Ps.** satisfactorio debet fieri ab eo qui peccauit. sed anima est qui peccat ieiunium aut non est anima sed corpus. sed non est satisfactorius pro peccato. **Ps.** sic primum peccare ex superfluitate cibi ita ex subtractione. sed subtractione cibi non dat ut sit satisfactorio cibi abundantia. sed nec est abundantia dari dicitur ut satisfactorium cibi subtractio pro ieiunium. **Ps.** Timotheo. vj. Corporalis exercitatio ad modum utilis est. sed ieiunium est hoc motus. sed non est satisfactorius pro peccato. **Ps.** opus satisfactoria opus est peccata. sed ieiunium hoc magis roes pene quam elemosina. cum ergo elemosina sit satisfactoria ut ex dicitur patet: et ieiunium debet esse satisfactorium. **Ps.** satisfacere est peccatorum causa excidit. sed ieiunio aliquid abscedit peccatorum causa: quia maxime ieiunio reprimuntur caro quod ad peccata incitat. ergo non.

Respondeo ad ad. i. q. q. ieiunium dupliciter dicitur. scilicet ieiunium nature: et ieiunium ecclesie. a primo ieiunio dicitur aliquis quilibet die ieiunare antequam cibum sumat. a secundo autem dicitur ieiunans quasi ordinatus ab ecclesia propter peccatorum satisfactionem abstinentiam seruare: in satisfactione autem peccatorum non solum oportet ab illis habere abstinentiam quae lex virtutis prohibet: sed etiam ab illis quibus salua virtute uti possemus: quod quod illicita commisit oportet etiam a licitis abstinerere: ut Augustinus dicit. unde ieiunium ab ecclesia institutum presupponit abstinentiam illam quae ad virtutem exigit: et addit abstinentiam quaedam ab illis quae mediis virtutis non corrumpunt. Et ideo Iuliano. hec duo in praedicta diffinitione ieiunij comprehenduntur. scilicet abstinentiam ab illis quae virtutem corrumpunt in hoc quod dicitur: praesumptio victus: et ab illis quibus salua virtute alia uti licet in hoc quod dicitur: abstinentiam ciborum. Ad. i. q. p. ex dicitur solutio. Ad. ii. q. d. q. diffinitio illa Hieronymo. intelligit de ieiunio spirituali et non de ieiunio corporali. Ad. ii. q. d. q. ieiunium ex suo nomine directe importat abstinentiam in cibis. unde ille observatioes quae a ieiunantibus praescribuntur obfuate leguntur non sunt de cunctis ieiunij: sed ad modum ieiunandi pertinent: et per hoc non oportet in diffinitione ieiunij mentionem de eis fieri. Ad. iii. q. d. q. intelligenda est in praedicta diffinitione talis abstinentia a cibis alia licitis quae ecclesia ieiunantibus determinat: et sic oblectio cessat. Ad. v. q. d. q. praedicta diffinitio non datur de ieiunio quod aliquis dicitur ieiunare: sed de ieiunio ecclesie ut dicitur est. Ad. ii. q. d. q. sic supra dicitur est ois actus qui sua ratione includit aliquid quod ad modum virtutis pertinet actus virtutis dicitur potest esse de se: quous possit et bene et male fieri: ob hoc quod forte non includit in sui ratione esse illud quod ad virtutem exigit. Quia autem virtus infirmitati non subuenit quae ad malum de facili inclinat: ideo ois virtutis circa delectationes corporales existentiis et quorum substantia praecipue peccatum trahit propter consuetudinem nisi ad eas: modus est in retrahendo ab eis: sic patet in temperantia et in ois praescribitur ei assignat. Quia si noie ieiunij actus nobis quaedam exprimit quod quaedam delectationibus tactus. scilicet cibis se abstrahit: constat quod in ratione sua modum virtutis importat: et ideo actus virtutis dicitur debet. Ad. i. q. d. q. d. q. mediis virtutis non est mediis sed equidistantibus ab extremis: sed accipit secundum rationem rectam: et ideo trahit id quod est parum vni: esse satis alteri: sic quod est parum sano in cibis esse satis infirmo quod per abstinentiam curari oportet. curatio autem spiritualis morbi affinium est virtuti quae curatio morbi corporalis. unde et illud quod alia esse modicum vel minus obbit: tamen volens vulnus peccati curare satis est: et sic ieiunium mediis virtutis non corrumpit. Tamen sciendum quod mediis virtutis non consistit in iduisibili: sed habet aliquam latitudinem in qua virtus salua: quous imini illi latitudinis quos praetergredi salua virtute non licet: non praesertim sermone determinari: et ideo quod dimittit aliquid quod licite possit uti non oportet statim a medio virtutis discedat. Ad. ii. q. d. q. ieiunium a quo ieiunare dicitur non noiat aliquem actum sed praesertim praecedens cibi: et ideo ipsum non dicitur aliquis ieiunare: sed ieiunium ecclesie noiat actum quaedam secundum quae in cibis sumendis se regulat aliquis secundum ecclesie statum: et secundum hoc ieiunium dicitur aliquis ieiunare: et ideo hoc ieiunium potest esse actus virtutis. Ad. ii. q. d. q. necessarium dupliciter accipitur in cibis: primo ad preservationem vite: et tale necessarium non licet subtrahere per ieiunium: sic nec iterum se ipsum. sed hoc necessarium est valde modicum: quod modicum natura praetenta est. Alio modo dicitur necessarium ad conseruandam valitudinem corporis: quae quod accipit in duplici statu: primo secundum sufficientiam hito respectu ad ea quae incubunt ex officio vel ex societate eorum ad quos conuenit necessario agenda: et tale etiam necessarium subtrahi non debet: hoc enim esset de rapina hostiam ieiunium offerre si aliquis propter ieiunium impediret ab alijs opibus ad quae alia obligat. unde Hieronymo dicit: De rapina holocaustum offert qui vltimo ciborum nimia egestate vel maleducadi vel somni penuria imoderate comestur. Si etiam sit tanta abstinentia quod homo ab opibus vltimioribus impediat: quous ad ea de necessitate non teneat discretum est ieiunium etiam non sit illicitum. unde Hieronymo dicit: Rationalis homo dignitate amittit quod ieiunium charitati vel vigiliis sensus integritati praesert. Secundo accipit valitudo corporis secundum optimam corporis dispositionem: et quod caro in suo robore consistens difficilius spiritui subditur: ideo necessarium ad valitudinem sic accipitur etiam licite accipi potest tamen laudabiliter subtrahere potest: et talis subtractio non multum mortem accelerat cum corpus humanum inueniat frequenter ex superfluitate quod ex defectu mortales egritudines incurere. unde etiam Salenius dicit: quod summa medicina est abstinentia. Inueniunt etiam ad sensum abstinentes ut frequenter diutius vivere: et ideo praedicta subtractio non potest dici mortis occasio: cum se habeat ad vtriusque scilicet ad prolongandam et breuiandam vitam. subtractio autem eius quod non est necessarium nec hoc nec illo modo est de necessitate virtutis temperantiae. Ad quartum dicendum: quod quous homo post statum peccati magis infirmetur quantum ad passibilitatem corporis ex qua fames causatur cui per aliam mentem subuenit: tamen ex altera parte est grauior infirmitas et piculiosior cui ieiunium subuenit: scilicet concupiscentie morbus qui in statu innocetie non erat: et ideo ad hunc morbum extirpandum magis intendere oportet: sicut etiam medici piculiosiori morbo sollicitius subueniunt. Ad tertiam questionem dicendum: quod quous aliquis actus a pluribus virtutibus possit praecedere sicut ab impantibus ipsum vel dirigitibus ad eum vel quocumque modo ad ipsum iunantibus: tamen illius virtutis proprie actus dicitur que dicitur ipsum a qua. scilicet procedit formaliter quasi in similitudinem speciei: sicut calefactio a calore: sed tamen virtutes quae actus virtutis penes obiecta distinguuntur: et ideo actus ab illa virtute dicitur qui secum conuenit in propria ratione obiecti: et quod ieiunium in obiecto cum tantum conuenit quantum ad illam temperantiae partem quae abstinentia dicitur ideo eius actus proprie ieiunium est: quous ab alijs virtutibus praecedere per dictos modos etiam possit. Ad. i. q. d. q. actus iusticie est reddere debitum: non

lunium dicitur aliquis ieiunare: et ideo hoc ieiunium potest esse actus virtutis. Ad. ii. q. d. q. necessarium dupliciter accipitur in cibis: primo ad preservationem vite: et tale necessarium non licet subtrahere per ieiunium: sic nec iterum se ipsum. sed hoc necessarium est valde modicum: quod modicum natura praetenta est. Alio modo dicitur necessarium ad conseruandam valitudinem corporis: quae quod accipit in duplici statu: primo secundum sufficientiam hito respectu ad ea quae incubunt ex officio vel ex societate eorum ad quos conuenit necessario agenda: et tale etiam necessarium subtrahi non debet: hoc enim esset de rapina hostiam ieiunium offerre si aliquis propter ieiunium impediret ab alijs opibus ad quae alia obligat. unde Hieronymo dicit: De rapina holocaustum offert qui vltimo ciborum nimia egestate vel maleducadi vel somni penuria imoderate comestur. Si etiam sit tanta abstinentia quod homo ab opibus vltimioribus impediat: quous ad ea de necessitate non teneat discretum est ieiunium etiam non sit illicitum. unde Hieronymo dicit: Rationalis homo dignitate amittit quod ieiunium charitati vel vigiliis sensus integritati praesert. Secundo accipit valitudo corporis secundum optimam corporis dispositionem: et quod caro in suo robore consistens difficilius spiritui subditur: ideo necessarium ad valitudinem sic accipitur etiam licite accipi potest tamen laudabiliter subtrahere potest: et talis subtractio non multum mortem accelerat cum corpus humanum inueniat frequenter ex superfluitate quod ex defectu mortales egritudines incurere. unde etiam Salenius dicit: quod summa medicina est abstinentia. Inueniunt etiam ad sensum abstinentes ut frequenter diutius vivere: et ideo praedicta subtractio non potest dici mortis occasio: cum se habeat ad vtriusque scilicet ad prolongandam et breuiandam vitam. subtractio autem eius quod non est necessarium nec hoc nec illo modo est de necessitate virtutis temperantiae. Ad quartum dicendum: quod quous homo post statum peccati magis infirmetur quantum ad passibilitatem corporis ex qua fames causatur cui per aliam mentem subuenit: tamen ex altera parte est grauior infirmitas et piculiosior cui ieiunium subuenit: scilicet concupiscentie morbus qui in statu innocetie non erat: et ideo ad hunc morbum extirpandum magis intendere oportet: sicut etiam medici piculiosiori morbo sollicitius subueniunt. Ad tertiam questionem dicendum: quod quous aliquis actus a pluribus virtutibus possit praecedere sicut ab impantibus ipsum vel dirigitibus ad eum vel quocumque modo ad ipsum iunantibus: tamen illius virtutis proprie actus dicitur que dicitur ipsum a qua. scilicet procedit formaliter quasi in similitudinem speciei: sicut calefactio a calore: sed tamen virtutes quae actus virtutis penes obiecta distinguuntur: et ideo actus ab illa virtute dicitur qui secum conuenit in propria ratione obiecti: et quod ieiunium in obiecto cum tantum conuenit quantum ad illam temperantiae partem quae abstinentia dicitur ideo eius actus proprie ieiunium est: quous ab alijs virtutibus praecedere per dictos modos etiam possit. Ad. i. q. d. q. actus iusticie est reddere debitum: non

autē ē debitū facere decimā de tpe: s; de reb' posses
 sis aliquo mō. d; autē ieiuniū decia tot' ani p qn'
 dā adaptationē: 7 iō nō o; q' sit act' iusticie. Ad
 ij. dō: q' fortitudis ē pferre molestias ab extiori il'
 latae: hoc autē nō ē in ieiūio. Ad. iij. dō: q' i oib'
 v'rutib' moralib' dirigit prudētia: vt in. iij. li. ois.
 xxxij. dictū ē. 7 sic act' aliaz v'rutū sūt etiā pudē
 tie. Ad. iij. q. dō: q' duplex ē pceptū. s. iuris na
 turalis: 7 iuri positiuū. pcepto iuris nālis phibent
 ea q' sūt fm se mala: s; pceptis iuri positiuū phibēt
 ea q' pnt eē occasiōes maloz: v' pceptū aliq' ordi
 nātia ad v'rutē quā legis positor iducē intēdit: 7 p
 p' hoc ius positiuū vt dicit Tull' ē a nāli deriuatū
 vñ ad legē posituā p'inz: vt dicit phs in. x. etbi. or
 diare nutritiōes iuuenū 7 adinuentiōes viroz. i.
 opa 7 studia vt arceant a malis 7 pducāt ad bōa.
 In ieiūio gē aliq' qd ad pceptū iuri nālis p'inet.
 s. tantā abstinentiā carni adhibē ne spūi rebellet: tē
 perātia. n. vt dicit phs in. iij. etbi. mēsurā accipit ex
 p'seruatōe salut' corpālis: vñ mltō mag' ex p'serua
 tiōe salut' spūalis. mediū autē tēpantie nō excedē
 ad ius nāle p'iet: s; deimiatio talis abstinentie fm
 deimiatū tpus 7 deimiatā cibaria ad ius positiuū
 p'inz qd moderat hoiuz act': 7 h' mō ieiuniū sub
 pcepto ecclē cadit. Ad. j. g. dō: q' decor ecclē p'nci
 palr in iteriorib' p'sistit. s. etiā extiores act' ad eun
 dē decorē p'inet inq'tū ab iteriori p'grediūt 7 inq'n
 tū iniozē decorē p'seruat: 7 sic ieiuniū ad decorē
 ecclē ordiat. Ad. ij. dō: q' duplex ē genus supero
 gatōis: quoddā qd totalit' excedit necessitatē salu
 tis: 7 h' nō pot' cadē sub pcepto s; s; filio. j. Cor.
 vij. De v'ginib' aut' pceptū dñi nō hēo: cōsiliū aut'
 do. Aliud gen' superogatiōis ē qd aliq' mō ad ne
 cessitatē salut' p'inz: q'uis nō fm hūc v' illū modū
 sic de ieiūio ex dictis p;: 7 iō deimiatio modi in ta
 lib' pot' cadē sub pcepto ecclē v' cuiuscūq; legisla
 toris. Ad. iij. dō: q' pcepta iuri positiuū mag' obli
 gāt ex intētiōe legislatoz q' ex ipsa v'bis: 7 iō trās
 gressoz talis pcepti magis ē reputād' q' obuiat in
 tētiōi legislatoz q' q' deuiat i aliq' a legis ordiatōe.
 intētiōi aut' legislatoz obuiat q' ex p'tēptu vel sine
 aliq' rōabili cā ordiationē nō seruat: in q' pbabilit'
 credi pot' si legislatoz adess; eū obligare nō velle: ta
 lis nō ē reputādus pcepti trāsgressoz: 7 iō nō ē ne
 cessariū q' q'cūq; aliq' die ab ecclā institutū ieiūa
 re omittit q' mortāl' peccet: pot' eni h' aliqñ oino
 sine p'ccō p'rigē: aliqñ sine mortali cū v'iali: aliqñ
 etiā cū mortali: 7 h' fm diuersas occasiōes qd' hō
 iducit ad ieiuniū frāgēduz. Ad. v. q. dō: q' ieiūiū
 act' satisfactor' ē: q' 7 p' libidie p'cc'i p'teriti subtra
 ctionē delectatiōis recōp'fat afflictionē etiā addē
 7 futura p'ccā ipedit p'cupiscētia debilitās. Ad. j.
 g. dō: q' ieiuniū q'uis elicitine sit act' tēpantie: tñ a
 iusticia impari pot': 7 sic erit satisfactoriū: sic etiā
 adulteriū intēpantiā admixtā iniusticie h; Ad
 ij. dō: q' pceptū legis nō ē nisi de eo qd' ē necessa

riū ad salutē: 7 iō qd' sub tali pcepto cadit nō ē sa
 tiffactoriū: s; ad satisfactiōē exigūt. Et sic ē de cle
 mosyna fm q' cadit sub pcepto: s; pceptū ecclē
 pot' ad idē ordiari ad qd' ordiat satisfactio: 7 iō iei
 uniū qd' s; pcepto ecclē cadit satisfactoriū eē pot'.
 Ad. iij. dō: q' neq; corp' peccat neq; aia p'pe lo
 quēdo: s; hō. 7 iō ipse q' peccat punif: siue sit pena
 corpālis siue spūalis: tñ etiā p'ca corpālis i aiam re
 dūdat q' ipsa; sentit: sic 7 p' corp' delectatiōe illicita
 fruebat i p'ccō. Ad. iij. dō: q' supabūdātia cibi
 nō h; penā 7 ē inordinata: 7 iō nō pot' eē satisfactoria
 sic ieiuniū. Ad. v. dō: q' intelligit ad modicū va
 lere corpālis exercitatio i p'positiōe p'ierat: v' q' ad
 vñū tñ valet. s. ad p'cupiscētia domandā.

Ad secundū sic pro
 cedit: Videt q' ad ieiuniū ab ecclā institu
 tū oēs teneant absq; dispēsiōe: pcepta eni ecclē
 obligāt sic pcepta dei. vñ ap'ls dicit: Qui vos audit
 me audit. s; ad pcepta dei oēs tenēt absq; dispēsi
 tiōe. g. 7 ad pcepta ecclē. s. illud qd' vtilit' statu
 tū ē nō pot' sine nocumēto relaxari. s; nō sine vili
 tate statutū ē ecclē ieiuniū. g. nō pot' p dispēsiōes
 sine nocumēto relaxari. s. fm Bern. i. li. d. dispē
 satiōe 7 pcepto: In pcepto supior' nō pot' inferior
 dispēsiōe. s; q'lib; singlar' p'sona ē inferior q' ecclā
 q' ieiuniū s; pcepto statuit: nisi forte ille q' ē caput
 tot' ecclē v' loco capiti. s. papa. g. null' ali' pot' i iei
 uniū dispēsiōe nisi papa. S; j. Inno. iij. i qdā de
 cre. loquēs d' mō ista dicit: q' nō s; iacet legi nēcitas. g.
 nēcitate iminēte pot' aliq' sine p'ccō ieiuniū ab ec
 clā institutū p'ermittē p dispēsiōne. s; pcepta
 legis nālis nō pnt p aliq' statutū imutari. s; pceptū
 legis nālis ē vt hō ad nēcitatē cibuz sumat. g. si ne
 cessitas exposcēt: poss; ieiuniū abstinentiaz nō fuare.
 Alter' v' q' iusti nō teneant ad ieiuniū ecclē. j.
 Cor. iij. Ubi spūa dñi ibi libertas. sed iusti spūi dei
 sūt ibuti. g. liberi sūt ab onē statutoz ecclē: 7 sic nō
 obligāt ad ieiuniū ab ecclā institutū. s. Martb.
 x. onā dicit: Nō pnt filij sponsi q'diu cū cis ē spūsus
 lugē: ieiuniū at ad luctū p'iet. s; cū iust' spūsus er
 die x'p's spūaliū ē: Eph. iij. Ditare x'p'm p fidē i cor
 dib' v'is g' cū spūal' pntia corpāli p'emicat v' q' nō
 teneat viri iusti ad ieiuniū. s. null' tenet satisfac
 tōe q' nō peccauit. s; ieiuniū ē qdā satisfactiōis p'p' g.
 si sūt aliq' iusti q' nūq' peccauerūt: v' q' tales ad ieiu
 niū nō tenēt. S; j. ap'ls p'fecte iust' fuit. s; ipse cor
 p' suū castigauit p ieiūia 7 alia corpālia exercitia
 vt dicit. i. Cor. ix. Ne forte reprob' efficiar. g. 7 aliq' iu
 sti debēt ieiunare. s. iusticia homis ordinē ecclē
 nō subuertit sed perficit. sed quādū manet ordo
 manet obediētia inferioris ad supior' pcepta: q' h'
 eis ē debitū. g. p iusticia hō nō absoluit qn teneat
 ieiunare 7 alia pcepta ecclē dei d; seruare. Alie
 rius v' q' etiā pueri teneat ad ieiuniū: Jobel. ij. dō
 Scificate ieiuniū. 7 postea sequit'. Cōgregate par'

uulos 7 sugeres vbera. q̄ puuli ad ieiuniū tenent.

¶ Magis p̄p̄ius ē p̄cepto puer q̄ bestia. sed Jone. ij. di. Domies 7 iumēta nō gustet quicq̄ nec aquā bibat. q̄ m̄lto magis pueri ad ieiuniū tenēt.

¶ Pueri plus p̄nt ieiūare vt v̄ q̄ p̄uetti: q̄ h̄nt plus de h̄ūdo. s̄z qui plus h̄z magis tenēt. q̄ pueri magis tenēt ad ieiuniū q̄ p̄uetti.

¶ S̄z q̄ p̄ceptū ecclie necessitatē c̄bi subtrahē nō d̄z. s̄z pueri indigēt frequētī cibo: q̄ n̄ p̄nt simul t̄m sine lesiōe alimētū accipere qd̄ eis ad totā diē sufficiat: p̄t debilitatē nature. q̄ ad ieiuniū nō tenēt.

¶ Ieiuniūz ē ordinatū ad satisfaciendū 7 c̄p̄iscitāz cōp̄mēdū. s̄z satisfactio p̄ peccatis p̄teritis nō cōpetit pueris: q̄ innocenti vita degnat: 7 a puritate pueri dicūt. similiter nec ē in eis cōcupiscētia ipugnās: et si h̄itu eis insit: vt Aug. dicit. q̄ n̄ tenēt ad ieiuniū.

¶ Alterius videt q̄ p̄uetti 7 sani nō excusent a ieiunio p̄pter pegrinationē: est enī dimittendū illō quod nō ē necessitatis vt seruet id quod est necessitatis. s̄z pegrinatio nō ē necessitatis: c̄s ergo ieiuniū ab ecclia institutū sit necessitatis: q̄ cadit sub p̄cepto: videt q̄ nō debeat p̄pter pegrinationem aut iter ieiuniū intermitteri.

¶ Videt q̄ nec rōne paupertatis: q̄ paupertas de se inducit ad ieiunādū. q̄ nō ē causa q̄re aliquis ieiunare nō debeat.

¶ Videt q̄ nec rōne op̄is alicui? seruiliū q̄a a ieiunio excuset: q̄ lucrū sp̄uale debet p̄ponderare lucro corp̄ali. s̄z huiusmodi opera ad lucrū corp̄ale ordinant: ieiuniū autē ad sp̄uale. q̄ nō ē ieiuniū p̄pter huiusmodi opa intermittendū.

¶ Sed q̄ afflictio nō ē addenda afflictio. s̄z oīa p̄dicta h̄nt de se afflictionē. q̄ aliquo mō excusant ab afflictioe ieiunij.

¶ Respondeo v̄ ad. j. q. q̄ p̄ p̄cepta iuris positū vt dicitur est remouent aliqua q̄ nō sunt de se mala 7 semp: v̄n̄ in aliquo casu possunt eē bona 7 necessaria q̄ talibus phibētur p̄ceptis: 7 iō nō fuit intentio legislatoris vt semp obseruaret p̄ceptū suum nisi in illis casibus in q̄bus bonū virtutis pōt conseruari. Et iō dicitur ad p̄maz q̄onem de iure n̄ali 7 positū: q̄ ius n̄ale positū a iure n̄ali p̄cedere d̄: inquantū p̄ ius positū modus obseruādī ius n̄ale determinat: q̄ intentio cuiuslibet legislatoris est iducere hoīes ad virtutes: vt d̄ in q̄. c̄bi. que p̄tinet ad ius n̄ale. modus autē obseruādī ea q̄ sunt de lege n̄ali nō pōt eē vniformis in oībus p̄pter diuersitates q̄ in singularib̄ cōtingūt: sicut nec idēz modus curatiōis pōt adhiberi oībus laborātib̄ eadē egritudine: 7 iō legislator nō pōt aliq̄d p̄ceptū ponere qd̄ nō oporteat i casu aliquo p̄termitti: t̄m cōsiderās qd̄ frequētius accidit legē ponit i illis casibus in q̄bus modus determinat p̄ legē non cōpetit iudiciū reseruas aliq̄bus q̄ hoc h̄cān: d̄s finire: 7 hec ē disp̄satio p̄latis cōmissa in ieiunio ab ecclia instituto: 7 in alijs huiusmodi ecclie p̄ceptis.

¶ Ad. j. q̄ d̄: q̄ p̄cepta dei sunt d̄ eo quod ē de necessitate salutis fm̄ se: 7 iō i quolibet casu ob

seruari illa oīz. s̄z p̄cepta ecclie q̄uis vim obligandī h̄eant ex actu p̄cipientū: nō t̄m sp̄ obligāt propter materiā in q̄ p̄ponunt.

¶ Ad. ij. d̄: q̄ fm̄ utilitate que vt frequētius accidit: vtilit̄ huiusmodi p̄cepta instituta sunt. s̄z p̄pter necessitatē i aliquo casu emergentē etiā vtiliter dimittunt.

¶ Ad. iij. d̄: q̄ inferior: pōt disp̄sare in p̄cepto superioris. q̄n̄ disp̄satio sibi a superiori relinquit.

¶ Ad. iij. q. d̄: q̄ p̄ceptū a legislatore positū t̄m solū ad obseruandū nō obligat q̄n̄ obseruatio int̄tionē legislatoris: eua cuat vel ipedit qua int̄dit hoīes iducere ad virtutē vel bonū statū eoz q̄bus legē p̄ponit. Cū autē iusticia p̄fectū ieiunij quē legislator int̄dit nō ipedit s̄z augeat: q̄ efficit magis merito: iū ex hoc q̄ aliq̄s ē iustus nō absoluit a ieiunioz obseruatiōe.

¶ Ad. j. q̄ d̄: q̄ libertas quā sp̄s dei iducit est libertas iusticie que opponit seruituti peccati: s̄z cōiungit seruituti dei: 7 ita ad obediētā m̄datoz eius 7 eoz qui vicē dei gerūt in terris obligat.

¶ Ad. secundū d̄: q̄ duplex ē ieiuniū: luctus: 7 exultatiōnis. 7 d̄ ieiuniū luctus qd̄ quidē cuz amaritudine peccatorum vel p̄ntis miserie gerit. ieiuniū vero exultatiōis cū ex sp̄uali locūditate a carnalib̄ se abstrahit: q̄ gustato sp̄u desipit oīs caro iustis. q̄ semp h̄itu sp̄ualiter sponsus p̄sens ē: s̄z nō sp̄ actu: imo q̄n̄q̄ ē eis p̄sens vt iudex cū sua peccata recogitat vel que fecerūt v̄l in q̄ cadere possunt nisi carnem cohibeāt: 7 t̄m eis cōpetit ieiuniū merorū. Aliq̄ndo autē est eis p̄sens actu vt sponsus q̄n̄ ei a dulcedine p̄frunt: 7 t̄m cōpetit eis exultatiōis ieiuniū 7 nō merorū.

¶ Ad. iij. d̄: q̄ ieiuniū nō t̄m inducitur p̄ peccatis p̄teritis: s̄z etiā ad p̄suadūz a futuris: 7 iō in his q̄ n̄ peccauerūt cōpetit vt medicina p̄seruās: et t̄m p̄ns vita sine peccō oīo agi n̄ pōt q̄uis a crimini b̄ aliq̄s absteat: vt Aug. i. iij. li. d̄ p̄nia d̄c. 7 iō sic oīb̄ i hac vita cōntib̄ cōpetit p̄nia: ita 7 ieiuniūz.

¶ Ad. iij. q. d̄: q̄ pueri indigēt m̄lto cibo eo q̄ ab eis n̄ solū exigit ad actū nutritiue: s̄z etiā ad actum augmētatiue virtutis: q̄ d̄ residuo nutrimenti fit augmētū: 7 q̄ vt nature i eis nōdū qualuit: nō p̄nt s̄l multū de cibo assumere: q̄ n̄alis virtus illō p̄uertē n̄ possz: 7 iō indigēt frequētī cibi s̄p̄tione: 7 p̄ hoc eis n̄ cōpetit ieiuniū dū sūt i augmēto: t̄p̄ enī augmētū s̄z p̄m̄ ē vsq̄ ad finē etiā septēniū vt i plurib̄: q̄ res n̄ales n̄ currūt sp̄ eodē mō s̄z vt frequēt: 7 iō an̄ h̄: t̄pus n̄ artat pueri ad oīa ieiunia ecclie fuāda. S̄z q̄ q̄nto ad iminū p̄dictū appropinquāt tāto virtus nē magis roborat 7 augmētū tardū p̄cedit cū i p̄mis. v. ānis p̄ciat puer ad medietatē totū augmētū: vt p̄s d̄c: iō fm̄ q̄ magis appropinquāt ad p̄dictū iminū: sūt eis ieiunia magis cōmesurāda.

¶ Ad. j. ergo d̄cēdū: q̄ loquit in casu q̄n̄ magna tribulatiōe iminēte maior afflictio ad placandū deum in p̄addenda est.

¶ Et similit̄ d̄ ad secundū.

¶ Ad. iij. d̄: q̄ q̄uis pueri plus h̄eant de h̄ūdo q̄ p̄uetti: q̄ t̄m illud ē minus ispiatū citius pōt a

calore sumi: et ideo frequentiori refectione indigent.
Ad. iij. q. dō: q̄ sicut dicitur ē intertio legislatoris
 ē p̄seruare hoies et iducere ad bonū statū v̄tutis:
 qui q̄dē p̄sistit in p̄seruatiōe vite et valitudie suffi-
 cētī ad opa que d̄s facē ōz: nec t̄n suo p̄cepto exi-
 git ab hoie totū q̄d p̄t: cū nō intēdat ordiare sta-
 tū hois q̄tū ad vnū diē vel ad puū tēpus: s̄ ad to-
 tā vitā: a quo deficeret si semel hō totū q̄d posset
 faceret: et ideo siue egritudie iminēt: siue labore vie:
 siue quocūq; alio: cū quo simul et ieiunio p̄dictus
 status p̄seruari n̄ p̄t: nō tenet ex p̄cepto ieiunare
 s̄ fm disp̄sationē superioris vt supra dicitur: iei-
 unū soluere p̄t. **Ad. j. q. dō:** q̄ si sit talis p̄gri-
 natio q̄ possit sine incōmodo differri: ōz p̄grina-
 tiōē differre si simul cū ea ieiunare nō p̄t. si autē
 p̄grinatio cōmode differri nō p̄t: vel q̄ tēpus iei-
 unū hoies in qua p̄occupat: vel q̄ dies festi alii
 cui iminet ad quē ex deuotiōe hō p̄gere cupit: vel
 q̄ moza in p̄nia piculū h̄z v̄l sp̄uale vel corporale
 p̄t cū disp̄satiōe sui superioris oīa p̄dicta p̄santis
 p̄grinari et ieiunū soluere: hoc t̄n intelligit de his
 q̄ labore itinēri adeo affligant: q̄ simul cū ieiunio
 itinerari non p̄nt. Nec obstat q̄ p̄ceptū ōz p̄poni
 cōsilio: q̄ itētio p̄ceptū huūilinoi datus nō ē alias
 p̄ias et magis necessarias cās excludere: secus autē
 ē de p̄ceptis legis nature q̄ hoc p̄hibet q̄d fm se et
 sp̄ malū ē. **Ad. ij. q. dō:** q̄ paupertas nō sp̄ excusat
 a ieiunio: s̄ in illo casu q̄n simul h̄c nō p̄t t̄n ho-
 ra comestitiōis q̄ ad victū totius diei sufficiat: sicut
 frequēter egenis p̄tingit q̄ frustatum elemosinas
 querūt: vel etiā q̄n ex p̄cedētī inedia t̄n debilitati
 sūt q̄ ieiunū sufferre nō p̄nt. **Ad. iij. q. dō:** q̄ de
 oparij distinguēdū v̄t: q̄ si ieiunādo possūt cōpe-
 teter victū p̄sona sua h̄re et p̄ familia cui cura
 eis incūbit: siue q̄ als diuites sūt: siue q̄ de eo q̄d
 minou labore q̄d secū ieiunū cōpatiat lucrari suf-
 ficiētia possunt a ieiunio nō excusant. Si autē als
 nō possūt t̄n laborare q̄ victū sufficientē acq̄rāt
 nisi ieiunū frangēdo: p̄nt s̄z disp̄sationē sacerdo-
 tis sui ieiunū soluere et laborare. Ex quo p̄z q̄ in-
 tentio maioris lucri nō necessarij eos a p̄ccō nō ex-
 cusat si ieiunū frāgāt: nec itēz illi a p̄ccō imunes
 sūt q̄ oparios cōducere nolūt nisi tali pacto vt iei-
 unū soluāt: nisi forte sit cā necessaria q̄ festinatio
 nē operis p̄ quo laborat expolat.

Tertium sic pro
 cedat: Videt q̄ huiusmōi tpa nō debeat
 eē ad ieiunū detmiata sic ecclia instituit: q̄ sic iei-
 unū ē satisfactiōis p̄o ita elemosyna. s̄ elemosynaz
 tēpus nō ē detmiatū: q̄ nec ieiunū. **Ad. sic legisla-**
 tor noui testi. i. x̄ps q̄dragesimā ieiunauit: ita et le-
 gis veteris latoz. i. Moyses. s̄z p̄plo veteri testi nō
 idicebat q̄dragesimale ieiunū. q̄ nec p̄plo noui te-
 stamēti idici ōz. **Ad. x̄ps** statū post baptisimū legis
 Mat̄. iij. ieiunū in deserto ichoasse. si q̄ nos in

actib' nris x̄po p̄formari debem': statū p' epipha-
 niā q̄n baptisimū x̄pi celebrat debem' q̄dragesima
 le ieiunū ichoare. **Ad. in veteri testi** hēbat iei-
 unū q̄rti mēsis et q̄nti et septimi et decimi: q̄ nō erāt
 disticta p̄ q̄ttuor āni tpa. q̄ v̄t q̄ nec nos p̄ q̄ttuor
 āni tpa nra ieiunia distigue debeam'. **Ad. t̄pibus**
 leticie ieiunū nō cōpetit: v̄t et tpe paschali inimit-
 tif ieiunū viglie aploz Philippi et Jacobi: et tpe
 natiuitatē ieiunū viglie b̄ti Johānis euāgeliste. s̄z
 infra octauas p̄tecostes adhuc durat gaudū pa-
 schalis festiuitatē. q̄ tūc ieiunū nō erit obseruādū.
Ad. in scōz solēnijs eoz gloriā recolim' ad quā
 trāslati sūt. s̄z ieiunū statū glie nō cōpetit: q̄ nō
 eluriēt neq; sitiēt ampli'. q̄ in viglijs solēnitatū ie-
 iunū nō cōpetit. **Ad. t̄ter'** v̄t q̄ i aliq̄ tpe ieiunū
 sit interdicitū: fm q̄ **Reg. in. ij. olaloz.** narrat quē-
 dā sacerdotē diuinū missuz b̄ti **Bndicto** dixisse:
 Dies resurrectiōis ē nō licet tibi hodie abstinē. q̄ v̄t
 q̄ i solēnitatib' illicitū ē ieiunare. **Ad. i. Eldre** di-
 Scūs dies dñi ē nolite p̄tristari. et addidit: Come-
 dite piguia et. q̄ v̄t q̄ in dieb' solēnib' nō liceat ie-
 iunare. **Ad. s̄z** ē q̄d **Donozius. iij. in q̄daz** dicit.
 die q̄ die natalis sexta feria veniēt n̄ sūt phibēti
 q̄ p̄ deuotiōē voluerit ieiunare. **Ad. t̄ter'** v̄t q̄
 q̄ hora. ix. nō debeat eē tēpus detmiatū ad mādū
 cādū i dieb' ieiunū: q̄ circūstātie s̄z p̄ditionē p̄o-
 naz sūt detmināde. s̄z nō sūt cūsdē p̄ditionis q̄nuz
 ad potētā abstinēdi oēs q̄bus ieiunū idici. q̄ nō
 eēt eis oib' vna hora detmināda. **Ad. status** noui
 testi ē p̄fectior q̄ stat' veteris. s̄z in veteri testi iei-
 unabat vsq; ad vesp̄eraz. q̄ v̄t vsq; ad vesp̄erā hō ōz
 comestitiōē nūc differre i dieb' ieiunū. **Ad. s̄z** ē
 p̄suetudo. **Ad. Espōdeo** ōd ad. j. q̄ ad legislatorē
 prinēt ea q̄ sūt ad vitā hūanā necessaria lege ordi-
 nare q̄nt p̄gruētus fieri possūt: et cū aliq̄d tēp'
 sit alio magis ieiunio p̄gruū p̄ueniēt ab ecclia de-
 termiatū tēpus ē ad ieiunia institutū. **Ad. j. q̄ dō**
 q̄ elemosyne ordināt ad subueniēdū defectib' ali-
 oꝝ: et ideo nō p̄t elemosynis tēp' detmiari: sic nec
 defectib' q̄bus subuēre ōz. s̄z ieiunū ē institutū ad
 cōp̄mēdū p̄cupiscētā carnis et satisfaciēdū p̄p̄-
 cati p̄teritū. et q̄ ieiunū p̄cupiscētā cōp̄rimū etiā
 postq̄ factū ē s̄z q̄ defect' manet i ieiunare: ideo p̄t
 ieiunio tēpus p̄figi. **Ad. ij. q̄ dō:** q̄ **Moyses** fuit le-
 gislatoz: n̄ tanq̄ dñs legis s̄z tanq̄ famul'. x̄ps autē
 tanq̄ dñs: et ideo nō iducebat lex vet' ad p̄formitātē
Moysi: sic noua lex iducit ad p̄formitātē x̄pi: q̄
 etiā āgeloz intētio q̄ n̄ sūt dñi s̄z sui: nō ē vt alios
 ē seipos fducāt s̄z i deū: vt **Dio. dic.** **Ad. iij. q̄ dō:**
 x̄ps n̄ ieiunauit q̄i tpe ieiunio idigeret: s̄z vt ad gra-
 tiā et suscipiēdā exēplo sui ieiunū nos p̄pararet: et
 ideo p' baptisimū suū in q̄ plēitudo gr̄e ipsi' declara-
 ta ē testimōio p̄is et sp̄s sc̄i: et etiā **Johānis** dice-
 bat: vt exemplum ieiunū sui nobis proponeret.
 nobis autem competit ieiunium vt preparamur
 ad suscipiendam gratiam ipsius: quia sacramēta

gze eius p̄cipue pponit circa festū pasche: iō ime-
diatē an solēnitatē paschalē q̄dragesimalē ieiuniū
iplēt: 7 ē q̄ tps̄ veris qd̄ tūc incipit maxie ē cōcu-
piscētie aptū: 7 q̄ significat q̄ ad gliaz̄ resurrecti-
onis p̄ tribulatōes p̄ntis vite puenim? sic 7 chris-
p̄ passioez. ¶ Ad 4^m dō. q̄ f̄z̄ hiero. iudei habe-
bat sp̄ales cās q̄re illa ieiunia obseruabāt: i iulio
eiz̄ q̄ ē q̄r̄ mēsis ab apli quē ip̄i p̄mū hnt̄ ieiūabāt
q̄ illo mēse. vii. die mēsis Moyses d̄scēdēs d̄ mōte
legis tabulas cōfregit p̄p̄t̄ p̄ctm̄ vituli cōstatilia: 7
eodē mēse muri hierl̄m̄ a nabug. destructi sūt. In
v^o. at̄ mēse. i. i augusto p̄p̄t̄ m̄ murmur? ex v̄bis
exploratorz̄: out̄ illo mēse tēplū icēlū ē a Nabug.
7 p̄ ca ēt̄ a Tito. In vii. at̄ mēse p̄p̄t̄ iſectōz̄ godo-
lie sub quo reliquie ppli cōseruabant. vt p̄z̄ hiero.
In. x. aut̄ mēse i memoria mortuoz̄ quos d̄ns in
deserto p̄cusserat. Nos at̄ p̄ter ieiuniū q̄dragesia-
le in q̄ oim̄ diez̄ q̄si decimā soluiū? i singul̄ q̄dris
āni tres dies ieiunij iſtituti sūt: q̄ q̄si in p̄mitias cō-
putent: 7 ad expiandū peccata singulaz̄ q̄rtarū.
¶ Ad 5^m dō. q̄ sic̄ die Leo papa: p̄ sancte leticie
dies quos in honore d̄ni resurgētis 7 in celū ascē-
dētis exegimus: 7 post acceptū sp̄s̄ sancti donum
salubriter 7 necessario cōsuetudo ordinata ē ieiū-
nij: vt siquis forte iter ip̄a festiuitatis gaudia ne-
gligēs libertate 7 licentia imoderata aliq̄ p̄s̄cipit:
h̄ abstinētie censura castiget. Tū ēt̄ ē ieiuniū exul-
tatōis qd̄ in illis qui sp̄m̄ sanctū acceperūt p̄petit
cū gaudio. n. sp̄ali etiā afflictio corp̄alis se cōpa-
tiat: un̄ nō sit genuflexio: 7 alleluia cātā qd̄ i alijs
ieiunij nō obseruat. ¶ Ad 6^m dō. q̄ in solēnita-
tibz̄ p̄cipuis vigiliis ieiunamus vt paratōres ad d̄
uotionē festi sumus: 7 vt gaudiū eternū qd̄ p̄ solē-
nitates tp̄ales significat ad tribulatōes p̄ntis vite
quas facti passi sūt subsequi demōstret. ¶ Ad scōā
q̄ dō. q̄ ieiuniū q̄tū ē de se nullo tpe ē p̄hibitum.
vñ sic̄ die Iſido. sancti p̄ces i deserto tpe paschali
ieiunabant excepto die d̄nice resurrectionis: in q̄ n̄
v̄ cōueniens ieiunare: eo q̄ tota ecclia leticie festū
agit. vñ nō est cōueniens q̄ aliquis illo die opibus
afflictōis intendat: q̄ turpis est ois p̄ q̄ suo toti
non congruit: vt die Aug. in li. cōfes. sed p̄ accidēs
pōt̄ esse ieiuniū alicuius in die festo illicitū si adō
p̄tinaciter ieiuniū teneret q̄ nō crederet p̄ deuoti-
onē festi vtilitatē ieiunij cōpensari posse. ¶ Ad
p̄^m q̄ dō. q̄ dies resurrectionis: vt dictū est totus est
leticie: vñ 7 cantat: Dec dies quā fecit d̄ns 7c. 7 iō
i illa p̄re alijs n̄ cōgruit tristitie signa ostēdere: 7 q̄
in singulis d̄nicis memoria resurrectionis agit: ideo
in diebz̄ d̄nicis fm̄ cōem p̄suetudinē ecclie ieiunia
intermittit. ¶ Ad 2^m dō. q̄ q̄ illi i magna tristitia
demersi crāt p̄p̄ tribulatōes vndiqz̄ iminentes:
iō ab his q̄ tristitiā iegerere p̄nt̄ abstrahēbātur vt
in spe diuini auxiliij gauderent. ¶ Ad itia. q̄ dō. q̄
cōpetēs hora comedēdi in diebus ieiunij est hora
nona: 7 hec est ab ecclia instituta 7 cōiter obserua-

ta: q̄ fm̄ cōem cursuz̄ comedēdi est hora sexta: q̄
cibus non d̄z̄ apponi q̄ulqz̄ nā circa cibū p̄cedētē
occupata ē. Occupat aut̄ in cibo assūpto dupliciē
primo digerēdo ip̄m: 7 q̄ digestio fit p̄ calorem:
iō illud tēpus digestiōis est congruū in quo calor
naturalis ad interiora reuocat. i. nō p̄pter l̄bra-
ctionē radioz̄ solis 7 p̄pter sōnū in quo intēdunt
virtutes nāles. Secūdo cibū iaz̄ decoctū deducen-
do per mēbra quibz̄ d̄z̄ assilari: 7 ad hoc requirit
q̄ calor nutrimentū deducens vsqz̄ ad extremas p̄-
tes corp̄is euocat. calor aut̄ solis calorem naturalē
ad exteriora euocat: 7 iō q̄n̄ cōpletur solis ascēsus
qd̄ fit hora sexta: q̄ tūc est circa mediū tunc eius
opus cōpletū est: 7 iō tunc est temp̄ cōiter sumēdi
cibuz̄. Et q̄ ieiuniū ecclie d̄z̄ esse penale 7 satisfac-
toriū: ideo supra hoc aliquid addit: nō aut̄ tm̄ q̄
penitus humor cibi assumpti exsicceat aut v̄r̄ na-
turalis debilitet: vñ p̄rito residuo tpe hora nona
occurrit in qua cibus fm̄ ecclie statutū in diebus
ieiunij sumendū ē. ¶ Ad p̄^m q̄ dō. q̄ legillato: po-
nēs legē cōez̄ attendit ea que in pluribus accidit:
sed adaptationē ad singulos relinquit illis qui cō-
stitunt legis dispensatores. ¶ Ad 2^m dō. q̄ nos
n̄ro ieiunio cōsōmamur nouo hōi qui per passi-
onē suā nos a vetustate 7 tenebris reuocauit: 7 iō
illo tpe ieiuniū primū soluiū q̄n̄ chris̄tus passi-
onē suā finiuit. i. hora nona. Sed an̄ hanc reno-
uationē competeat vesp̄tinū tēpus ieiunantium
cōmestioni ad significandū q̄ per cibū veteris ho-
minis in tenebris peccati 7 mortis delecti erant a
q̄b̄ n̄ eruebāt: etiā p̄ tribulatōes p̄ntis vite: q̄ in
mortē ad lymbū d̄scēdēbāt q̄ erat tenebr̄ loc̄

Ad quartū sic proce-

ditur: Videt q̄ per binā comestiones iei-
uniū non soluat: q̄ ieiuniū est determinatum ad
subtractionē nutrimentū: sed non solū nutrimentū
bo sed etiā potus: cū q̄ potus assumptus p̄ter comesti-
onē statutū ab ecclia ieiunium non soluat: videt
q̄ nec etiā cibi bina assumptio. ¶ S. aqua pota-
ta impedit sumptionē eucharistie: sicut 7 sumptō
alterius cibi: q̄ soluit ieiunium nature qd̄ requirit
in eucharistia sumentibz̄ sicut 7 alij cibi: si q̄ aqua
potata non soluit ieiuniū ecclie: videt q̄ nec alijs
cibus assumptus. ¶ S. electuaria etiā cibi quidaz̄
sunt: sed eoz̄ assumptio ieiuniū non soluit: qd̄ p̄z̄
ex cōi cōsuetudine multoz̄ qui etiāz̄ diebz̄ ieiunij
absqz̄ cōsciētia fractionis ieiunij electuaria in ma-
gna quantitate manducant. q̄ nec cibozum alioz̄
iterata assumptio ieiunij soluit. ¶ S. odo: iei-
niū non soluit: sed odoze aliqui reficiunt sicut 7 ci-
bo. q̄ nec cibus. ¶ Sed 3° est: q̄ in hoc distinguit
ieiunantes a non ieiunantibus: q̄ semel māducant
si q̄ bina comestio ieiuniū nō solueret: nō ēēt oria
inter ieiunantes 7 nō ieiunantes. ¶ Lterū videt
q̄ elus carnū ieiuniū non soluat: q̄ ieiunium est

institutum ad cōpmedū cōcupiscētia. s3 vinū magis inflāmat cōcupiscētia q̄ carnes. cū q̄ pot' vini non soluat ieiunium: nec esus car' nū soluet. ¶ **P.** legumina inflatiua sunt: 7 sic ad luxuriā puocāt. s3 vsus eoz nō soluit ieiunium. q̄ nec esus carniū. ¶ **P.** pisces aliqui ita delectabiliter comedūt sic carnes alioz aialiu. s3 nulla caro pisciū comesta ieiunium soluit. q̄ nec carnes auiū aut q̄drupedū. ¶ **P.** sic in dieb' quadragesimalib' abstinet a carnibus ita ab ouis 7 lacticiis. sed in dieb' ieiunij quidā lacticiis 7 ouis vtunt. q̄ 7 carnib' vti p̄nt sine h' q̄ ieiunium soluat. ¶ **S3** ē general' s̄uetudo ecclesie q̄ ieiunium vsus carniū interdicit. ¶ **L.** vñ q̄ anticipatio t̄pis ieiunium non soluat. sicut enī nō seruat t̄ps ab ecclesia institutus q̄ tardat cōmestione: ita nec ille q̄ anticipat. s3 ille qui tardat non soluit ieiunium ab ecclesia institutum. q̄ nec ille q̄ anticipat. ¶ **P.** ieiunium ē act' abstinentie. s3 abstinentia ipedit nō soluz p̄ anticipationē hore cōmestionis sed etiā p̄ alias conditiones q̄ hoc vsu continent. Preprope laute nimis ardet studiose. q̄ cū nimis comedere q̄tuz ad q̄titate non soluat ieiunium: nec ardet q̄tum ad auiditate comedendi: nec laute q̄tuz ad p̄ciosa que in cibuz querunt: nec studiose q̄tuz ad exquisitū modū cibaria p̄parandi: alias mortali peccaret q̄ in dieb' ieiunioz hoc facerent q̄si trāsgressores p̄cepti ecclesie qd̄ vuz est dicere: vñ q̄ nec p̄prope comedere qd̄ ē t̄pus anticipare ieiunium soluat. ¶ **Sed** ē qd̄ dicit p̄siluz sabilon. in quadragesima nullatenus credēdi sūt ieiunare qui ante manducauerunt q̄ vespertinus celebrat officium. q̄ anticipatio t̄pis soluit ieiunium. ¶ **R.** n̄deo dō. ad p̄mā. q. q̄ ieiunium dupl'r soluit. Uno modo quātū ad meritū: ita q̄ hō vel nō meret vel min' meret: 7 de hac solutiōe ieiunij nō intēdim' ad p̄sens: q̄ p̄ditiones que meritū alicui' act' augent vel minuit indeimiate sūt: eo q̄ q̄nq3 accidentalr se h̄nt ad actū meritorij. Alio mō soluit ieiunium s3 q̄ ē ab ecclesia institutum: ex qua solutiōe hō efficitur trāsgressor statuti ecclesie de ieiunio seruādo vñ sal tē nō obseruādo: si ex disp̄satiōe vel cā legitima dimittat: 7 de hac solutiōe ieiunij nūc q̄rim'. Ad hoc at̄ p̄cipue valet p̄siderare intētiōe statuētis. intendit aut̄ ecclesia certū modū statuere māducādi: vt. s. semel in die ieiunās māducet: 7 iō si aliq3z sūptio fm̄ q̄ māducatio solet p̄pleri iteret ieiunium p̄dco mō acceptū soluit. si at̄ aliq̄ sumāf q̄ ad māducādū de se ordinata nō sūt: s3 ad aliū vsū q̄ vs' cōiter māducatio nō vocat: talis cibi vel pot' sūptio p̄ter māducatoz vñā añ vñ p̄ n̄ fac̄ cē binā māducationē: 7 iō talis sūptio ieiunium non soluit. ¶ **Ad** p̄mā dō. q̄ q̄uis aliquis potus aliq̄ mō nutriat: tam de se nō ordinat ad nutriendū: s3 magi ad disp̄sēz bonā eoz que nutriunt: vt. s. p̄ mēbra deducā: 7 i rōacho nō cōburāf. vñ sūptio pot' māducatio nō d̄r: 7 iō ille qui potat extra horam

vñce cōmestiois nō d̄r bis māducare: 7 pp̄ h' nec statutū ecclesie frangit: nisi fraudē faciat: quia legē violat q̄ in fraudē legis aliquid facit. ¶ **Ad** scdm̄ dō. q̄ aqua 7 si soluat ieiunium nate: q̄ aliquo mō nutrit: nō tam soluit ieiunium ecclesie: q̄ ecclesia non attendit in statuēdo id qd̄ quocūq3 mō nutre pōt sed id qd̄ p̄ncipaliter ad nutriendū ordinatū est. ¶ **Ad** 3m̄ dō. q̄ qd̄az dicit q̄ si electuaria comedant ad delectationē q̄ soluit ieiunium: si at̄ causa medicine sumantur nō soluit ieiunium. sed statum posituue legis non attendit intentionē obseruāti: sed ip̄m actuz: eo q̄ modus virtutis non cadit in p̄cepto: sed est finis p̄cepti. sed ex intētiōe pōt a liquis mereri vel demereri: 7 iō dō. q̄ electuaria 7 si aliquo mō nutriat: nō tam h' est p̄ncipal' vs' eoz. Unde nec loco māducationis sumi cōsuevit: 7 iō talis sūptio ieiunium ecclesie nō soluit: q̄uis hō possit totaliter vel in pte ex h' meritū ieiunij p̄d̄r vel etiā mortaliter peccat: si sit imoderata libido: nō tam est trāsgressor p̄cepti ecclesie: nisi in fraudē sumeret: aut si eis q̄si aliq3z cibi vtret ad famē extinguēdā. ¶ **Ad** 4m̄ dō. q̄ odor nō nutrit: vt p̄ per p̄m in li. de sensu 7 sensato: s3 aliq̄ mō cōlocat: vnde nō soluit neq3 ieiunium nature: n3 ieiunium ecclesie. ¶ **Ad** scdm̄ q. dō. q̄ ille d̄r ieiunium ecclesie soluere qui statutū modū abstinentiē ab ecclesia nō seruat: cū aut̄ ieiunium ecclesia instituerit ad satisfaciendū 7 cōcupiscētia rep̄mēdū: sicut determinat abstinentiaz ieiunij q̄tuz ad numerū: vt. s. semel r̄tū ieiunās comederet ad afflictioez carnis pp̄ satisfaciōne ita taxauit: vt a carnib' abstineret: q̄ h' genere cibi p̄cipue cōcupiscētia fouet 7 roborat: vñ cōmestio carniū ieiunium soluit ab ecclesia institutum. ¶ **Ad** p̄mā dō. q̄ vinū cōcupiscētia incitat i flāmādo p̄ moduz alteratiōis: 7 q̄ tales alteratiōes nō diu manent: ideo potus vini non adeo efficaciter opat ad cōcupiscētie fomētū: sicut esus carniū quo p̄cipue maria cōcupiscētie ministrat: 7 caloricā nālis cōfortat radicitus magis: 7 ex alia parte s̄tractio vini nimis debilitaret naturā pp̄ vigilia ipeditmentū. ¶ **Et** silr dō. ad scdm̄ de inflatiōe gumini q̄ est accidental' causa cōcupiscētia p̄ uocans 7 cito transit. ¶ **Ad** 3m̄ dō. q̄ pisces frigidos sunt naturalr q̄ carnes nec alimentum ita cōueniēs corpori p̄stant sic alie carnes: vñ nō sūt tāta necessitas p̄hibendi pisces sic carnes. ¶ **Ad** 4m̄ dō. q̄ q̄dragesimale ieiunium artius obseruat q̄ alia ieiunia: q̄ eo christi ieiunium fm̄ modū nobis imitatur: 7 iō quāuis vsus casei 7 ouoz in q̄dragesima sit gnāliter interdicit: tñ in aliq3z ieiuniis apud diuersos in his ē diuersus abstinentie modus. ¶ **Ad** etiā. q. dō. q̄ sic dicit ē: ille ieiunium soluit q̄ ecclesie determinationē non seruat: vñ cū ecclesia instituit certū t̄pus comedēdi ieiunantib' q̄ nimis notabiliter anticipat ieiunium soluit. Non enī ecclesia artare intendit ad subtilēz t̄pis inspectionē nec

oportet astrolabium accipere ad horam comesti-
onis cognoscendam: unde sufficit si circa horam
illam qua ecclesia instituit ieiunans sumat cibum
etiam si aliquantulum pro aliqua necessitate anticipet
Ad p^m d^o. q^o omittit preceptum ecclesie non licet:
sed derogare licet: et ideo cum tardatio horae ad penali-
tatem ieiunij faciat licet tardare post horam: sed non ante
cipare. Ad 4^m d^o. q^o ea in quibus non potest accipi
certa mensura non cadunt sub determinatione legistato-
ris: et ideo non potest accipi certa mensura in quantitate
cibi: vel alijs conditionibus numeratis sicut in tpe
accipi potest: ideo conditiones alie quatuor non cadunt sub
determinatione precepti ecclesie: et ideo quis in inordina-
tione circa illas circumstantias peccat: et meritum iei-
unij amittat: vel in toto vel in parte: non tamen ecclesie
statutum transgreditur: et ideo ieiunium non soluit. Q^o. III.

Deinde queritur de
oratione: et circa hoc querunt septem.
Primo quid sit oratio. Secundo de modo
orandi. Tertio de speciebus orationis. Quarto quid
sit in oratione petendum. Quinto quis possit
orare. Sexto cui competat orare. Septimo de effi-
cacia orationis.

Ad primum sic pro-
cedit: Videtur quod oratio sit quedam affectiva petis
actus: primo per Aug. qui sic diffinit orationem: Oratio
est purus affectus mentis in deum directus. T^o. Dug.
de sancto vic. dicit quod oratio est deuotio quedam ex copu-
tatione procedens. sed deuotio ad affectum pertinet. et ideo
oratio. T^o. ipius et oratio non differunt nisi secundum relationem
ad superiorem et ad inferiorem secundum quod imputat inferiori
sed oratio superior. sed voluntas est que imputat alijs
viribus. et ideo est et est oratio et petere. T^o. oratio ex
terior: interior desiderium insinuat orantis. sed oratio in-
terior: et ideo per exteriorem innotescit. et ideo interior: nihil
aliud est quam interior desiderium. et sic ad affectiuam pertinet.
S^o. sup illud psal. Exaudi deus orationes meas etc.
dicit glo. quod oratio est quoniam vota nostra deo presentamus. sed pan-
dere siue demonstrare est actus rationis. et ideo oratio. T^o.
secundum damas. oratio est petitio decetius a deo. sed decetia
importat ordinem alicuius ad alterum: cum igitur ordinare sit
rationis: et oratio rationis erit. T^o. Alteri vero quod sit actus doni
et non virtutis: quod secundum hug. de seculo vic. oratio est contemplatio
rationis per se. sed contemplatio ad sapientiam pertinet: quod ea perfectio
superioris per rationem que contemplatio eternis inheret:
ut aug. dicit. et oratio est actus sapientie. T^o. ut dicit dama-
scenus oratio est ascensus intellectus in deum. sed ascendere ad donum
intellectus pertinet. unde sexta beatitudo que dicitur: Beati misericordiam
de corde: quoniam ipsi deum videbunt. intellectus dono at-
tribuitur: ut patet in glo. Matth. v. et oratio est actus intellectus
et doni. T^o. Sic. dicit oratio est amoris gemis in com-
punctione resonare. sed genere est actus scientie doni: quod ista
beatitudo que dicitur: Beati qui lugent. ad donum scientie referuntur
cic. Matth. v. in glo. et ab aug. ij. li. de doctrina

christiana. et oratio est actus doni. S^o. et videtur quod sit actus
virtutis: Ja. j. Postulat autem in fide nihil hesitans. sed fides
est virtus. et oratio que est postulatio est actus virtutis. T^o.
aug. dicit: fides credit: spes et charitas orat: et oratio
do impetrat. sed spes et charitas sunt virtutes. et oratio est
actus virtutis. T^o. Alteri vero quod oratio non sit actus cadens in pre-
cepto. quod enim voluntatis est non est necessitatis. sed oratio
maxime est voluntatis: quod est quedam voluntas. petitio. et non
necessitatis: et ita non cadit sub precepto. T^o. peti-
tio non videtur aliquid aliud esse nisi ut nostrum desiderium
alteri innotescat. sed superfluum est alicui exponere quod
ipse scit. et cum christiana religio non contineat aliquam su-
perflua precepta: aliter superfluum esset: videtur quod non cadat
sub precepto orare deum cui omnia desideria nostra sunt nota
T^o. de liberalissime sua bona dat. sed liberalius
dat quod sine precibus dat: quod sicut Seneca dicit: Nulla
res carius emitur quam que precibus emptum est. et non oportet pre-
ceptum exigere preces de eo quod vult dare: nec ite-
rum de eo quod non vult dare: quia quod deus non
vult nos non debemus velle: ut sic sit conformitas nostre
voluntatis ad deum: et quod non debemus velle: non debe-
mus petere. et nullo modo oratio cadit sub precepto. S^o.
sup illud Luce. xvij. orate et etc. dicit Lry. du-
dicit oratio: necessitate dicit. sed necessitas talis non potest esse
nisi ex precepto. et oratio cadit sub precepto. T^o. oratio est
ieiunium et elemosina diuisa. sed utraque illarum est in
precepto. et oratio. R^o. fideo dicit. ad prima. q. quod sic dicit
Lassio: Oratio dicitur quod est oratio. unde ex suo nomine oratio signi-
ficat expressionem alicuius actus rationis per effectum oris. hinc
autem ratio duos actus est secundum quod est speculativa. primo est pro-
nere et diuidere: et iste actus rationis exprimit ore per orationem
qua philosophus i. p. peribere. describit. scilicet actus rationis est oris
currere de vno in aliud innotescendi causa: et hoc simul
oratio quedam dicitur. et quod sermones rhetorici qui con-
tinent dicitur continent argumentationes ad persuadendum
accommodatas: inde est quod etiam orationes dicuntur et rhero-
res oratores. et quod orationes iste precipue quantum ad ge-
nus causarum quod iudiciale dicitur: ordinant ad hoc quod
aliquid a iudice petamus. unde et in iure aduocatio-
nes postulationes dicuntur: ideo translatus est ulterius
hoc nomen ad significandum petitionem qua deo
aliquis facit velut iudici qui hinc curam nostram actum
et sic diffinit damas. orationes: Oratio est petitio decetius
a deo: sic enim loquimur hic de oratione: et ideo cuius
actus est petitio: eius actus est oratio. Sciendum est etiam quod
homo ab alijs animalibus differt quantum ad virtutes et
motiuam partem in duobus. primo quantum ad volitum
vel concupitum: quod quidem alijs animalibus ex natura ob-
terminatum est: homini autem non. scilicet quantum ad persecu-
tionem voluti siue concupiti: quod alia animalia habent deter-
minatas vias et instrumenta quibus sua desideria ex-
pleant: et ideo petito in eis sit desiderij motus tan-
cito membra ad actum applicant: nisi sit aliquid prohibens
per violentiam: homo autem non habet vias et instru-
menta determinata: et ideo ratio homini subuenit
in his duobus: quia et inquit proprium et determi-

natum bonum qđ desiderari oportet: et instrumēta ad opus determinat in prosecutionē desiderati et iō in nobis act' rōnis pcedit: et sequit' actū volūtatis. pcedit quidē inueniēs p p' illū qđ p voluntatē eligi oportet. seqđt' at' p iperū ordinado vni' cuiq; instrō qđ ei oportet face: et hūc rōnis actū ipatiuus mod' exp'mit in v'bis. Instrā aut' que rō applicat p iperū ad psecutionē vel cōsecutionē desiderati nō soluz sūt vires aie et mēbra cōpōis sed et exteriōres hoies: q; que p amicos sūt aliq' liter p nos sūt: vt p'ba dicit in. iij. et hī. s; etiā exteriōres amici nō sūt in ptate nra sic sūt mēbra corp'is et vires aie: et iō applicatio predicta ad cōsecutoē desiderati eoz q' extra nos sunt qñq; dī iperū vel pceptuz: qñ. s. illi sunt in ptate nra: qñq; aut' dicit' petitiō: qñ nō sunt in ptate nra qñ nobis subiecti: vel et depcatio si supra nos sunt. vñ sic iperū est act' rōnis: ita petitiō et depcatio: et hoc p' p' p' h' in p' et hī. qui dicit q' rō ad optima depcat. vñ et p' p' oio est act' rōnis applicatō desideriu' volūtatis ad eū qui nō est s' ptate nra: s; supra nos. s. deū. vñ diffinitō damal. Oio ē petitiō decentiū a deo. verissime essentia oionis declarat. ¶ Ad p' g' dō q' dirigere affectuz mētis in deuz ptingit dupl'. Uno mō sic in obiectū: et hoc mō affect' i deū direct' ē amor dei: et sic non loquit' hīc aug. Alio mō affect' in deū dirigit' vt in illuz quo affect' mētis desiderantis explend' ē: et hanc directionē affect' in deuz fac' rō p'dicto mō applicādo ad ipz illō qđ desiderat affect': et ipa directio affect' in deum oio ē: vñ diffinitio illa materialis est fm q' p rem directā significat ipa directio: sic et qñq; per fidez significat res credita. et silis mod' loqndi ē euz dō q' oio est desideriu' boni: in glo. j. Thel. v. q; ipz desideriu' ē res orata expleri. ¶ Ad 2^m dō q' sic i petitiōe exteriōri dō aliqd esse petitiō dupl'. s. fm veritate: vt euz dicit' da mibi hoc: et fm inspiratiōe quādā: vt cū aliqd manu porrigit v' necessitate exponit: ita et interior oio que fit ad deū ē qđē fm rei veritate act' rōnis: vt dictū ē qđā mō deum pulsātis: s; recogitatio necessitatu' p'paz et erectō spci ad deū sūt qđē oionea p quādā interpretatōez et sic et deuotio oio dō ab hug. de scō vic. ¶ Ad 3^m dō q' ille q' petit aut iperat aut depcat aduocat aliqd ad psecutionē finis vel psecutionē intēti: h' aut nō est volūtās: q; ipa simplr et absolute fert i suū obiectū qđ ē finis: s; est rōnis cui' est ordiare vñ ad aliud: et iō ppe accipiēdo iperū nō ē volūtatis. S; dupl' oī volūtās ipare. Uno mō p qndā interpretatiōe sine equalētia: q; eni ipans p ipiuz suū mouet: iō act' aie ad quē mot' statī seqđt' ipiuz dō: et quia ad actū appetitiue si sit pplet' statī seqđt' motus in cōp'alib' organis: iō appetitiue virtutes dicit' ipantes motū. Alio mō inquātū pncipium ipi in volūtate est. aduocare eni aliqū ad finem suū qđ ad ipiuz p'inet: p' supponit appetitū finis:

et est quedā psecutio illius: et pp hoc potentie vel artes opatiue seu hīc q' sūt circa finē dicit' ipare istis q' sunt circa ea q' sūt ad finē: et fm hoc voluntas q' h'z finē p obiecto dī ipare iquātū ipiuz qđ ē act' rōnis: in volūtate icipit ad quā p'inet desideriu' finis. ¶ Ad 4^m dō q' vbi exteri' platū ē signū alicui' dupl'. Uno mō imediate illi'. s. ad qđ signū ficādū pncipalr i'itutū ē: sic hoc nomē ignis significat elm qđdā. Alio mō mediate. s. qñ ipa res q' pmo significat accipit vt signū alteri' rei: sic ignis significat charitatē pp aptitudinē quā h'z illa res ad significādū charitatē ex silitudine qđā. Oio igit' exteriōr vocalis significat imediate actū rōnis de p'cantis: si et oio exteriōr p modū oionis pponat vt cū dō: da mibi sedū tuaz assitricē sapiā: s; mediate significatōe ipm desideriu' exp'mit: sic pncipiu' a q' pcedit: vt ex dictis p'z: et fm hoc intelligēda ē pmissa descriptio oionis: q' oio est qñ vota nra deo pādūm. ¶ Ad scōaz. q. dō q' oio act' qđā est. dicit' aut' actuz aliqū esse v'utis actuz: si in sui rōne aliqd claudat qđ ad ordinē v'utis p'icat etiā si nō oia que ad v'utē req'runt in sui rōne cōtineat: et iō o'z q' illi' v'utis act' ponat ad quā p'inet illa cōdino que sibi ordinē v'utis tribuit. oio aut' ex genē act' nō iporat aliqū rōnē v'utis qđ gen' ē petitiō: s; absolute actū potētie demonstrat nulla circūstātia v' i bonū vel malū v'utū. Ad dunt at a damal. due oīe que ordinē v'utis dōmstrāt. s. decētuz: et a deo qđ ē petē qđ o'z: et a q' o'z: s; pma p'ditio nō pplet rōem oionis: q; si ab hoīe decētia petam': talis petitiō oio nō dō: nec at ē de essētia oionis: q; si et q' idē decētia petat a deo orat qđē: s; carnalr orat: vñ illa p'ditio mag' p'inet ad bñ esse oionis q' ad rōez sue spēi. Relinqđt' q' ex hoc oio spēs trahit: et ad rōnē v'utis trahit: qđ ē a deo petitiō: cū at petitiō siue depcatō q' ad supiōrē fit fuerētā hēat adiūctā ex q' ipetra' nūit qđ itēdit pstat q' oio ex hoc efficacā h'z ad ipetrādū illud. p q' orat q' deo reuerētā exhibet. vñ cū deo reuerētā exhibere fit act' latrie: vt in. iij. li. di. it. dictū ē: oio act' late erit elicite. nec obstat q' lata in volūtate ē: nō in rōne cui' act' ē oio: q; iusticiā cui' ps ē latria materialr v'it' actib' oim v'itū: vt ex eis reddat cullibet qđ suū ē: vñ cohibet actum cōcupiscibilis ne aliq's mechēf: et actū irascibil' ne q's occidat: et silr v'it' actu rōnis: vt ex eo deo reuerētā exhibeat. Et q; latria est virtus et nō donuz: vt dicitur est in. iij. li. di. xxxiiij. ideo oratio erit actus virtutis et non doni. ¶ Ad p' g' dō q' cōtēplatio aliqñ capitur stricte p actu intellect' diuina meditantis: et sic cōtēplatio est sapie act'. alio mō cōmuni' p omi actu quo q's a negocijs exteriōrib' sequestrat' soli deo vacat: qđ quidē cōtingit dupl': vel inquātū homo deuz loquētē in scripturis audit: qđ fit per lectionē: vel inquātū deo loqđ qđ fit per orationē. meditatio aut' ad v'itūz se h'z

quasi mediū inter ea: quia ex hoc q̄ nobis loquitur
 in scriptis ei p̄ mediatiōē intellectu 7 affectu p̄se
 tamur: 7 sic p̄ntati ei vel p̄ntez eū hūtes ei loqui
 possum⁹ p̄ oīonē: 7 iō posuit hugo tres cōtēplati
 onis p̄ces: p̄mā lectiōē: scōz meditatiōē: tertiā
 oīonē: nec tñ oīz q̄ sit oīo sapie act⁹ ab ea elicit⁹: q̄
 uis sapia per meditatiōē viā oīoni paret. **Ad**
 2^m dō q̄ ascēsus intellect⁹ in oēū est duplex: vn⁹ q̄
 ascēdit in ip̄m cognoscēdū: 7 talis ascē us p̄tinet
 ad donū intellect⁹: s; de hoc loq̄t damas. **Al**⁹ est
 ascēsus in oēū vt in quo auxiliū q̄rit: vt in psal. dī
 Ad te leuauī oculos meos qui habitas in celis. 7
 talis ascēsus est oīo: vn⁹ nō sequit⁹ q̄ sit act⁹ doni in
 tellectus: s; pōt ip̄m p̄supponere sic scōsus ascēsus
 p̄supponit p̄mā. **Ad** 3^m dō q̄ gemit⁹ siue fletus
 non ē oīo p̄ essentia: sed est q̄si fundamētū oīonis
 sup̄flua enī vī petitiō vbi necessitas deest: 7 iō rē
 cognitio sue miserie qua indigētē se aliq̄s videt 7
 sibi sbuenire nō pōt q̄ gemitū in affectu facit qua
 si oīo reputat a deo: 7 pp̄ hoc aug. dicit: O oīonis
 negociū pl⁹ gemitū q̄ vbi agit⁹: q̄ plus fletu q̄ af
 fatu. **Ad** ea que in 3^m obijciūt dō q̄ fides:
 spes: 7 charitas p̄supponunt ad latrā: vt in. iij. li.
 dictū ē: dī. ix. 7 sic act⁹ oīois eis attribuit⁹: tñ ē ad
 oīonē scōm p̄prie sp̄i rōnē h̄it aliq̄a p̄ueniētā
 7 p̄exigunt ad eā. petitiō enī frustra ad aliq̄e dī
 rigit⁹: nisi credat q̄ petitiū p̄stare possit 7 sp̄e q̄ ve
 lit: 7 est p̄sumptuosa petitiō: nisi ei fiat q̄ aliq̄ mō
 petitiū vni⁹ sit: vnionez aut̄ charitas facit. **Ad** itā
 q. dō q̄ oīo cadit sub p̄cepto 7 determinate 7 inde
 terminat. Determinate quidē ad aliquas oīones ex
 p̄cepto tenēt illi qui ex officio sunt mediū int̄ deū
 7 populū cōstitutū: sic mīster ecclesie: vn⁹ ex officio
 eis incumbit p̄ces ad deū in p̄sona tot⁹ eccleie sūdere
 7 iō ex statuto ecclesie tenent ad horas canonicas
 dicēdas. Sed indeterminatē ad oīonē q̄libet tenetur
 ex hoc ip̄o q̄ tenet ad bona sp̄ualia sic p̄curanda
 que nō nisi diuinit⁹ dant: vn⁹ alio mō p̄curari non
 p̄nt nisi vt ab ip̄o petant: 7 etiā ex hoc ip̄o q̄ cha
 ritatis p̄cepto tenet p̄ximū sic seip̄ diligere: tenet
 ei in necessitate benificē esse: nō soluz per corpales
 elemosynas: s; et p̄ sp̄uales: q̄z vna est oīo vt p̄us
 dēm ē: s; oīb⁹ et q̄ ecclesie mīsterio n̄ fungunt vī ab
 eccleia detmīatū t̄ps orādī statuti esse: cū ex cano
 niz statuto teneant dieb⁹ festis diuini officijs inī
 esse: vt mītris pro p̄plo orantib⁹ suā int̄tione con
 formēt. **Ad** p̄m dō q̄ ex hoc ip̄o q̄ aliqd ē vo
 luntatis excludit necessitas absoluta et coactiōis:
 nō aut̄ necessitas ex suppositiōe finis: q̄ amor qui
 maxime volūtari⁹ est necessarius ē si quis velit ad
 salutis finē puenire: 7 hoc mō ē oīo necessaria ē:
 7 s; p̄cepto cadens respectu eoz quoz voluntas
 s; necessitate p̄dicta cadit. **Ad** 2^m dō q̄ p̄ oīo
 nez p̄cipimur vota n̄ra deo p̄dere: nō vt euz do
 ceam⁹ qd desiderem⁹: s; vt affectū 7 intellectū n̄m
 dirigam⁹ i illū. **Ad** 3^m dō q̄ de oīonē acceptat

7 de eo qd dare vult: 7 interdū de eo qd dare non
 vult: vt idonei sum⁹ ab ip̄o accipere: qd nō est si ab
 eo nō sperarem⁹ qd desideram⁹: nec esse duz hoi
 oī se deo p̄ oīonez sbūcere sic hoi per p̄ces: qz i h⁹
 totū bonū n̄m p̄sistit q̄ deo sbditi sum⁹: nō at in
 hoc q̄ hoi sbdamur: de eo at qd dare nō vult: q̄a
 ip̄e vult pie velle qd ip̄e iuste nō vult: sicut in fine
 p̄mi libri dictum est.

Ad secūdū sic proce
 dit: Videt q̄ oīo non debeat esse vocalis:
 sed mētalis tñ: oīo enī oī esse occulta: 7 ad deum
 tñ: q̄ est petitiō decenti⁹ a deo: vn⁹ dē matth. vij.
 Tu aut̄ cū oraueris intra cubiculū 7 clauso ostio
 ora patrē tuū. sed oīo vocalis nō est occulta: nec
 ad deū tñ esse vī: qz de ad cor respicit non ad vo
 ces. q̄ oīo sine voce esse oī. **Ps.** oīo est p̄ cōtēpla
 tiōis. sed cōtēplatio nō existit in aliquo exteriori
 actu: sed tñ in interiori. q̄ oīo nō oī voce exteriori
 fieri. **Ps.** per orationē debet intellect⁹ i deū ascē
 dere scōz damas. et affe. 7 in deū dirigi scōm aug.
 S; occupatio aīe circa corporeales act⁹ retrahit a
 scēsus intellect⁹ affect⁹ ad diuina: qz aīa nō pōt in
 tensē circa diuersa occupari. q̄ oīo debet esse sine
 voce tñ in corde. **Ps.** qd dicit⁹ i psal. Uoce
 mea ad dñm cla. **Ps.** oīo est act⁹ latric: vt dictuz
 est. sed act⁹ latric non solū in interiorib⁹ actib⁹: sed
 etiā i exterioribus cōsistit. q̄ oratio nō soluz debet
 esse in corde: sed etiā in voce. **Al**⁹ vī q̄ oratio
 non debeat esse diuturna matth. v. Orantes autē
 nolite multuz loqui. s; q̄ diu vocaliter orat mltū
 loquit⁹. q̄ oratio vocalis ad minus nō debet esse di
 uturna. **Ps.** diuini p̄ceptū non est p̄tergreden
 dū. sed dñs p̄cepit orantes sic orare: Pater nost
 7c. q̄ vī q̄ nō oī alias orationes addere. **Ps.** oīo
 ad deū susa debet esse cū fiducia: Ja. i. Postulat
 aut̄ in fide nihil hēsitās. s; p̄lixitas petitiōis ē signū
 diffidentie in petitiōib⁹ que ad hoies dirigiunt: vn⁹
 vba multiplicant ad hoc q̄ aīus ei⁹ ad que petitiō
 dirigit flectat. q̄ oīo ad deū nō debet eē diuturna.
 S; ē p̄. i. iij. q̄ vā ē vidua desolata vacet oīo
 nibus die ac nocte. q̄ oīo oī esse diuturna. **Ps.**
 oīo chūsti actio n̄ra est instructio. s; chūstus legit
 diuini oraffe: vt p̄ luce. xij. q̄ oīo n̄ra debet esse di
 uturna. **Al**⁹ vī q̄ nūq̄ debeat aliq̄s ab oīone
 cessare: Luc. xv. Dicebat at ad illos similitudinem:
 qm̄ oī sp̄ orare 7 nūq̄ deficē. **Et** p̄ca. j. Thes.
 vlti. Sine intermissiōe orate. **Ps.** oīo ē qdā anū
 ciatio desioctij ad eū p̄ que explendū expectat. sed
 hō sp̄ oī desiderare ea que orāda sunt. i. bona sp̄i
 ritualia. q̄ oīo oī esse sp̄. **S; p̄:** qm̄ hō orat non
 pōt operib⁹ misericordie vacare. s; qm̄ tenet eis
 vacare. q̄ hō nō semp debet orare. **Ps.** oīo scōz
 hug. est pars cōtēplatiōis. sed homo nō semp oī
 vacare cōtēplatiōi: sed qm̄q̄ ad actionē se extēde
 q̄ nō debet semp orare. **Al**⁹ vī videt q̄ actualis

attentio sit de necessitate orationis: q: sic dicit Bre. Illa oratione deus non audit cui ille qui orat non intendit. sed ad hoc fit oratio ut a deo exaudiat. & superflua est oratio si sit sine attentione. **¶** Hugo de sancto victore dicit: Si cum oratione funditur aliquid quodlibet a corde versus: et si illud bonum sit a culpa liberi non sumus. sed oratio que habet culpam adiunctam non habet suam efficaciam. & requiritur ad orationem actualis attentio. **¶** Oratio est ascensus intellectus ad deum secundum damascenum. sed quando deest attentio: intellectus non ascendit in deum. & non est oratio. **¶** Oratio est operatio virtutis orationis ex electione procedere. sed oratio est operatio virtutis & oratio esse cum attentione sine qua non est electio. **¶** Sed hoc est: quod nullus tenet ad impossibile. sed impossibile est mentem diu attentam tenere ad aliquid quando ad alia subito rapiatur. & non est de necessitate orationis quod spiritus committat ipsam attentionem. **¶** In alijs operibus meritorijs non requiritur quod spiritus adsit actualis attentio: sicut non orationis ille qui peregrinat semper de peregrinatione sua cogitet. & videtur quod nec in oratione sit necessarium. **¶** Tertio videtur quod attentio orationi nocet: quod videtur dicit hugo de sancto victore. Pura est oratio quando ex abundantia deuotionis mens ita accenditur: ut cum se postulat ad deum peruenit: et sue petitionis obliuiscatur. sed quod obliuiscatur sue petitionis non videtur attendere orationem. & cum oratio maxime debeat esse pura: videtur quod impediat orationem per attentionem. **¶** Sic intentio orationis dirigit: ita etiam alios exteriores actus sed in alijs exterioribus actibus plurimum noceret si actualis intentio spiritus adesset: quod optimus catharedus pessimum redderet: ut Augustinus dicit. & nocet attentio si continue adsit orationi. **¶** Non potest mens humana ad plura simul intentata esse. sed aliquando orationem esse attentum ad finem quem intendit vel ad cogitandum de deo cui orationem fundit: quod omnino orationi nocet. & non cuius est orationem si spiritus ad orationem quam facit attentionem habeat. **¶** Sed hoc augustinus dicit: Psalmis et hymnis cum oratur deus: hoc versetur in corde quod profertur in ore. **¶** Tertio. Spiritus ad orationem et eos qui adorant eum orationem in spiritu veritate adorare. & attentio que facit spiritus orare: orationi non nocet. **¶** Unde dicitur ad prima. quod duplex est oratio. scilicet puata quam quisque pro se facit: et publica que faciendo incumbit ministris ecclesie: ut dicitur est. Et quod hec publica oratio non fit ab orante solus pro se sed pro alijs: ideo non orationem solus esse mentalis: sed vocal etiam ut per orationem voce expressat: etiam alij ad deuotionem excitentur: et ad continuandum intentionem suam orantibus et per hoc etiam cantus ab ecclesia instituti sunt: unde augustinus dicit de seipso quod flebat vberissime in hymnis et canticis suane cantationis ecclesie: et quod voces ille infusebat auribus eius: et eliquabat veritas in cor eius. oratio autem puata est quam quis pro seipso facit: et hec quidem potest et voce et sine voce fieri secundum quod magis orationis animo super petat: sed tamen vox orationi adiungit per. iiii. Primo ut homo excitet seipsum vberibus deuote orandum. Secundo ut intentionem custodiat ne euagetur. magis enim tenetur ad unum si verba etiam orantis affectui coniungantur Tertio ex vehementia deuotionis in oratione: vox sequitur

quod motus superiorum virtutum si sit fortis: etiam ad inferiores redundat: unde cum mens orantis per deuotionem ascendit in fletum et suspiria et iubilos et voces incosiderate prorupit. Quarto per debitum iusticie: quod deo cui reuerentia exhibetur non solum mente: sed etiam corpore seruandum est. **¶** Ad primum dicitur quod sicut dicit Bre. Bonum operum sic orationis agi in publico ad edificationem. scilicet ut spiritus in tentio maneat in occulto: unde ille qui publice orat si exteri non gloriam hominum: sed solum dei querit in occulto manet intentio: et solum deo orat per intentionem nisi etiam primo innotescat oratio ad edificationem. **¶** Ad secundum dicitur quod actus immediate ad deum directi: etiam si exteriores sunt ad vitam contemplatiuam pertinent: et sunt contemplatiuis partes secundum quod large accipitur quibus non sunt secundum quod stricte sumitur pro ipsa meditatione sapientie: ut dicitur est. **¶** Unum etiam lectio que immediate ad meditationem diuinorum ordinatur per contemplationem ponit que fit voce quandoque. **¶** Ad tertium dicitur quod quod due vires ordinatue sunt ad idem vnum non impedit aliam in suo actu: sed magis inuauit sic sensus imaginationem quam ad idem ordinant: sed in intentione expressa per vocem non impedit ascensus intellectus ad deum nisi nimia cura in vberibus perferendis fiat: sicut illi qui vberibus composita in oratione perferre nituntur. **¶** Ad secundam. quod dicitur quod in oratione precipue attenditur oratio deuotio: et ideo in oratione potest quod deuotio orationis conservari potest: et ideo si diu possit deuotio conservari oratio orationem esse diuina et plura: si autem pleritas fastidit vel tediu pariat oratio non est diuina pertrahenda: unde augustinus in li. de oratione dei: Dicitur scilicet in egypto crebras quidem habere orationes: sed eas tamen breuissimas et raptis quadam ioculatas esse vigilanti erectas que orationem plius necessarias: et ne per diuitiores moras euanescent atque habent intentionem: ac per hoc ipsi satis ostendunt hanc intentionem sic non esse obtinendam si durare non potest: ita si perdurauerit non esse ruperdam. **¶** Ad primum dicitur quod secundum augustinum ibidem: Absit ab oratione multa locutio. sed non desit multa precatio si seruus pueri intentionis: non multum loqui est in orando rem necessarium vberibus superfluis agere. multum autem precari est ad eum quem precamur diuina et pia cordis exercitatione pulsare. **¶** Ad secundum dicitur quod sicut augustinus in eodem libro dicit: Liberum est alijs atque alijs vberibus. scilicet ab his que in oratione deuota peruenit: eadem tamen secundum rem in eodem dicere. sed non debet esse liberum alia secundum rem in eodem dicere: et ideo precepto orationis non obligamur ad vbera illa. scilicet ad res illas petendas a deo: quod videtur in eodem libro dicit: Quilibet alia vbera dicamus que affectus orationis vel procedendo format ut clareat: vel consequendo attendit ut crecet nihil aliud dicimus quam quod in oratione dominica positum est: si recte et congruenter oramus. **¶** Ad tertium dicitur quod petitio fit homini ad hoc quod desiderium petentis ei innotescat ad flectendum ipsum verbis. sed orationem ad deum fundimus: ut desiderium nostrum exerceamus: et ideo vtile est diu orare si diuina exercitatione desiderium crescat. **¶** Ad inquam. dicitur quod aliquis actus dicitur durare dupliciter:

aut fm essentia: aut fm virtute siue effectū suum: sic motio ei qui lapidē p̄cipit curat p̄ essentia act' dū manū lapidi mouendo apponit: s; virt' motio nis manet dū lapis ex vi impulsiois p̄me mouet. Sicut ē: dico q' oionis duratio dupl'r p̄t' p̄siderari: vel fm essentia act': et sic nō o3 aliquis cōtinue orare vel semp: q' o3 ē interdū circa alia occupa ri: vel s; virtutē et sic eius v' p̄cipue quātū ad sui initiū manet in oib' operib' alijs que faciū' ordia re: q' oia ad vitā eternā hñdaz ordinat' debent': et iō oideriū vite eterne qd' ē oionis p̄ncipiū manet in oib' operib' bonis fm virtutē: et p̄t' hoc dicit i glo. i. thes. Nō cessat orare qui nō cessat bene age re. et sic v' motiois p̄me cōtinue debilitat: vt qn3 lapis impulsus quiescat vel p̄rio mō moueatur: nisi itez impellat: ita vt dicit aug. A curis vite deside riū qd' amō tepescit: et iō certis horis ad negociūm oadi mentē reuocam' ne desiderū qd' tepescere i ceperat oio frigescat. ¶ Ad p̄mū q' dō q' ois per hoc qd' dixit q' o3 sp̄ orare non intendit q' oionis act' nunq' interrumpat: s; q' nō interrumpat q̄si nūq' resūpturus: qd' quidē faciūt qui si stati nō exaudi unt ab oione cessant: q' oionis diuturnitate ipe traf' qd' petif sic per exemplū dñs pbat. ¶ Ad 2^m dō q' sic aug. dicit: Sine intermissioe orare nihil aliud est q' beatā vitā sine intermissioe desiderare. Uel dō q' sine intermissioe orare sibi accipit apls: vt ab oione statutis horis nō desistam': vel vt per beneficia pauperib' exhibita eoz oiones nras fa' ciam' etiā qñ nos ab oione desistimus: vt in vitas patrū quidā scus exponit. ¶ Ad 3^m p3 solutio ex dicitis. ¶ Ad q̄rtā. q. dō q' attētio actualis requir' rit ad oionē aliq' mō: vel ad euitādū transgressioez que ē in illa oione que ē in p̄cepto vel ad merituz in illa q' nō est in p̄cepto: s; nō oib' modis. sicut ei dicitū ē aliq's act' manet p̄ essentia et virtutē qñq3 sed qñq3 transit actu et manet virtute sicut in exē plo de p̄ctioe lapidis patuit: et sic manere actū in virtute est quidā medius modus inter ipm esse et habitu et in actu: q' qd' in habitu est neq3 virtute: neq3 per essentia act' est. fm hoc q' dico q' attētio i oratione manere o3 sp̄ s; virtutē: sed non requiri tur q' semp maneat per essentiam actus: manet at fm virtutē qñ aliquis ad orationē accedit cū intē tione aliquid ipetrandi: vel deo debituz obsequiū reddendi etiā si in p̄secutione oionis mens ad alia rapiat: nisi tanta fiat euagatio q' oino debeat vis p̄me intētionis: et iō o3 q' frequenter homo cor re uocet ad seipsuz. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q' verbum Srego. intelligendū est qñ attentio nullo mō con iungit oioni. ¶ Ad 2^m dō: q' vbum Hug. intelli genādū est q' qñ aliquis ex pposito mētez ad alia distrahit in orando: tūc. n. sine culpa nō est et p̄ci pue si in alijs sponte se occupat q' mentem distra hunt sic sunt exteriora opa: et si ad p̄riū mens euagetur etiā culpa mortalis erit. si aut sine hoc qd' p

cipiamus mēs ad alia euagetur vel culpa caret vt puissima culpa ē nisi p̄cedens cogitatio ex qua cō tingit euagatio talis in culpa esse dicat. ¶ Ad 3^m dicitur q' ascendit intellect' in deum qñ oionem ad deū ordinauit et vrus illius ascensus i tota oio ne manet. ¶ Ad 4^m dō q' in opibus virtutis nō o3 q' semp actualis electio affit sicut nō o3 q' ill3 qui elemosynā dat semp de elemosyna cogitet s; sufficit semel cogitasse ou3 elemosynā dare dispo suit nisi p̄traria cogitatione p̄cedens intentio iter rumpat. ¶ Ad v. q. dōm q' attentio i oione po test esse duplex. Primo. n. est attentio ad verba q' bus petimus ad petitionē ipsaz et ad ea que petito nem ipsaz circūstant: sicut ē necessitas p qua petif de' qui rogat et alia hui' mōi: et quecuq3 hazz attē tionis adit nō est reputada inattenta oio: vñ etiā illi qui nō intelligūt petitionis vba ad oionē attēti esse p̄nt: s; tamē vltima attētio ē laudabilior q' se cūda: et scda q' p̄ma. Et q' aia nō p̄t vehemēter attēta esse ad diuersa: iō p̄ma attētio p̄t nocere vt minor sit oionis fruct' si scdam euacuat vt scda si tertiā oio tollat: sed nō eōuerfo: tñ attētio cōit accipiēdo nō nocet: sed multū p̄dest: vt ex verbis aug. inductis apparet. ¶ Ad p̄mū q' dō q' qñ mens per dilectionē in deū rapit: vt petitionis sue ime mo: sit q' attentio oioni adest: vt dicitū ē q'uis nō scda vel p̄ma sed tertiā. ¶ Ad 2^m dō q' rō illa p̄ce dit de p̄ma attentioe que si sit nimia ineptā intru ptione faciet. s. si in singulis vbis homo cogitare velit qualiter formanda sunt: qñq3 etiā faciet erro re: q' si cogitantū minus verba occurrunt: talis at attentio sufficit vt sit tanta quāta sufficit ad inte grā verboz p̄nunciationē. ¶ Ad 3^m dō q' ea que hñt ordinationē ad inuicē p̄nt simul intelligi inq̄ tū huiusmōi: q' inquantū ad inuicē ordinata ac cipiant: sicut intellect' eoz ordinē cōprehendēdo ea vnū facit: et iō simul p̄t intellect' fieri: et ad ora tionē et ad oionis finē: tam in quocūq3 seraf' oioni debita attentio non deest.

Ad tertium sic proce

cedit: Uel q' incōuenienter spēs oratiois distinguant. j. Timo. ij. Obsecro igit' p' oiu3 obse crationes fieri oiones: postulatōes: graciaz actio nes. obsecrationes eni sunt adiurationes pro rebus difficilib': vt dicit glo. ibidē: adiuratio autē quasi quādā coactionē iportat: et sic reuerentiā, minuit que oioni debet. q' obsecratio non est oionis spēs. ¶ S. non p̄t esse idē totū et pars. sed oio est cui he' p̄tes assignat. q' nō o: oio ē inter has p̄tes assig nari. ¶ S. postulatio ē idē qd' petitiō: petitiō at est oionis genus: vt dicitū ē. q' postulatio nō debet poni oiois pars. ¶ S. ois oio ē petitiō decentiū a deo scōz damaf. s; grāz actio nō est petitiō: q' ē d iā acceptis. q' nō est oionis spēs. ¶ Tertius videt q' etiā distinctio p̄tium oionis: quā ponit abro. sit

incōpetēs: dicitur enim orōnes diuidi in dei laudē sup-
plicationē et postulationē et grāz actionē: nō enīz
laudatur nisi aliquid qd ad alterū ordinat: vt pz
in .j. ctbi. sed deus non est ad aliquid ordinandus
sed ad ipm omnia alia. q nō est laudandus s; ma-
gis honorandus: et ita laus dei nō est pars orōnis
P. laus pprie enunciando aliquid de aliquo
fit: orō aut non per modū indicatiūz quo enun-
ciatio cōpletur habet fieri. sed magis per modūz
imperatiūz. q laus nō est orōnis pars. **P.** sup-
plicatio omnis est postulatio quedā. q non debet
vnum cōtra alterūz diuidi. **L**terius videt q et
partes quas hugo de sancto vic. assignat: sint icō-
uenienter posite: dicit ei q orōnis partes sunt tres
.f. supplicatio: postulatio: insinuatio. Insinuatio
enī vt dicit Tullī in .j. rheto. est quidā mod' exor-
dij. sed ad deū accedentes nō indigem' exordij: qz
non est verbis flectendus. q insinuatio non est ora-
tionis pars. **P.** exordium pcedit omnes alias
partes orōnis rhetorice. si q orōni ad deū partes
assignant per similitudinē ad illa: videt q insinuatio
sit prima pars orōnis et non vltima. **P.** suppli-
catō adherere vt supra postulationē modū quidā
humilitatis in postulando. sed qd se habet ex ad-
dinone ad aliud est posterius. q post postulationē
supplicatōez ponere debuit. **P.** matth. vij. do-
min' videt tres orationis partes ponere dicens: De-
tite et accipietis: querite et inuenietis: pulsate et ap-
periet. cū q he partes in omnib' predictis diuisioni-
bus omittat vt q oēs sint insufficientes. **R.** nō deo
qd ad pma. q. q partes orōnis dupliciter accipi
possunt. .f. per modūz partiū integraliū et per mo-
dūz partiū subiectiuarū: partes aut integrales or-
rationis distinguunt per ea que ad cōpletam ora-
tionē requirunt: partes aut subiectiue distinguūt
vt s; diuersitate eoz: q petūt: vt s; diuersū modū
petendī. partes q orōnis quas apostolus assignat
vtrāq; distinctionē habet adiunctā: qz enī ea q
a deo petimus non ex nostris meritis ipetrare p-
sumim': et viam impetrationi claudit qui non de
acceptis grām agit: ideo ad cōplētū orationis
pmo requirit sacrozū cōmemoratio quozū vīte
difficilia quecūq; impetrāt: et hoc fit per obsecra-
tionē: vnde dicit glo. q de difficilib' est sicut de cō-
uersiōe ipij. scdo ipa petitiō q ē vel de his q ad id
qd pncipalr petim' ordinant: et sic ē orō q orō respe-
ctu bonozū vie: vel de his q pncipalr petim': sic fit
bona patē et respectu hozū si postulatōes. Sequē at
grāz actio i qua orō cōsumat vt sequenti orōni adi-
t' pateat: et s; hoc ē vt glo. ibidē dicit: pres misse dī
stignūt: qz ea que an cōsecrationē dicūt s; qsi qdā
obsecratōes: eo q fit cōmemoratio chūsti et docē-
ne ipi' et scōz ei'. ea aut q in cōsecratōe dicūt orō-
nes: qz sacrm qd illis vbi cōficiat in via nos adiu-
uet: vñ et vīaticū dē. q vō postea addūt si postula-
tōes: qz bona cīna postulat et mortuis et viuis. q

at p' cōionē dicit grāz actōes s; **P.** Ad pmi dō
q sic in iuramēto assumit oīna vītas qsi firmior i
testionū vītatis a nobis dō: ita in adiuratione sp
assumit potētiōz vñ ad ipetrādū qd nos ex nra in-
firmitate nō possum' ipetrare: vñ sp adiurāo in se
dfectū pfitet. s; qnz illud qd adiuram' assumit ad
inclinādū p violētā: sic cū sci demōes adiurāt vt
de obsessis corporib' exeāt: qnz aut assumit ad in-
clinādū p beniuolētā: et sic deū adiuram' p filiūz
suū vel p scōs suos q ei accepti supra nos fuerūt: et
iō reuerētia p obsecratōez nō minuit. **P.** Ad scōz
dō q cōsuetū ē q nomē cōe ad illā spēm trahit q
nihil addit dignitatē vel min' q alie spēs supra cō-
mune: sic nomē āgelī qd oib' ordinib' cōe ē infimo
ordini attribuit: et sīr nomē orōnis ad illā speciez
trahit fm quādā appropationē q hz min' d' digni-
tate. .f. qua petīt vie bonū. **P.** Ad tertij dō q po-
stulatio iporat quādā ptesionē desiderij in id qd
petīt: et qz illud qd pncipalr et p se desiderat ē finis
iō postulatio pprie addit supra petitōez cōiter de-
cta determinatiū petitiū. .f. finem. **P.** Ad qrtū dō q
grāz actio nō ponit pars orōnis qsi spēs ei': et iō
nō oqz q diffinitio orōnis ei cōueniat. **P.** Ad scōz
.q. dō q sic orō rhetorica hz exordij pte sui: ita et
orō ad deū sūsa: vñ et introit' in missa cantat: s; b'
interest: qz in orōne rhetorica exordij ponit ppi
illos ad qō orō fit: vt beniuolē: docile: vel attentē
reddat: s; in orōne de qua loqimur exordij requit
qnz ad excitādū orantis desiderij ad deuote petē
dū. in exordio aut qd ad beniuolētā captādā idu-
cī qrtuo: modis scōm Tullij pcedit: qz vel capta-
tur beniuolētia ex psona iudicis dū laudat: vt ex
negocio dū eius dignitas ofidit: vel ex psona pctē-
tiē: sic dū ofidit meritū cuius in eos qō alloqit: vt ex
psona aduersarioz dū eos audietis aīos pctat
In orōne aut quā ad deū fundim' pro nobis tam
intercedim' nō vt aliq offensaz incurrat: negocium
etiā pro quo oram' ipse de' ē ad que sūt oīa deside-
ria nra ordināda. Unde duplr orātis affect' ad de-
uotionē qsi quodā exordij excitat. .f. ex parte dei
dū ipm laudam': et ex parte nra dū nram infirmi-
tatē recogitam': et quātū ad pmiū ponit ambo.
Laudē dei orōnis pte: qrtū aut ad scōm supplica-
tionē que ē humilis et deuota pcatio: in qua etiāz
pōt includi negociū pro q oram' in quātū ex neces-
sitate que nos ipellit ad orandū spūs nri humilitatē
postulatio aut ad pgressuz orōis ptingit: sed grāz
actio ad terminū: vt pns dictū est. **P.** Ad pmi q
dō q laus largo mō accipit fm q se hz cōiter ad
laudē et honozē. Uel dō q quis de' nō ordinat ad
aliquid tam ipse oīa directe in se ordinat: et per h'
sibi laudis rō cōpetit. **P.** Ad scōm dō q laus nō
ponit pars subiectiua: s; integralis et qsi ad cōple-
mētū esse orōnis pertinet. **P.** Ad tertij dō q sup-
plicatio nō ponit hic quantūz ad hoc q includit
postulationē vel petitionē: sed quantūz ad modū

petēdi quē ipoztat. **P**ōt etiā dici q̄ ptes ab̄so. reducunt ad ptes apli vt laus oco dicat: iō q̄ per ea que ad laudē ipsius ptinet ipm adiuram: sup- plicatio autē idē ē qd̄ oio: q̄ vtrūq̄ quādā reue- rentiā impoztat: alia autē etiā scdm̄ nom̄ sunt idē. **A**d itā. q. dō q̄ ptes ab hug. posite sūt ptes sb̄ie- ctive: 7 distiguūt f3 diuersos modos: q̄ ois petiō p narratōnez deimiat: 7 ipa narratio ē qdā ipta- tiua oio. sic q̄ vtrūq̄ cōcurrē pōt ad oionez: 7 sic dī postulatō. vñ ipē dīc q̄ postulatō ē dīmiatē pe- titioni inserta narratio: vel alterū tm̄: 7 sic vel peti- tio indeterminata sine narratōe: 7 sic ē supplicatio vnde ipē dicit q̄ supplicatio ē sine determinatione petitiōis humilis 7 deuota p̄catio: aut narratio si- ne petitione: 7 sic ē insinuatio que fm̄ ipm̄ ē sine petitione per solā volūtatis narrationē facta signi- ficatio. **A**d p̄mū q̄ p̄ solutio ex dicitis i secūda qōne. **A**d scdm̄ dō q̄ insinuatio p Tullii in hoc differt ab exordio q̄ exordiu expresse beniuo- lentiā captat: vel docilitatē: vel attentionē facit: sed insinuatio facit idē occulte 7 p quosdā circūi: 7 iō insinuatio est p̄p̄tē qm̄ aliquid dī: 7 aliquid intrēdit: 7 iō hugo istū oionis modū quo narratio pponit 7 petitiō intendit insinuatione noiauit: 7 iō nō po- nit p exordio: sed p illo mō petitiōis qui cū quodā exordij genere similitudinē h3. **A**d tertiu dō q̄ si- cut ex dicitis p̄ postulatō mediū est inter insinua- tionē 7 supplicationē: 7 iō mediā fm̄ ordinem ab ipō ponit. **A**d q̄rtū dō q̄ fm̄ aug. illa tria disti- guūt fm̄ ea que sunt necessaria viatorū. p̄mo vt ad sit virtus ad abulandū p sanitatē: 7 quātū ad hoc dī: Petite 7 accipietis. scdm̄ vt ad sit scia ad dirigē dū ne via ignoret: 7 quātū ad hoc dī: Querite 7 inuenietis. tertio vt ad sit facultas ad perueniendū 7 quātū ad hoc dī: Pulsate 7 aperiet vobis. 7 sic p̄ q̄ hīc distiguūt oionis sb̄iective partes diuer- se fm̄ diuersitatē eoz que petunt: 7 iō oio que in distinctione apli est posita: includit petitionē 7 q̄- sitionē: sed postulatō pulsationē: q̄az aut actio 7 obsecratio nō sunt hoc mō sb̄iective ptes scōz diuersitatē petitoz distince.

Ad quartū sic proce- dit: **C**l̄ q̄ hō nō debeat aliqd̄ deiminate petē in oione: q̄ periculosuz est petere qd̄ petē nō o3. s3 quid orem? sic o3 nescimus: Ro. viij. q̄ nō de- bem̄ aliquid deiminate petē. **P**. in oione hō o3 sp̄z suā iactare in deū: sic dī in psal. Facta sup̄ dñm̄ curā tuā 7c. sed ille qui aliqd̄ in oione deter- miat nō v̄ sup̄ dñm̄ curā suā iactare totalr. q̄ tal oio est resp̄sibilis. **P**. determinatio petitionis nō fit nisi ad innotescendū d̄sideratū. s3 de quē ora- mus meli? scit desideria nra q̄ nosipi. q̄ nō debem̄ in oione aliqd̄ deiminate petere. **S**3: dñs cō- grua forma oadi t̄buit. s3 in oione dñica deimiat- te petitiōnes cōtinēt. q̄ o3 aliqd̄ deiminate petere.

P. postulatō ē oionis pa. s3 h3 deimiatā petiti- onē: vt hugo dīc. q̄ deimiate aliqd̄ petendum est. **A**teri? videt q̄ in oione nō sunt tpalia petenda matth. vi. sup̄ illud: Prīmū q̄rite regnū dei: 7 hec oia 7c. intelligendū ē nō q̄ p̄ regnū illa querant. q̄ nullo mō l3 tpalia orādo petere. **P**. q̄cunqz orat p aliq̄ sollicit? est p illo. sed p tpalib? etiā neces- sarijs solliciti esse nō debem? vt p3 matth. vi. No- lite solliciti esse qd̄ manducetis. q̄ tpalia nō sūt pe- tenda in oione. **P**. nō debem? orādo petē nisi qd̄ ē bonū nrm̄. s3 tpalia nō sūt bona nra: vt p3 p aug. in glo. super illud matth. vi. Prīmū q̄rite re- gnū dei. q̄ tpalia nō sunt in oione petēda. **S**ed q̄ ē qd̄ in oione dñica cōtinēt: Panē nrm̄ q̄ttidā- nuz da nobis hodie. in qua nō solū sp̄ualie: sed et corporalis panis petit: vt p3 p glo. luce. xi. q̄ l3 pro- tpalib? orare. **P**. Bern. dicit: Petēda sūt tpalia q̄ttū necessitas petit. **A**teri? vt q̄ hō nō debeat p alieno bono orare. p̄mo p hoc qd̄ dī hie. viij. Tu q̄ noli orare p p̄lo hoc. **P**. p̄sumptuosū ē vt hō se ad ea q̄ supra se sūt ingerat. sed redudātis- gie ex vno in aliū pertinet ad excellētā plenitudi- nis q̄ fuit in christo fm̄ q̄ ē caput nrm̄. q̄ nō o3 si- bi aliqd̄ vsurpare vt p alio oret. **S**3: q̄ dō dī matth. v. Orate p p̄sequētib? 7 calūmiantib? vos. **R**ñdeo dō ad. j. q. q̄ determinatio ei? qd̄ in oione petendū ē ad tria valet. Prīmo ad hoc q̄ attēto orātis deimiet ad aliqd̄ q̄ plimuz ē in oione neces- saria. Scdm̄ vt nobis innotescat desideriu nrm̄: 7 q̄ttū in ipō p̄fecerim? Tertio vt seruētus petam? q̄ bona quanto p̄culari? inspiciunt: tāto seruē- n? cōcupiscūt: sic de delectabilib? corp'alib? p̄hs dīc .iij. ethi. vñ aug. in li. de orādo dēi dīc: iō p certa interualla ipm̄ et v̄bis deimiatas oram? dēi: vt ill- rez signis nosipos admoncam? q̄ttū ad p̄m? 7 q̄ttū in ipō desiderio p̄fecerim? nobis innotescam? q̄ttū ad 2m? 7 ad hoc agēdū nosipos acri? excitam? q̄ttū ad tertiu. **A**d p̄m q̄ dō q̄ sic aug. ibidē soluit ap̄lus hoc dicit. p̄p̄ t̄bulatōes tpales que ad p̄fcm̄ nrm̄ plezqz imittūt: 7 tam ab eis oib? liberari pe- tim?: q̄ in se male sūt: q̄uis fm̄ quid sint bone. s3 de q̄busdā bñ scim? q̄ ea petere o3: sic 7 qd̄ deside- rare. **A**d scdm̄ dō q̄ in dubijs debet hō quātū ad hoc curā suā iactare in deū: vt si alr expediat q̄ petat diuino arbitrio relinq̄: quā forma orandi dñs exēplo suo tradidit: cū dīc: Nō sic ego volo: s3 sic tu: s3 in illis que de nos vult velle: o3 quātū ad hoc curā nram in ipm̄ p̄icere: vt eoz impetratio nē eius auxilio expectem?. **A**d tertiu p̄ solutio ex dicitis. **A**d scdm̄. q. dō q̄ oio est quedā desi- derij executio: 7 ideo illud qd̄ licet desiderare licz orando petere: eo mō quo licet illud desiderare. sed in illis que desiderant est duplex distinctio at- tendenda. Prīma est: quia quedā desiderant p̄p̄ seipsa: quedam propter aliud. Secunda est: quia quedam non habent superfluitatē desiderij: sicut

virtutes: quedam autē habent: sicut voluptates: diuitie: et huiusmodi: bona autē temporalia et propter aliud desideranda sunt et cum quadam mensura. scilicet secundum quod sunt necessaria ad vitam presentem agenda: et ideo hoc est modo orari pro eis potest. ¶ Ad primum ergo dicitur quod nec primo nec secundo debet queri temporalia quasi principaliter intentā: potest autē queri ut propter aliud desiderata: quod quidem desiderium est electionis non voluntatis proprie: quia voluntas est finis. ¶ Ad secundum dicitur quod superflua sollicitudo prohibet illis vitiis: non autē necessaria. ¶ Ad tertium dicitur quod temporalia non sunt bona nisi secundum se sed secundum quod ordinantur ad alia: et sic accipiunt rationes boni vtilis: et sic pro eis orari potest: ut philosophus dicit in vi. ethi. Quod non hec scilicet temporalia bona orare: sed quod homo eis bene utatur. ¶ De tertia questione dicitur quod cum precepto charitatis homo orat proximum sicut seipsum diligere: eadem ei debet optare que sibi: et ideo etiam eadem pro eis potest orare que et pro se orat. ¶ Ad primum ergo dicitur quod dominus loquitur quantum ad hoc quod in illo populo erat impedimentum quod oratio proprie exaudiri non poterat. scilicet incoelectus error: illorum: et finalis impenitentia: ut glo. ibidem dicitur. ¶ Ad secundum dicitur quod ille qui orat non propria virtute nititur obtinere quod petit: sed virtute eius que orat: et ideo quoniam aliquid pro alio orat: non sibi usurpat gratiam plenitudinis: sed ei attribuit que orat a quo gratiam proxi danda petit.

De quinto sic pro-
cedit. Videtur quod solus deus debeat orari per diffinitionem orationis: quia damascenus dicit quod oratio est ascensus intellectus in deum. ¶ Sed oratio est actus patrie: ut dicitur est. scilicet latria soli deo debet. et oratio. ¶ Sed virtus orationis plus in affectu consistit quam in voce: quia hoc negotium: ut augustinus dicit plus gemitibus quam vocibus agit: sed soli deo est cogitatio cordium et affectus percipere. ergo ei soli fit oratio. ¶ Sed et quod dicitur Job. v. Uoca si est qui tibi respondeat: et ad aliquem sanctorum conuertere. ergo oratio potest fieri ad sanctos dei: et non solum ad deum. ¶ Sed orationis species est supplicatio. scilicet supplicatio homini fieri potest. et oratio. ¶ Iterum videtur quod possit oratio dirigere etiam ad sanctos non in patria existentes: non enim ad sanctos orationes fundimus: nisi in quantum sunt deo viciniore nobis: quia deus pro eis qui sunt sibi magis propinquus in distantia radios sue bonitatis emittit: ut dionysius dicit. scilicet sancti et in hoc mundo existentes sunt nobis superiores. ergo debemus eos orare. ¶ Illi qui sunt in purgatorio sunt certi de sua salute. ergo si in meliori statu quam nos sumus. ergo possumus eos orare. ¶ Sed in dial. legitur quod paschasius qui est pro morte miraculorum fecit: reuelatus est beato Bernarmino capuano episcopo in purgatorio esse. ergo videtur quod ad eos qui non sunt in patria possit oratio dirigere. ¶ Sed contra: quia non est eiusdem orari: et pro eis orare. sed pro omnibus sanctis qui sunt in mundo vel purgatorio oratur. ergo non debent ipsi orari. ¶ Sed sancti non orantur nisi in quantum sunt in plena diuinitatis participatione. sed non participant plene diuinitate: nisi in quantum participant beatitudinem: ut Bo-

etius probat in tertio de consolatio. ergo sancti qui sunt in beatitudine tantum orandi sunt. ¶ Iterum videtur quod oratio non fiat ad deum ratione essentie: sed magis ratione persone: quia hoc modo debemus orare: sicut christus nos docuit: et ipse docuit nos ad personam patris orationem dirigere: Jo. xvi. Siquid petieritis patrem et cetera. ergo oratio fit ad deum ratione persone. ¶ Sed illud quod attribuitur deo ratione diuine nature toti trinitati competit: et singulis personis. sed ecclesia non dirigit aliquam orationem ad spiritum sanctum. ergo non orat deus ratione nature: sed ratione persone. ¶ Sed contra: secundum quod aliquid oratur quod bona sua communicare potest. sed communicare seipsum competit deo in quantum est bonus. cum ergo bonitas sit attributum essentialis: videtur quod oratio dirigatur ad deum ratione nature. ¶ Respondetur dicitur ad primum questionem quod illud quod orando petimus est beata vita: ut augustinus dicit: quia omnia alia que petimus non petimus nisi secundum quod ad hanc ordinantur: beatam autem vitam dat directe solus deus: sed tamen etiam sancti cooperantur nobis ad hoc quod beatam vitam obtineamus: et ideo oratio directe et proprie fit ad deum: sicut a quo expectamus quod orando petimus: sed tamen orantis intentio ad sanctos conuertitur: ut quorum auxilio a deo impetrat quod expectat: et ideo dicit Lasciodorus quod oratio proprie fit ad deum: sed deprecatio ad sanctos. ¶ Ad primum ergo dicitur quod in diffinitione debet poni ea que proprie sunt. quibus autem aliquo modo ad sanctos oratio fieri possit: sic ad intercessores pro nobis: tamen proprie et per se oratio in deum fertur. ¶ Ad secundum dicitur quod oratio est actus patrie: nec tamen cum sancti orantur eis latria exhibet: sed illi a quo petitio orantis explenda speratur. ¶ Ad tertium dicitur quod sancti agnoscunt in verbo omnia que ad eorum gloria pertinent: et quod ad magnam eorum gloriam est quod alios iuuare possunt: quasi dei cooperatores existens ideo statim in verbo videtur vota eorum quod eos impellat. ¶ Ad quartum dicitur quod ad aliquem sanctorum nos conuertendum esse docet: ut ad mediatorē orationis: non ad quem principaliter oratio dirigatur. ¶ Ad quintum dicitur quod oratio hic accipitur ad similitudinem rhetorice orationis: ut ex dictis patet: et ideo sicut illa soli iudici fit quibus etiam alijs superioribus supplicationes fieri possent: vel alique petitiones: ita etiam oratio ad solum deum directe dirigatur: sed supplicatio etiam directa ad alios dirigere potest. ¶ Ad secundum dicitur quod nihil petit ab aliquo qui non habet: unde cum beata vita sit que in orando petit ad illos solos dirigere potest qui beatam vitam habent: non autem ad illos qui in mundo sunt: neque ad illos qui in purgatorio sunt: quibus illis qui in mundo sunt supplicatio vel petitio aliquid fieri possit. ¶ Ad primum ergo dicitur quod quantumvis sancti in mundo existentes sint nobis superiores et possint pro nobis orare: non tamen adhuc ad illum gradum superiorum perueniunt: ut scilicet beatitudinem quam nos non habemus illi dabant.

Ad secundum dicendum qd quauis illi qui sunt in purgatorio sunt in maiori securitate qd nos tamen sunt in maiori afflictione: et iterum no sunt in statu meredi: et io magis indiget qd pro eis oret qd qd ipi oret. Ad tertiu d d qd in miraculis pcpue ait edidit fides et deuotio orat: vñ etiã domin' mulieri quã sanauit dixit: matth. ix. fides tua te salua fecit: et ille pp excellẽtia meritoz credebatur in patria esse: io orabat: et talis oio pp fidem oratiũ exaudiebat: tũc vt vita illius approbare: no qd ille pro alijs in purgatorio existẽs oraret.

Ad tertiu q. d d qd de pcpue orat inquãtũ e beatus et alijs beatitudinẽ largies: et qd hoc couenit ei rone essẽtiã: io rone essẽtialiũ attributoz orat.

Ad pmũ qd d d qd ea qd sunt essẽtie a patre sunt in alijs psonis: et io fit qdã reductio ab alijs psois in patre: vt p3 p hila. et pp hoc etiã d d pat pncipiũ toti' dicitur: et sic nos i patre: sic in pncipiũ n de pncipio reducẽs chũst' nos ad patre oionẽ dirigere p filiu docuit.

Ad scdm d d qd spũs sanct' ex psonali pprietate h3 qd sit donũ: et io magis cõpetit qd ipse petat qd qd ab eo aliqd petat: quus etiã ad spũs sanctũ ecclia oiones aliquas dirigit: et hymnos q loco oionũ in ecclia recitant: sicut p3: Tũc scẽ nobis spũs: et Veni creator spũs: et h' moi

Ad sextum sic procedit:

Uf qd diuine psonis sit orare. et eni est orare cui' e accipere. s3 psona dei e accipere ab alio: sicut filij et spũs sancti. g eius est orare. Ps. Jo. xvi. Ego rogabo patre et aliu p adytũ rẽ. et sũt filij vbi. g filij e orare. Ps. Ro. viij. d d: Spũs postulat gemitib' inarrabilib' rẽ. s3 spũs sanct' e tria i trinitate psona. g psona diuine e orare. S3 d d: orare importat defectũ vutis in orate. s3 hoc diuine psonis no cõpetit. g oio no e diuine psonis.

Ps. oio e act' latie que e seruitutis dei. s3 seruire non cõpetit diuine psonis. g nec orare. Lter' vñ qd nec scis qd sũt i patria cõpetat orare: qd sci qd sũt in patria sũt chũsto cõfozmes inqũtũ e hõ. s3 chũsto inqũtũ est hõ no cõpetit orare: als dicerem' chũste orã p nobis. g nec alijs scis cõpetit orare. Ps. sci in patria eqles sũt agelis dei: matth. xxij. s3 angel no cõpetit orare: qd oio vt dcm e: e act' ronis qd in angel no e cũ i vbo itelligẽtie orat: vt isaac dicit. g nec alijs scis qui sũt in patria oio cõpetit.

Ps. quicũqz orat p alio alteri meret. s3 sci qd sũt in patria no sũt in statu meredi. g nec in statu orandi.

S3 d d qd dicim': scẽ petre orã p nobis. Ps. sci in patria magis seruet charitate qd in via. sed charitas facit vt sci in via p alijs oret. g multo magis in patria p nobis orãt. Lter' vñ qd etiã brutoz aialiu sit orare: qd in psal. dicit: Qui dat iumentis escã ipoz: et pullis coruoz qui iuocãt eũ. s3 inuocare deũ e ipm orare. g etiã aialia irratiõalia orãt. Ps. oio e dcmũciatũ appetit'. s3 aialia

bruta appetũt bonũ diuinũ suo modo. g orant.

S3 d d oio no sit nisi a d deũ. s3 de' no põt cogitã nisi intellectu quo bruta carẽt. g orare no cõpetit eis. Rñdeo d d ad pmã. q. qd oio requirit distinctiõẽ oratis ad eũ qui orat: qd nullus a sciõo aliqd petat. oio aut sit ad deũ rone attributoz essẽtialiũ in qd' psonis no d. s3 gũtũ: et io vni psonis non cõpetit aliã orare. Ad pmũ g d d qd acceptio illa qd vna psona accipit ab alia: est p nãlez secũditate: et no p gratuita collationẽ: p qua ipetranda oio fundit. Ad scdm d d qd hoc fili' dicit de se ipso no rone psonis: s3 rone nate assumpte. Ad tertiu d d qd spũs d d postulare inquãtũ nos postulare facit. Ad scdm q. d d qd d d heretici dixerẽt qd sci no pnt nos iuuare orãdo p nobis: qd vnu qd qd recipit fm ea que gerit: s3 hoc e d articulu fidei qd e scõz cõio que p charitatẽ fit: et io cũ etiã scis qui sũt in patria sit pfectissima charitas: cõpetit eis p nobis orare: no at p se: qd oia eis ad votũ succedũt. Ad pmũ g d d qd chũstus inqũtũ hõ orat p nobis: s3 io no dicim': chũste orã p nobis: quia chũst' suppoit suppositũ eternũ cui' no e orat. sed adiuuare: et io dicim' chũste audi nos: vel misere nri: et in hoc etiã euitam' heresim arry et nestoz.

Ad scdm d d qd illud qd e ronis e et multo nobili' itellect': qd qd pẽt vñ inferior põt superior: et io ageli orare pnt i qd' itellect' e. Ad 3 d d qd d d d d d qd n si i statu meredi qũtũ ad pmũ cẽtiale s3 qũtũ ad pmũ accidẽtale: et io et alijs mereri pnt. s3 qd meritũ tñ viatoz e: io d d qd aliõ e ipetrare et aliõ mereri: vt dicit: et io sci si n possũt mereri: pnt tñ nobis suis oionib' aliqd ipetrare. Ad itã. q. d d qd brutis nullo mō cõpetit orare: tũ qd no sũt pncipes bte vite que pncipaliter in oione petit: tũ qd et dei cui oio offerẽ no apphẽdũt: tũ etiã qd petere e act' ronis cũ importat ordinationẽ quãdã: vt ex dictis p3. Ad pmũ g d d qd sicut aialia bruta secundũ Aug. xij. super Gen. ad litteraz dicuntur iussis dei obedire: non quasi percipiẽtes mandatu: sed in quantum naturali instinctu ab ipso mouentur: ita etiã dicuntur deuz inuocare improprie in quantum aliquid naturali desiderio desiderant quod a deo obtinent. Ad secundũ d d qd appetitus: vt dicitur est importat simplicẽ motum in appetibile: s3 oratio siue petitio ordinẽ quẽdã qui e ronis: et ideo appetitus potest brutis competere: non autem petitiõ vel oratio.

Ad septimum sic proceditur:

Uidetur qd oratio non sit satisfactoria: quia omnis oratio vel est vocalis vel mentalis. sed mentalis non est satisfactoria: quia non habet penam: sed iocunditatem. nec iterum vocalis: quia sicut Isidor' dicit: Reconciliat deo nõ sonus vocis: sed pura et simplex mentis intentio. ergo oratio non est satisfactionis para.

¶ Latría vt in pcedenti di. dictū est: p̄niaz v̄tu
te diuidit. sed satisfactio ē act' p̄nie v̄tutis: oīo autē
latría. q̄ oīo nō est satisfactoria. **¶** S. satisfactō fit
ad reconciliandū eū qui offensus ē. s̄z oīo reconci
liationē sequit' q̄ p̄sumptuosū esse videt' petē ab
eo quē offendim'. q̄ oīo nō est satisfactoria. **¶** S̄z
ē est qd̄ hie. dicit: Oīone sanant pestes mentis.
sic 7 ieiunio pestes corporis. s̄z ieiunū est satisfac
toriu. q̄ 7 oīo. **¶** S. rone petim' nobis debita rela
xari: nec frustra cū a dño sit institutū. s̄z relaxatio
debitoz per p̄niaz sit. q̄ oīo ad aliquā partē p̄nie
ptinet: nō nisi ad satisfactiōē. q̄ oīo ē satisfactoria.
¶ Alterius v̄t' q̄ oīo nō sit meritoria: op' eni meri
toriu solū in deū intētiōē dirigit: q̄ mercenaria
intētiō virtutē meriti euacuat. s̄z orās nō solū ad
deū h̄z oculū: s̄z ad p̄prias indigentias quib' petit
subueniri. q̄ nō est op' meritoriu. **¶** S. si ē merito
ria nullius magis q̄ eius qd̄ postulat. s̄z eius qd̄ po
stulat nō est meritoria: q̄ q̄n̄z nō exaudit: et si ab
eo qui in charitate eius est offerat. q̄ oīo nō ē me
ritoria. **¶** S. nā nō facit p̄ duo qd̄ pōt facere per
vnu: q̄ nō inuenit aliquid vanū i operib' nature:
7 multomin' in opib' gr̄e. s̄z ad merēdū sufficiēti
ordinant opa. q̄ videt' q̄ oratio nō sit meritoria.
¶ S̄z: omē op' v̄tutis pōt esse meritoriu. s̄z oīo
est op' v̄tutis: vt dictū est. q̄ ē meritoria. **¶** S. in
psal. di. Oīo mea in sinu meo cōuertet. q̄ ex oīoe
aliquid oranti accretur: 7 ita illi v̄t' ē meritoria.
¶ Alter' videt' q̄ incōueniēti assignent cōditōes
que p̄stant efficacā oratōi: oī eni in glo. luce sup
illā parabolā: Quis vim habebit amicū 7c. q̄ q̄
tuor cōditōes exigunt ad hoc q̄ oīo sit efficax. s̄z
vt petat pie: 7 p̄ se: 7 p̄ferant: 7 ad salutē: q̄ eni
est in pctō pietatis v̄tutez nō h̄z. s̄z pctōz oīo ali
exaudit: q̄ etiā p̄ pctōes mirabilia fieri possunt.
q̄ non oīz q̄ pie petat ad h' q̄ oīo sit efficax. **¶** S.
oīo que ex charitate fit semp efficacā h̄z: Jo. xiiij
Si māseritis in me 7 v̄ba mea in vobis māserint
qd̄cūq̄ volueritis petetis 7 fiet vobis. in deo autē
manere facit charitas: vt p̄z. j. Jo. iij. Oīs at oīo
que fit pie ex charitate pcedit. q̄ h̄z efficacā. nō q̄
oīz addere alias cōditōes. **¶** S. quāto charitas ē
āplioz tāto maiorē h̄z efficacāz merendi. s̄z chari
tas tāto ē āplioz q̄ro ad plures se extēdit. q̄ videt'
q̄ magis sit efficax oīo ex charitate pcedēs que fit
p̄ alijs q̄ illa que fit p̄ ip̄o orate: 7 ita nō requirit
p̄ se fieri. **¶** S. ab eodē habet oīo efficacā merē
di 7 op'. s̄z a charitate. s̄z op' ex charitate pcedēs ē
meritoriaz etiā si non p̄ferantur fiat. q̄ ad ora
tiōis efficacā non requirit q̄ p̄ferantur fiat.
¶ S. ea que ad salutem pertinet desiderata vel
petita iram dei nō prouocant. sed aliquando de'
orantibus concedit aliqua de quozum petitione
irascitur: sicut filijs israel regem petentibus quib'
in indignatione regem dedit. q̄ non oportet ad h'
q̄ oratio sit efficax: q̄ petant ea que sunt ad salutē

¶ S. videtur q̄ multe alie conditiones requirant:
videlicet q̄ fideliter 7 cōfidenter petat: Ja. j. Do
stuler autē in fide nihil hesitans. 7 q̄ oīo sit humil
psal. Respexit in oīonez humilitū. 7 non sp̄cruit p̄
ces eoz. Paup̄tas ē petentis ad efficacā oīonis
fac: psal. Desideriū pauperū exaudiuit dño. fer
uor etiā deuotionis: vnde etiā aug. dicit de orādo
deū ad p̄bū: Dignior sequit' effectus quādo seruē
tior pcedit affectus. q̄ insufficiēter ille quattuor cō
ditōnes enumerantur. **¶** S. nōdeo dō ad p̄mā q̄oēz
q̄ satisfactio respicit ei culpā p̄teritā: pro cuius
offensa recompensationē facit: 7 culpaz futuraz q̄
quā est medicina saluans: 7 hec duo oīoni compe
tunt. Initiū eni peccati 7 radix superbia: 7 ideo p̄
hoc q̄ homo spiritum suū humiliter deo subdit
in orōne: 7 p̄ supbia p̄cedentis offense recōp̄satio
nē facit: 7 aditū future culpe aufert: radicē ei āpu
tās: 7 iō oīo plene h̄z satisfaciēdi rōnē. **¶** Ad p̄m
q̄ dō q̄ oīo mētal' 7 vocal' satisfactoria ē si i chari
tate fiat: vocal' q̄dē q̄ h̄z exteriorē laborē: 7 sic pe
nā q̄dā: 7 i q̄tū i ea manet v̄t' p̄cedētis itētōis. h̄z
ēt rōnem boni meriti: que duo ad opus satisfac
toriu requirunt: 7 sic p̄z quō rēndendū sit ad au
ctōritatē J̄sū. q̄ sonus vocis nō recōciliat deo i
quantū huiusmodi: sed inquantū manet in ipsa
pure intentionis efficacā. similiter etiā oratio mē
talis satisfactoria tantū est: quia quāuis habeat
iocunditatem habet tamē 7 penam admixtaz: q̄
dicit grego. Orare est amarus gemit' in cōpuncti
one resonare: vel p̄ peccatis: vel p̄ dilātōe patrie.
7 p̄terea ipsa mētis eleuatio est carnis afflictio: vt
supra dictū est: 7 afflictio carnis redundat i mētē
inquantū ei vnita est: 7 etiā superbiētē sp̄z cui'
vuln' oratio sanat sine pena oratio humilis esse nō
pōt. **¶** Ad scōm dō q̄ non est inconueniens actū
vnius virtutis imperari a virtute que contra ip̄z
diuiditur: sicut actum temperantie interdū forte
tudo imperat: 7 sic etiā actūz latrie pōt penitētia
iperare: 7 sic erit satisfactori': sicut etiā sacrificia
pro peccatis in veteri lege fiebant: 7 nunc fiunt.
¶ Ad tertiu dicendū q̄ ex hoc ipso q̄ aliquis ab
homine ventam petit humiliter animum offensi
hominis placat: 7 multo fortius misericordis dei.
¶ Ad scōz. q̄ dō q̄ ratio meriti in oibus actibus
nostris est ex charitate: vnde cū contingat aliquā
de ex charitate orationē fieri: constat q̄ potest eē
meritoria eadē ratione qua 7 alia opera ex chari
tate facta meritoria sunt. **¶** Ad p̄mū q̄ dō q̄ h̄z
oculū ad aliud q̄ ad deum: sicut ad p̄ncipales si
nem euacuat rōnē meriti: nō at si respiciat aliud:
sic quo ad deū cito pueniendū: 7 hoc mō oratio re
leuationem p̄prium indigentiarum respicit.
¶ Ad secundū dicendū q̄ meritum in acti
tibus aliarum virtutum est ex vi charitatis: 7
quia charitas habet pro obiecto quod alie ha
bent pro fine: ideo meritum in actibus aliarum

virtutū non est solū obiectū illius act⁹: sed finis orā-
tis: hoc autē qđ petitur nō est finis orantis: sed ob-
iectū actus: ideo nō oꝝ qđ meritū attendat rōne
illius. ¶ Ad tertiu dō qđ opa nra nō sunt sufficie-
tia a seipsis ad obtinendū oē illud quo indigemus
7 iō oportet qđ illud qđ nobis deest ex diuina mi-
sericordia supplicat: 7 hanc oio pulsat: 7 ideo oio
nis meriti exigitur ad supplendū defectus oium
alioꝝ nostꝝ meritorū: vnde Bre. in moralib⁹
dic: Multū vtiqꝝ apud deū: hec sūme sibi necessa-
rio ꝑguit: vt 7 oioe opatio: 7 opatōe fulciat oio
¶ D tertiā. q. dō qđ oratio ad duo ordinat. s. ad
obiectū ꝑꝑꝝ: 7 ad finem: 7 fm hoc habet dupli-
cē efficacā. s. efficacā merendi rōne finis: qui ē vi-
ta eterna ad quā oia merita ordinant: 7 efficacā
impetrādi eius qđ petitur qđ est oionis obie-
ctū. Et inter hec duo hec differentia ē qđ meritū
importat ordinē iusticie ad premiū: quia ad iusti-
ciam pertinet retribuētis: vt merenti premiū red-
dat: s; impetratio importat ordinē misericordie vel
liberalitatis ex parte donantis: 7 ideo meritū ex
seipso h; vnde pueniat ad pmiū: sed oio impetrat
volentis non h; ex seipso vnde impetret: sed ex ꝑ-
posito vel liberalitate dantis. Unde patet qđ oio
ex charitate sp h; efficacā merendi: sed non h; sp
efficaciā impetrandi: q; aliquid est qđ repugnat i
petrationi in puidētia dei ad queꝝ orat: 7 ad hec i
pedimēta tollenda ponunt q̄tuor cōditōes pmiū
se quib⁹ positū sp h; oratio efficacā impetrandi.
pōt qđ impedimētū oionis esse: vel ex parte orantē
si oionē inordinate emittat: 7 quantum ad hoc: re-
mouēduz dō ꝑie in quo importat modus latric: qđ
alio noie pietas dicit scōm quā oratio modificari
debet. vel ex eo qđ peti: q; qñ etiā petenti nō ex-
pedi: 7 sic dicit qđ sit ad salutē. vel ex parte ei⁹ ꝑ
quo petitur: 7 hoc impedimētū vel est tunc qđ dō
oratio sit qđ non pōt esse quādo oratio sit ab ali-
quo ꝑ seipso si ꝑie petat: sed quādo sit ꝑo alio: 7
iō addit alia ꝑditio qđ fiat ꝑ se. vel pōt esse ꝑ inter-
mediū inter oionē 7 ꝑsecutionē petiti: hoc exclu-
dit ꝑ hoc qđ dicit ꝑseueranter. ¶ Ad pmiū qđ dō qđ
iste ꝑditōes nō hoc mō requirūt ad efficacā ipe-
trandi: qđsi nihil impetret si aliqđ desit: q; etiā qñz
aliquis ꝑ alio orās audiat: sed q; his positū sp oio
efficaciā h; impetrādi: q; impetratōis vtr⁹ magis ē
ex ꝑposito eius qui orat qđ ex orantis merito: 7 iō
qñz ꝑctōres audiunt qñ eoz oio diuino ꝑposito
cōcordat. Tam sciendū ē q; qñz aliqđ ꝑie peti qđ
pietatis virtutē non h;: sicut aliqđ aliqñ iusta fac qđ
iusticie hitū nō h;: 7 sic etiā ꝑctōres aliqñ possunt
ꝑie orare. ¶ Ad scōm dō qđ voluntas magis ē de
fine qđ de illo qui ꝑꝑi finē peti: 7 iō qñ de⁹ videt nō
cōcordare qđ peti cuꝝ fine ꝑ quo ꝑie orans peti
magis audit eius desiderū nō faciens qđ peti qđ
si faceret: 7 iō signanter accipiēdu ē hoc qđ dicit:
quodcuꝝq; volueritis ꝛc. finis autē petitiōis est salus

nostra 7 dei gloria: hoc autē esset cōtra dei gloriāz
si peccatorē impenitēte saluaret: 7 esset cōtra salu-
tē petentis: si aliquid cōtrariū sue saluti sibi daret
7 ita exaudiat desiderū: 7 tñ petiū non impetrat
quādo aliquis iꝑseueranter vel ꝑo alio peti vtr⁹
cōtraria saluti. ¶ Ad tertiu dō qđ oio que fit ex
charitate ꝑo alio semp h; efficacā merēdi ei qui
orat: s; nūc loquimur dō efficacā iꝑetrādi. ¶ Ad
q̄rtū dō qđ impetratio importat cōsecutionē eius
qđ petitur: sed meritū non importat cōsecutionē
sed ordinē iusticie ad cōsecutionē: 7 ideo impedi-
mentū interueniens per instabilitatē tollit rōnez
impetrationis: q; tollit cōsecutionē: sed nō tollit
ordinē ad cōsecutionē: 7 ideo non tollit meritū
vnde meretur etiā qui non ꝑseuerauerit: sed nō
impetrat nisi ꝑseuerans. ¶ Ad q̄ntū dō qđ oēs
homines habēt beatitudinē sui desiderij sine quē
maxime desiderāt: 7 ideo magis audit illos quib⁹
non dat qđ petunt: si sit impediens a beatitudine
qđ eos quibus dat: vnde talis impletio orationis
que fit cuꝝ dei indignatione non dicitur impetra-
tio ꝑꝑꝝe loquendo. ¶ Ad sextū dō qđ omnes
ille conditiones que requiruntur ex parte orantis
in quantum est orans includuntur in hoc qđ dicit
ꝑie: quod includit omnes circūstantias virtutis
quibus ordinatur actus ex parte agentis. ¶ On
conferget duplex tribulatio. contra Hier. xviii.
Duplex contritioe contere eos. Et dicendum qđ
tribulatio si accipiatur cōmensurata peccato du-
plex non confurgit: quia deus non punit vltra cō-
dignum: sed si accipiatur ꝑo pena absolute: tunc
duplex pena debetur: vel secundum duas partes
peccantis: pena corporis 7 anime: vel secundū duo
que sunt in peccato. s. auersio 7 conuersio: pena se-
lus damni: vel secundum duas radices peccati qđ
sunt amor 7 timor: ignis 7 frigus: vel secundū du-
os status: ꝑesens pena 7 futura: vtrāqꝝ enī est cir-
ca condignum: 7 ꝑꝑꝝe si accipiatur diuisim:
tamen ꝑesens pena 7 futura in eo qui non corri-
gitur vnam penam constituunt: vnde Gregor. in
moralib⁹ dicit: Eoz ꝑꝑꝝio hic cepta illic ꝑꝑꝝi-
atur: vt in correctis vnum flagellum sit qđ hic tē-
poraliter incipit: sed in eternis supplicijs ꝑꝑꝝi-
atur. ¶ Quiqꝝ enī modis flagella ꝛc. sed cōtra Hiero.
dicit: Quicquid patimur peccata nra meruerunt.
qđ oia sunt ad punitionē. ¶ S. aug. dicit: Quicquid
ꝑmiserit deus pati scias est flagellū correctionis. qđ
oēs aliqđ modi supfluūt. ¶ S. iꝑiū videt alteri noc-
ere vt cessans a nocumēto aliqđ gliam hēat 7 de
monū opib⁹ sile: vt ꝑꝑꝝ ex vita bti Barth. ¶ S. ad
mlra alia flagella ordiaz i seipso legūt: sic ad ꝑba-
tōes: ad exēplū iusti iudicij dei: 7 h⁹ mōi. Et dō qđ
isti quicqꝝ modi distinguuntur penes bona que ex
penis a deo inflictis in pñti consequūt que sunt a
deo intenta. Hoc autem bonum aut est in altero
7 sic est quartus modus: aut in eo qui punitur

7 sic e ordo iusticie: q sp diuino flagello adiuncte
 q: ois pena iusta: 7 hoc cu pccisioe alioz est i qnto
 mo: aut est utilitas qua ipe flagellatus cosequitur
 q quide pot esse vel quatu ad recessum a malo: 7
 sic e modus tert: vel in ordine ad bonu cosequa
 du: 7 sic e scds mod: aut augedu: 7 sic e primus.
 ¶ Ad p^m q od q pena sp pcedit pccm in na. s3 no
 sp in psona punit. ¶ Ad scdm od q flagellu q
 tu e de se sp e corriges: s3 ex defectu recipiens qnqz
 ad huc effectu no peruenit. ¶ Ad 3^m od q impiu
 esset si pena iusta no esset: nec tn de tunc vult glo
 ria sua diuulgari. ppi sua utilitate: sed nostram.
 ¶ Ad 4^m od q oia alia pnt ad ista reduci: qz pro
 batio e ad augmentu meriti 7 exeplu iusti iudicij
 dei: ad glam dei: 7 sic de alijs. ¶ No puenit sniaz
 iudicij. qz rsi snia hois pcedit no cocordans snie
 dei: adhuc snia dei restat: si aut cocordat est snia
 dei. ¶ Leuis. n. culpa leui rē. suppliciu. n. mortis
 pntis leue dē in coparatioe ad futuz supplicium:
 culpe etiā pnoiate leues dicunt in coparatione ad
 culpas maiores q qnqz minorib⁹ penis tpalib⁹ pu
 niunt. ¶ Ex fonte grē dei rē. no loquit hic de gra
 gratū faciente rē. qz hoc no dat an perfectā pniaz
 sed de gratuitis bonis: sic fides informis 7 timor
 seruilis 7 huiusmōi. Si. n. ppi misericordiā qua
 qz rē. h die scdz qndā opinione d qua. j. hē. vi. xxi
 Qui diligit iniquitatē odit aiām suā: nō affectu:
 s3 effectū. ¶ Immodis nihil ē mudū. qz ipi ex his
 que in se mūda sūt: sic sacra: mūdicia nō psequit
 ¶ Nihil pdest ieiunare 7 orare rē. s. ad vitā emā
 cosequēdā. ¶ Nūq aliqne sanauit. Cōtra Jo. x.
 dē glo. Querit quō sine fide aliqne illuminauit
 christ⁹. q ille fide nō habuit: 7 sic nō totū curauit.
 ¶ Et od q christ⁹ quecuqz curauit totalr curauit
 7 mēte 7 corpore qtu ad oēs ifirmitates corpales
 7 ille totus fidē recepit pmo sed indistinctā: glo. tñ
 alr soluit: q. s. hoc intelligit de illis q p pctō mor
 bū incurrit. ¶ Quedā ipietas ifiditatis rē. qd
 vl seqret q vl de n sciret oia pctā vel nō oia hōne
 ret: vel non oia remittere posset. ¶ Ad baptisimi
 puritatē. qtu ad remotionē oīuz culpaz. ¶ Ab
 luat lachrymis mētis. i. iteriozi dolore que lachry
 me exteriores significāt: 7 ē locutio methaphorica
 ¶ Sciāt se culpabilr duz rē. si. s. cōtingat exteri
 oz lachrymarū defect⁹ ex defectu doloris vt hō
 min⁹ doleat de pctō q de oāno tpali: s3 qnqz abū
 dantia doloris lachrymas exsiccat. ppi dolore cōci
 tatū: qnqz aut hō se pccit vt corā solo deo doleat:
 qnqz etiā ex onricia cōplexiois ē q hō nō pot fier
 cor: poralr p pctis: rsi fleat p morte amici: qz dolor
 ille ē magis sensibilib: 7 iō magis vicin⁹ ad resoluē
 dū cor: p in lachrymas. ¶ Emūdare nequirit. s. i
 statu tali manēs: als n̄ esset ei iputādū.

¶ Distinctio .XVI.

In perfectioe
 aut penitenti rē. Postq mō
 deiniuit de pnia gnāl: hic
 ad pres pnie descēdit. Et di
 uidit i pres duas: In p^o disti
 guit pnie ptes: In 2° mouet
 qsdā qōnes circa pparatiōē p
 tiū pnie ad iuicē. xvij. di. ibi: Hic orit qo multipl
 rē. Pnia i duas: In p^o distiguit ptes qsi pniaz inte
 grates. s3 pccisioez: 7 satisfactioez. In 2° di
 stiguit ptes qsi sbiectiuas: ibi Pcedis vo adqciō
 ē rē. Pnia i duas: In p^o distiguit pnie ptes: In 2°
 docz penitēdi modū s3 ptes illas: ibi Jo discretio
 penitēti rē. Circa p^o duo fac: p^o ondit nūez ptiū:
 2° singlas ptes pscq: ibi Lōpūctio nobis rē. ¶ Jo
 discretio penitēti rē. h ondit mōz pccisioez: 7 circa
 h^o duo fac: p^o ondit mōz dignē pnie: 2° mō: false: ibi
 Et sic se digni fruct⁹ rē. Circa p^o rā fac: p^o assignat
 ex vbis aug. mōz penitēdi qtu ad pccisioē cordis
 2° qtu ad pccisioē oris: ibi Laueat ne duct⁹ vecū
 dia rē. 3° qtu ad satisfactioē opis i abstinēdo a sa
 cris 7 ab illicit: ibi Laueat et ne p^o rē. ¶ Pcedis
 vo adqciōdū vī rē. h assignat alias pnie ptes qsi sb
 iectiuas: 7 circa h^o duo fac: p^o distiguit eas: 2° pscq
 d alia eaz. s. pnia vēaliū q h3 spālē dubitatio: ibi
 Que aut pro ventalib⁹ rē. ¶ Questio I.

Hic qrit. iij. Prio d pnb⁹ pnie. Secdo d
 remissioe vēaliū i hac vita q ad vna ptes
 pnie pccit. Tertio d circūstātijs pccit fm
 qz formari d3 pnie mod⁹. Quarto d ipedimētis
 vē pnie. Circa p^o qrit duo. Prio d pnb⁹ pnie qsi i
 tegrab⁹: Secdo d pnb⁹ scdo assignatis.

Ad primuz sic proce
 dit: Ut q pnia ptes n̄ beāt: nullū. n. sipler
 h3 pte. s3 s3 abro. oē sacrm ē sipler. q pnia cū sit
 sacrm n̄ h3 ptes. ¶ Baptisim⁹ multiplicior ē vtu
 te q pnia: qz originale 7 actualē qtu ad culpā 7 pe
 nā totalr tollit qd d pnia n̄ ē vcz. q cū baptisimo
 n̄ assignat ptes nec pnie ptes assignari dnt. ¶ P.
 medicia d3 pporziōari morbo. s3 pccm qd ē morb⁹
 spūalis cui ē medicia pnia nō h3 huiusmōi ptes.
 q nec pnie ptes assignade sūt. ¶ S3 d: penitēs penā
 sibi ifert p pctō dbitā. s3 p pctō i deū cōfisso n̄ solū
 debet pena iterioz: s3 exterior: vt p3 i iferno. q ad p
 sectionē pnie vtrazqz pena reqrit. q pnia h3 partes
 ¶ P. morb⁹ spūalis maiorū diligētia ē curadus q
 corporal. s3 curatio q fit d morbū corporalē s3 ali
 quas partes distiguit: quia pmo tollit morbus
 7 postea morbi reliquie. q 7 penitentia que est spi
 ritualis morbi curatio partes habere debet.
 ¶ Uterius videt q incōuenienter assignent ei be
 tres partes. s. cōtritiō: cōfessio 7 satisfactio: sacrm
 enī a ministris ecclesie confertur fm onnem sui
 partē. sed cōtritiōē nō confert penitenti aliquis